

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΙΣΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Να Μείνουμε Όρθιες

της Λιής Κουράκου

Οι καιροί ου μενετοί. Ιδιαίτερα στη χώρα μας, και για όλους τους πολίτες της χώρας μας. Μα πιο πολύ για τις γυναίκες!

Ο «ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ» σιώπησε για τρία χρόνια. Όχι γιατί αμελήσαμε. Όχι γιατί δεν υπήρχαν προβλήματα ισότητας για τα οποία έπρεπε να αγωνιστούμε, όπως μας το επιβόλησαν οι σκοποί του «Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας», που σχεδόν 100 χρόνια πριν ορίστηκαν με τόση σοφία από διορατικές πρωτοπόρες γυναίκες. Και που τόσο πιστά υπηρετήθηκαν από μεταγενέστερες μεγάλες ελληνίδες φεμινίστριες, που σε πολλά άλλαξαν τη ζωή των γυναικών στη χώρα μας.

Ο «ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ» δεν κυκλοφόρησε αυτά τα τρία χρόνια πρωτίστως για οικονομικούς λόγους. Η κρίση δεν έπληξε μόνο τους μεμονωμένους πολίτες. Έπληξε και τις οργανώσεις των πολιτών, και κυρίως τις γυναικείες οργανώσεις, που έμειναν χωρίς πόρους για προγράμματα, για δράσεις, για ότι απαιτεί οικονομικά μέσα για να πραγματοποιηθεί. Ο Σύνδεσμος κατάφερε να μείνει ζωντανός, χάρις στην αρωγή της μεγάλης ευεργετιδίας του Αλήκης Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου, και στις δωρεές των μελών του Δ.Σ.

Όμως παρά τις οικονομικές δυσκολίες δεν αδρανήσαμε. Στο τεύχος αυτό θα βρείτε τα αποτυπώματα των προσπαθειών μας σε αυτά τα τρία χρόνια. Ήρθαμε σε επαφή με σοβαρούς ξένους διεθνείς οργανισμούς, όταν μας ζητήθηκε, και τους ενημερώσαμε γραπτά και προφορικά για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στη χώρα μας. Υπερασπιστήκαμε με υπομνήμα-

τα το καθεστώς της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων όταν απειλήθηκε με υποβάθμιση. Υποβάλαμε, όπως είχαμε καθήκον, παρατηρήσεις στην «Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών» του ΟΗΕ για όσα ακόμη εκκρεμούν να γίνουν στην πρόοδο της χώρας προς την πλήρη και ουσιαστική ισότητα. Συνεργαστήκαμε με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων για την προετοιμασία της Ατζέντας της Ελληνικής Προεδρίας σε διάφορα θέματα. Παρακολούθησαμε με αυτοπρόσωπη παρουσία και συμμετοχή τις εκδηλώσεις και τις προσπάθειες των άλλων γυναικείων οργανώσεων για τα θέματα ισότητας, τηρώντας σαν ιερή παρακαταθήκη τη συνεργασία, τη σύμπνοια και κοινή δράση όλων για τα δικαιώματα των γυναικών. Εκπροσωπηθήκαμε σε διεθνείς γυναικείες οργανώσεις (στη Διεθνή Ένωση Γυναικών, στο Ελληνικό Τμήμα του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών) και στην Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Αντιδράσαμε και διαμαρτυρηθήκαμε για τα πολλά και φοβερά που συμβαίνουν παγκοσμίως σε πολεμικές και εμφύλιες συγκρούσεις ή σε εκρήξεις βίας με θύματα πολλές φορές γυναίκες. Δεν σταματήσαμε να αναζητούμε και να επιβραβεύουμε τη γυναικεία κοινωνική προσφορά, τόσο αναγκαία στην εποχή μας. Αυτό μας έφερε σε επαφή με σημαντικά θέματα, εθνικά, περιβαλλοντικά, που μας ανέλυσαν αξιόλογοι άνθρωποι. Αναζητήσαμε και επιβραβεύσαμε τις προσπάθειες δημοσιογράφων που συστηματικά και σωστά προέβαλαν τα θέματα ισότητας μέσα από τα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Με άλλα λόγια, κάναμε ότι μπορούσαμε μέσα στη δίνη της κρίσης.

Από το τέλος του 2013 ο Σύνδεσμος υλοποιεί ένα πρόγραμμα ΕΣΠΑ για την «Καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου, όπως αυτά εμφανίζονται στα ΜΜΕ», συγχρηματοδοτούμενο από ελληνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους. Το Πρόγραμμα αυτό, το οποίο στο τεύχος αυτό το παρουσιάζουμε σε ειδικό ένθετο, μας δίνει την ευκαιρία να δραστηριοποιηθούμε για την εξάλειψη ενός προβλήματος, αυτό των στερεοτύπων λόγω φύλου, που το θεωρούμε εξαιρετικά σημαντικό γιατί πιστεύουμε ότι τα στερεότυπα, που κάποια ακόμη και σήμερα επιβιώνουν στην Ελληνική κοινωνία, είναι μεγάλο εμπόδιο στην ισότητα ανδρών και γυναικών. Με το πρόγραμμα αυτό ο Σύνδεσμος ανέλαβε δράση σε Αθήνα και επαρχία, και πιστεύουμε ότι η δράση αυτή βρίσκεται σε καλό δρόμο.

Όμως αυτά όλα δεν αρκούν. Η θέση της γυναίκας στην Ελλάδα σήμερα είναι πράγματι δεινή. Πρωτίστως λόγω της ανεργίας, και μάλιστα της μεγάλης γυναικείας ανεργίας. Κατά τη Eurostat, τον Ιούνιο, με το γενικό δείκτη ανεργίας στο 27%, η ανεργία στις γυναίκες ήταν 31,1%, ενώ στους άνδρες 23,8%. Και μόνη η γυναικεία ανεργία φτάνει για να δείξει τη σοβαρότητα της θέσης της γυναίκας. Για τις νέες γυναίκες, τα πράγματα είναι πολύ πιο άσχημα. Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η άνεργη γυναίκα χάνει την οικονομική ανεξαρτησία της, μένει στο σπίτι και γυρίζει στα παραδοσιακά οικιακά καθήκοντα της φροντίδας των μελών της οικογένειας. Μπαίνει δηλαδή στην απλήρωτη εργασία. Στερείται δικαιωμάτων σε υπηρεσίες υγείας και χρόνου ασφάλισης, και είναι ζήτημα αν κάποτε θα δικαιωθεί συντάξεως με τις νέες απαιτήσεις του ασφαλιστικού σε χρόνο ασφάλισης. Μπορεί κα-

νείς να σκεφτεί τη θέση της γυναίκας που μένει μόνη στη ζωή, πολύ συχνά υπεύθυνη για μια μονογονεϊκή οικογένεια, χωρίς εισόδημα, χωρίς ελπίδα. Όλα αυτά πολλαπλασιάζουν το φαινόμενο της γυναικείας φτώχειας.

Πέρα από την ανεργία υπάρχει λοιπόν και πολλαπλασιάζεται η φτώχεια, η βία, η πορνεία και η εμπορία λευκής σαρκός, η άνιση εκπροσώπηση στα κέντρα λήψης αποφάσεων, η ανισότητα στην υπηρεσιακή ανέλιξη (γυάλινη οροφή). Ακόμα η εναρμόνιση υπηρεσιακών και οικογενειακών υποχρεώσεων που εξακολουθεί να υστερεί εξ αιτίας και της έλλειψης επαρκών δομών για νηπιακή και παιδική μέριμνα. Επί πλέον, τα στερεότυπα, όσα ακόμη επιζούν, που ακόμη βλέπουν τον άνδρα αφένη και τη γυναίκα υποταγμένη και υποδεέστερη, και το θέμα του επωνύμου της γυναίκας μετά το γάμο που μέχρι τώρα δεν έχει ρυθμιστεί μετά το νόμο 3719/2008 που χάλασε τη σωστή ρύθμιση του νέου Οικογενειακού Δικαίου του 1983 ο οποίος επέβαλε τη διατήρηση του επωνύμου της γυναίκας μετά το γάμο, και τόσα άλλα.

Υπάρχουν λοιπόν πάρα πολλά για τα οποία οφείθουμε να αγωνιστούμε.

Να λοιπόν ο δρόμος του καθήκοντος για το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας. Να παλέψουμε για όλα αυτά, όπως και όπου και όσο μπορούμε. Με τα πενιχρά μέσα που διαθέτουμε, με όλες τις δυσκολίες, αλληλά σε σύμπνοια με τις αδελφές γυναικείες οργανώσεις, με συμπαράσταση από μεγάλες φίλες, με πίστη στο δίκαιο του αγώνα μας. Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ θα αρθρώσει και πάλι τη φωνή μας. Και αυτό είναι μια υπόσχεση. ΘΑ ΜΕΙΝΟΥΜΕ ΟΡΘΙΕΣ.

ΝΕΑ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Η ΛΙΛΗ ΚΟΥΡΑΚΟΥ

Από το Δεκέμβριο του 2011 στη θέση της Προέδρου του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας βρίσκεται η Λιλή Κουράκου.

Η Λιλή Κουράκου γεννήθηκε στην Αθήνα και μεγάλωσε στην Κρήτη, όπου τελείωσε τη Μέση Εκπαίδευση. Είναι Πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, και έχει πάρει επί δύο χρόνια μαθήματα Δημοσιογραφίας στο Πανεπιστήμιο American University στην Ουάσιγκτον των Ηνωμένων Πολιτειών. Εργάστηκε επί 10 χρόνια στο δημόσιο τομέα, και στη συνέχεια στον ιδιωτικό τομέα για άλλα 25 χρόνια. Πραγματοποίησε όλες τις σπουδές της εργαζόμενη. Συναξιοδοτήθηκε το 1990, και αμέσως έγινε μέλος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, πιστεύοντας ότι οφείλε να προσφέρει ό,τι μπορούσε στην υποστήριξη της ισότητας και στη βελτίωση της θέσης της γυναίκας.

Από το 1991 είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου. Εκπροσώπησε το Σύνδεσμο σε Συνέδρια και αποστολές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Μετείχε από την αρχή στη Συντακτική Ομάδα για την έκδοση του Περιοδικού «Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ», και από το 2007 είναι υπεύθυνη για την έκδοσή του. Το 2007 εξελέγη Αντιπρόεδρος. Το Δεκέμβριο του 2011, όταν παραιτήθηκε η Σούλα Παναρέτου, η Λιλή Κουράκου εξελέγη Πρόεδρος του Συνδέσμου.

Μνήμη Έλίας Κολλοκυθά

Φεμινίστρια με ψυχή και γνώση, αγωνίστρια με πάθος

Στις 19 Ιανουαρίου 2013 έφυγε από κοντά μας η Έλεια Κολλοκυθά, ένα από τα πιο παλιά, τα πιο πιστά, τα πιο αγαπημένα, τα πιο δραστήρια μέλη του Συνδέσμου.

Η παρουσία της στο Σύνδεσμο άφησε βαθύ αποτύπωμα, όχι μόνο για τη δουλειά της, καθώς ήταν εκείνη που ξεκίνησε και επί πολλά χρόνια λειτουργούσε το Νομικό Συμβουλευτικό Τμήμα του Συνδέσμου, συμβουλευόντας και υποστηρίζοντας γυναίκες με οικογενειακά προβλήματα, αλλά και για την πνευματική της καλλιέργεια, τις γνώσεις, το ενδιαφέρον της για τα δικαιώματα των γυναικών. Πάντα παρούσα, πάντα ενήμερη, πάντα πρόθυμη για δουλειά, η Έλεια δεν θα ξεχαστεί από όσους τη γνώρισαν.

Το παρόν μικρό αφιέρωμα στη μνήμη της είναι ένα μικρό δείγμα της αγάπης μας για την Έλεια και της λύπης μας για την απώλεια και το κενό που άφησε. Θα τη θυμόμαστε πάντα.

Αποχαιρετισμός της Αλίκης Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου που διαβάστηκε στην κηδεία της

Αγαπημένη μας Έλεια,

Λυπάμαι που η σημερινή κατάσταση της υγείας μου (υψηλή πίεση, λόγω και της συγκίνησης) δεν μου επιτρέπει να είμαι παρούσα.

Ζήτησα να διαβαστούν και τα δικά μου λίγα λόγια αγάπης και βαθιάς εκτίμησης για την προσφορά σου στο Σύνδεσμο μας. Προ παντός επιθυμώ να αναφέρω την αντιμετώπιση πολύ δύσκολων περιπτώσεων γυναικών με σοβαρά οικογενειακά προβλήματα που λόγω της ειδικότητάς μου ως εγκληματολόγου θεωρούσες χρήσιμο να συζητήσουμε μαζί αλλά και να προστρέξεις σε κάθε αρμόδια αρχή ή ιδιώτη.

Έτσι, με εντυπωσίασε η ευσυνειδησία, η ευφυΐα και συμπάθεια με την οποία αντιμετώπιζες τις γυναίκες-θύματα επί 30 και πλέον χρόνια, δεχόμενη ενοχλήσεις τους και στο σπίτι σου και σε οποιαδήποτε ώρα.

Έλεια, θα προσπαθήσουμε να δημοσιεύσουμε τη δουλειά σου αυτή. Πολλές φορές σε πίεζα γι' αυτή τη δημοσίευση που τόσο επιθυμούσες αλλά τα σοβαρότατα προβλήματα της ζωής σου και της υγείας σου καθώς και η συνεχής τρέχουσα εργασία σου δεν το επέτρεψαν.

Αυτή τη στιγμή επιθυμώ να σου εκφράσω την αγάπη και ευγνωμοσύνη όλων όσων βοήθησες. Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας δεν θα σε ξεχάσει ποτέ.

Ομιλία Λιλής Κουράκου

Προέδρου του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας στην κηδεία της Έλειας

Είμαστε όλες εδώ, από το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, για να πούμε ένα τελευταίο αντίο στην Έλεια Κολλοκυθά. Την Έλεια την αγαπημένη φίλη, την αγωνίστρια.

Η Έλεια ήταν μέλος του Συνδέσμου εδώ και 35 χρόνια. Από τις αρχές της 10ετίας του 80 ήταν Αντιπρόεδρος. Συμπορεύτηκε στον αγώνα για τα δικαιώματα της γυναίκας και για την κατάργηση των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών, με όλες

τις μεγάλες μορφές του γυναικείου κινήματος, που στα χρόνια αυτά κατάφεραν να βάλουν το πνεύμα της ισότητας στους νόμους, στα συντάγματα και στη συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας. Ήταν όχι μόνο προικισμένη από τη φύση της για τον αγώνα αυτό, αλλά και κατάλληλα προετοιμασμένη. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα, όπου και πήρε άδεια δικηγόρου. Ήταν Διδάκτωρ της Νομικής και Διπλωματούχος του Ινστιτούτου Συγκριτικού Δικαίου του Πανεπιστημίου των Παρισίων. Βαθιά καλλιεργημένη, βιβλιοφάγος, διέκρινε, εκτιμούσε και αγαπούσε το ωραίο και το γνήσιο, απεχθανόταν το άδικο και τη βία.

Πιστή στις αξίες της, διέθετε το χρόνο, και πιστεύω και κομμάτι από την ψυχή της, για να συντρέχει συνανθρώπους της. Από τις αρχές της 10ετίας του 80 ήταν υπεύθυνη του Νομικού Συμβουλευτικού του Συνδέσμου. Κάθε Τετάρτη δεχόταν στα γραφεία, αλλά πολλές φορές και στο σπίτι της, γυναίκες θύματα βίας και με κάθε είδους προβλήματα οικογενειακά, στις οποίες συμπαραστεκόταν και στήριζε νομικά και ψυχολογικά. Πάνω από 2000 γυναίκες είχαν βρει στήριγμα, συμβουλή, παρηγοριά και λύσεις, νομικές και πρακτικές, σε ό,τι τις βασάνιζε. Πολλές γυναίκες θα πενήθουσιν το χαμό της. **Ξέρω ότι τελευταία είχε αρχίσει να γράφει ένα βιβλίο πάνω στις εμπειρίες που αποκόμισε από το Συμβουλευτικό Τμήμα του Συνδέσμου. Το βιβλίο αυτό θα ήταν ένα ψυχογράφημα της παθογένειας της Ελληνικής κοινωνίας πάνω στα παθήματα των γυναικών. Θα ήταν ευχής έργο αν οι σημειώσεις της θα βοηθούσαν στο να ολοκληρωθεί αυτό το έργο.**

Με αυτή τη συγκρότηση και αυτές τις εμπειρίες, ήταν ειδική στα θέματα βίας κατά των γυναικών, και η γνώμη της ήταν παντού σεβαστή. Έλαβε μέρος σε πολλά συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, έδωσε διαλέξεις, συμμετείχε σε σεμινάρια, έγραψε άρθρα και έδωσε συνεντεύξεις σε εφημερίδες και περιοδικά για το πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών. Όταν το 2005 άρχισε η συζήτηση για την ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, συζήτηση που κατέληξε στο νόμο 3500/2006, η Έλια έβαλε πολλαπλά τη σφραγίδα της. Ήταν επί κεφαλής δμελούς ad hoc Επιτροπής νομικών, μελών του Συνδέσμου για την ενδοοικογενειακή βία, που συνέταξε εμπειριστωμένες Παρατηρήσεις και Προτάσεις. Και ήταν μέλος της Ομάδας Εργασίας του Υπουργείου Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης που συνέταξε πόρισμα για το ίδιο θέμα. Από τις στήλες του περιοδικού «Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ» πολλές φορές αναφέρθηκε στο φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών, είτε από τη στήλη «Νομικά θέματα» για την οποία ήταν υπεύθυνη, και στην οποία παρουσίαζε και σχολίαζε περιστατικά βίας και νομολογία, είτε από τη στήλη «Σινεμά», την οποία επίσης η Έλια έγραφε, όπου έκανε κριτική ανάλυση ταινιών που είχαν για θέμα τη βία.

Μετείχε στη Συντακτική Επιτροπή για την έκδοση του περιοδικού «Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ», ήταν μέλος της Επιτροπής κρίσεως για την απονομή των βραβείων σε δημοσιογράφους του έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου. Παρακολουθούσε τον ξένο τύπο και ήταν ενήμερη για τα τεκταινόμενα στην Ευρώπη σχετικά με την πρόοδο των γυναικών, και πάντα μας ενημέρωνε.

Θα αναζητήσουμε την Έλια, θα μας λείψει η ψύχραιμη και δίκαιη γνώμη της όταν θα συζητούμε στο Συμβούλιό μας τα διάφορα θέματα για την υποστήριξη των γυναικών. Αλλά και κάθε μια χωριστά, θα θυμόμαστε με αγάπη την ξεχωριστή γυναίκα, που μπορούσε να γίνεται εκρηκτική ή γλυκιά ανάλογα με το ερέθισμα, τη φίλη με την ξεχωριστή καλλιέργεια και προσωπικότητα, την πάντα παρούσα, την έτοιμη να βοηθήσει και να συμμεριστεί τον καμμό του άλλου, αυτή που στη ζωή, της έτυχε να αντιμετωπίσει και η ίδια βαριά πλήγματα. Πλήγματα που τη συγκλόνισαν, αλλά δεν τη γονάτισαν. Την Έλια που ίσως η κρητική καταγωγή και ψυχή της, ίσως η αγωγή της, ίσως οι εμπειρίες της ή οι μελέτες της, την έκαναν θυμόσοφο και της έδωσαν εγκαρτέρηση και κουράγιο, αρκετό για να βοηθά και τους γύρω της. Θα είναι πάντα στις καρδιές μας, και ποτέ δεν θα ξεχάσουμε την πολύτιμη συνεισφορά της στο Σύνδεσμο.

As είναι ελαφρό το αττικό χώμα που θα τη σκεπάσει.

Ειρήνη Φερέτη

Αντιπρόεδρος του ΣΔΓ

για την Έλια

Ομιλία σε εκδήλωση του ΣΔΓ αφιερωμένη στη μνήμη της Έλιας Κολλοκούθ στις 8 Μαρτίου 2012 (Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας)

Έρχεται κάποτε η στιγμή που ο κύκλος της ζωής κλείνει, φθάνει στο τέλος του και η αμετάκλητη απουσία ενός αγαπημένου προσώπου μας κατακλύζει με συναισθήματα γι' αυτά που μοιραστήκαμε τόσα χρόνια μαζί, για τις αξίες, τα ιδανικά, για το ίδιο όνειρο που αναζητήσαμε, για κάθε μικρή ή μεγάλη προσπάθεια αλλά και για όλα όσα δεν προλάβαμε να πούμε.

Πιστεύω ότι η Έλια γνώριζε και ένοιωθε την βαθιά εκτίμηση και απεριόριστη αναγνώριση όλων στο Σύνδεσμο για το πολύτιμο και μοναδικό έργο της.

Η αγάπη της και η αφοσίωσή της στο Σύνδεσμο ήταν μεγάλη και πολύπλευρη. Το καλαίσθητο δρύινο τραπέζι στην αίθουσα συνεδριάσεων, τα φώτα, τα μαξιλάρια στο χώρο του Συμβουλευτικού, όλα έπρεπε με το μέτρο και την αισθητική τους να δημιουργούν μια ζεστή ατμόσφαιρα κι ένα φιλόξενο χώρο. Όλα τα επιμελήθηκε με πολλή φροντίδα.

Για περισσότερο από τρεις δεκαετίες, η Έλια ήταν Υπεύθυνη και στην ουσία ήταν η 'ψυχή' του Νομικού Συμβουλευτικού Τμήματος, παρέχοντας με την τεράστια πείρα της δωρεάν νομικές συμβουλές αλλά και ψυχολογική στήριξη σε γυναίκες

που απευθύνονταν στο Σύνδεσμο για μια σειρά σοβαρών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν, όπως: ενδοοικογενειακή βία, ζητήματα διαζυγίου, επιμέλειας παιδιών, διατροφής, κακοποίησης παιδιών από σύζυγο/σύντροφο, προβλήματα παραβατικής συμπεριφοράς και επιθετικότητας ανηλίκων, σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας, προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας, ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικής ασφάλισης.

Η Έλλια είχε δημιουργήσει ένα πλαίσιο καλής συνεργασίας με εξειδικευμένα κέντρα, οργανώσεις και φορείς, την Αστυνομία, τις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων καθώς και με έγκριτους επιστήμονες, νομικούς, γιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς, και ψυχολόγους σε διαφορετικά πλαίσια ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περίπτωσης.

Η Έλλια είχε καθιερώσει τα απογεύματα της Τετάρτης και ήταν πάντοτε παρούσα στα γραφεία του Συνδέσμου για 'ραντεβού' και τηλεφωνήματα αλλά στην πραγματικότητα ήταν πάντα διαθέσιμη δίνοντας το προσωπικό της τηλέφωνο και ανοίγοντας το σπίτι της για επείγουσες περιπτώσεις καθώς και για γυναίκες που έρχονταν από άλλα μέρη της Ελλάδας. Ήταν πάντα εκεί, έτοιμη να ακούσει, να συζητήσει, να κάνει το καλύτερο που μπορούσε.

Σχολιάζοντας τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, η Έλλια γράφει στο τεύχος 89/90 του Αγώνα της Γυναίκας το 2010: 'Δυσκολίες πολλές, σε οικονομική κρίση βρίσκονται οι χώρες της Ευρώπης μαζί με τη δική μας, διατάξεις, όπως αυτή του άρθρου 8 (για την εξασφάλιση πόρων), δεν είναι εύκολες στην εφαρμογή τους. Όμως η βία είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που φέρνει δυστυχία στις γυναίκες, στα παιδιά τους, εμποδίζει την επικοινωνία, καταργεί τη συντροφικότητα. Όλα θα είναι πιο δύσκολα στη μεγάλη κρίση που περνούν οι χώρες και η δική μας μαζί. Συμπαράσταση, αλληλεγγύη από γυναίκα σε γυναίκα πρώτα. Οι χώρες του Νότου όπως αναφέρονται στις στατιστικές δεν είναι απλά φτωχές, εκεί οι άνθρωποι ζούνε μαζί με τους άλλους τη φτώχεια, τη δυστυχία, το πόνο...'

Πάγια αφετηρία για την Έλλια ήταν η προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από κάθε μορφή παραβίασης και ιδιαίτερα η προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών. Πίστευε ότι η βία, εκτός από την καθοριστική έμφυλη διάστασή της, αποτελεί συγχρόνως ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο που απαιτεί μια ολοκληρωμένη διεπιστημονική προσέγγιση με γνώμονα τις ατομικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης, λαμβάνοντας υπόψη το οικογενειακό περιβάλλον, τις δυνατότητες και τις επιλογές που υπάρχουν καθώς και το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό και πολιτισμικό πλαίσιο που προσδιορίζει κάθε περίπτωση. Πολλές γυναίκες από άλλες χώρες, μετανάστριες, γυναίκες παντρεμένες στην Ελλάδα ζήτησαν και έλαβαν τη βοήθειά της.

Στόχος και κύριο μέλημα της Έλλιας ήταν η ενδυνάμωση των γυναικών ώστε να κατανοήσουν τα βαθύτερα αίτια των προβλημάτων τους και να αποφασίσουν συνειδητά να αντιδράσουν και να επιλέξουν τις βέλτιστες ρεαλιστικές λύσεις.

Η Έλλια νοιαζόταν πολύ και για τα παιδιά μάρτυρες συζυγικής/συντροφικής βίας λόγω των τραυματικών εμπειριών που υφίστανται μεγαλώνοντας σ' ένα βίαιο οικογενειακό περιβάλλον και φρόντιζε πάντα να δρομολογηθεί βοήθεια και προς αυτή την κατεύθυνση.

Έχοντας επίγνωση της σημασίας αλλά και των ορίων του υποστηρικτικού της ρόλου, έδινε βάρος στην ανάγκη για εξειδικευμένη βοήθεια, παραπέμποντας ανάλογα κάποιες περιπτώσεις ενώ συγχρόνως διατηρούσε το ενδιαφέρον για την έκβασή τους με συστηματική επικοινωνία και συνεργασία με τους επαγγελματίες των εξειδικευμένων υπηρεσιών.

Μέσα από την βαθειά νομική της κατάρτιση και φεμινιστική ιδεολογία, η Έλλια ήταν αντίθετη προς τις απόλυτες, μονοδιάστατες και ακραίες προσεγγίσεις αναγνωρίζοντας ότι κάθε άτομο που ζητά βοήθεια είναι μια ξεχωριστή περίπτωση με ιδιαίτερες και πολύπλευρες ανάγκες.

Μέλημα της Έλλιας ήταν και η διάδοση του νόμου 3500/2006 'Για την Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας' με τις όποιες αναγκαίες βελτιώσεις, κυρίως αυτές των υποστηρικτικών υπηρεσιών. Γιατί όπως έγραφε: «Χωρίς τις αναγκαίες δομές που θα στηρίζουν μια σοβαρή πολιτική πρόληψης δεν θα έχουμε κανένα αποτέλεσμα. Η επίλυση προβλημάτων, κοινωνικών και άλλων, που δημιουργούν την εγκληματικότητα δεν μπορεί να είναι μόνο αντικείμενο καταστολής και αν στη χώρα μας δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα θα μείνουμε με τη νομοθετική ρύθμιση και ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα άλυτο».

Η ευαισθησία της απεικονίζεται και στα κείμενα που έγραφε σχολιάζοντας κινηματογραφικές ταινίες στη στήλη "Σινεμά" του περιοδικού του Συνδέσμου. Σε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα που αφορά μία ταινία για τις γυναίκες του Αφγανιστάν με τίτλο "Ο Βούδας λιποθύμησε από ντροπή", γράφει: «Η ιστορία της μικρής Μπαϊχτέ που θέλει να μάθει γράμματα, το αποξηραμένο τοπίο που περπατά με το τετράδιο αγκαλιά δεν αφορούν μόνο τη χώρα της, αφορούν και όλες εμάς των άλλων χωρών, των πολιτισμένων. Η μικρή Αφγανή ηρωίδα είναι το μέλλον και με την ιστορία της φέρνει ένα αισιόδοξο μήνυμα για τις γυναίκες του Ισλάμ.»

Στην προσωπική της ζωή, η Έλλια έτρεφε μεγάλη αγάπη για την οικογένειά της. Καμάρωνε για την επιστημονική καταξίωση των παιδιών της, του αείμνηστου Χριστόφορου Σακελληρόπουλου στην αρχιτεκτονική και του Τάσου Σακελληρόπουλου, διακεκριμένου ιστορικού, υπεύθυνου των αρχείων του Μουσείου Μπενάκη, ο οποίος με αγάπη και τρυφερότητα στάθηκε πάντα δίπλα της.

Η Έλλια χαιρόταν πολύ με τα εγγόνια της που λάτρευε, τον Πέτρο, την Ελένη και το Στέφανο. Κάθε Πέμπτη άφηνε στην άκρη κάθε ασχολία για να τους ετοιμάσει ξεχωριστά φαγητά και γλυκά και όπως έλεγε, ήταν «ένα τραπέζι γιορτινό».

Η ανιδιοτελής και γενναιόδωρη προσφορά της απορρέει από την προσωπικότητα, το χαρακτήρα της, τη μόρφωση, την

ευρύτατη καλλιέργειά της και στην ουσία ταυτίζεται με τη στάση ζωής που είχε. Πάντα ολιγαρκής για τον εαυτό της, πάντα γενναιοδωρη προς τους άλλους.

Η Έλια αφιέρωνε αθόρυβα και ακούραστα ώρες ατελείωτες στο Συμβουλευτικό, μένοντας συνειδητά μακριά από τα βαρετά, προβλήματα και ανούσια που κάποιες φορές, στο όνομα της ισότητας, γίνονται για το θεαθήναι, την αυτοπροβολή ή για άλλες σκοπιμότητες.

«Πώς είσαι Έλια μου;» την ρωτούσα.

«Προσπαθώ, προσπαθώ να είμαι καλή αλλά είναι δύσκολο.»

Η Έλια με απέραντη αξιοπρέπεια, ευγένεια και σεβασμό στους γύρω της υπήρξε αγωνίστρια ως το τέλος.

Στο νοσοκομείο που νοσηλεύονταν για κάποιες μέρες στο απέναντι κρεβάτι ήταν μια νέα κοπέλα. «Τι κρίμα» μου είπε «έχει μπλέξει με ναρκωτικά. Συμπεριφέρεται λίγο περίεργα αλλά είναι καλό κορίτσι. Δώσε της από τα γλυκά, δώσε της και κουλουράκια.» Είμαι βέβαιη ότι αν είχε τις δυνάμεις θα έκανε το παν για να τη βοηθήσει.

Αυτή είναι η δική μας Έλια που θα έχει πάντα μια πολύ ξεχωριστή θέση στην ιστορία του Συνδέσμου και στην καρδιά όλων όσων τη γνώρισαν και την αγάπησαν.

Φωτεινή Νικολαΐδου - Στεργιοπούλου

Άρθρο δημοσιευμένο στο Περιοδικό ΤΕΛΕΣΙΑ, Τεύχος 58/59, 2013

για την Έλια

Η Έλια έφυγε τον Ιανουάριο αναπάντεχα, ξαφνικά και αθόρυβα.

Η λέξη «έφυγε» δεν μου αρέσει, αλλά την άλλη, τη σκληρή, την αναπόφευκτη, την οριστική, δεν μπορώ να την προφέρω, ούτε να τη γράψω για την Έλια. Για μένα θα είναι εκεί πάντα, στην άλλη άκρη της τηλεφωνικής γραμμής, να μιλάμε ώρες ατελείωτες για τα προβλήματα των ταλαιπωρημένων και απελπισμένων γυναικών που ζητούν βοήθεια από το Συμβουλευτικό του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.

Το Συμβουλευτικό αυτό η Έλια κρατάει, για πάνω από τριάντα χρόνια, κάθε Τετάρτη στα γραφεία του Συνδέσμου και όλες τις ώρες της μέρας στην προσωπική τηλεφωνική της γραμμή. Με συμπάθεια και προσοχή ακούει κάθε γυναίκα, μελετά από νομική, κοινωνική αλλά και ψυχολογική πλευρά κάθε περίπτωση, συνεργάζεται με τα άλλα μέλη του Συμβουλευτικού, ψάχνει για λύσεις, δίνει συμβουλές και νομική βοήθεια με απέραντη μεγαλοψυχία και επιείκεια, ακόμη απέναντι και σε κείνες που την απορρίπτουν, την παραπλανούν, της κρύβουν την αλήθεια. Προσφέρει όχι μόνο γνώσεις, αλλά και την ψυχή της.

Γεννήθηκε προνομιούχα. Πατέρας και μητέρα από την Κρήτη. Ήταν περήφανη για την κρητική καταγωγή της, αγαπούσε την κρητική γη, το σπίτι της στο χωριό που είχε σχεδιάσει η Σουζάνα, το κτήμα με τα πορτοκάλια. Νοιαζόταν για όλα αυτά. «Πρέπει να έρθεις μαζί μου το καλοκαίρι, Φωτεινάκι, να σε φιλοξενήσω στο χωριό» μου έλεγε, «ξέρεις στην Κρήτη με φωνάζουν Βαγγελιώ!». Δεν προφτάσαμε.

Όμορφη, έξυπνη, εκλεκτική και εκλεκτή. Οι συμφοιτητές της στη Νομική Σχολή της Αθήνας είχαν να πένε... Παντρεύτηκε από έρωτα. Έκανε το ντοκτορά της στο Παρίσι όπου παρακολούθησε και μαθήματα ψυχιατρικής. Πρακτική άσκηση έκανε στις παρισινές φυλακές. Στο Παρίσι απέκτησε και τους δύο γιου της.

Με την επιστροφή της στην Ελλάδα δικηγόρησε στο γραφείο του πατέρα της και σταδιοδρόμησε στο Δικαστικό της ΔΕΗ, όπου επεξεργάστηκε και χειρίστηκε νομικά διακρατικές συμβάσεις δισεκατομμυρίων, με δέος πάντα και άγχος μη κάτι πάει στραβά παρά την άριστη νομική της κατάρτιση, την εμπειρία και τα υπέροχα γαλλικά της.

Παράλληλα ανέπτυξε και την φεμινιστική δραστηριότητά της. Με άριστη θεωρητική κατάρτιση και συνεχή ενημέρωση, πραγματική τράπεζα φεμινιστικών πληροφοριών, αρθρογραφούσε στον «Αγώνα της Γυναίκας» και σε εφημερίδες, εκπροσώπησε τη χώρα και τον Σύνδεσμο σε αναρίθμητα συνέδρια διεθνή, ευρωπαϊκά και εγχώρια και συμμετείχε σε Νομοπαρασκευαστικές Επιτροπές. Δίδαξε κυριολεκτικά τις νεότερες φεμινισμό και φεμινιστικό ακτιβισμό με τη δική της συμπεριφορά.

Μετά, likes και κάτι στράβωσε στη ζωή της. Πρώτα το διαζύγιο που αντιμετώπισε με θαυμαστή αξιοπρέπεια αλλά και αντιμαχόμενα συναισθήματα πόνου και οργής. Ύστερα η εγχείρηση, που είχε ευτυχώς αίσια έκβαση, της τσαλάκωσε λίγο το ωραίο πρόσωπο, όμως τα γαλάζια μάτια της έμειναν ωραία και εκφραστικά μέχρι το τέλος.

Και ύστερα, η αιφνίδια συμφορά που ανατρέπει την τάξη: ο θάνατος του πρωτογιού της του Χριστόφορου. Αυτό πώς να το αντέξει και να το ξεπεράσει; Η γέννηση του εγγονού της, του γιού του Χριστόφορου, της έδωσε μεγάλη χαρά. Τον αγάπησε, πήγαινε και τον έβλεπε συχνά, ήταν περήφανη για αυτόν. Τον καμάρωνε, όπως άλλωστε και τα άλλα δύο εγγόνια της....

Τον Οκτώβριο μου είχε ζητήσει να της αγοράσω τη «Μάνα και το νόημα της ζωής» του Yalom. Το πήρα και ζήτησα να πάω στο σπίτι της να της το δώσω. Δεν πρόλαβα, όλο το ανέβαλε: «άσε Φωτεινάκι, όταν γίνω καλή». Δεν ήθελε να τη δω αδύναμη.

Και εγώ θα τη θυμάμαι πάντα δυνατή, ευγενική, όμορφη, κομψή, γεμάτη σοφία και παρησία...

Έφυγε η Σούλα Παναρέτου

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας με μεγάλη θλίψη ανακοινώνει το θάνατο της αγαπημένης τέως Προέδρου του και ακάματης αγωνίστριας για τα δικαιώματα των γυναικών, Σούλας Παναρέτου.

Το θλιβερό μαντάτο μας ήρθε ξαφνικά. Η Σούλα είχε από καιρό προβλήματα υγείας, αλλά δεν μιλούσε σε κανένα, δεν ήθελε κανένα να απασχολήσει, κανένα να στενοχωρήσει. Η ευγένεια και η λεπτότητά της ήταν γνωστές, αλλά καμιά μας στο Σύνδεσμο δεν περίμενε το τέλος τόσο σύντομα. Συνειδητοποιήσαμε γρήγορα τη μεγάλη απώλεια.

Τη συνοδεύσαμε στην τελευταία της κατοικία μαζί με πλήθος συγκινημένων φίλων και συντρόφων της από το Γυναικείο κίνημα, από τον πολιτικό χώρο που ανήκε, από αγώνες που συμμετείχε.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, θέλοντας να τιμήσει όπως της πρέπει την εξαιρετική αυτή προσωπικότητα, τη γυναίκα που όλες αγαπήσαμε και εκτιμήσαμε, την αγωνίστρια που με μυαλό, γνώση, εμπειρία, τόλμη, κοινωνική ευαισθησία, πήρε το τιμόνι του Συνδέσμου και πάλεψε για όλα τα καυτά προβλήματα της εποχής, θα έχει ειδικό αφιέρωμα στο επόμενο τεύχος του ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ στη μνήμη της, και καλεί όλες και όλους από τις φίλες και φίλους της το επιθυμούν, να προσθέσουν τη δική τους πινελιά σ' αυτό το αφιέρωμα πορτραίτο της αθησμόντης Σούλας Παναρέτου.

Θα τη θυμόμαστε με αγάπη και πάντα θα την τιμούμε.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

της Λιής Κουράκου

Το θέμα «Κρίση και Γυναίκες» έχει απασχολήσει και απασχολεί πολύ σοβαρά όλες τις Γυναικείες Οργανώσεις της χώρας. Πολλές Ημερίδες και Συνέδρια έχουν οργανωθεί για να εξετάσουν όλες τις επιπτώσεις της κρίσης και τις συνέπειές της πάνω τις γυναίκες.

Το 2013 ενδιαφέρον για το θέμα των επιπτώσεων της κρίσης στις γυναίκες εξέφρασαν και Διεθνείς Οργανισμοί, απεσταλμένοι των οποίων ήρθαν στην Αθήνα για να εξετάσουν το ζήτημα επί τόπου. Οι εκπρόσωποι αυτοί είχαν σειρά επαφών με κυβερνητικούς παράγοντες, δημόσιες αρχές, εθνικές επιτροπές και οργανισμούς, καθώς και με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΣΔΓ) κλήθηκε επανειλημμένως να λάβει μέρος σε ενημερωτικές συναντήσεις ή και κατ' ιδίαν με εκπροσώπους Διεθνών Οργανισμών επί του θέματος. Συγκεκριμένα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Γραφείο του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα), η Επιτροπή για τα Γυναικεία Θέματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, και η Οργάνωση Social Platform ζήτησαν τις απόψεις του ΣΔΓ για το πόσο έχει επηρεάσει η κρίση τις γυναίκες στην Ελλάδα. Ο ΣΔΓ ανταποκρίθηκε σε όλες αυτές τις προσκλήσεις, και σε όλες τις περιπτώσεις ανέπτυξε το θέμα τόσο προφορικά όσο και με γραπτά υπομνήματα τα οποία παρέδωσε. Ένα από τα υπομνήματα αυτά, στο ίδιο πνεύμα με τα υπόλοιπα, παρουσιάζουμε εδώ σε μετάφραση. Τα στοιχεία που περιέχει αναφέρονται στο Νοέμβριο του 2013. Περίληψη του κειμένου αυτού στα Αγγλικά δημοσιεύουμε στη στήλη με τις περιλήψεις στα Αγγλικά στο τέλος του τεύχους.

Συνέπειες της οικονομικής κρίσης για τις γυναίκες στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση που μαστίζει την Ελλάδα τα τελευταία 4 χρόνια, αποτέλεσμά της οποίας είναι τα μέτρα λιτότητας που επεβλήθησαν από την Τρόικα (ΔΝΤ, ΕΕ, ΕΚΤ), έχουν δημιουργήσει δραματικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, που επηρεάζουν όλους του Έλληνες. Άνδρες και Γυναίκες υπέστησαν δραστικές περικοπές σε μισθούς και συντάξεις, βαριά άμεση και έμμεση φορολογία, φορολόγηση ακινήτων, μαζικές απολύσεις, κυρίως από το δημόσιο τομέα, υψηλή ανεργία στον ιδιωτικό τομέα, μείωση κοινωνικών παροχών, παραβίαση Συνταγματικών διατάξεων που προστατεύουν θεμελιώδη δικαιώματα, δραστικές αλλαγές της εργατικής νομοθεσίας, υποβάθμιση των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και εκπαίδευσης, κλείσιμο μικρών επιχειρήσεων, εκπατρισμός της νέας μορφωμένης γενιάς που αναζητά αξιοπρεπή εργασία στο εξωτερικό, αύξηση βίας και εγκληματικότητας, ιδιωτικοποίηση υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, πώληση σημαντικής δημόσιας περιουσίας σε αλλοδαπούς, περιλαμβανομένων αεροδρομίων, λιμανιών, μεγάλης αξίας γης και κερδοφόρων δημοσίων επιχειρήσεων, αβεβαιότητα για τις ιδιωτικές τραπεζικές καταθέσεις, έλλειψη προοπτικής για βελτίωση της κατάστασης στο μεσοπρόθεσμο μέλλον. Ήδη σχεδόν 70% του πληθυσμού ζει κάτω από τα όρια «κινδύνου φτώχειας», η ζήτηση για συσ-

στία αυξάνεται, μια νέα τάξη αστέγων αυξάνεται σαν επακόλουθο απώλειας εργασίας και κλεισίματος επιχειρήσεων. Τέλος, το κλίμα απογοήτευσης έχει ήδη επηρεάσει την ψυχική υγεία. Μεταξύ άλλων, κάπου 5.000 αυτοκτονίες, σύμφωνα με δημοσιογραφικές πηγές, σχετίζονται με οικονομικά προβλήματα από τότε που άρχισε η κρίση.

Σύμφωνα με την τελευταία Ετήσια Έκθεση (2013) του Ινστιτούτου Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΙΝΕ, ΓΣΕΕ), η μέση μείωση σε μισθούς και ημερομίσθια σε τέσσερα χρόνια (2010-2013) ήταν 11,1%, ενώ η μείωση του «κοινωνικού μισθού» ήταν 11,7%. Το εισόδημα των εργαζομένων μειώθηκε περαιτέρω με την άμεση και έμμεση φορολογία, καθώς και με την κατά 7,6% αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή την ίδια περίοδο. Έτσι, η συνολική απώλεια αγοραστικής δύναμης του εισοδήματος των εργαζομένων είναι 22,1%. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, η ανεργία αυξήθηκε από 7,7% το 2009, σε 27,9 το 2013. Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της ΕΕ που μειώνει τα υποχρεωτικά κατώτατα όρια μισθών, προκαλώντας σοβαρή εισοδηματική απώλεια στους χαμηλότερα αμειβόμενους μισθούς ανερχόμενη σε περισσότερο από τρεις μηνιαίους μισθούς ετησίως. Εκτός από τις δραστικές μειώσεις μισθών και την τρομακτική αύξηση της ανεργίας, υπάρχει και μεί-

ωση στον αριθμό των νέων συμβάσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης (από 79% το 2009 σε 45% το 2012), με παράλληλη αύξηση της μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης. Η «ελαστική εργασία» αυξήθηκε από 21% σε 45% την ίδια περίοδο, και η ανασφάλιστη εργασία αυξήθηκε κατά 36%.

Οι επιπτώσεις στις γυναίκες

Ενώ αυτή είναι η γενική κατάσταση, υπάρχει μια μερίδα του πληθυσμού για την οποία οι επιπτώσεις της οικονομικής πολιτικής που επεβλήθη με τις δανειακές συμβάσεις και τα μνημόνια είναι ακόμη χειρότερες. Είναι οι γυναίκες, η θέση των οποίων χειροτερεύει σε πολλούς τομείς.

Το σοβαρότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες είναι η **ανεργία**. Σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία (ΕΛΣΤΑΤ, Ιούνιος 2013), ο γενικός δείκτης ανεργίας ήταν 27,9%. Η ανεργία για τις γυναίκες ήταν στο 31,9, για τους άνδρες στο 24,9, ενώ 6 στους 10 νέους κάτω των 24 ετών είναι άνεργοι. Η ΓΣΕΕ προβλέπει το γενικό δείκτη να φτάνει το 30% στο τέλος αυτού του έτους, ενώ εκτιμά ότι 70% της ανεργίας είναι μακροχρόνια (τουλάχιστον 12 μήνες), με τη γυναικεία μακροχρόνια ανεργία να είναι στο 15,9% και την ανδρική στο 10,4%. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (ILO), «πολλές άνεργες γυναίκες δεν καταμετρώνται στις στατιστικές, καθώς έχουν χάσει κάθε ελπίδα να βρουν δουλειά. Σημειώνεται ότι το μηνιαίο επίδομα ανεργίας είναι 360 ευρώ το μήνα, και καταβάλλεται για 400 μέρες. Δεν καλύπτονται συνεπώς οι μακροχρόνια άνεργοι, και μόνο 160.000 λαμβάνουν το επίδομα αυτό. Συνεπώς, οι άνεργες γυναίκες έχουν περισσότερες πιθανότητες να το χάσουν. Η άνεργη γυναίκα δεν χάνει μόνο οικονομικούς πόρους, γίνεται εξαρτώμενη από τους άλλους. Μένει στο σπίτι για να φροντίσει άλλα μέλη της οικογένειας (παιδιά, ασθενείς, ηλικιωμένους). Επιστρέφει έτσι στη μη αμειβόμενη εργασία, χάνει δικαιώματα περίθαλψης και συνταξιοδότησης, και γυρίζει στα παραδοσιακά καθήκοντα της νοικοκυράς. Όλα αυτά τα χρόνια αγώνων για να απαλλαγούμε από τα στερεότυπα του φύλου, να καταπολεμήσουμε τις διακρίσεις, όλες οι προσπάθειες που επενδύθηκαν σε Διακηρύξεις και Συμβάσεις και Σύμφωνα που ορίζουν ότι η ισότητα των φύλων είναι μια θεμελιώδης αρχή και δικαίωμα, είναι μάταια για μια γυναίκα που βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση.

Μισθοί και συντάξεις. Ο βασικός μισθός έχει τώρα ορισθεί σε 586 ευρώ μικτά, 500 καθαρά (511 και 400 ευρώ αντίστοιχα για τους κάτω των 25 ετών). Οι διαδοχικές περικοπές στις συντάξεις, (για τις οποίες, ως σημειωθεί, οι εισφορές πληρωνόταν κανονικά για όλη την περίοδο εργασίας) φθάνουν ήδη το 60% για τις υψηλότερες συντάξεις και το 25-30% για τις μικρότερες. Ανάλογες περικοπές έχουν γίνει στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων, με τον ιδιωτικό τομέα να ακολουθεί, σαν συνέπεια των δραστικών περικοπών στους κατώτατους μισθούς και τις συντάξεις που ορίζονται από τις Συλλογικές Συμβάσεις. Οι γυναίκες κατέ-

χουν κατά κανόνα τις χαμηλότερα αμειβόμενες θέσεις στην ιεραρχία όσο εργάζονται (εξ αιτίας της «γυάλινης» λεγόμενης οροφής), και λαμβάνουν μικρότερες συντάξεις όταν συνταξιοδοτούνται (λόγω των χαμηλότερων ασφαλισμένων μισθών και ακόμη επειδή φεύγουν από τη δουλειά νωρίτερα, ειδικά στον ιδιωτικό τομέα). Οι περικοπές στους μισθούς και τις συντάξεις βαθιάουν τη γυναικεία φτώχεια (οι γυναίκες αποτελούν το 60% των φτωχών), και κάνουν τα πράγματα πολύ δύσκολα για τις ηλικιωμένες, τις έγκυες, γι' αυτές που ζουν μόνες και για όσες συντηρούν μονογονεϊκές οικογένειες.

Άλλος ένας παράγων που επηρεάζει τη σύνταξη των γυναικών είναι ο ορισμός της **συντάξιμης ηλικίας** στα 65 έτη, και η αύξηση των απαιτούμενων για συνταξιοδότηση ετών υπηρεσίας. Το πρόβλημα αυτό αναμένεται να επηρεάσει τις εργαζόμενες στον ιδιωτικό τομέα, όπου η παρουσία γυναικών άνω μιας ηλικίας δεν είναι αρεστή, και οι γυναίκες αυτές δεν μπορούν να συναγωνιστούν τις νεότερες, με περισσότερα προσόντα, γνώσεις στη μοντέρνα τεχνολογία και λιγότερο αμειβόμενες. Αυτό μπορεί να στερήσει από πολλές γυναίκες το δικαίωμα στη σύνταξη.

Μεταξύ των μέτρων λιτότητας είναι και οι **καταιγιστικές αλλαγές στη νομοθεσία για την απασχόληση και την κοινωνική ασφάλιση**, σε συνδυασμό με δραστικές περικοπές στις δημόσιες δαπάνες και αύξηση της φορολογίας. Μετά από αίτημα της ΓΣΕΕ, η «Επιτροπή Εμπειρογνομημένων για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και Συστάσεων» του ILO, εξήτασε κατά πόσον είναι συμβατά τα μέτρα λιτότητας με αρκετές διεθνείς εργασιακές συμβάσεις, και εξέφρασε «βαθεία ανησυχία» για τις δραστικές «μεταβολές» της εργατικής νομοθεσίας με μέτρα που αγγίζουν την καρδιά των εργασιακών σχέσεων, του κοινωνικού διαλόγου και της κοινωνικής ειρήνης», και αλλοιώνουν το δεσμευτικό χαρακτήρα των συλλογικών συμβάσεων. Η Επιτροπή υπογράμμισε τις δυσανάλογες επιπτώσεις αυτών των μέτρων στις γυναίκες, και ζήτησε επαρκείς διασφαλίσεις για να προστατευθεί το «βιοτικό επίπεδο» των εργαζομένων. Οι γυναίκες, ειδικά οι έγκυες και οι μητέρες, επηρεάστηκαν από την πολύ μεγάλη αύξηση της μερικής και εκ της περιτροπής εργασίας, ενώ οι απολύσεις γυναικών σε εγκυμοσύνη ή σε άδεια μητρότητας, καθώς και η σεξουαλική παρενόχληση, αυξήθηκαν. Λόγω της ανεπάρκειας υπηρεσιών για τη φροντίδα παιδιών και μελών της οικογένειας, η Επιτροπή υπογράμμισε τη σημασία μέτρων που διευκολύνουν την εναρμόνιση εργασιακών και οικογενειακών υποχρεώσεων και για τους δυο γονείς που τους επιτρέπουν να παραμένουν στην αγορά εργασίας, ενώ προάγουν την ουσιαστική ισότητα των φύλων. Υπογράμμισε επίσης την σπουδαιότητα της καταπολέμησης των στερεοτύπων φύλου, έτσι ώστε οι μητέρες να μη επιλέγονται πάντα πρώτες για μερική ή εκ περιτροπής εργασία». Η Επιτροπή επίσης σημείωσε ότι μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις γυναίκες, οι οποίες αποτελούν την πλειοψηφία στο δημόσιο τομέα. Ακόμη, «μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούν μια σημαντι-

κή πηγή γυναικείας και νεανικής απασχόλησης, κλείνουν μαζί». Σημειώνουμε ότι τα τελευταία μέτρα λιτότητας περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό απολύσεων από το δημόσιο τομέα. Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις εξακολουθούν να κλείνουν μαζί. Η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας χειροτερεύει με γρήγορο ρυθμό.

Καθώς οι πολιτικές της Κυβέρνησης αποσκοπούν κυρίως στο να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση, τα θέματα ισότητας των φύλων παραβλέπονται και είναι χαμηλά στις προτεραιότητες. Σημαντικά θέματα όπως η **συμμετοχή των γυναικών στη λήψη αποφάσεων** (οι γυναίκες σήμερα καταλαμβάνουν μόνο 21% των βουλευτικών εδρών, και μόνο 4 συμμετέχουν στην Κυβέρνηση), δεν περιλαμβάνονται στην ατζέντα. Το ζήτημα είναι σοβαρό, γιατί οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται όταν σημαντικά θέματα που επηρεάζουν τη ζωή τους αποφασίζονται ερήμην τους. Το ίδιο πρόβλημα υπάρχει με τα ΜΜΕ, όπου οι απόψεις, διεκδικήσεις, ψηφίσματα κλπ. τυγχάνουν μικρής ή καθόλου προσοχής.

Οι περικοπές στον προϋπολογισμό **επηρεάζουν τις υπηρεσίες φροντίδας και τις παροχές** για παιδιά (μόλις 10% των παιδιών ηλικίας 0 έως 2 ετών, και μόνο 61% ηλικίας 3-6 ετών καλύπτονται), για ηλικιωμένους, ασθενείς και άτομα με ειδικές ανάγκες. Το αποτέλεσμα είναι ότι η φροντίδα των ατόμων αυτών τώρα βαραίνει περισσότερο τις οικογένειες, ιδιαίτερα τις γυναίκες.

Άμεση συνέπεια της οικονομικής δυσπραγίας είναι η

αύξηση της **εγκληματικότητας και της βίας**, περιλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας. (Η Γενική Γραμματεία Ισότητας εκτιμά την αύξηση της τελευταίας στο 47% τα τελευταία 4 χρόνια). Οι γυναίκες είναι και στις δύο κατηγορίες η πλειοψηφία των θυμάτων. Μία άλλη συνέπεια είναι ότι οι γυναίκες γίνονται πιο ευάλωτες στην **πορνεία και το trafficking**. Ο τύπος όλο και συχνότερα αναφέρεται σε τέτοια δυσάρεστα περιστατικά.

Οι γυναικείες οργανώσεις, ο φυσικός και καλύτερος σύμμαχος των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των γυναικών, χάνουν επιρροή και δύναμη λόγω έλλειψης οικονομικών μέσων. Παρά το γεγονός ότι είναι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, που στηρίζονται στις χαμηλές συνδρομές και συνεισφορές των μελών τους και ενίοτε σε ένα μικρό εισόδημα από ένα μικρό περιουσιακό στοιχείο από δωρεές, φορολογούνται τώρα όπως όλοι. Επί πλέον, οι συνδρομές, συνεισφορές και δωρεές δεν έρχονται όπως πρώτα. Τα μέλη των ΔΣ συνεισφέρουν για τα μηνιαία έξοδα, αλλά η ικανότητα των οργανώσεων να επιχειρήσουν έρευνες ή δράσεις (π.χ. καταπολέμηση διακρίσεων, στερεοτύπων φύλου, βίας, παρενόχλησης, ή αγώνα για μεγαλύτερη συμμετοχή γυναικών σε κέντρα αποφάσεων, εναρμόνιση εργασίας και ιδιωτικής ζωής κλπ.), δράσεις που μέχρι τώρα έφεραν αλληλαγές στο νόμο και στην πράξη και προήγαγαν την ισότητα, είναι τώρα δύσκολες αν όχι αδύνατες. Και αυτό είναι επίσης απ' ευθείας συνέπεια των μέτρων λιτότητας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Σ.Δ.Γ. 2014

Επίτιμη Πρόεδρος: Αθήκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Πρόεδρος: Λιλή Κουράκου,
Νομικός

A Αντιπρόεδρος: Ειρήνη Φερέτη,
Εγκληματολόγος, Κοινωνιολόγος, τ. Ερευνήτρια ΙΥΠ

B Αντιπρόεδρος: Λάουρα Μαράτου-Αθιπράντη,
Δρ.Κοινωνιολογίας, τ. Διευθύντρια Ερευνών στο ΕΚΚΕ

Γενική Γραμματέας: Τέρψη Λαμπρινοπούλου,
Συντ. Τραπεζική Υπάλληλος

Ταμίας: Κούλα Αναγνωστοπούλου-Κουράκου,
Νομικός-Οικονομολόγος

Ειδική Γραμματέας: Χαρά Καραγιαννοπούλου,
Λέκτορας Διεθνών Σχέσεων Παντείου Παν/μίου

Μέλη:

Πηνειώ Ιωαννίδου, *Οικονομολόγος*

Κούλα Καστιμάτη, *Ομ. Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας
Παντείου Παν/μίου*

Λένα Κοντογιώργου, *Συμβολαιογράφος*

Καίτη Μποτοπούλου, *Αρχαιολόγος*

Θεοδώρα Παπαδοπούλου, *Καθηγήτρια Ε.Μ.Π*

Ιλέανα Σακκά, *Τεχνολόγος Ραδιολογίας*

Αμαλία Σαρρή, *Νομικός*

Μεταξία Σταυριανάκη, *Κοινωνική Λειτουργός,
Ερευνήτρια ΙΥΠ*

Δώρα Χιθιαδάκη, *Συγγραφέας, Συντ. Τραπεζική
Υπάλληλος*

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ
«ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ»
(ΣΕΔΚΓ) ΣΤΗΝ 7Η ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (2005-2008)**

Το Μάρτιο του 2013 η «Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών» του ΟΗΕ, εξέτασε έκθεση της Ελλάδος για την πρόοδο που πραγματοποίησε η χώρα στα θέματα ισότητας. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται κάθε 4 χρόνια για όλες τις χώρες

Οι γυναικείες οργανώσεις έχουν δικαίωμα να υποβάλλουν χωριστές εκθέσεις με παρατηρήσεις (Shadow reports) που αφορούν στα θέματα ισότητας επί της επίσημης κρατικής έκθεσης προς την ίδια επιτροπή του ΟΗΕ, η οποία συνεξετάζει όλες τις εκθέσεις.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας μαζί με το Εθνικό Συμβούλιο Ελληνίδων υπέβαλαν εμπειριστατωμένη έκθεση, την οποία συντάξε στα αγγλικά η δικηγόρος και διακεκριμένη νομικός κ. Σοφία Κουκούλη-Σπηλιοπούλου, μέλος και των δύο σωματείων.

Δημοσιεύουμε εδώ σε μετάφραση στα ελληνικά την έκθεση αυτή. Ολόκληρη η έκθεση στα αγγλικά δημοσιεύεται στην στήλη των αγγλικών περιλήψεων.

Γενικές Παρατηρήσεις

Η παρούσα Έκθεση του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας της Ελλάδος (ΣΔΓ) και του Εθνικού Συμβουλίου Ελληνίδων (ΕΣΕ) αντλεί στοιχεία από τις «Παρατηρήσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) επί της 7ης Περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδος (2005-2008)¹, οι οποίες είχαν υποβληθεί στη Γενική Γραμματεία για την Ισότητα των Φύλων, την αρμόδια εθνική αρχή για την συνταξη της Έκθεσης.

Ο ΣΔΓ ιδρύθηκε το 1920. Η έδρα του είναι στην Αθήνα και δραστηριοποιείται σε διάφορα μέρη της Ελλάδος, όπου έχει δημιουργήσει παραρτήματα. Είναι συνδεδεμένος με τη Διεθνή Ένωση Γυναικών (ΔΕΓ). Ο ΣΔΓ είναι μέλος της ΕΕΔΑ και με αυτή την ιδιότητα έχει συμβάλει στις Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί της 7ης Έκθεσης της Ελλάδος.

Το ΕΣΕ, μια ομοσπονδία από πενήντα γυναικείες ΜΚΟ της Ελλάδος και της Κύπρου, είναι η παλαιότερη γυναικεία ΜΚΟ, και έχει ιδρυθεί το 1908. Έχει έδρα την Αθήνα. Είναι συνδεδεμένο με το Διεθνές Συμβούλιο Γυναικών (ΔΣΓ) και με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Γυναικών του ΕΣΓ (ΕΣΔΣΓ).

Ο ΣΔΓ και το ΕΣΕ επισημαίνουν ότι η 7η Έκθεση της Ελλάδος (η Έκθεση) δεν καλύπτει, όπως θα έπρεπε, ολόκληρη την περίοδο μεταξύ της εξέτασης της προηγούμενης Ελληνικής Έκθεσης και της υποβολής της τωρινής Έκθεσης. Η μη καλυπτόμενη περίοδος (2008-2010) θα πρέπει να προστεθεί. Η Έκθεση θα πρέπει επίσης να περιλάβει πληροφορίες για την περίοδο από την υποβολή της μέχρι την εξέτασή της από την Επιτροπή ΣΕΔΚΓ.

Επί πλέον, η Έκθεση θα έπρεπε να περιλαμβάνει τουλάχιστον

τρεις σημεία εκκίνησης: (α) πληροφορίες για την εφαρμογή των καταληκτικών παρατηρήσεων επί της προηγούμενης έκθεσης και εξηγήσεις για τη μη εφαρμογή ή τις δυσκολίες που προέκυψαν. (β) Μια αναλυτική εξέταση των πρόσθετων νομοθετικών και άλλων κατάλληλων προσπαθειών και μέτρων που έχουν ληφθεί, με ένδειξη των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν, προς την κατεύθυνση της εφαρμογής της Σύμβασης και (γ) πληροφορίες για τυχόν δυσκολίες που παραμένουν ή πρωτοεμφανίζονται για την άσκηση και απόλαυση από τις γυναίκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών στον δημόσιο, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό ή άλλο τομέα, στη βάση της ισότητας με τους άνδρες, καθώς και πληροφορίες για μέτρα σχεδιαζόμενα προκειμένου να υπερπηδηθούν τα εμπόδια αυτά.

Η Έκθεση θα έπρεπε επίσης να περιλαμβάνει συγκεκριμένη εκτίμηση των επιπτώσεων, η οποία θα έπρεπε να αναφέρεται σε σχετική νομολογία των εθνικών δικαστηρίων. Επί πλέον, θα έπρεπε να αναφέρονται οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην κατάσταση των γυναικών, τα ληφθέντα μέτρα και τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Παρατηρήσεις κατ' άρθρο (και κατά ομάδα)

ΜΕΡΟΣ 1

Άρθρο 1 – Εξάλειψη διακρίσεων

Ο ΣΔΓ και το ΕΣΕ ενθέρμως συνιστούν τον όρο «ανισότητες» του Άρθρου 116 παρ. 2 του Ελληνικού Συντάγματος και του Άρθρου 8 της Σύμβασης για τη λειτουργία της ΕΕ

1. Η ΕΕΔΑ ιδρύθηκε και λειτουργεί σύμφωνα με τις αρχές της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. που έγινε στο Παρίσι, (85η Ολομέλεια, 20.12.1993, A/RES/48/134) ως ανεξάρτητο συμβουλευτικό σώμα του Ελληνικού Κράτους για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Βλ. το πλήρες κείμενο των Παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ επί της 7ης Περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδας, στα Ελληνικά, και μια περίληψη της ίδιας στα Αγγλικά στο: www.nchr.gr

(TFEU). Ο όρος «ανισότητες» είναι διαφορετικός και ευρύτερος από τον όρο «διακρίσεις». Καλύπτει πραγματικές καταστάσεις που επηρεάζουν κυρίως τις γυναίκες, οφειλόμενες σε προκαταλήψεις και στερεότυπα τα οποία υπεισέρχονται και επηρεάζουν κοινωνικο-οικονομικές δομές. Οι ανισότητες επιζούν της ακύρωσης των διατάξεων που περιέχουν διακρίσεις και παρεμποδίζουν την επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας των φύλων. Επί πλέον, οι γυναίκες δεν είναι ούτε μια ομάδα ούτε μια μειονότητα, αλλά μια από τις δύο μορφές του ανθρώπινου είδους και το μισό της ανθρωπότητας, και συχνά υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις. Γι' αυτό η ισότητα των φύλων είναι μια θετική και ζωτική αρχή, ένας οριζόντιος στόχος (για να διαχυθεί αποτελεσματικά σε όλους τους τομείς), και ένα θεμελιώδες δικαίωμα σύμφωνα με την ΣΕΔΚΓ και τη νομοθεσία της ΕΕ – όχι μια απλή απαγόρευση των διακρίσεων. Κατά συνέπεια, οι θετικές δράσεις είναι η φυσική συνέπειά της.² Η Έκθεση θα έπρεπε να τονίζει αυτό, και σε αυτό το πνεύμα θα έπρεπε να παρουσιάζει και να αξιολογεί τα μέτρα που αποσκοπούν στη συμμόρφωση προς τη ΣΕΔΚΓ. Άλλοι όροι, όπως άμεσες και έμμεσες διακρίσεις, παρενόχληση και σεξουαλική παρενόχληση, θα έπρεπε επίσης να αναφέρονται, καθώς και πληροφορίες για την εφαρμογή τους στο νόμο και στην πράξη, περιλαμβανομένων πληροφοριών για προσφυγές στα εθνικά δικαστήρια και νομολογία των τελευταίων. Πέραν αυτών, θα έπρεπε να υπάρχει αναφορά στη σημασία των ειδικών νόμων καθώς και στις επιπτώσεις τους.

Άρθρο 2 – Νομοθετική και δικαστική προστασία

Ο ΣΔΓ και το ΕΣΕ επισημαίνουν ότι οι γυναίκες αποφεύγουν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους ενώπιον των δικαστηρίων ή άλλων αρμοδίων αρχών. Υπάρχουν δικονομικοί κανόνες σε οδηγίες της ΕΕ σχετικές με την ισότητα των φύλων όσον αφορά τη νομιμοποίηση νομικών προσώπων και ενώσεων προσώπων προς άσκηση των δικαιωμάτων θυμάτων διακρίσεων ενώπιον δικαστηρίων και άλλων αρχών και την κατανομή του βάρους απόδειξης.³ Οι διατάξεις αυτές στοχεύουν στο να ενθαρρύνουν τα θύματα διακρίσεων να συνεχίσουν τις διεκδικήσεις τους και να τα προστατεύσουν από το να γίνουν θύματα επειδή κατέφυγαν στα δικαστήρια. Οι νόμοι που ενσωματώνουν τις οδηγίες περιέχουν αυτούς τους κανόνες, οι οποίοι πάντως δεν έχουν εφαρμοστεί από τα Ελληνικά δικαστήρια. Αυτό συμβαίνει επειδή οι κανόνες παραμένουν στους Νόμους αυτούς, και δεν έχουν ενσωματωθεί στους Ελληνικούς δικονομικούς κώδικες, και έτσι είναι άγνωστοι στους δικαστές και δικηγόρους.

Επί πλέον, οι κανόνες της ΕΕ στο θέμα της νομιμοποίη-

σης των οργανισμών δεν είναι σωστά διατυπωμένοι στους Νόμους 3896/2010 και 3769/2009 που ενσωματώνουν τις Οδηγίες 2006/54 και 2004/113 αντίστοιχα. Οι Νόμοι αυτοί απαιτούν όπως το θιγόμενο πρόσωπο «συναιέσει» για να έχει δικαίωμα η οργάνωση να προσφύγει στα δικαστήρια, ενώ οι οδηγίες απαιτούν «έγκριση» και όχι «συναίνεση των προσώπων αυτών. Σύμφωνα με τον Ελληνικό νόμο η «συναίνεση» πρέπει να δοθεί προτού η προσφυγή κατατεθεί, ενώ η «έγκριση» μπορεί να δοθεί αργότερα, μέχρις ότου η υπόθεση συζητηθεί. Αυτό σημαίνει ότι, μέχρις ότου δοθεί η συναίνεση, μπορεί να έχουν παρέλθει οι σχετικές προθεσμίες για επανόρθωση (π.χ. μία απόλυση μπορεί να αμφισβητηθεί εντός τριών μηνών από τη γνωστοποίηση της. Μία διοικητική πράξη εντός εξήντα ημερών από τη γνωστοποίησή της). Μόνο ο Νόμος 4097/2012 που ενσωματώνει το Νόμο 2010/41 αποδίδει σωστά τον κανόνα, καθώς απαιτεί «έγκριση».

Τα ανωτέρω προβλήματα έχουν κατ' επανάληψη επισημανθεί από την ΕΕΔΑ⁴ και είναι πολύ σοβαρά, για τον πρόσθετο λόγο ότι οι εργαζόμενοι, ιδιαίτερα οι γυναίκες, αποφεύγουν να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη, από φόβο εκδικητικών ενεργειών ή χαρακτηρισμού των ως ταραχοποιών, ή ακόμη λόγω έλλειψης αποδείξεων, προβλήματα που γίνονται σοβαρότερο λόγω της κρίσης.

Σημειώνεται ότι επανορθώσεις και κυρώσεις σε αστικές και διοικητικές υποθέσεις, περιλαμβανομένων των υποθέσεων ισότητας των φύλων, είναι ανάλογες και αποτρεπτικές και μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο. Μια μεροληπτική απόλυση χαρακτηρίζεται άκυρη και καταχρηστική (από τα αστικά δικαστήρια) ή ακυρώνεται (από τα διοικητικά δικαστήρια). Η απόλυση θεωρείται ως μηδέποτε γενομένη και ο εργαζόμενος διατηρεί τη θέση του, χωρίς να είναι αναγκαία η αποκατάσταση. Μία μεροληπτική άρνηση πρόσληψης ή προαγωγής κηρύσσεται άκυρη και καταχρηστική από τα αστικά δικαστήρια και η πρόσληψη ή προαγωγή θεωρείται ως υφισταμένη από το χρόνο που θα έπρεπε να είχε γίνει. Τα διοικητικά δικαστήρια ακυρώνουν τέτοιες αρνήσεις και διατάσσουν την έκδοση διοικητικής πράξης αναδρομικής πρόσληψης ή προαγωγής. Σε όλες τις περιπτώσεις ο εργαζόμενος δικαιούται να πληρωθεί όλα τα αναδρομικά του, συν νόμιμους τόκους και ηθική βλάβη. Ο Νόμος που ενσωματώνει την Οδηγία 2006/54 έχει προσθέσει πειθαρχικές κυρώσεις για τους δημόσιους υπαλλήλους και επεξέτεινε τις διοικητικές ποινές που προβλέπονταν ήδη για τους υπαλλήλους σε διευθυντές και τους αντικαταστάτες τους. Επίσης αύξησε τις ποινικές κυρώσεις για «παραβίαση της σεξουαλικής αξιοπρέπειας», που προβλέπεται από

2. Βλ. Α. Yotopoulos-Marangopoulos, *Affirmative Action; Towards Effective Gender Equality*. Marangopoulos Foundation for Human Rights, Sakkoulas/Bruylant, 1998; S. Koukoulis-Spiliotopoulos "The amended equal treatment directive (2002/73): an expression of constitutional principles/fundamental rights" 12 Maastricht Journal of European and Comparative law 4 2005 pp.327-369.

3. Π.χ. στην Οδηγία 2006/54/ΕΚ, για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην απασχόληση και τα επαγγέλματα που ενσωματώθηκε στο Νόμο 3896/2010, ΟΥ Α 207/08.12.2010, στην Οδηγία 2004/113/ΕΚ, για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην πρόσβαση και προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, που ενσωματώθηκε στο Νόμο 3769/2009, ΟΥ Α 105/01.07.2009, στην Οδηγία 2010/41/ΕΥ για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών που αυτοαπασχολούνται, που ενσωματώθηκε στο Νόμο 4097/2012, ΟΥ Α 235/03.12.2012.

4. Βλ. π.χ. ΕΕΔΑ (Comments on the Bill transposing Directive 2006/54; Letter to the Minister of Labour and Social Security, 31 October 2010, and Observations on the 7th Greek Report to the CEDAW: <http://www.nchr.gr>

το Άρθρο 337 του Ποινικού Κώδικα όταν αυτή συνιστά εκμετάλλευση του εργαζομένου ή υποψηφίου για εργασία. Πάντως, τα δικαστήρια συχνά δεν έχουν την ευκαιρία να εφαρμόσουν τέτοιες ποινές σε υποθέσεις ισότητας των φύλλων, λόγω της απροθυμίας των εργαζομένων να καταφύγουν σε αυτά για τέτοιες υποθέσεις. Επί πλέον, η Επιθεώρηση Εργασίας, η οποία έχει τη δυνατότητα να επιβάλει ποινές, δεν το κάνει συχνά, λόγω της γνωστής έλλειψης προσωπικού και τεχνικών μέσων.⁵

Άρθρο 4 – Ειδικά μέτρα

Η Έκθεση θα έπρεπε να περιλαμβάνει περισσότερες πληροφορίες για τα ληφθέντα μέτρα και να αναφέρει τα αποτελέσματά τους.

Άρθρο 5 – Κοινωνικά και πολιτιστικά πρότυπα

Η Έκθεση αναφέρει μελέτες που αφορούν στερεότυπα και μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά δεν αναφέρει αν και με ποιό τρόπο αυτές χρησιμοποιήθηκαν στην πράξη και εάν είχαν κάποια επίδραση.

Άρθρο 6 – Βία κατά των γυναικών

Ενδοοικογενειακή βία

Ο ΣΔΓ και το ΕΣΕ σχολιάζοντας το Ν.3500/2006 (ΟJ A 232/24.10.2006) υπογράμμισαν ότι: (1) δεν πραγματοποιείται το βασικό πρόβλημα, δηλ. τη βία κατά των γυναικών, ούτε και με τη κύρια αιτία, τη διαιώνιση των ρόλων του «ανδρoσ-αφέντη» και της «γυναίκας-υπόδουλης». (2) οι πράξεις που ισχυρίζεται ότι τιμωρεί καλύπτονται ήδη από τον Ποινικό Κώδικα, εκτός της πράξης βιασμού εντός του γάμου. Επί πλέον, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης ως προς το ποιες πράξεις θα συνεχίσουν να ρυθμίζονται από τον Ποινικό Κώδικα και/ή από τον προϋπάρχοντα νόμο. (3) Η σχετική νομοθεσία είναι ουδέτερη από άποψη φύλου, καλύπτοντας θύτες και θύματα και των δύο φύλλων. Αλλά γιατί ο θύτης μένει ατιμώρητος όταν το θύμα είναι η σύζυγος και ο θύτης ο σύζυγός της ή ο σύντροφός της; (4) Η δημιουργία νέων θεσμών, περιλαμβανομένων ειδικευμένων κοινωνικών υπηρεσιών, προκειμένου να ασχοληθούν με το θέμα δεν προβλέπεται. (5) Ο θεσμός της διαμεσολάβησης σε ποινικές υποθέσεις, όπως προβλέπεται, εγείρει αμφιβολίες όσον αφορά την συνταγματικότητα του και την αποτελεσματικότητά του. (6) Η αστυνομία και ο Εισαγγελέας παραμένουν οι κύριοι ρυθμιστές κατά την προδικαστική φάση, αν και έχουν ήδη αποδειχθεί ακατάλληλη για αυτό το σκοπό, ενώ η δημιουργία ενός έκτακτου θεσμού που θα ασχολείται με το πρόβλημα, όπως ένα ειδικό σώμα από κοινωνικούς λειτουργούς για την οικογένεια, δεν προβλέπεται. (7) Η σύσταση (23.06.2005) που απηύθυνε ο ΣΔΓ προς τη ΓΓΙΦ προφανώς δεν έχει τύχει της προσοχής που θα έπρεπε. Ένας νόμος που ρυθμίζει ένα θέμα ενδιαφέροντος μεγάλου αριθμού οικογενειών θα

έπρεπε να είναι προϊόν συμμετοχικής διαδικασίας. Εν πάση περιπτώσει, δεν έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση.

Η Έκθεση δεν παρουσιάζει ούτε αξιολογεί την εφαρμογή του Νόμου 3500/2006. Στην πραγματικότητα, η εμπειρία του ΣΔΓ και του ΕΣΕ είναι ότι η διαδικασία της διαμεσολάβησης είτε δεν εφαρμόζεται είτε εφαρμόζεται ατελώς. Υπάρχουν μόνο λίγες αποφάσεις που έχουν κριθεί με βάση αυτό το Νόμο, και δείχνουν, αφ' ενός τη δυσκολία να αποδειχθεί η ενδοοικογενειακή βία⁶, και αφ' ετέρου, ότι αυτός ο Νόμος περιέχει διατάξεις οι οποίες συνιστούν οπισθοδρόμηση όσον αφορά την προστασία του θύματος.⁷

Εμπορία ανθρώπων

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα έχει κυρώσει τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος και των Πρωτοκόλλων της, διότι τα όργανα αυτά εισάγουν θετικά μέτρα στην Ελληνική νομοθεσία. Πάντως οι διατάξεις πρέπει να εφαρμοστούν αποτελεσματικά. Η Έκθεση δεν δίνει πληροφορίες σχετικά.

Άρθρο 7 – Συμμετοχή γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Οι σχετικές πληροφορίες πρέπει να επικαιροποιηθούν ώστε να περιλάβουν τον τελευταίο νόμο για την τοπική αυτοδιοίκηση (Ν. 3852/2010). Υπάρχει σαφής οπισθοδρόμηση, καθώς σύμφωνα με την τελευταία νομοθεσία, η ποσοστωση του 1/3 υπολογίζεται επί τη βάση των μελών των συμβουλίων και όχι επί τη βάση του αριθμού των υποψηφίων που περιλαμβάνονται στο ψηφοδέλτιο, όπως ήταν η προηγούμενη ρύθμιση. Με πρωτοβουλία του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του ΣΔΓ, περισσότερες από είκοσι σημαντικές Ελληνικές ΜΚΟ, περιλαμβανομένου του ΕΣΕ, εξέφρασαν την έντονη διαφωνία τους για τη νέα διάταξη με επιστολή με ημερομηνία 8 Οκτωβρίου 2010, που απηύθυναν στον αρμόδιο Υπουργό (Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), στην οποία υπεγράμμισαν ότι η νέα διάταξη δεν είναι σύμφωνη με την ΣΕΔΚΓ και υπενθύμισαν το δικαίωμα προσφυγής στην Επιτροπή της ΣΕΔΚΓ, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του 1999 της ΣΕΔΚΓ.⁸

Άρθρο 9 – Ίσα δικαιώματα, ιθαγένεια

Η Έκθεση πρέπει να καταστήσει σαφές κατά πόσον θέματα και εμπόδια που σχετίζονται με την εξάρτηση των γυναικών από το καθεστώς των συζύγων τους έχουν αντιμετωπιστεί, και σε ποιο βαθμό η έννοια (του ανδρός) τροφодότη της οικογένειας έχει αποτελεσματικά καταπολεμηθεί.

Άρθρο 11 – Εργασία και κοινωνική ασφάλιση

Στις Παρατηρήσεις της επί της 7ης Έκθεσης της Ελλάδος, η ΕΕΔΑ πραγματοποιείται με λεπτομέρειες το θέμα της απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων και τη δυσμενή επίδραση που αυτή έχει στην ήδη ευάλωτη θέση των γυναι-

5. Βλ. π.χ. Ανώτατο Δικαστήριο, Ποινικό Τμήμα, απόφαση 963/2012

6. Βλ. π.χ. Ανώτατο Δικαστήριο, Ποινικό Τμήμα, απόφαση 963/2012

7. Βλ. π.χ. Ανώτατο Δικαστήριο, Ποινικό Τμήμα, απόφαση 1274/2011

8. Βλ. την επιστολή στην ιστοσελίδα www.leagueforwomenrights.gr

κών στην αγορά εργασίας. Σε προηγούμενο έκθεση, η ΕΕΔΑ είχε υπογραμμίσει την αύξηση πολλαπλών διακρίσεων και είχε ζητήσει την υιοθέτηση ειδικών διατάξεων οι οποίες θα τις απαγόρευαν ρητώς. Οι ανησυχίες αυτές επιβεβαιώθηκαν από αποφάσεις και εκθέσεις διεθνών οργάνων και οργάνων της Ευρωπαϊκής Συνθήκης, τις οποίες ενδεικτικά θα μνημονεύσουμε, με χρονολογική σειρά.

Επί πλέον, με πρωτοβουλία του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του ΣΔΓ, περισσότερες από είκοσι σημαντικές Ελληνικές ΜΚΟ, περιλαμβανομένου του ΕΣΕ, απηύθυναν προς όλους τους αρμόδιους υπουργούς μια σειρά προτάσεων για την εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φύλου και την προαγωγή της ουσιαστικής ισότητας των φύλων.⁹

Πρέπει να σημειωθεί ότι από το Μάιο του 2010, λόγω βαθείας οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα πρόγραμμα βοήθειας από την ΕΕ/ΔΝΤ, το οποίο περιλαμβάνει διμερή δάνεια από Χώρες Μέλη της Ζώνης του Ευρώ, σε συνάρτηση με χρηματοδότηση από το ΔΝΤ. Η καταβολή των δόσεων εξαρτώνται από τη συμμόρφωση με μέτρα λιτότητας που περιλαμβάνονται σε διαδοχικά Μνημόνια υπογραφόμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που ενεργεί για λογαριασμό των Κρατών Μελών της Ζώνης του Ευρώ, και την Ελληνική Δημοκρατία. Μεταξύ των μέτρων λιτότητας υπήρχαν σαρωτικές μεταρρυθμίσεις των νόμων για την απασχόληση και την κοινωνική ασφάλιση, συνδυαζόμενες με δραστηκές περικοπές κοινωνικών δαπανών και αυξήσεις φόρων. Αρκετοί όροι του δεύτερου Μνημονίου (του Φεβρουαρίου 2012) είναι άμεσες και απ' ευθείας εφαρμογής. Η συμμόρφωση προς τα Μνημόνια ελέγχεται από την «Τρόικα» (ΔΝΤ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα).

-Η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του ΔΟΕ για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και Συστάσεων¹⁰ μετά από παράπονα της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ), εξήτασε κατά πόσον είναι συμβατά τα μέτρα λιτότητας με αρκετές διεθνείς συμβάσεις εργασίας. Η Επιτροπή του ΔΟΕ εξέφρασε «βαθεία ανησυχία»¹¹ για τις δραστηκές «τροποποιήσεις» της εργασιακής νομοθεσίας μέσω μέτρων τα οποία «θίγουν την καρδιά των εργασιακών σχέσεων, του κοινωνικού διαλόγου και της κοινωνικής ειρήνης», «ακυρώνοντας το δεσμευτικό χαρακτήρα των συλλογικών συμβάσεων».

Η Επιτροπή επεσήμανε «τη δυσανάλογη επίπτωση» των μέτρων αυτών στις γυναίκες και ζήτησε «επαρκείς διασφαλίσεις ώστε να προστατευθεί το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων». Οι γυναίκες, ειδικά οι έγκυες και οι μητέρες, επηρεάστηκαν κυρίως από την υπερβολική αύξηση της μερικής

απασχόλησης και της εκ περιτροπής εργασίας που επιβάλλεται από τον εργοδότη, ενώ οι άδικες απολύσεις λόγω εγκυμοσύνης ή άδειας μητρότητας και σεξουαλικής παρενόχλησης επίσης αυξήθηκαν. Εν όψει των ανεπαρκών υπηρεσιών για την φύλαξη παιδιών και φροντίδας της οικογένειας, η Επιτροπή υπενθύμισε τη σημασία των μέτρων τα οποία διευκολύνουν την εναρμόνιση των εργασιακών και οικογενειακών υποχρεώσεων και από τους δύο γονείς και τους επιτρέπουν να παραμείνουν στην αγορά εργασίας, περιλαμβανομένων τέτοιων (επαρκών και προσιτών) υπηρεσιών, ενώ παράλληλα προάγουν στην πράξη την ισότητα των φύλων. Υπεγράμμισε επίσης «τη σημασία του να δοθεί προσοχή στα στερεότυπα φύλου, έτσι ώστε οι μητέρες να μην θεωρούνται αυτομάτως κατάλληλες για μερική ή εκ περιτροπής εργασία».

Η Επιτροπή επίσης επεσήμανε ότι μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση προσωπικού στο δημόσιο τομέα θα επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τις γυναίκες, οι οποίες αποτελούν τη μεγάλη πλειονότητα στον τομέα αυτό. Ακόμη, «μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν μια σημαντική πηγή γυναικείας και νεανικής απασχόλησης, κλείνουν μαζικά».

Η Επιτροπή εξέφρασε τη λύπη της για τις δραστηκές περικοπές συντάξεων, οι οποίες «υποσκάπτουν την εμπιστοσύνη των ανθρώπων στο εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και εγείρουν ανησυχία για κοινωνική δικαιοσύνη στο χειρισμό της κρίσης». Επίσης προειδοποίησε ότι «σε περίπτωση που η ανεργία αυξηθεί σε 1 εκατομμύριο ανθρώπους από τον τωρινό αριθμό των 800.000 (αριθμός του 2011), τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης θα χάνουν €5 δις. ετησίως, και η συνέχιση της χορήγησης των τωρινών παροχών θα τεθεί σε κίνδυνο».

Σε λιγότερο από ένα χρόνο μετά (Αύγουστος 2012) η καταγεγραμμένη ανεργία ανερχόταν σε ένα σύνολο 1.267.595 (σε συνολικό πληθυσμό 9.903.268 (απογραφή 2011) και το ποσοστό της καταγεγραμμένης ανεργίας ήταν 25,4%. Το ποσοστό της γυναικείας ανεργίας ήταν 29%, της ανδρικής 22,7%, της νεανικής (κάτω των 25 ετών) 58% και το ποσοστό για τις ηλικίες 25-34 ετών ήταν 32,9%.¹² Κατά τους υπολογισμούς της ΓΣΣΕ (Μάιος 2012) ο πραγματικός γενικός δείκτης ήταν τουλάχιστον 29%.¹³ Στο πρώτο τρίμηνο του 2012, περίπου 60% της ανεργίας ήταν μακροπρόθεσμα (τουλάχιστον δώδεκα μήνες), η υψηλότερη στην ΕΕ. Το ποσοστό της γυναικείας μακροχρόνιας ανεργίας ήταν 15,9% και της ανδρικής 10,4%.¹⁴ Κατά τη ΓΣΣΕ, στο δεύτερο τρίμηνο του 2012, η μακροχρόνια ανεργία ήταν 71%.¹⁵ Η Επιτροπή του ΔΟΕ σημείωσε ότι «ένας μεγάλος αριθμός γυναικών μπήκε στην κατηγορία «αποθαρρυσμένων» εργαζομένων οι οποίοι δεν εμφανίζονται στα στατιστικά στοιχεία.»

9. Βλ. τις προτάσεις αυτές στην ιστοσελίδα www.leagueforwomenrights.gr

10. International Labour Conference, 101st Session 2012, *Report of the Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations, Greece, ILO Conventions 98, 100, 102, 111 and 156*: <http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11003:0::N011>. Βλ. π.χ. Ανώτατο Δικαστήριο, Ποινικό Τμήμα, απόφαση 1274/2011

11. Πρόσθετη έμφαση στις παρατηρήσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης 98 του ΔΟΕ (Δικαίωμα στην Οργάνωση και τη Συλλογική Διαπραγμάτευση) από την Ελλάδα. Βλ. Διεθνή Διάσκεψη Εργασίας 101^η Σύνοδος 2012, *Έκθεση της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και Συστάσεων*: <http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11003:0::N0>

12. Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (ELSTAT) *Labour Force Survey August 2012*: <http://www.statistics.gr>

13. INE (Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ), *Ετήσια Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και την απασχόληση 2012*, σ.334: <http://www.inegsee.gr/kalwshlthate.html>.

14. ELSTAT *Living Conditions in Greece 2012*, p.27: <http://www.statistics.gr>

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι παροχές ανεργίας είναι 57% του κατώτατου μισθού της ΕΓΣΣΕ και πληρώνονται το πολύ για δώδεκα μήνες. Έτσι, δεν καλύπτουν τους μακροπρόθεσμα άνεργους και, λόγω των αυστηρών προϋποθέσεων, μόνο περίπου 160.000 άτομα τις λαμβάνουν (Μάιος 2012, εκτιμήσεις της ΓΣΕΕ).¹⁶ Έτσι, οι άνεργες γυναίκες είναι πιο πιθανό να χάσουν αυτή την υποστήριξη.

Η Επιτροπή του ΔΟΕ υπογράμμισε ότι τα μέτρα λιτότητας θα πρέπει να αξιολογούνται και να προγραμματίζονται με στόχο την πρόληψη της φτώχειας. Είναι «καθήκον της κυβέρνησης, μαζί με όλους τους οργανισμούς που παίρνουν μέρος στο διεθνή μηχανισμό στήριξης» να το πράξουν.

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Κοινωνικά Δικαιώματα

Με δύο αποφάσεις στις 23 Μαΐου 2012, δημοσιευμένες στις 19 Οκτωβρίου 2012¹⁷ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Κοινωνικά Δικαιώματα, η οποία παρακολουθεί την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Χάρτας (ΕΚΧ), υποστήριξε εν μέρει δύο συλλογικά παράπονα των Ελληνικών συνδικαλιστικών σωματείων εναντίον της Ελλάδας στο θέμα της συμβατότητας των μέτρων λιτότητας με την ΕΚΧ του 1961, που η Ελλάδα έχει κυρώσει.

Η πρώτη απόφαση αφορά μία διάταξη η οποία ορίζει ότι ο πρώτος χρόνος απασχόλησης με σύμβαση αορίστου χρόνου θεωρείται περίοδος μαθητείας, στη διάρκεια της οποίας η σύμβαση μπορεί να τερματιστεί χωρίς προειδοποίηση και αποζημίωση λόγω απόλυσης. Η διάταξη αυτή παραβιάζει το Άρθρο 4(4) της ΕΚΧ (δικαίωμα σε λογική περίοδο προειδοποιήσεων).

Η δεύτερη απόφαση αφορά μια διάταξη για την απασχόληση εργαζομένων ηλικίας 15 έως 18 ετών με «ειδικές συμβάσεις μαθητείας». Οι εργαζόμενοι αυτοί εξαιρούνται από την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας και δεν δικαιούνται ετήσιας αδειάς τουλάχιστον τριών εβδομάδων με αποδοχές, κατά παράβαση του Άρθρου 7(7) της ΕΚΧ. Δεν προβλέπεται γι' αυτούς ένα επαρκές σύστημα μαθητείας, κατά παράβαση του Άρθρου 10(2) της ΕΚΧ. Η κοινωνική ασφάλιση τους καλύπτει μόνο για παροχές υγείας σε είδος, και για εργατικά ατυχήματα η κάλυψη που έχουν είναι σε ποσοστό 1%, κατά παράβαση του Άρθρου 12(3) της ΕΚΧ. Η τελευταία διάταξη που αναφέρεται, η οποία απαιτεί την προοδευτική αύξηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης σε ανώτερο επίπεδο, δεν επιτρέπει τη δημιουργία μιας ξεχωριστής κατηγορίας εργαζομένων οι οποίοι εξαιρούνται από το γενικό εθνικό σύστημα κοινωνικής προστασίας, καθώς αυτή αποτελεί χειροτέρευση του κοινωνικού συστήμα-

τος ασφάλειας, πράγμα το οποίο δεν είναι συμβατό με το Άρθρο 12(3) της ΕΚΧ.

Η δεύτερη απόφαση επίσης αφορά μια διάταξη η οποία περικρίπτει το ελάχιστο ημερομίσθιο για όλους τους εργαζομένους κάτω των 25 ετών κατά 32% του εθνικού κατώτατου ημερομίσθιου, δηλ. κάτω του ορίου φτώχειας. Αυτό παραβιάζει το Άρθρο 4(1) της ΕΚΧ (δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή ικανή να εξασφαλίσει ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής των εργαζομένων και των οικογενειών τους) καθώς και το Άρθρο 4(1) της ΕΚΧ βάσει του όρου περί μη ύπαρξης διακρίσεων της Εισαγωγικής Εκθέσεως της ΕΚΧ (διάκριση βάσει ηλικίας). Πρέπει να σημειωθεί ότι η πηγή της διάταξης αυτής είναι το δεύτερο Μνημόνιο (ανωτέρω σελ. 6). Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Κοινωνικά Δικαιώματα είναι το πρώτο όργανο της Συνθήκης που έχει αξιολογήσει μια τέτοια διάταξη.

Και οι δύο αποφάσεις υπενθυμίζουν ότι «η οικονομική κρίση δεν πρέπει να συνεπάγεται τη μείωση της προστασίας των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από την ΕΚΧ». Η πρώτη απόφαση προσθέτει: «το να παραβιάζονται αυτές οι εγγυήσεις, θα ανάγκαζε τους εργαζομένους να επωμισθούν ένα υπερβολικά μεγάλο μερίδιο των συνεπειών της κρίσης, καθώς επίσης να δεχτούν τεράστιες συνέπειες που μπορούν να κάνουν την κρίση χειρότερη και να αυξήσουν το βάρος του συστήματος πρόνοιας». Και οι δύο αποφάσεις παραθέτουν αποσπάσματα των Συστάσεων της ΕΕΔΑ «για την επιτακτική ανάγκη να τεθεί ένα τέλος στη μεγάλη υποχώρηση των πολιτικών ελευθεριών και των κοινωνικών δικαιωμάτων».¹⁸

Οι αποφάσεις αυτές καταδικάζουν διατάξεις που αφορούν νέους ανθρώπους. Καθώς οι νέες γυναίκες πλήττονται δυσανάλογα από την κρίση, περιλαμβανομένης της ανεργίας (ανωτέρω σελίδες 6-7), επιβεβαιώνουν τις άμεσες και έμμεσες αρνητικές συνέπειες της νομοθεσίας της λιτότητας στις γυναίκες.

- Η Επιτροπή του ΔΟΕ για την Ελευθερία του Συνεταιρίζεσθαι

Στη Σύνοδο του Νοεμβρίου 2011 η Επιτροπή του ΔΟΕ για την Ελευθερία του Συνεταιρίζεσθαι εξήτασε παράπονο που υπεβλήθη από τέσσερα Ελληνικά Εργατικά Συνδικάτα¹⁹ υποστηριζόμενο και από την Διεθνή Ένωση Εργατικών Συνδικάτων, και αφορούσε τα μέτρα λιτότητας που επεβλήθησαν στο πλαίσιο του διεθνούς μηχανισμού δανεισμού για την Ελλάδα, και κατέληξε σε συμπεράσματα όμοια με εκείνα της Επιτροπής Εμπειρογνομητών για την Εφαρμογή Συμβάσεων και Συστάσεων του ΔΟΕ. Σύμφωνα με τον τίτλο του Δελτίου τύπου του ΔΟΕ που ανήγγειλε αυτή την Έκθεση, «ο ΔΟΕ καλεί την Ελλάδα να φέρει το σύστημα εργασιακών σχέσεων πίσω στα θεμελιώδη δικαιώματα».²⁰

15. ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Μηνιαίο δελτίο «Ενημέρωση», Νο. 198, Οκτώβριος 2012, σ. 12: <http://www.inegsee.gr>

16. ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ/ΙΝΕ Ετήσια Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και την απασχόληση 2012, σ. 334: <http://www.inegsee.gr>. Βλ. επίσης European Commission Employment and Social Situation Quarterly Review March 2012, p.83: <http://ec.europa.eu/social>

17. Η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ), και η Γενική Συνομοσπονδία Εργατικών Σωματείων των Ελλήνων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ) εναντίον της Ελλάδας (Παράπονα υπ' αριθ. 65/2011 και 66/2011). http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/complaints/CC65Merits_en.pdf

18. Βλ. αυτή τη Σύσταση, σε Ελληνικά και Αγγλικά, στο www.nchr.gr

19. ΓΣΕΕ, τα εργατικά σωματεία που είχαν προσφύγει στην Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΑΔΕΔΥ, ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ) και η Ελληνική Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων.

Πιο πρόσφατα, η κατάσταση έγινε ακόμη χειρότερη. Σκληρότερα μέτρα ελήφθησαν, όπως περαιτέρω δραστικές περικοπές σε μισθούς και συντάξεις και επεμβάσεις στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και συμβάσεις, περιλαμβανομένου ενός αποφασιστικού χτυπήματος: την αντικατάσταση του κατώτατου ημερομισθίου όπως το ορίζουν οι εθνικές γενικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας (ΕΓΣΣΕ) με καθοριζόμενα από νόμο κατώτατα ημερομίσθια – όλα αυτά παράλληλα με αύξηση φόρων και την επιβολή νέων φόρων.

Η σοβαρότητα της κατάστασης, με την ανεργία, ιδιαίτερα των γυναικών και των νέων να καλπάζει, και 68% του συνολικού πληθυσμού να ζει κάτω από το όριο «κινδύνου φτώχειας» επιβεβαιώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία, επί πλέον, εκφράζει τη λύπη της γιατί το κοινωνικό κλίμα που συνεπάγονται όλα αυτά είναι το χειρότερο στην ΕΕ και οι προοπτικές είναι άσχημες.²¹

Γι' αυτό, η έκκληση των οργάνων του ΔΟΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων προς όλα τα μέρη που μετέχουν στο «μηχανισμό στήριξης» για την Ελλάδα να σεβαστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι περισσότερο επείγουσα από ποτέ.

Άρθρο 12 – Υγεία και οικογενειακός προγραμματισμός

Πρέπει να δοθεί προσοχή στη χειροτέρευση της σωματικής και ψυχικής υγείας του Ελληνικού πληθυσμού, οφειλόμενη στην κρίση και στα μέτρα λιτότητας.

Περισσότερες πληροφορίες θα πρέπει να δοθούν όσον αφορά τα Προγράμματα Αγωγής Υγείας καθώς και τις επιθεωρήσεις που πραγματοποιεί το Σώμα Επιθεωρητών Υγείας όσον αφορά τις γεννήσεις με καισαρική. Θεωρούμε ότι τα ιατρο-κοινωνικά κέντρα που υπάρχουν σε χώρους εγκατάστασης Ρομά είναι ένα καλό μέτρο και συνιστούμε τη διεύρυνση των παρεχομένων υπηρεσιών.

Άρθρο 15 - Ισότητα ενώπιον του νόμου

Μειονότητες

Υποστηρίζουμε την πρόταση της ΕΕΔΑ για την κατάργηση όλων των δικαιοδοτικών και διοικητικών αρμοδιοτήτων του Μουφτή, ο οποίος πρέπει να περιοριστεί στα θρησκευτικά του καθήκοντα.

Άρθρο 16 – Διακρίσεις σε βάρος των γυναικών σε θέματα σχετιζόμενα με το γάμο και τις οικογενειακές σχέσεις

Επώνυμο συζύγων

Σύμφωνα με την τροποποίηση του Άρθρου 1388 του Αστικού Κώδικα με το Ν. 3719/2008, η σύζυγος μπορεί να πάρει το επώνυμο του συζύγου της εάν και οι δύο σύζυγοι συμφωνούν σε αυτό. Κατά την Εισαγωγική Έκθεση, η νέα αυτή διάταξη επιτρέπει στις συζύγους να κρατήσουν το ίδιο επώνυμο εάν το επιθυμούν, ούτως ώστε να μπορούν να αποδεικνύουν ποια είναι η σχέση τους ευκολότερα, ιδιαίτερα εάν μετέχουν σε συναλλαγές στο εξωτερικό, δεδομένου ότι το επώνυμο της συ-

ζύγου δεν εμφανίζεται στα διαβατήρια ή στις ταυτότητες. Θεωρούμε ότι η διάταξη αυτή δεν είναι συμβατή με τη με την κατοχυρωμένη αρχή της ουσιαστικής ισότητας των δύο φύλων και με τη συνέχιση της ταυτότητας της γυναίκας. Εξ άλλου μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ασφάλεια των συναλλαγών καθώς διακόπτει τη συνέχεια της ταυτότητας των γυναικών μέσω πιθανών διαδοχικών αλλαγών επωνύμου. Επί πλέον, δεν είναι συμβατή με την αρχή της ισότητας των φύλων όπως αυτή προβλέπεται από το Ελληνικό Σύνταγμα και την ΣΕΔΚΓ.

Παιδιά γεννημένα εκτός γάμου

Ός προς την γονική μέριμνα παιδιών που έχουν γεννηθεί εκτός γάμου, το Άρθρο 1515 του Α.Κ., όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 3719/ 2008, προβλέπει ότι στον πατέρα που έχει αναγνωρίσει το τέκνο του μπορεί να ανατεθεί η γονική μέριμνα ή μέρος αυτής μετά από αίτησή του σε δικαστήριο, εάν αυτό είναι προς το καλύτερο συμφέρον του παιδιού. Δεν υπάρχει αναφορά στη συναίνεση της μητέρας, όπως ίσχυε προ της τροποποίησής. Θεωρούμε ότι η συναίνεση της μητέρας πρέπει κατά κανόνα να υπάρχει για την ανάθεση γονικής μέριμνας ή μέρους αυτής, στο πατέρα, ώστε να αποφεύγονται καταχρηστικές πρακτικές.

Εγκυρότητα γάμου

Συμφωνούμε με την πρόταση της ΕΕΔΑ ότι: Η ελάχιστη ηλικία για την τέλεση γάμου πρέπει να είναι η ηλικία των 18 ετών για όλους τους πολίτες. Εξαίρεση πρέπει να επιτρέπεται κατόπιν δικαστικής απόφασης για σπουδαίους λόγους, και σε τέτοιες περιπτώσεις να τεθεί ως ελάχιστο όριο το 16ο έτος. Η σύναψη γάμων δι' αντιπροσώπου πρέπει να θεωρούνται από τον Ελληνικό νόμο ως «ανυπόστατοι» όσον αφορά τον αντιπρόσωπο και τον άλληλο μελλόνυμφο, και άκυροι όσον αφορά τον αντιπροσωπευόμενο.

Άλλα θέματα

Η Ελλάδα πρέπει να κυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους.

Επίσης συμμεριζόμαστε το αίτημα της ΣΕΔΚΓ για την ευρεία διάδοση, ιδιαίτερα σε γυναίκες και οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της Σύμβασης και των Προαιρετικών Πρωτοκόλλων, καθώς και των Εκθέσεων της ΣΕΔΚΓ και την εφαρμογή της Σύμβασης, κάτι που δεν έχει γίνει από το Ελληνικό Κράτος. Πρέπει επίσης να δίδονται πληροφορίες για την εφαρμογή του Προγράμματος Δράσης της Διακήρυξης του Πεκίνου.

*Αθήνα, 28 Φεβρουαρίου 2012
Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας
Το Εθνικό Συμβούλιο Ελληνίδων*

20. Έκθεση της Επιτροπής για την Ελευθερία του Συνεταιρίζεσθαι, 365η Έκθεση, παράγραφοι 784-1003. <http://www.ilo.org/brussels/lang-en/index.htm>
21. European Commission *Employment and Social Situation Quarterly Review June 2012*, pp. 45-48: <http://ec.europa.eu/social>.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Εκδηλώσεις του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας το 2012 και το 2013

Τα δύο χρόνια που ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ δεν κυκλοφόρησε (2012 και 2013, όπως σημειώνουμε αλλού, για λόγους οικονομικούς), οι δραστηριότητες του «Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας» δεν σταμάτησαν. Η Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας στις 8 Μαρτίου των ετών αυτών τιμήθηκε όπως κάθε χρόνο με την επιβράβευση της Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς, που όλα αυτά τα χρόνια, από το 1997 που η Αθήνη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου είχε την ιδέα καθιέρωσης αυτού του θεσμού, μας έφερε σε επαφή με τον ωραίο κόσμο της γυναικείας ευαισθησίας μπροστά στα πολλαπλά κοινωνικά προβλήματα, και της σεμνής, αθόρυβης και ανιδιοτελούς προσφοράς της γυναίκας προς το συνάνθρωπο.

Όπως γίνεται κάθε χρόνο, ο τομέας στον οποίο απευθύνεται η κοινωνική προσφορά της βραβευόμενης, αποτελεί και την αφορμή και δίνει το θέμα για μια δημόσια συζήτηση ανάμεσα σε αξιόλογους ομιλητές, η οποία συζήτηση δημοσιεύεται στο ΑΓΩΝΑ. Τα δύο αυτά χρόνια που ο ΑΓΩΝΑΣ δεν κυκλοφόρησε, τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν εξαιρετικού ενδιαφέροντος. Το 2012 η συζήτηση αφορούσε το σημαντικό εθνικό και οικονομικό θέμα της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), και τη σημασία της νήσου του Καστελλόριζου για την αξιοποίηση του υποθαλάσσιου πλούτου της χώρας. Το 2013 το πολύ σημαντικό θέμα που συζητήθηκε ήταν «Περιβάλλον και ανθρωπινή υγεία».

Λόγω του εξαιρετικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν και τα δύο αυτά θέματα, αλλά και λόγω του ότι οι ομιλίες έγιναν από διακεκριμένους, μεγάλου κύρους ομιλητές, θεωρούμε σκόπιμο να παρουσιάσουμε από τις στήλες του ΑΓΩΝΑ, συντομευμένες λόγω πληθώρας ύλης, τις απόψεις των ομιλητών πάνω στα δύο αυτά θέματα.

ΗΜΕΡΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ 8 Μαρτίου 2012

Από αριστερά: Ε. Ξενοπούλου, Λ. Πορτοκαλάκης, Λ. Κουράκου, Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Θ. Καρυώτης, Θ. Χαραλαμποπούλου

Το «Βραβείο Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς Αθήνη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου» απονεμήθηκε για το 2012 στην **Ευαγγελία Ξενοπούλου**, Πρόεδρο του Σωματείου «Πολιτιστική Μουσικοχορευτική Ομάδα Καστελλόριζου», για τη μεγάλη προσφορά της στη διάσωση της λαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς του Καστελλόριζου και των Δωδεκανήσων γενικότερα, και την προβολή της όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως. Ένα μικρό δείγμα της μουσικής και των χορών του Καστελλόριζου απήλυσαν οι παρευρισκόμενοι στο τέλος της εκδήλωσης.

Η καταγωγή της βραβευθείσας από το Καστελλόριζο έδωσε και το θέμα της δημόσιας συζήτησης, που επικεντρώθηκε στο Καστελλόριζο, την ιστορία του και τη σημασία του για τον καθορισμό των ορίων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Ελλάδος, και την κατοχύρωση των δικαιωμάτων της χώρας μας στον υποθαλάσσιο πλούτο που κρύβει η Ανατολική Μεσόγειος.

Ανοίγοντας τη δημόσια συζήτηση η Πρόεδρος του ΣΔΓ κ. **Λιλή Κουράκου** αναφέρθηκε στη σημασία της **Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας**, που αποτελεί κάθε χρόνο στις 8 Μαρτίου αφορμή για να τιμηθούν αγώνες πρωτοπόρων γυναικών

για ισότητα των φύλων, και μια ευκαιρία για απολογισμό του πού βρισκόμαστε σήμερα από πλευράς ισότητας και για ποια θέματα πρέπει να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε, καθώς η πλήρης και ουσιαστική ισότητα δεν έχει ακόμη κατακτηθεί.

Αναφέρθηκε ακόμη στο «**Βραβείο Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς Αλήκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου**», το οποίο, από τότε που η ίδια η Αλήκη Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου παραιτήθηκε από τη θέση της Προέδρου και ομόφωνα ανακηρύχθηκε Επίτιμη Πρόεδρος, απονέμεται κάθε χρόνο την ημέρα αυτή στο όνομά της.

Ο τρίτος άξονας της εκδήλωσης άρχισε με ομιλία της Προέδρου της «Δωδεκανησιακής Μέλισσας» και Προέδρου της Ομοσπονδίας Δωδεκανησιακών Σωματείων Αττικής, **ε.τ. κ Θεμελίνας Χαραλαμποπούλου**, με θέμα:

«**Το Καστελόριζο μέσα στο χρόνο**»

Με συγκίνηση και γλαφυρό τρόπο μίλησε για «μια από τις όμορφες μικρές πατρίδες», το μικρό Καστελόριζο, με έκταση έξι χιλιόμετρα μήκος και τρία πλάτος, που απέχει 72 μίλια από τη Ρόδο και μόνο ένα μίλι από την απέναντι μικρασιατική ακτή, και που από τα πανάρχαια χρόνια στάθηκε σταθμός ανάμεσα στον ανατολικό πολιτισμό και την ελληνική Ευρώπη. Στο νησί ήκμασαν κατά καιρούς η ναυτιλία και το εμπόριο, και γνώρισε ευημερία και αρχοντιά. Όμως για την περίοπτη γεωγραφική του θέση, το δυνατό του σημείο, καθώς και για το φυσικό του λιμάνι, οι ξένοι το εμποφθαλμούσαν διαρκώς. Το νησί δεχόταν συχνά επιδρομές από άρπαγες κουρσάρους και ισχυρούς δυνάστες. Και ποιοι δεν πέρασαν από αυτό. Ρωμαίοι, Βυζαντινοί, Ιωαννίτες Ιππότες, Αιγύπτιοι, Φράγκοι, Ισπανοί, Τούρκοι, Βενετοί, και πάλι Τούρκοι, Γάλλοι και Ιταλοί. Η ψυχή όμως των Καστελοριζιτών έμεινε αδοϋλωτη. Κατάφεραν να διατηρήσουν την ελληνικότητά τους, τη γλώσσα τους, τις παραδόσεις και τη θρησκεία τους. Το 1921 οι Γάλλοι, που κατείχαν το Καστελόριζο από το 1915, το πουλούν στους Ιταλούς. Η φασιστική τους παρουσία στο νησί υπήρξε η πιο βάρβαρη και αδυσώπνητη ξένη κατοχή. Στον πόλεμο του 1940 πολλοί Καστελοριζιοί, ντόπιοι και της διασποράς, κατατάσσονται ως εθελοντές και συμμετέχουν στο μέτωπο το 1941. Στις 13 Σεπτεμβρίου του 1943 το Αντιτορπιλικό «Ναύαρχος Κουντουριώτης» μεταφέρει το μήνυμα της λευτεριάς στους γενναϊόψυχους ακρίτες που τόσους ευγενικούς αγώνες είχαν δώσει γι' αυτήν. Η γαλανόλευκη κυματίζει και πάλι στο Κάστρο, η μαύρη νύχτα της σκληραβιάς είχε επί τέλους τελειώσει.

Η χαρά όμως δεν κράτησε πολύ. Αποβιβάζονται στο νησί Άγγλοι κομάντος, Ινδοί και άλλοι σύμμαχοι. Το Καστελόριζο γίνεται ο μεγάλος πολεμικός στόχος των Γερμανών, και τον Οκτώβριο του 1943 βομβαρδίζεται δίχως οίκτο. Οι Άγγλοι διατάσσουν την εκκένωση του νησιού. Ο εκπατρισμός των Καστελοριζιτών θα κρατήσει δύο χρόνια. Και ενώ εκείνοι βρίσκονται στα προσφυγικά στρατόπεδα της Παλαιστίνης, μεγάλη πυρκαγιά ξεσπάει στο νησί τον Ιούλιο του 1944, αποτλειώνοντας το έργο των Γερμανών.

Όταν οι Καστελοριζιοί επέστρεψαν τον Ιούλιο του 1945 το νησί ήταν ένας άμορφος χώρος, δεν ξεχωρίζαν σπίτια, εκκλησίες και μαγαζιά. Αλλά δεν το βάζουν κάτω. Έχοντας αποκτήσει το πολυπόθητο αγαθό της ελευθερίας, οπλίζονται με θάρρος και αντιμετώπιζουν τα νέα τους δεινά.

Στα ερειπωμένα σπίτια έμειναν μόνο 570 άτομα, από τους 5.000 που ήταν το 1900. Η ελευθερία ήρθε μαζί με τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα την 31η Μαρτίου του 1947, και επίσημα την 7^η Μαρτίου του 1948. Αυτά τα 65 χρόνια το νησί αγωνίζεται να επιβιώσει ειρηνικά, μέσα από τον τουρισμό, την αλιεία, και την αμέριστη αγάπη και συμπαράσταση των ξενιτεμένων παιδιών του, που γυρίζουν τακτικά για να απολαύσουν την ήρεμη γαλήνη και τις ομορφιές του. Σήμερα έχει 275 κατοίκους και πολλές παροικίες ανά την υπήληλο.

Η **κ. Αλήκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια και Επίτιμη Πρόεδρος του ΣΔΓ, κάνοντας μια μικρή εισαγωγή στο θέμα της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), μιλά με θέμα:**

«**Το Καστελόριζο σύνδεσμος της Ελλάδας με τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων της Ν.Α. Μεσογείου**»

Η τραγική, ένδοξη και γενναία ιστορία του Καστελόριζου, που και αυτή ακόμη θα μπορούσε να καταργηθεί με τη θέληση της Τουρκίας, είναι αρκετή για να δώσει την τραγική εικόνα της πατρίδας μας. Αυτή τη στιγμή το νησί απέκτησε τρομερή σημασία για την απόκτηση του ορυκτού πλούτου που είναι γύρω του, και προ παντός για τη θέση του που το συνδέει με μια ενιαία σειρά κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που πηγάζει κατά σειρά Ελλάδα, Κύπρος, Ισραήλ, Αίγυπτος, Λιβύη. Εάν δεν ήταν το μικρό αυτό νησάκι, θα χανόταν ο σύνδεσμος μας με όλη αυτή τη σειρά των κοιτασμάτων. Και αυτό θα ήταν τρομερή ζημία. Έχουμε σήμερα τη δυνατότητα να κηρύξουμε την ΑΟΖ μας, και να διεκδικήσουμε έτσι τους υδρογονάνθρακες αυτής της ανατολικής γωνιάς της Ελλάδας, του Αιγαίου, της Ανατολικής Μεσογείου, που μας ανήκουν. Τα αμφισβητεί η Τουρκία, υποστηρίζοντας ότι δεν έχουν δικαίωμα τα νησιά. Ψέματα. Έχουν δικαίωμα τα νησιά σε ΑΟΖ, αλλά δεν τα διεκδικούμε. Αυτό είναι το δυστύχημα.

Ο **κ. Θεόδωρος Καρυώτης**, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Maryland των ΗΠΑ, μιλά με θέμα:

«**Η νοτιο-ανατολική ΑΟΖ της Ελλάδας και το Καστελόριζο**»

Επισημαίνει ότι ως Καθηγητής Οικονομικών υπήρξε μέλος της Ελληνικής Αντιπροσωπείας στη Διάσκεψη το ΟΗΕ του 70 για το Δίκαιο της Θάλασσας, και ασχολήθηκε με τις οικονομικές διαστάσεις του Δικαίου της Θάλασσας, δηλαδή πετρέλαιο, αλιεία κλπ. «Κάποια στιγμή στη διάσκεψη αυτή του ΟΗΕ άρχισε να δημιουργείται η νέα έννοια της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, που από τα αρχικά γράμματα είναι γνωστή ως ΑΟΖ, και κατάλαβα ποια σημασία μπορεί να έχει η ΑΟΖ για την Ελλάδα. Το 1982 ψηφίστηκε στο Montego Bay της Τζαμάικας η νέα Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας από όλα τα κράτη της γης. Όπως είναι γνωστό η θάλασσα αποτελεί το 71% της γης, και δεν είχαμε ένα σύνταγμα για τους ωκεανούς και τις θάλασσες του πλανήτη. Τώρα το έχουμε. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς ειδικός για να καταλάβει τη σημασία της ΑΟΖ. Τότε, το 1982, μόνο τέσσερα κράτη ψήφισαν κατά του

νέου Δικαίου της Θάλασσας. Οι ΗΠΑ, το Ισραήλ, η Τουρκία και η Βενεζουέλα. Είπαμε λοιπόν τότε στο νέο Δίκαιο της Θάλασσας, όλα τα κράτη του κόσμου, ότι η θάλασσα που βρίσκεται πέρα από μια κρατική ιδιοκτησία ανήκει σε όλους μας. Την ονομάσαμε κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας, και ο ορυκτός πλούτος που υπάρχει έξω από την επιρροή κρατών ανήκει σε όλους μας. Οι ΗΠΑ και το Ισραήλ ψήφισαν εναντίον για δικούς τους λόγους. Τα άλλα δύο κράτη, η Τουρκία και η Βενεζουέλα, και αυτό είναι πολύ σημαντικό γι' αυτό που ισχύει για μας σήμερα, ψήφισαν εναντίον γιατί έχουν πάρα πολλή νησιά μπροστά στον εκτεταμένο ηπειρωτικό τους χώρο που δεν τους ανήκουν. Και το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, στο άρθρο 121 παρ. 2, λέει ότι τα νησιά έχουν αποκλειστική οικονομική ζώνη ολόγεια με την ηπειρωτική χώρα. Και εξ αιτίας των νησιών που είναι μπροστά στις δύο αυτές χώρες, τη

κάνω ένα αγώνα για να καταλάβουν την αξία των νησιών μας, και το έβαλα πολλές φορές και στους Αμερικανούς... Πολλοί Αμερικανοί εντυπωσιαζόντουσαν, και ρωτούσαν γιατί η Ελλάδα δεν ασχολείται με την ΑΟΖ που φαίνεται ότι βοηθάει την Ελλάδα και όχι η Υφαλοκρηπίδα. Δεν είχα να δώσω μια καλή απάντηση.»

«Κάθε 30 χρόνια στην Αμερική αλλά και στην Αγγλία βγαίνουν τα απόρρητα έγγραφα των Υπουργείων Εξωτερικών των χωρών αυτών. Σε ένα τέτοιο έγγραφο βρήκα την απάντηση. Σε έγγραφό του από τον Ιανουάριο του 1979 (Πρωθυπουργός τότε ήταν ο Γεώργιος Ράλλης, Υπουργός Εξωτερικών ο Κων. Μητσοτάκης) ο Βρετανός Πρέσβης στην Αθήνα λέει ότι τον επισκέφθηκε στην Πρεσβεία ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών, ο οποίος μεταξύ άλλων του ανέφερε ότι «υπάρχει η συζήτηση για το νέο Δί-

Το κοινό παρακολουθεί με ενδιαφέρον τις ομιλίες

Βενεζουέλα και την Τουρκία, οι δύο αυτές χώρες χάσανε ένα μεγάλο μερίδιο της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης που μπορούσαν να έχουν. Η Ελλάδα επί 30 χρόνια αγνοούσε τις προσπάθειές μου να τους πείσω ότι η ΑΟΖ είναι κάτι πολύ σημαντικό. Και προσπαθούσα επίσης να πείσω πόσο σημαντικό είναι το Καστελόριζο.»

«Κατά τη 10ετία του 1960 υπήρξε ένα σχέδιο Άτσεσον της Αμερικής για τη λύση του Κυπριακού. Υποψιάζομαι ότι οι Αμερικανοί γνώριζαν από τότε τον ορυκτό πλούτο της Ανατολικής Μεσογείου. Στο Σχέδιο Άτσεσον λέγανε να ενωθεί η Κύπρος με την Ελλάδα και να δοθεί το Καστελόριζο στην Τουρκία. Οι Τούρκοι τώρα θα είχαν λύσει το οικονομικό τους πρόβλημα, γιατί μετά από 50 χρόνια θα έβγαине αυτός ο ορυκτός πλούτος ο οποίος στην πλειοψηφία του θα ανήκε στο Καστελόριζο το οποίο θα ήταν Τουρκικό. Οι Αμερικανοί με την τεχνολογία που έχουν υποθέτω ότι το γνώριζαν αυτό, όποτε όμως τους το ανέφερα το αρνήθηκαν. Έχω όμως αυτή την υποψία και οφείλω να σας την πω. Και σιγά σιγά κατ' αρχάς προσπάθησα να

καιο της Θάλασσας (το 1979 είχε επικρατήσει το Δίκαιο της Θάλασσας), και υπάρχει μια νέα έννοια όπως φαίνεται που λέγεται αποκλειστική οικονομική ζώνη. Φαίνεται ότι η έννοια αυτή συμφέρει πάρα πολύ την Ελλάδα και δεν συμφέρει καθόλου την Τουρκία. Και γι' αυτό το λόγο εμείς δεν θα το συζητήσουμε ποτέ αυτό το θέμα με τους Τούρκους». Η τραγωδία είναι ότι φαίνεται ότι όλες οι Ελληνικές κυβερνήσεις διεκήρυσσαν αυτό. Επί 30 χρόνια γνωρίζω ανθρώπους που έστειλαν οι Ελληνικές Κυβερνήσεις στην Άγκυρα για να μιλήσουν για τα Ελληνοτουρκικά. Η εντολή ήταν πάντα δεν συζητάτε ΑΟΖ. Τώρα βέβαια όλα τα κόμματα έχουν βγει ανοιχτά και λένε ότι πρέπει να ανακηρύξουμε ΑΟΖ.

Το Καστελόριζο λοιπόν παίζει ένα πολύ κρίσιμο ρόλο. Είναι μια κλασική περίπτωση του Δικαίου της Θάλασσας, όπου ένα μικρό νησί δικαιούται ένα τεράστιο θαλάσσιο χώρο, λόγω του ότι έχει τα ίδια δικαιώματα που έχει και η Ηπειρωτική χώρα.

Οι Αμερικανοί, παρά το ότι δεν έχουν υπογράψει τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπως και το Ισραήλ, μπο-

ρούν να δημιουργήσουν ΑΟΖ. Μπορούν να το κάνουν μονομερώς με βάση το Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, διότι πρέπει να απέχουν, με βάση τα 200 μίλια κάθε κράτους, 400 μίλια από την απέναντι ακτή. Απέχουν εκατομμύρια μίλια από την Πορτογαλία και την Αφρική από τη μεριά του Ατλαντικού. Επομένως από τον Καναδά κατέβηκαν κάτω νότια και φτιάξαν ΑΟΖ 200 μιλίων. Ξαφνικά όμως φτάσανε στις Μπαχάμες. Οι Αμερικανοί σεβάστηκαν τα δικαιώματα των νησιών, που απέχουν λίγα χιλιόμετρα από αυτούς. Είπαν μεση γραμμή. Φτάσανε μετά στην Κούβα. Η Φλόριντα απέχει από την Κούβα 90 μίλια. Ο κομμουνιστής Κάστρο με τον καπιταλιστή Ρέϊγκαν τα βρήκανε, 45 μίλια ο καθ' ένας. Δεν χρησιμοποίησανε το Τουρκικό επιχείρημα, έχετε νησί εσείς, εμείς ήμαστε μια τεράστια χώρα, δεν έχετε τα ίδια δικαιώματα.

Η πλειοψηφία του ορυκτού πλούτου της Ελλάδος είναι στο τρίγωνο Καστελόριζου-Κύπρου-Κρήτης. Ο Τάσος Παπαδόπουλος, το 2004, ανακήρυξε ΑΟΖ έχοντας τέσσερα τανκς και δύο ελικόπτερα. Και 40.000 Τουρκικό στρατό κατοχής στην πλάτη του. Και δεν φοβήθηκε. Και το έκανε. Οι Τούρκοι βέβαια όταν ανακήρυξε την ΑΟΖ δεν πτοήθηκαν, είπαν εσείς δεν έχετε ΑΟΖ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι ΗΠΑ το αποδέχτηκαν. Και μετά ξεκίνησε η οριοθέτηση της ΑΟΖ με το Ισραήλ, η οποία βέβαια είναι σημαντική. Το πρόβλημα όμως είναι ότι οι Κυπριακές κυβερνήσεις από την εποχή του Τάσου Παπαδόπουλου μέχρι το σημερινό Πρόεδρο της Κύπρου δεν ζητάνε απλώς από την Ελληνική Κυβέρνηση οριοθέτηση ΑΟΖ. Παρακαλάνε για οριοθέτηση ΑΟΖ. Οι Ελληνικές κυβερνήσεις αρνήθηκαν να το κάνουν. Επομένως πρέπει κάποια στιγμή αυτό να σταματήσει.

Το Καστελόριζο είναι πιο κρίσιμο, διότι εάν δεν υπολο-

Μέλη του Δ.Σ.Γ. με τους Καστελοριζιώτες

γιστεί η αποκλειστική οικονομική ζώνη του Καστελόριζου, τότε η Ελλάδα δεν έχει θαλάσσια σύνορα με την Κύπρο. Και έχει θαλάσσια σύνορα η Τουρκία με την Αίγυπτο. Η Αίγυπτος βέβαια παίζει ένα βρώμικο παιχνίδι τώρα, λέγοντας ότι εμείς θα μιλάμε για ΑΟΖ και με την Τουρκία. Και βέβαια δεν υπάρχει καμία Ελληνική Κυβέρνηση να αντιδράσει, ούτε συγχωρείται. Είναι σαν να πάει η Ελλάδα να κάνει οριοθέτηση με τη Μάλτα. Θα πουν οι Ιταλοί, πού

πάτε, εσείς δεν έχετε σύνορα με τη Μάλτα. Και εμείς θα μπορούσαμε να πούμε στους Αιγυπτίους, εσείς πώς μιλάτε με τους Τούρκους, εσείς δεν έχετε θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία. Διότι υπάρχει ένα νησί 12 μίλια νότια της Κρήτης, η Γαύδος, που συνορεύει με τη Λιβύη. Τα προβλήματα είναι πάρα πολλά, αλλά κάποια στιγμή συνειδητοποιεί κανείς ότι υπάρχει ένα φοβικό σύνδρομο στην πολιτική και τη διπλωματική υπηρεσία της Ελλάδας, που φοβάται ότι κάτι φοβερό θα συμβεί εάν προκαλέσουμε και ψάχνουμε για πετρέλαια κλπ.

Τώρα τελευταία ο Υφυπουργός Ενέργειας είπε ότι θα γίνονταν σεισμικές έρευνες στο Ιόνιο και νότια της Κρήτης. Και δίνει την εντύπωση ότι θα πάμε σε πολλές εκατοντάδες μίλια να ψάξουμε για πετρέλαιο. Λέει ψέματα. Δεν τολμούν να βγούνε πέρα από τα 6 μίλια από τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας. Ψάχνουνε για πετρέλαιο στα πρώτα έξι μίλια, που συνήθως υδρογονάνθρακες δεν υπάρχουν. Έρευνες είχαν γίνει και παλαιότερα στο Κατάκολο και στη Ζάκυνθο και υδρογονάνθρακες δεν υπάρχουν.

Η τραγωδία είναι ότι μια χώρα που είναι οικονομικά γονατισμένη, δεν μπορεί να έχει μια φωνή δυνατή για σοβαρή οικονομική πολιτική. Αλλά χρειάζεται κάποια στιγμή, αυτό το οποίο αποκαλώ εγώ φοβικό σύνδρομο να αλλάξει, διότι αυτά είναι ελληνικά νησιά και έχουμε ελληνικά δικαιώματα. Δεν έχουν πάει ποτέ στις Βρυξέλλες να πούνε, το Καστελόριζο δεν είναι μόνο ελληνικό νησί, είναι και νησί της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν χάσουμε το Καστελόριζο ή ένα μέρος του Καστελόριζου σαν οικονομική ζώνη και δεν έχουμε σύνορα με την Κύπρο, τότε χάνουμε ΑΟΖ και ταυτόχρονα χάνει ΑΟΖ και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Και εύχομαι, υπό οποιαδήποτε ελληνική κυβέρνηση και αν έρθει, αυτό που συμβαίνει εδώ και 30 χρόνια να σταματήσει.

Η Αλήκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου συχαίρει τον κ.

Καρυώτη για τις πληροφορίες που έδωσε ως δρον πρόσωπο στην εξέλιξη της υπόθεσης του Δικαίου της Θάλασσας

«Οφείλω να συμπληρώσω τούτο. Μετά το θάρρος και την τόλμη που έδειξε η Κύπρος με τις 40.000 Τουρκικό στρατό στο έδαφός της, να αγνοήσει την απειλή της Τουρκίας για casus belli εάν προχωρήσει σε ενέργειες αντίθετες με την πολιτική και τις διεκδικήσεις της, όταν άνοιξε πλέον η Τουρκία την πρώτη τρύπα στις 16 Σεπτεμβρίου του 2011 στο Καστελόριζο, αμέσως έσπευσε η Κύπρος, στις 19 Σεπτεμβρίου, και άρχισε να ανοίγει τη δική της τρύπα στη δική της αποκλειστική ζώνη. Η απάντηση της Ευρώπης ήταν «κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί σε κανένα κράτος ότι έχει δικαίωμα να κάνει έρευνες και να εκμεταλλεύεται τους υδρογονάνθρακες της δικής του ΑΟΖ». Αυτό σε επίσημη δήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και έσπευσε να κάνει δήλωση, ομόφωνη περίπου, και η Αμερική. Και έσπευσε και η Ρωσία, και το Ισραήλ, οι μεγάλες δηλαδή στρατιωτικές δυνάμεις. Και φυσικά, μετά από την εξέλιξη αυτή, που δεν υπήρξε ούτε μία χώρα του κόσμου που να είναι επικριτική εφαρμογής της διακήρυξης του Νέου Δικαίου της Θάλασσας, έπρεπε η Ελλάδα πλέον να μη διστάζει. Έχουμε δι-

καιώματα αναφαίρετα βάσει Διεθνούς Δικαίου από αυτή τη διεθνή Σύμβαση. Και επί πλέον, τη Σύμβαση αυτή την έχει κυρώσει και η Ελλάδα και είναι και νόμος της χώρας μας. Τώρα πλέον η Κύπρος έχει πλατφόρμα δική της, την οποία έχει ονομάσει «Όμηρος», και απεδείχθη ότι είναι πλουσιότατη σε κοιτάσματα αερίου. Τώρα πλέον κανείς δεν τολμά να αντιλέγει στην Κύπρο και στην αρχή την οποία καθιέρωσε με τη στάση της.

Βεβαίως δεν πρόκειται αμέσως να πλουτίσουμε από τη στάση μας για τη διεκδίκηση της δικής μας ΑΟΖ, η οποία σημειωτέον γίνεται με μονομερή πράξη. Με μια μονομερή διακήρυξη διεκδίκησης της ΑΟΖ αρχίζουμε να έχουμε δικαιώματα, και από κει και πέρα αρχίζει η οριοθέτηση με τους γείτονες. Αλλά η διεκδίκησή μας αρχίζει με μια απλή διακήρυξη την οποία δεν την κάνουμε».

Ο κ. Λεόντιος Πορτοκαλάκης, Τοπογράφος μηχανικός, Γραμματέας του Ελληνικού Ινστιτούτου Υδρογονανθράκων (ΕΛΛΙΝΥ), μιλά με θέμα:

«Η σημασία της χάραξης των θαλασσιών συνόρων στην έρευνα πετρελαίου».

Ευχαριστώ το Σύνδεσμό σας για τις προσπάθειες που κάνει για να υπάρξει μια γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων της εξειδικευμένης γνώσης και των απλών πολιτών, στην προσπάθεια ενημέρωσης με όρους αντικειμενικότητας και αλήθειας. Γιατί ο καλός ενημερωμένος πολίτης μπορεί να κρίνει πιο σωστά όταν θα έρθει η ώρα των αποφάσεων.

Η έρευνα για την ανακάλυψη και την εκμετάλλευση

των πετρελαίων, επειδή συγκεντρώνει μερικά από αυτά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως τα βάθη των θαλασσών στο Ιόνιο αλλά και στη Ρόδο και στο Καστελόριζο, που φτάνουν περίπου τα 4.000 μέτρα, αλλά συγχρόνως επειδή υπάρχουν μεγάλες ανεξερεύνητες περιοχές, αποκτά ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον σήμερα στην ανακάλυψη υδρογονανθράκων. Έτσι λοιπόν, πριν αυτό το ιδιαίτερο ενδιαφέρον μετεξελιχθεί σε παραχωρήσεις περιοχών και συμβάσεις με συγκεκριμένο περιεχόμενο, σαν χώρα, πρέπει να προετοιμάσουμε το κατάλληλο περιβάλλον που θα θωρακίσει και θα επιταχύνει τις ενέργειες που σκοπεύουν στην αξιοποίηση κατά τον καλύτερο τρόπο του πετρελαιοειδούς πλούτου που κρύβεται στις περιοχές αυτές. Αυτή η προετοιμασία περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, τρία πράγματα. Να αποκτήσουμε κατ' αρχήν το κατάλληλο νομικό και θεσμικό πλαίσιο, να χαράξουμε τα κατάλληλα διακρατικά θαλάσσια όρια μεταξύ ημών και των γειτόνων μας βάσει των αρχών του Διεθνούς Δικαίου, και τρίτον να δημιουργήσουμε μια κατάλληλη σταθερή και διεθνούς αποδοχής γεωγραφική υποδομή, για την επεξεργασία των ερευνητικών αρχείων και των χαρτών. Ως προς το θεσμικό πλαίσιο, ήδη η χώρα μας διαθέτει ένα νέο νόμο, ένα τέλειο νόμο, είναι ο νόμος 2289 του 75, ο οποίος τροποποιήθηκε πρόσφατα με το νόμο 4001 του 2011, και στον οποίο περιλαμβάνεται μεταξύ των άλλων και ο τρόπος με τον οποίο η χώρα χωρίζεται σε βασικά τετράγωνα βάσει των οποίων ορίζονται και οι ερευνητικές περιοχές. Στο χάρτη φαίνονται οι περιοχές ενδιαφέροντος προς παραχώρηση για την έρευνα πετρελαίου, για να ασκήσουν οι ξένες Εταιρίες τα δικαιώματά τους. Όταν όμως υπάρχουν όρια δια-

Πολιτιστική Μουσικοχορευτική Ομάδα Καστελόριζου

κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σήμερα χαρακτηρίζεται από δύο μεγάλες τάσεις. Τη μείωση του ρυθμού ανακάλυψης νέων υδρογονανθράκων στις γνωστές περιοχές, και την επιστροφή σε περιοχές που μέχρι σήμερα θεωρούνταν δύσκολες στην εκμετάλλευσή τους. Και αυτές ήταν μεταξύ άλλων περιοχές με μεγάλο βάθος θαλασσών, και κυρίως οι πολιτικές περιοχές που ήδη αποκτούν ιδιαίτερο ενδιαφέ-

ρατικό μεταξύ των δύο κρατών, προφανώς η παραχώρηση έχει ένα πρόβλημα, γιατί πρέπει να είναι σύμφωνη και η άλλη χώρα. Όσον αφορά το Διεθνές Δίκαιο, η χώρα διαθέτει ένα βασικό όπλο, που είναι ένας κοινής αποδοχής κανόνας δικαίου για τις θαλάσσιες περιοχές, τη γνωστή Συνθήκη του Montego Bay του 1982, που έρχεται μετά τη Συνθήκη του 1958 για την Υφαλοκρηπίδα, την οποία Συνθήκη σή-

μερα έχουν υπογράψει 165 χώρες από τις περίπου 191 χώρες του ΟΗΕ. Στην περιοχή της Μεσογείου, η οποία αποτελείται από 19 παράκτια κράτη και δύο νησιώτικα, τη Μάλτα και την Κύπρο, ορισμένες χώρες δεν έχουν υπογράψει το Δίκαιο της Θάλασσας, εκτός από τη Λιβύη που και αυτή δεν έχει υπογράψει αλλά το Διεθνές Δίκαιο χρησιμοποιείται πλήρως. Έτσι λοιπόν παραμένουν αυτά τα προβλήματα, και με αυτά τα προβλήματα που παραμένουν, όταν θα θελήσουμε να ορίσουμε τα κοινά όρια μεταξύ των χωρών αυτών, θα συναντήσουμε προβλήματα γιατί άλλοι παραδέχονται και άλλοι δεν παραδέχονται. Ήδη σήμερα στην Ελλάδα τα όρια τα οποία έχουν θεσμοθετηθεί και ισχύουν είναι αυτά μεταξύ Ιταλίας και Ελλάδας, και μεταξύ Αλβανίας και Ελλάδας, μέχρι πρόσφατα, εάν λάβουμε υπ' όψη μας μια ατυχή απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Αλβανίας η οποία ακύρωσε μια συμφωνία η οποία ισχύει, και η οποία γίνεται προσπάθεια να υλοποιηθεί.

Από τη στιγμή που οι ενδιαφερόμενες αρχές συμφωνήσουν πάνω στις διεθνείς αρχές δικαίου που θα χρησιμοποιηθούν, χρειάζεται η μαθηματική υλοποίηση αυτού του κοινού ορίου. Χρειάζεται ένας χάρτης, ο οποίος να έχει σχεδιαστεί με βάση ένα κοινό αποδεκτό σύστημα, πάνω στον οποίο χάρτη θα εκφραστούν με ακρίβεια, με αριθμούς, οι συντεταγμένες. Βάσει αυτών των συντεταγμένων ορίζονται τα επίσημα διακρατικά όρια, σε επίσημα έγγραφα, αδιαπραγμάτευτα, και κοινώς αποδεκτά. Σ' αυτά τα όρια λοιπόν μπορούν να πληρηθούν ερευνητικά γεωτρήματα, τα οποία μπορούν να προχωρήσουν σε γεωτρήσεις ή όχι. Αυτό λοιπόν το γεωτρήματα προσανατολίζεται μαθηματικά μέσω δορυφόρων σε ορισμένη θέση, κάνει την επιθεώρηση και ανακαλύπτει το πετρέλαιο, όπως απαιτείται.

Ένα μεγάλο πρόβλημα όμως που υπάρχει στον προσδιορισμό της θέσης αυτού του γεωτρήματος είναι ότι, και παγκόσμια αλλά και στη χώρα μας χρησιμοποιείται μια πανσπερμία συστημάτων γεωγραφικής αναφοράς για διάφορους λόγους. Κάθε χώρα χρησιμοποιεί τα δικά της συστήματα.

Από τη στιγμή όμως που οι ανάγκες γίνανε διακρατικές, τα τοπικά όρια συντεταγμένων δεν φτάνουν, χρειάζεται ένα κοινό αποδεκτό σύστημα διεθνώς. Στην Ελλάδα έχουμε ήδη 5 γεωγραφικά συστήματα αναφοράς. Υπάρχουν όμως τα διεθνή συστήματα, τα οποία είναι τα πιο σύγχρονα, και στα οποία συμφωνεί όλος ο κόσμος και βάσει των οποίων μπορούν να ορισθούν συντεταγμένες κοινής αποδοχής.

Στην περιοχή του Πρίνου που έχουμε τα γνωστά κοιτάσματα πετρελαίου, έχουν κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί τρία συστήματα συντεταγμένων. Και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το ίδιο σημείο πάνω στην επιφάνεια να εκφράζεται σε διαφορετικές θέσεις. Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι χρειάζεται μια ιδιαίτερη προσοχή όταν θα πάμε να ορίσουμε τα κοινά όρια μεταξύ των κρατών.

Έτσι λοιπόν όταν δεν υπάρχει μια συμφωνία αποδοχής κοινών κανόνων αποδεκτών από όλους, και δικαίου και μαθηματικών, δημιουργούνται προβλήματα, και στην εκμετάλλευση των κοιτασμάτων, και στην περιοχή υποθαλάσσι-

ων εγκαταστάσεων για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων, αλλά και στον ορισμό ερευνητικών περιοχών, τα λεγόμενα θαλάσσια οικόπεδα. Όταν το κάθε κράτος λειτουργεί ανεξάρτητα με τους δικούς του κανόνες, δημιουργούνται προβλήματα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα προβλημάτων μεταξύ κρατών εκεί που δεν έχουν συμφωνηθεί ακόμη τα όρια, ενδιαφέροντος της Ελλάδος, είναι τα παραδείγματα της Λιβύης, της Αλβανίας και της Τουρκίας. Στην περίπτωση της Τουρκίας, η έλλειψη ορίων δίνει το δικαίωμα στην Τουρκία κάθε φορά να βγάξει περιοχές προς παραχώρηση, όπως το 2008 και το 2009, και να εισχωρούμε μέσα σε οικόπεδα που η Κύπρος έχει χαράξει με κάθε νόμιμο τρόπο στη δική της ΑΟΖ.

Βλέπετε λοιπόν την αυθαιρεσία του γείτονα, ο οποίος εκμεταλλευόμενος την αδυναμία μας ορισμού θαλάσσιων γεωγραφικών ορίων, διεκδικεί, χωρίς βάσιμη αιτία δικά μας οικόπεδα.

Αντίθετα, στην περιοχή της ακτής της Νορβηγίας και της Βόρειας Θάλασσας, που ορίσανε μια κοινή γραμμή, έχει ήδη αποκατασταθεί ένα πνεύμα συνεργασίας, οι τριβές έχουν μειωθεί στο ελάχιστο, και οι παράκτιες χώρες έχουν όχι μόνο ωφεληθεί, αλλά έχουν και κοινά αναπτυξιακά προγράμματα. Είναι άλλη η σχέση συνεργασίας, όπως οι κοινοί αγωγοί πετρελαίου και η εκμετάλλευση κοιτασμάτων που βρίσκονται στα όρια της κοινής γραμμής.

Άρα λοιπόν, εκεί όπου υπάρχουν κοιτάσματα υδρογονανθράκων σημασία έχουν θέματα όπως το θέμα της συνεργασίας με τους ξένους στους τομείς της αλιείας, της ανταλλαγής πληροφοριών, της στάθμισης κοινών υποθαλάσσιων ενεργειακών δικτύων και άλλα. Σήμερα που η χώρα προσπαθεί να επαναπροσδιορίσει και να υλοποιήσει μια νέα ερευνητική προσπάθεια στον τομέα των υδρογονανθράκων, καθίσταται επιτακτική ανάγκη να ξεκαθαρίσει το τοπίο. Ο προσδιορισμός των γεωγραφικών ορίων είναι μια παράμετρος που ακόμη παραμένει σε εκκρεμότητα, και όμως είναι πολύ σημαντική. Ο προσδιορισμός αυτός μπορεί να συντελέσει στο να δημιουργήσει τον καλύτερο πρεσβευτή επικοινωνίας μεταξύ των γειτονικών κρατών. Αυτή η κοινότητα συμπεριόντων μπορεί να βοηθήσει στην προσέγγιση, την αλληλοκατανόηση και τη συνεργασία για την αξιοποίηση των φυσικών πόρων και όχι μόνο. Τα επιτεύγματα των χωρών που τα έχουμε καταφέρει, κάνουνε την ευχή για οριοθέτηση των ορίων ένα αναγκαίο και υλοποιήσιμο στόχο. Η παράμετρος αυτή κάνει επιτακτική την ανάγκη για την κινητοποίηση όλων των Ελλήνων ειδικών επιστημόνων που ήδη διαθέτει η χώρα, και που με 37 χρόνια πραγματική εμπειρία σε πετρελαιοειδή εργασίες, μπορούν να συμβουλευθούν και να οδηγήσουν το κράτος, σε συνεργασία και με άλλους φορείς, στην καλύτερη αξιοποίηση και εκμετάλλευση των πόρων.

Ο τελικός στόχος όλων των παραπάνω είναι να δημιουργηθεί ένα κατάλληλο και σταθερό επιχειρηματικό περιβάλλον, του οποίου οι κανόνες να είναι γνωστοί από την αρχή, και το οποίο θα προσελκύσει τις Ελληνικές και ξένες πετρελαιοειδή εταιρίες να πραγματοποιούν επενδύσεις στον τόπο μας, να προστατεύουν το περιβάλλον και να συμβάλουν στην ευημερία.

Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου: Εδώ έχουμε άλλη μια ζωντανή μαρτυρία από πρόσωπο που ξέρει την ιστορία και έχει γνώση των θεμάτων. Όταν βγήκε η απόφαση για εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων από ελληνικής πλευράς, πολλές Εταιρίες ξένες, και ελληνικές, ανέλαβαν συμβάσεις για την αναζήτηση υδρογονανθράκων. Όλες εγκατέλειψαν τις συμβάσεις εν συνεχεία, διότι αποδείχθηκε ότι είναι ασύμφορη η περιοχή της Δυτικής Ελλάδος. Τότε η BP, η οποία είχε αναλάβει μία σύμβαση, την εγκατέλειψε ως ασύμφορη, διότι το λίγο πετρέλαιο που βρέθηκε ήταν πολύ βαθιά, και θεωρήθηκε ότι το κόστος υπερβαίνει το κέρδος που μπορεί να είχε από την εξόρυξη. Το ίδιο συνέβη και με όλες τις Εταιρίες που είχαν αναλάβει. Και τώρα, με το νόμο 4001 και το εκτελεστικό διάταγμα της εφαρμογής αυτού του νόμου, πάμε μόνο σε αυτές τις περιοχές που κρίθηκαν ασύμφωρες να κάνουμε έρευνα, και παραλείπουμε όλες τις αναμφισβήτητες συμφέρουσες περιοχές της Ανατολικής Ελλάδος για να μην κακοκαρδίσουμε ήξει την Τουρκία.

Επίδοση του Βραβείου στην Ευαγγελία Ξενοπούλου, Πρόεδρο του Σωματείου «Πολιτιστική Μουσικοχορευτική Ομάδα Καστελόριζου» από την Πρόεδρο του Συνδέσμου. Αντιφώνηση και ευχαριστίες.

Η Ευαγγελία Ξενοπούλου με το βραβείο ανά χείρας

ΔΩΡΕΕΣ

Υπέρ των σκοπών του ΣΔΓ

Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου	20.000€
Μέλη του Δ.Σ. του ΣΔΓ	5.350€
Σοφία Σπηλιωτοπούλου	400€
Αννα Γιάγκα	100€
Regina Lutz	400€
Ιφιγένεια Χριστοδούλου	500€
Βάσω Φαρμάκη	100€
Τέτη Χριστοπούλου	50€
Τασία Ιακωβίδου	50€
Νένα Σακελαροπούλου	50€
Νατάσα Βατάλη	50€
Σάσα Λογοθέτη	70€
Ζωή Ρετάλη	50€
Χρύσω Βουρεξάκη	50€

Στη μνήμη Ελίας Κολοκυθά

Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου	200€
Μέλη ΔΣ του ΣΔΓ	500€
Νίκη Καλτσόγια-Τουρναβίτη	100€
Ιρις Αυδή- Καλκάνη	50€
Σοφία Σταθάτου	50€
Αφροδίτη Τεπέρογλου	50€
Μαρκησία Χατζηπαύλου	50€
Αλέκα Καρυπίδου, Πρόεδρος Γυναικών Κοζάνης	30€

Στη μνήμη Σούλας Παναρέτου

Μέλη του ΔΣ του ΣΔΓ	500€
---------------------	------

Στη μνήμη Αργυρώς Κουρεμέτη

Η αδερφή της Ντόρα Χιλιαδάκη	300€
Τέρψη Λαμπρινοπούλου	100€

Στη μνήμη Λεωνίδα Αργυρόπουλου

Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου	250€
---------------------------------	------

Τα γραφεία του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της
Γυναίκας λειτουργούν καθημερινά 11:30-15:30
Διεύθυνση: Σκουφά 60, τηλ. 210 3626460

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ 8 ΜΑΡΤΙΟΥ 2013

Από αριστερά Ε. Φερέτη, Α. Κουράκου, Μ. Πετράκης, Μ. Αρβανίτη-Σωτηροπούλου, Ν. Κατσαρός, Ε. Κούστα

Το 2013, η εκδήλωση του ΣΔΓ για την Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας ήταν αφιερωμένη στη μνήμη της Έλλιας Κολοκυθά, της αγαπημένης Αντιπροέδρου και φίλης όλων μας, που πρόσφατα είχε φύγει από κοντά μας.

Για την Έλλια μίλησε η **Ειρήνη Φερέτη**, Αντιπρόεδρος ΣΔΓ: «Για την Έλλια» Η συγκινητική αυτή ομιλία καταχωρείται στο ειδικό αφιέρωμα αυτού του τεύχους «Μνήμη Έλλιας Κολοκυθά».

Το θέμα της ημέρας, «**Περιβάλλον και ανθρώπινη υγεία**», το έδωσε η ιδιότητα της βραβευόμενης Μαρίας Αρβανίτη-Σωτηροπούλου, Ιατρού, ειδικευμένης στη Μικροβιολογία (Βιοπαθολογία), και Προέδρου της «Πανελληνίας Ιατρικής Εταιρίας Προστασίας Περιβάλλοντος και κατά της Πυρηνικής και Βιοχημικής Απειλής», για την πλούσια κοινωνική της δράση με τη συμμετοχή στα κινήματα Ειρήνης, Πολιτισμού και πρόληψης της Πυρηνικής Απειλής.

Η **Λιλή Κουράκου**, Πρόεδρος του ΣΔΓ, αναπτύσσει το θέμα «**Η σημασία της Ημέρας της Γυναίκας και τα σημερινά προβλήματα της Ισότητας των Φύλων**». Αναφέρεται στην επέτειο που τιμάται την ημέρα αυτή, επέτειο αγώνων για την ισότητα των φύλων, στο ιστορικό των αγώνων αυτών σε παγκόσμια κλίμακα αλλιά και στην Ελλάδα, όπου ο ΣΔΓ πρωτοστάτησε για τη διεκδίκηση πολιτικών δικαιωμάτων για τις γυναίκες, και ήταν εκείνος που πρώτος ζήτησε ψήφο για τις Ελληνίδες με ψήφισμά του την ημέρα της ίδρυσής του στις 16 Ιανουαρίου του 1920.

Στην πιο πρόσφατη ιστορία του Συνδέσμου, μέχρι και σήμερα, πρωταγωνιστεί η μορφή της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, που βάζει τη σφραγίδα της σε όλες τις εξελίξεις που πραγματικά αλλιάζουν το καθεστώς των γυναικών στην Ελλάδα. Το πιο πρόσφατο σημαντικό βήμα ήταν η τροποποίηση άρθρου 116,2 του Συντάγματος του 2001 και η καθιέρωση θετικών μέτρων (ποσοστώσεων) για να γίνει η ισότητα ουσιαστική. Τα θέματα που απασχολούν το Σύλλογο και για τα οποία παλεύουμε δεν είναι στενά φεμινιστικά, είναι και καυτά κοινωνικά προβλήματα που έχουν τη θέση στους αγώνες μας.

Σήμερα οι συνθήκες για την Ελληνίδα έχουν βελτιωθεί. Και οι Ελληνίδες ανταποκρίθηκαν και άδραξαν όλες τις ευκαιρίες και άξια κέρδισαν τη θέση που τους ανήκει. Μένουν όμως και πολλά για τα οποία πρέπει να αγωνιστούμε. Πρέπει να μη χάσουμε όλα όσα έχουμε ως τώρα κερδίσει με αγώνες. Η ανεργία, η κατάργηση **κοινωνικών δομών**

όπως οι παιδικοί σταθμοί, το ολοήμερο σχολείο, η βοήθεια στο σπίτι, η καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά των γυναικών γενικότερα, η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της πορνείας, η εξάπλωση του aids, είναι από τα θέματα που μας απασχολούν. Ακόμη, είναι η μικρή παρουσία των γυναικών **στα κέντρα λήψης αποφάσεων και σε θέσεις ευθύνης**.

Παρ' όλα τα προβλήματα, δεν το βάζουμε κάτω, συνεχίζουμε να πολεμάμε τα κακώς κείμενα και να αναγνωρίζουμε και να επαινούμε τα καλά. Και ένα από τα καλά που αναδεικνύουμε είναι η **γυναικεία κοινωνική προσφορά**, μιά σημαντική πλευρά της γυναικείας δημιουργικότητας. Το «Βραβείο Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου» απονέμεται πλέον στο όνομα της Επιτίμου Προέδρου μας, που βρίσκεται πάντα, και σήμερα, στην πρωτοπορία του φεμινιστικού κινήματος στη χώρα μας.

Περιβάλλον και Ανθρώπινη Υγεία

Μιχαήλ Πετράκης, Διευθυντής Ερευνών Περιβάλλοντος Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, Αντιπρόεδρος ECOCITY.

Η γη στα όριά της

Ένας πολύ γνωστός επιστήμονας, περιβαντολόγος, ο Lester Brown, έχει εκδώσει ένα βιβλίο με τίτλο «Η γη στα όριά της». Πριν από αυτό το βιβλίο είχε κυκλοφορήσει ένα άλλο, στο οποίο έλεγε, «Ποιος θα θρέψει την Κίνα». Αναρωτιόταν

πώς είναι δυνατόν αυτή η περιοχή του πλανήτη μας να μπορέσει να αντεπεξέλθει στις αυξημένες ανάγκες που δημιουργούνται σε θέματα που έχουν να κάνουν με τη διατροφή και τους φυσικούς πόρους. Αυτό το οποίο προσπάθησε να περάσει ο Brown, είναι ότι υπάρχουν ορισμένα σημεία στον πλανήτη μας, τα οποία τα έχουσε παρατηρήσει οι επιστήμονες, στα οποία όμως η πολιτική ηγεσία δεν έχει δώσει τη δέουσα σημασία, και αυτά τα σημεία μας κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου. Είναι σημεία τα οποία χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή.

Το 1980, όταν άρχισαν να πετάνε οι πρώτοι δορυφόροι, ένας δορυφόρος ο οποίος περνούσε πάνω από το Βόρειο Πόλο, κατέγραψε κάποια ανησυχητικά σημεία. Δηλαδή αντί να βγάξει φωτογραφίες ή οτιδήποτε άλλο, άρχισε να βγάζει, για τους επιστήμονες, κάτι επικίνδυνα και μη αναγνωρίσιμα σημάδια. Φοβήθηκαν ότι κάτι δεν δούλευε καλά για το δορυφόρο, οπότε τον έκλεισαν. Σταμάτησαν να παίρνουν τις πληροφορίες. Και ύστερα από λίγο καιρό ένας επιστήμονας, ο οποίος πραγματικά ενδιαφερόταν για τη μελέτη του ατμοσφαιρικού στρώματος στο Βόρειο και στο Νότιο Πόλο, άνοιξε ξανά το όργανο, ξαναείδε τα ίδια αποτελέσματα, και ανησύχησε σοβαρά. Τα έδειξε σε ένα ειδικό που ασχολείτο με την ανάλυση των σημάτων, ο οποίος του είπε, δεν έχει

περιοχή. Με ανησυχία βρήκε ότι η αλθατότητα των θαλασσών, δηλαδή το πόσο αλάτι είχε η θάλασσα, είχε αλλιάξει δραματικά σε ορισμένα σημεία. Αυτό έχει τρομερό ενδιαφέρον, λόγω του ότι σε αυτή την περιοχή βρίσκεται η λεγόμενη θερμοφόρα της γης. Είναι ένα τεράστιο ρεύμα νερού, το οποίο ξεκινάει από τον Κόλπο του Μεξικού πηγαιίνει επιφανειακά, διασχίζει όλο τον Ατλαντικό, και αυτό το νερό το οποίο είναι ζεστό, φτάνει στις Δυτικές ακτές της Ευρώπης, Βόρεια Γαλλία, Ισπανία, Αγγλία, Ουαλία, Σκανδιναβία, και ζεσταίνει όλες αυτές τις περιοχές κυρίως τους χειμερινούς μήνες. Τι θα συνέβαινε σε περίπτωση που θα διακοπόταν η κυκλοφορία αυτού του ρεύματος; Πόσο σοβαρά θα ήταν τα πράγματα σε περίπτωση κατά την οποία άλλαζε η αλθατότητα σε αυτές τις περιοχές; Η απάντηση είναι ότι σε περίπτωση κατά την οποία συνέβαινε κάτι τέτοιο, πρώτα θα σταματούσε η ροή, δεν θα ήταν δυνατόν να επανεκινήσει το ρεύμα, και το κλίμα όλο της Βόρειας Ευρώπης θα άλλαζε δραματικά. Δηλαδή η Βόρεια Ευρώπη θεωρητικά θα έσβηνε από το χάρτη λόγω των χαμηλών θερμοκρασιών. Με απλά λόγια, η Βόρειος Γαλλία, η Αγγλία, η Σκανδιναβία, θα είχαν συνεχώς χειμώνα. Δεν θα υπήρχε κάτι για να μπορέσει να κανονίσει το κλίμα σε κείνες τις περιοχές.

Μέρος του ακροατηρίου κατά την εκδήλωση 8 Μαρτίου 2013

καλάσει το όργανο, απλούστατα ο δορυφόρος βρίσκεται σε μια περιοχή όπου η ατμόσφαιρα είναι τόσο πολύ αλλοιωμένη, ώστε δεν μπορεί να πάρει κανονικές μετρήσεις. Ήταν το 1980, όταν πήραμε την πρώτη ένδειξη ότι είχε δημιουργηθεί μια τεράστια τρύπα του όζοντος στο Βόρειο και στο Νότιο τμήμα του πλανήτη μας.

Πριν από επτάμισυ χρόνια, η Αμερικανική Κυβέρνηση είχε στείλει ένα βαθυσκάφος στο Βόρειο Ατλαντικό να κάνει μετρήσεις για την αλθατότητα των θαλασσών σε κείνη την

Το άλλο ανησυχητικό σημάδι ήταν πριν από λίγα χρόνια, όταν ένας Ρώσος επιστήμονας, ο οποίος έκανε μετρήσεις στη Σιβηρία, (η Σιβηρία είναι τεράστια έκταση, μεγαλύτερη από την Ευρώπη), σε ορισμένες περιοχές και συγκεκριμένα σε τούντα και σε έλη, είχε μετρήσει ανησυχητικά υψηλές συγκεντρώσεις μεθανίου και ορισμένων άλλων αερίων. Το μεθάνιο είναι αυτό το αέριο, το οποίο μαζί με το διοξείδιο του θείου δημιουργεί την κουβέρτα γύρω από τη γη, και δημιουργείται έτσι το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Γιατί

το φαινόμενο του θερμοκηπίου δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια κουβέρτα που ρίχνεται πάνω από τη γη. Έχετε δει πως δουλεύουν τα θερμοκήπια; Βάζουν δηλαδή ένα νάυλον, και περνάει η ακτινοβολία μέσα, δεν μπορεί όμως να βγει η ζέση προς τα έξω. Λοιπόν αυτό συμβαίνει και με τη γη. Βρήκε ο επιστήμονας λοιπόν ότι ήτανε τεράστιες οι συγκεντρώσεις τις οποίες μετρούσε, του κινήθηκε το ενδιαφέρον να μάθει από πού προέρχονται, και βρήκε ότι είναι τεράστιες συγκεντρώσεις μεθανίου, οι οποίες είναι αποθηκευμένες μέσα στο υπέδαφος της Σιβηρίας. Βρίσκονται δηλαδή μέσα σε αυτές τις τεράστιες εκτάσεις οι οποίες είναι παγωμένες. Εφ' όσον είναι παγωμένες και ο πάγος διατηρείται, δεν υπάρχει δυνατότητα να διαφύγει στην ατμόσφαιρα το μεθάνιο. Τι θα συμβεί όμως σε περίπτωση κατά την οποία ξεπαγώσει; Τι θα συμβεί αν αυξηθεί η θερμοκρασία;

Η γη πριν από 100 χρόνια είχε δύο δισεκατομμύρια κατοίκους. Αυτή τη στιγμή δύομισι δισεκατομμύρια βρίσκονται μόνο στη Νοτιοανατολική Ασία. Οι περισσότεροι από αυτούς δεν έχουν πρόσβαση στο ηλεκτρικό, δεν έχουν πρόσβαση στο τρεχούμενο νερό, δεν έχουν πρόσβαση σε είδη πρώτης ανάγκης. Σκεφτείτε αν αυτοί οι άνθρωποι, και με το δίκιο τους, θα αναζητήσουν καλύτερο επίπεδο ζωής. Τι σημαίνει καλύτερο επίπεδο ζωής; Σημαίνει περισσότερο φαγητό, περισσότερα είδη πρώτης ανάγκης, περισσότερα αμάξια, περισσότερο πετρέλαιο, για να μπορέσουν να ανάβουν το φως όποτε θέλουν. Τι σημαίνει όμως αυτό; Περισσότερα εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρισμού στην Κίνα, περισσότερες χωματερές, περισσότερη καταστροφή δασών. Αναγκαστικά θα αυξηθεί ο τρόπος που οι κάτοικοι εκμεταλλεύονται το περιβάλλον, και αναγκαστικά θα πτωχεύσουμε πολύ πιο γρήγορα. Και υπάρχει κάτι πολύ πιο ανησυχητικό, το οποίο το τονίζει ο Lester Brown, γιατί η κλιματική αλλαγή έχει μια σταδιακή εξέλιξη. Δηλαδή οι επιστήμονες οποίοι ασχολούνται με την κλιματική αλλαγή, μιλάνε για τα επόμενα 50 ή 100 χρόνια. Δεν λένε αύριο. Εγώ σας λέω κάτι πολύ απλό, γιατί ακόμη δεν έχει κυκλοφορήσει αυτό το σενάριο. Υπάρχουν αυτά τα δύομισι εκατομμύρια κόσμου στη Νοτιοανατολική Ασία, και η κύρια τροφή τους είναι το ρύζι, το οποίο προέρχεται από τις περιοχές τις οποίες εκμεταλλεύονται, και οι οποίες αρδεύονται, δηλαδή στην κυριολεξία δεν αρδεύονται, βρίσκονται υπό την επήρεια των μουσώνων, βρίσκονται υπό την επήρεια μετεωρολογικών κινήσεων, και είναι τεράστια ρεύματα αέρα τα οποία φέρνουν το νερό της Ασιατικής θάλασσας πάνω από τα Ιμαλάια, και ψήχεται το νερό και πέφτει σαν μουσώνες σε αυτή την περιοχή, και έτσι επιτυγχάνουμε μία δύο φορές το χρόνο καλλιέργεια ρυζιού. Λοιπόν, φανταστείτε τι θα συνέβαινε αν για κάποιο λόγο τρελαινότανε ο πλανήτης μας και σταματούσε αυτή η μετεωρολογική κυκλοφορία, σταματούσαν οι μουσώνες. Σταμάτημα των μουσώνων σημαίνει σταμάτημα της διατροφής των Ασιατών. Σταμάτημα της διατροφής των Ασιατών σημαίνει μεταναστεύω αυτομάτως, πηγαίνω σε άλλες περιοχές για να μπορέσω να βρω τη διατροφή μου. Και ποιος αντιμετωπίζει δύομισι εκατομμύρια ανθρώπους πεινασμένους; Και τι θα φτιάξεις; Θα φτιάξεις στον Έβρο φράχτες για να τους εμποδίσεις; Δύομισι δισεκατομμύρια αντιστοιχεί για

κάθε Ευρωπαίο 200 ή 300 Ασιάτες. Λοιπόν, είναι χαμένο το παιχνίδι, δεν υπάρχει πιθανότητα.

Ένας από τους λόγους για τους οποίους ανησυχούσε πολύ ο Lester Brown, είναι η κρίση διατροφής. Αυτή τη στιγμή έχουμε φτάσει τα 8 δισ., και αυξανόμεθα κατά ένα τέτοιο τρόπο ώστε δεν είναι δυνατόν να έχουμε βιώσιμη ανάπτυξη και καλλιέργεια. Τι σημαίνει βιώσιμη ανάπτυξη; Σημαίνει να αναπτυσσόμαστε, και να έχουμε ένα χωράφι, το οποίο να μπορεί να μας δίνει επάρκεια τροφής, χωρίς να καταστρέφεται το υπέδαφος. Δηλαδή το χωράφι μπορείς να το καλλιεργήσεις με ένα φυσιολογικό τρόπο, βιολογικά, να βάλεις κοπριά ή οτιδήποτε άλλο. Αν έχεις ανάγκη για περισσότερη σοδειά, είσαι αναγκασμένος να στραφείς σε χημικά προϊόντα. Τότε ίσως να έχεις τη δυνατότητα να στραφείς σε μεταλληγμένα προϊόντα. Τι σημαίνει όμως αυτό; Σημαίνει καταστρέφεις το χωράφι. Και αν καταστρέψεις το χωράφι καταστρέφεις και το υπέδαφος πάνω στο οποίο στηριζόταν η ανάπτυξη σου.

Η κλιματική αλλαγή είναι ένα θέμα το οποίο αφορά τα επόμενα 50 με 100 χρόνια. Και ίσως μπορεί να επιβραδυνθεί, ή μπορεί να επιταχυνθεί, αλλά δεν πρόκειται να συμβεί αύριο. Είναι διάφορες καταστάσεις οι οποίες έχουν να κάνουν με τη σταδιακή εξέλιξη του πλανήτη, και έχουν να κάνουν με ένα ορίζοντα ετών, ακόμη και μηνών. Δηλαδή ανά πάσα στιγμή μπορεί να δημιουργηθεί ένα πρόβλημα με το λεγόμενο gulf stream, δηλαδή με το ρεύμα του κόλπου, ή μπορεί να δημιουργηθεί κάτι με τους μουσώνες, ή μπορεί να έρθουν ακραία καιρικά φαινόμενα. Σκεφτείτε τι θα συμβεί αν στις ΗΠΑ υπάρξει μία ξηρασία, γιατί οι ΗΠΑ είναι και σιτοβολώνες, τρέφει εκατομμύρια κατοίκους, Σε μια τέτοια περίπτωση θα υπάρξουν δραματικά φαινόμενα.

Οι μετρήσεις των διαφόρων χημικών ουσιών στην ατμόσφαιρα είναι ανησυχητικές. Από ένα σημείο και μετά, μετά από τη βιομηχανική περίοδο της ανθρωπότητας, βγάζουμε οτιδήποτε μπορεί να φανταστεί κανένας στην ατμόσφαιρα, εκλύουμε τεράστια ποσά με χημικές ουσίες, με αποτέλεσμα ξαφνικά, από το 1970 και μετά να έχουν τρελαθεί τα όργανα μέτρησης και να μην μπορούν να τα βγάλουνε πέρα με αυτές τις συγκεντρώσεις.

Οι μέσες ετήσιες τιμές της θερμοκρασίας αυξάνονται. Από το 1950 και μετά η θερμοκρασία αυξάνεται διαρκώς, δεν υπάρχουν σκαμπανεβάσματα, πηγαίνει σταθερά προς τα πάνω. Αυτό είναι πολύ ανησυχητικό. Κρούει τον κώδωνα του κινδύνου. Έχει πάει από τα 13,5 στα 14,5.

Υπάρχει μεγάλη άνοδος της θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας στο Βόρειο και στο Νότιο Ημισφαίριο. Ξαφνικά τα τελευταία χρόνια πηγαίνει σταθερά προς τα πάνω, πράγμα που έχει ξαφνιάσει τους επιστήμονες.

Σχετικά με τις καταγραφές, υπάρχουν χιλιάδες σταθμοί οι οποίοι καταγράφουν, και προσπαθούν να βρουν τι συμβαίνει. Οι μετεωρολογικοί αυτοί σταθμοί είναι και στο Βόρειο και στο Νότιο Ημισφαίριο, αλλά κυρίως είναι δορυφόροι. Στην Κεντρική Ασία, κοντά στην Έρημο Γκόμπι, στη Ρωσία, υπάρχουν αυξημένες θερμοκρασίες. Το ίδιο πράγμα συμβαίνει και με τη θερμοκρασία των Ωκεανών, η οποία εί-

ναι πολύ βασική γιατί ο Ωκεανός είναι θερμοφόρα. Εάν οι Ωκεανοί αρχίσουν να ανεβάζουν θερμοκρασία τότε έχουμε σοβαρά προβλήματα.

Το λιώσιμο των πάγων είναι ένα άλλο τρομερό πρόβλημα. Από το 1980 και μετά ο πάγος μειώνεται σταθερά. Η μείωση του θαλάσσιου πάγου στις περιοχές της Ανταρκτικής και της Αρκτικής έχει αυξηθεί δραματικά, με αποτέλεσμα να έχει αυξηθεί ή στάθμη των θαλασσών, και να υπάρχουνε πολλά νησιά τα οποία θα καλυφθούνε από τα νερά. Ήδη στον Ειρηνικό πολλά νησιά εγκαταλείπονται από τους κατοίκους τους.

Και επίσης βασικό είναι η δραματική μείωση του πάχους των Παγετώνων. Τεράστιες εκτάσεις παγετώνων έχουν εξα-

δηλαδή μια τρύπα στον πάγο, και τραβάμε έξω τον πάγο και αναλύνοντας τον πάγο μπορούμε να δούμε την ατμόσφαιρα πριν από 20 χιλιάδες χρόνια.

Μέσα σε αυτά τα 4 δισεκατομμύρια χρόνια που υπάρχει η γη έχει γνωρίσει τεράστιες αλλαγές. Υπήρχανε οικοσυστήματα, υπήρχανε ζώα, πανίδα και χλωρίδα τα οποία εξαφανίστηκαν. Ξαναεμφανίστηκαν και εξαφανίστηκαν. Τα τελευταία 10 με 15 χιλιάδες χρόνια έχουμε δημιουργηθεί πολιτισμοί, έχουν καταστραφεί πολιτισμοί, έχουν υπάρξει οικοσυστήματα τα οποία έχουν επίσης καταστραφεί, ποτέ όμως, ποτέ, στην ιστορία της γης, δεν υπάρχει τέτοια καταστροφή σαν αυτή που έχει επιφέρει ο άνθρωπος τα τελευταία 50 με 60 χρόνια. Δηλαδή ο άνθρωπος, με τη βιομηχανία, με τη συ-

Μέλη του Συνδέσμου παρακολουθούν την εκδήλωση

φανιστεί. Έτσι διαταράσσεται η οικολογική ισορροπία. Οτιδήποτε ζει εκεί εξαφανίζεται. Το ίδιο πράγμα βλέπετε με την άνοδο της θάλασσας. Πολλοί επιστήμονες ισχυρίζονται ότι σε περίπτωση που λειώσει ο πάγος της Γροιλανδίας η στάθμη της θάλασσας μπορεί να ανέβει ακόμη και 8 μέτρα. Σε μια τέτοια περίπτωση θα εξαφανιστούν π.χ. η Ολλανδία και το Βέλγιο.

Οι επιστήμονες λένε ότι η βροχή θα πέφτει πολύ έντονα για μικρό χρονικό διάστημα. Ενώ παλιά είχαμε βροχές με ένα ρυθμό χαμηλό, τώρα έχουμε καταρρακτώδεις βροχές οι οποίες πέφτουνε για μία δύο ώρες, δημιουργούνε πρόβλημα γιατί δεν υπάρχει απορροή των υδάτων, και ύστερα σταματάνε.

Η γη δημιουργήθηκε πριν από 4 δισεκατομμύρια χρόνια. Ήτανε από σύγκρουση δύο πλανητών, δύο τεράστιων σφαιρών, μετεωριτών, στο διάστημα, οι οποίοι συγκρούστηκαν, και από και πέρα δημιουργήθηκε η γη, το φεγγάρι. Μέσα σε 4 δισεκατομμύρια χρόνια πέρασε τεράστιες αλλαγές. Δεν είχαμε τη δυνατότητα να τις δούμε όλες. Μπορούμε εξετάζοντας ορισμένα φαινόμενα, όπως π.χ. τον πάγο στην Ανταρκτική, να πάμε πίσω 40 έως 50 χιλιάδες χρόνια. Κάνουμε

μπεριφορά του, με την αθηφαγία του, με την αλαζονεία του, έχει καταφέρει καταστρεπτικά χτυπήματα στο οικοσύστημα, τα οποία ίσως να μην μπορούν να επουλωθούν. Ίσως να βρισκόμαστε μπροστά σε μια καινούρια περίοδο κατά την οποία πηγαίνουμε σε μία ανοιχτή πλέον σύγκρουση του Πλανήτη μας με το ανθρώπινο είδος. Να δούμε ποιο από τα δύο θα επιζήσει.

Νίκος Κατσαρός, τ. Πρόεδρος Ενιαίου Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ), επιστημονικός συνεργάτης Κέντρου Ερευνών ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ.

Περιβαλλοντικοί ρύποι στην καθημερινή μας διατροφή

Η ζημιά που έχει γίνει στο περιβάλλον τα τελευταία 50 χρόνια δεν έχει γίνει στα περασμένα 4 δισεκατομμύρια χρόνια.

70.400 κιλά αλογίσσιου κρέατος έχουμε καταναλωθεί στη χώρα μας, είτε σε μορφή κατεψυγμένων κιμάδων, είτε σε κεφτέδες του ΙΚΕΑ, είτε πατέ κλπ. Πολλά από τα προϊόντα αυτά απεσύρθησαν από την αγορά διότι ακριβώς περιείχαν αλογίσσιο κρέας, και 17 χώρες από τις 28 της Ευρωπαϊκής

ϊκής Ένωσης έχουμε φάει το αλογίσιο κρέας, που σε πολλές περιπτώσεις ήταν μολυσμένο, με φαρμακευτικές ουσίες, ναρκωτικά ή από ζώα τα οποία ήταν στα ιπποδρόμια, ή ασθενή, ή ζώα εξαντλημένα, και σε κάθε περίπτωση κρέατα υποβαθμισμένα.

Η χωματερή της Θεσσαλονίκης, οι Ταγαράδες, έκαigan ανεξέλεγκτα για περίπου 12 ημέρες. Οι χωματερές πολύ συχνά καίγονται. Κάτι που καίγεται, παράγει διοξίνες. Και η χωματερή των Ταγαράδων στη Θεσσαλονίκη έκαige για 12 μέρες, οι διοξίνες αυξανότανε, οι αρχές περιμένανε οι άνεμοι να σταματήσουν για να μπορέσουν να ελέγξουνε τη φωτιά, η φωτιά δεν ελεγχότανε, και όταν ελέγξανε το γάλα και το κρέας των ζώων της περιοχής οι διοξίνες ήτανε περίπου πέντε φορές πάνω από τα όρια. Επίσης και στο λάδι και στις ελιές της γύρω περιοχής βρέθηκαν αυξημένες ποσότητες διοξινών. Και έτσι αυτή τη χρονιά περισσότερα από 2.000 κτηνοτροφικά ζώα οδηγήθηκαν σε κλιβάνωση, το γάλα των ζώων αυτών δεν καταναλώθηκε, τα αυγά των πουλερικών δεν καταναλώθηκαν όπως και τα ίδια τα πουλερικά, αλλά ούτε και το λάδι εκείνης της χρονιάς δεδομένου ότι είχε αυξημένες ποσότητες από διοξίνες. Οι διοξίνες είναι ένας ρίπος ο οποίος εμφανίστηκε, αλλά ευτυχώς συγκρατήθηκε σε ποσότητες, κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών στη Σερβία. Αλλά οι διοξίνες που παράγονται κάθε φορά που καίγεται κάτι είναι σημαντικές. Πρόσφατα είχαμε περισσότερες από 2.500 χωματερές, 80 από αυτές παραμένουν ακόμα εν λειτουργία, και παράγουν σημαντική ποσότητα διοξινών. Και οι διοξίνες, όταν περνούν στο λιπαρό μέρος του τροφίμου και από εκεί περνούν στον οργανισμό, παραμένουν για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Και επηρεάζουν το αμυντικό σύστημα του οργανισμού, επηρεάζουν τα νεφρά και το συκώτι, και είναι ύποπτες για καρκινογενέσεις. Παραμένουν δε στο περιβάλλον για περισσότερα από 20 χρόνια. Είναι μεγάλο πρόβλημα, γι' αυτό ονομάζουμε και τους ρύπους αυτούς POP (persistent organic pollutants) λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος κατά το οποίο παραμένουν. Έπρεπε μέχρι το 2007 να είχαμε καταθέσει μία έκθεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για το ποιες είναι οι τιμές των ρίπων, και ποια είναι τα ποσοστά των διοξινών στα διάφορα τρόφιμα. Δυστυχώς δεν κάναμε ούτε το ένα ούτε το άλλο, αλλά δεδομένου ότι οι διοξίνες προέρχονται κυρίως από την καύση των ανεξέλεγκτων χωματερών, ένα μέρος πραγματικά των ρύπων αυτών έχει περιοριστεί.

Οι ρύποι αυτοί των διοξινών προέρχονται επίσης και από τα αυτοκίνητα, γι' αυτό και το Υπουργείο Γεωργίας συνιστά στους αγρότες να μην καλλιεργούν κοντά σε μεγάλους και πολυσύχναστους λεωφοριόδρους.

Ένα άλλο θέμα είναι ο μόλυβδος στη βενζίνη. Από το 1930, υπήρχαν δεκάδες επιστημονικών εργασιών, οι οποίες έλεγαν μη χρησιμοποιείτε μόλυβδο στη βενζίνη. Ο μόλυβδος είναι κάποιο τοξικό που προκαλεί βλάβες στον εγκέφαλο, προκαλεί μια σειρά από επιπτώσεις στον οργανισμό μας, και είναι ύποπτος για καρκινογενέσεις. Όμως η τέρα-στια δύναμη από τις πετρελαιοειδή βιομηχανίες επέμενε ότι ο μόλυβδος πρέπει να μπει, δεν κάνει τόση ζημιά όση ισχυ-

ρίζονται οι διάφοροι επιστήμονες, με αποτέλεσμα για περισσότερα από 70 χρόνια να υπάρχει μόλυβδος στη βενζίνη. Σήμερα στην Ελλάδα, και σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπάρχει αμόλυβδη βενζίνη, το ίδιο ισχύει στην Αμερική, τον Καναδά, την Αυστραλία, και σε πολλές άλλες χώρες. Έχει μολυνθεί σχεδόν ολόκληρος ο πλανήτης με το μόλυβδο. Και έτσι πολλές φορές που γίνονται αναλύσεις σε φρούτα και λαχανικά, σε βοοειδή και προϊόντα βοοειδών, κρεατοσκευάσματα δηλαδή, βλέπουμε αυξημένες ποσότητες από μόλυβδο. Διότι δυστυχώς όταν μολυνθεί μία περιοχή, και κυρίως όταν είναι κοντά σε λεωφορειόδρους, πραγματικά δημιουργεί προβλήματα για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Στην περίοδο που ήμουν στον ΕΦΕΤ, σε διάρκεια ενός χρόνου, αποσύραμε 4 φορές από την αγορά ψάρια γιατί περιείχαν αυξημένες ποσότητες υδραργύρου. Οι βιομηχανίες έριχναν τον υδράργυρο στη θάλασσα, έχοντας τη γνώση ότι στον πυθμένα της θάλασσας δεν υπάρχουν είδη ψαριών που να χρησιμοποιούν τον υδράργυρο. Όμως κάποιοι μικροοργανισμοί χρησιμοποιούσαν τον υδράργυρο για να φτιάξουν κάποιο συστατικό τους, κάποιο ένζυμο, και επειδή στη θάλασσα το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό, τα μεγάλα ψάρια βρέθηκαν μολυσμένα με υδράργυρο. Και αποσύραμε εκείνη τη χρονιά 4 φορές σολομό, τόνο και ένα γέρο, διότι είχαν αυξημένες ποσότητες υδραργύρου. Προερχότανε από τις θάλασσες του Ειρηνικού και του Ατλαντικού, τις μεγάλες θάλασσες δηλαδή. Και όταν εμείς τρώμε τα ψάρια συσσωρεύεται ο υδράργυρος στον ανθρώπινο οργανισμό, και προκαλεί βλάβες στο συκώτι, στο αμυντικό σύστημα του οργανισμού, και είναι ύποπτος για καρκινογενέσεις και κυρίως για βλάβες στο κεντρικό νευρικό σύστημα. Έτσι λοιπόν ο μόνος τρόπος να προφυλαχτούμε, καθώς ο καταναλωτής είναι εντελώς ανυπεράσπιστος, είναι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί, που είναι εκείνοι οι οποίοι πρέπει να ελέγχουν, κυρίως τα εισαγόμενα ψάρια, για τις ποσότητες υδραργύρου τις οποίες περιέχουν. Ευτυχώς, από επανειλημμένους ελέγχους που έχουμε κάνει για τα πετρόψαρα, για τα ψάρια που ψαρεύονται στα νησιά και για τις θάλασσες του Αιγαίου δεν υπάρχει πρόβλημα με τον υδράργυρο. Ο υδράργυρος υπάρχει κυρίως σε αυτά που είναι στις ανοιχτές θάλασσες και τα μεγάλα ψάρια που ζουν για μεγάλο χρονικό διάστημα όπως ο τόνος, ο σολομός και ο γαλέος, και από εκεί περνάνε στον ανθρώπινο οργανισμό και συσσωρεύονται εκεί.

Όλοι εμείς ζήσαμε μια εμπειρία όταν πληροφορηθήκαμε ότι στον Ασωπό για περισσότερο από 15 χρόνια, ασυνείδητα, ασύστολα, οι βιομηχανίες που υπήρχαν γύρω από τον ποταμό έριχναν εκεί απόβλητά τους, μεταξύ των οποίων υπήρχε και το εξασθενές χρώμιο, το οποίο προκαλεί βλάβες στον οργανισμό, και κυρίως είναι ύποπτο για καρκινογενέσεις, έστω και σε πολύ μικρές ποσότητες εκατομμυριστών του εκατομμυριστού του γραμμαρίου. Και η μελέτη που έγινε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών έδειξε ότι εκείνες οι κατηγορίες των κηπευτικών, όπως ήταν τα καρότα, τα κρεμμύδια και οι πατάτες, που μεγαλώνουν μέσα στο χώμα, είχαν αυξημένες ποσότητες από χρώμιο. Μετρήσεις για το

εξασθενές αυτό χρώμιο δεν γινότανε. Η πολιτεία δυστυχώς, με μεγάλη βραδύτητα, επέβαλε κάποια περιοριστικά μέτρα και κάποια πρόστιμα στις βιομηχανίες, οι βιομηχανίες ισχυρίστηκαν ότι δεν υπήρχε όριο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά αυτό είναι αστείο, γιατί το όριο είναι πολύ χαμηλό, είναι σε εκατομμυριοστά του εκατομμυριοστού του γραμμαρίου, και βρέθηκαν 50 και 100 φορές πάνω από το όριο το οποίο είχε ορίσει η πολιτεία της Καλιφόρνιας αλλά το είχαν δεχθεί και πολλή άλλες χώρες αργότερα.

Το κάδμιο χρησιμοποιείται στις μπαταρίες και στις επιμεταλώσεις. Μια σειρά από άλλα τοξικά μέταλλα, από τις δραστηριότητες των βιομηχανιών βγαίνουν στο έδαφος και από εκεί βγαίνουν στον τροφική αλυσίδα, και ο καταναλωτής είναι εντελώς απροστάτευτος, δεν μπορεί να αντιληφθεί εάν κάποιο τρόφιμο που καταναλώνει περιέχει υδράργυρο, κάδμιο ή άλλα βαρέα τοξικά μέταλλα, ακόμη και εξασθενές χρώμιο.

Στη Σκιάθο, ολόκληρο το νησί δεν μπορεί να πιει νερό. Διότι το νερό περνάει από κάποια κοιτάσματα υδραργύρου (εδώ είναι ρύπανση), με αποτέλεσμα το νερό της Σκιάθου να περιέχει υδράργυρο. Και οι κάτοικοι, και όχι μόνο δεν μπορούν να πιούν νερό, αλλά δεν μπορούν ούτε να το βράσουν, ούτε να το χρησιμοποιήσουν στο μαγείρεμα, δεν μπορούν να πλυθούν, και φοβούνται για τα μικρά παιδιά ακόμα και όταν πλένουν τα δόντια τους να χρησιμοποιήσουν το νερό. Η πολιτεία έχει αδιαφορήσει τα τελευταία 8 χρόνια τουλάχιστον που είναι νυξημένο το πρόβλημα, σε μια περιοχή που έχει έντονο τουρισμό.

Όσον αφορά τα λιπάσματα, δυστυχώς οι γεωργικοί συνεταιρισμοί της 10ετίας του 70 και του 80, τα χρησιμοποιούσαν αλόγιστα, με αποτέλεσμα αυτή τη στιγμή ολόκληρη η περιοχή της Θεσσαλίας, της Θράκης, ολόκληρης περιοχής στην Ηλεία, να είναι μολυσμένο το νερό με αυξημένες ποσότητες νιτρικών πέραν αυτών που προβλέπει η Ε.Ε., που είναι 50 mg στο λίτρο. Τα νιτρικά προκαλούν βλάβες στα νεφρά, στο αιμοποιητικό σύστημα του οργανισμού, ιδιαίτερα των μικρών παιδιών, και περνάνε ασφαλώς και σε φρούτα και λαχανικά. Και παρά τους περιορισμούς που έχουν επιβληθεί τα τελευταία χρόνια, και ένα πρόγραμμα απορρύπανσης των εδαφών της Θεσσαλίας που το χρηματοδοτεί η Ε.Ε., οι ρυθμοί είναι πολύ αργοί. Μια περιοχή όταν μολυνθεί, πολύ δύσκολα απορρυπαίνεται. Και έτσι λοιπόν τα υπολείμματα των φυτοφαρμάκων, εκτός από τα λιπάσματα, περνάνε και αυτά στα φρούτα και τα λαχανικά. Πριν από κάποιους μήνες μας επεστράφησαν φράουλες από τη Ρωσία διότι είχαν αυξημένες ποσότητες από φυτοφάρμακα, και η Ρωσία έχει και αυστηρούς κανονισμούς όσον αφορά τα διάφορα όρια για τα υπολείμματα βαρέων μετάλλων και φυτοφαρμάκων, αλλά μέσα στον ίδιο μήνα, και μια σειρά άλλων προϊόντων εκτός από φράουλες, ακόμα και επιτραπέζια σταφύλια, επεστράφησαν διότι είχαν αυξημένες ποσότητες υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων. Οι έλεγχοι δυστυχώς στη χώρα μας είναι περιορισμένοι, αλλά οι εξαγωγείς φρούτων, κηπευτικών και λαχανικών πρέπει να γνωρίζουν ότι ακόμη και τα super markets στο εξωτερικό δεν δέχονται

προϊόντα όχι μόνο χωρίς να τα ελέγξουν οι κρατικοί οργανισμοί, αλλά και τα ίδια τα super markets έχουν δικά τους αναλυτικά εργαστήρια και ελέγχουν τα προϊόντα, για να είναι σίγουροι ότι αυτά τα προϊόντα είναι όντως βιολογικά, δεν έχουν υπολείμματα φυτοφαρμάκων ή βαρέων μετάλλων. Έτσι κάποιοι που χρησιμοποιούν φρούτα και λαχανικά εποχής είναι πιο εξασφαλισμένοι από κάποιους που παίρνουν προϊόντα από θερμοκήπιο, γιατί είναι πιθανό εκεί οι ποσότητες φυτοφαρμάκων να είναι κάπως νυξημένες. Και αν κάποιος θέλει να αγοράσει βιολογικά προϊόντα, διότι είναι και πιο ακριβά, να κοιτά αν η Εταιρία αυτή κάνει και εξαγωγές, γιατί τότε είναι πιο εξασφαλισμένος ότι τα προϊόντα έχουν λιγότερες ποσότητες φυτοφαρμάκων, που δυστυχώς, παρά τις συνεχείς προσπάθειες του Υπουργείου Γεωργίας και των Γεωπόνων που συστήνουν στους αγρότες να μη χρησιμοποιούν σε τέτοιο βαθμό φυτοφάρμακα, να λαμβάνουν προστατευτικά μέτρα όταν ραντίζουν τα προϊόντα τους, δυστυχώς δεν το τηρούν, με αποτέλεσμα από στατιστικές έρευνες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα, περισσότερο από το 30% των καρκινογενέσεων που έχει ο αγροτικός πληθυσμός να οφείλεται στα διάφορα ραντίσματα, φυτοφάρμακα τα οποία χρησιμοποιεί χωρίς να λαμβάνει τα κατάλληλα προστατευτικά μέτρα.

Εκτός από αυτά βέβαια η λίστα είναι ατέλειωτη, υπάρχει ο αμιάντος, (στην Αθήνα 6700 χιλιόμετρα του δικτύου της ΕΥΔΑΠ είναι από αμιαντοσωλήνες). Μην ανησυχείτε όμως, διότι η ΕΥΔΑΠ κάνει πολύ καλή και πολύ συστηματική δουλειά και τώρα το νερό της ΕΥΔΑΠ που ελέγχεται καθημερινά, ελέγχεται και για τον αμιάντο. Και έτσι το όριο αυτό είναι πολύ κάτω από το επιτρεπόμενο από την Ε.Ε. Όμως είναι άλλο να μιλάμε για τον εισπνεόμενο αμιάντο, που είναι στην ατμόσφαιρα, και άλλο αυτόν που καταπίνεται. Είτε με το τρόφιμο, είτε με το νερό. Δεν υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι ο αμιάντος που καταπίνεται προκαλεί βλάβες στον οργανισμό. Γι' αυτό και η Ε.Ε. άφησε ένα περιθώριο, και είπε ότι στις περιοχές όπου χρησιμοποιούνται αμιαντοσωλήνες μπορούν να χρησιμοποιούνται, αλλά όταν αναγκαστούν να αλλάξουν το δίκτυο λόγω παλαιότητας, τότε θα το αντικαταστήσουν με πλαστικό ή με άλλες πρώτες ύλες.

Τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί κάποιο πρόβλημα με τα διάφορα είδη συσκευασίας, που από τη συσκευασία μεταφέρονται προϊόντα στο τρόφιμο. Το τελευταίο έχει απασχολήσει πάρα πολύ με την ουσία διφενόλη Α', η οποία υπήρχε στα μπουκάλια που πίνουμε γάλα τα μικρά παιδιά, και από το πλαστικό μεταφερόταν η διφενόλη Α' στο γάλα. Η διφενόλη είναι ένας ορμονικός διαταράκτης ο οποίος, μεταξύ των άλλων, γιατί κατηγορήθηκε για πάρα πολλά, βρέθηκε ότι επηρεάζει και το αναπαραγωγικό σύστημα γενικότερα Γι' αυτό και η Ε.Ε. απαγόρευσε αυτή την κατηγορία από τα πλαστικά μπιμπερό που περιέχουν τη διφενόλη Α', η οποία περιέχεται όμως και σε μια σειρά από άλλα προϊόντα, τα οποία βρίσκονται υπό διερεύνηση, και ενδεχόμενα να δούμε στα επόμενα χρόνια να αποσύρονται και αυτά από την αγορά για τις σοβαρές επιπτώσεις που υπάρχουν στην υγεία μας.

Τέλος υπάρχει και το θέμα με τα μεταλλαγμένα. Στην Ε.Ε., από το 2005, επιτρέπεται η καλλιέργεια και η κατανάλωση των μεταλλαγμένων προϊόντων. Μεταλλαγμένο ρύζι, μεταλλαγμένο καλαμπόκι, μεταλλαγμένη σόγια, μεταλλαγμένο σπορέλαιο, κυκλοφορούν στις αγορές της Ε.Ε. Κατανοικά ο σωστός όρος είναι «γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα». Αλλά έχει επικρατήσει στην Ελλάδα ως μεταλλαγμένα..

Κυκλοφορούν και εισάγουμε στη χώρα μας περίπου 300.000 τόνους μεταλλαγμένο καλαμπόκι, κυρίως για ζωοτροφή. Τι είναι το μεταλλαγμένο καλαμπόκι; Έχουμε πάρει ένα κομμάτι από το γενετικό υλικό της πυρολαμπίδας, και το έχουμε μεταφέρει στο καλαμπόκι. Έχει σχέση η πυρολαμπίδα με το καλαμπόκι; Ασφαλώς καμία. Τι είναι η μεταλλαγμένη ντομάτα; Έχουμε πάρει ένα κομμάτι από το κληρονομικό υλικό του σκορπιού και το έχουμε μεταφέρει στη ντομάτα. Έχει σχέση ο σκορπιός με τη ντομάτα; Τι είναι η μεταλλαγμένη πατάτα; Έχουμε πάρει γενετικό υλικό από το σκόρο και το έχουμε μεταφέρει στην πατάτα. Τι είναι ο γενετικά τροποποιημένος σολομός; Έχουμε πάρει γενετικό υλικό από τον άνθρωπο και το έχουμε μεταφέρει στο σολομό. Και γι' αυτό κάποιοι οικολόγοι λένε τους ανθρώπους ανθρωποφάγους, επειδή τρώμε τα ίδια μας τα συστατικά. Αυτά γίνονται μεταξύ οργανισμών οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους. Ασφαλώς στη φύση έχουμε υβρίδια, αλλά τα υβρίδια είναι πάντοτε μεταξύ συγγενικών ειδών, το γαϊδούρι με το άλογο, το άλογο με τη φοράδα, όχι μεταξύ ειδών που δεν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους. Κυρίως μας απασχολούν οι μακροχρόνιες επιπτώσεις στο περιβάλλον, και οι μακροχρόνιες επιπτώσεις στην υγεία. Διότι ένα παιδάκι που είναι σήμερα 5 ετών και αρχίζει να καταναλώνει μεταλλαγμένα προϊόντα, κανείς δεν μπορεί να του εγγυηθεί ότι όταν γίνει 50-55 ετών ή 40 ετών ποιες θα είναι οι επιπτώσεις στην υγεία του. Και δυστυχώς αυτές οι Εταιρίες ξοδεύουν περισσότερα χρήματα για να προβάλλουν και να διαφημίσουν τα προϊόντα τους παρά για να διασφαλίσουν τον καταναλωτή ότι καταναλώνει ασφαλή τρόφιμα. Το περιλαμβάνω δε στους περιβαλλοντικούς ρύπους, γιατί όταν σε ένα χωράφι καλλιεργείται μεταλλαγμένο καλαμπόκι, και στο διπλανό καλλιεργείται συμβατικό καλαμπόκι, τότε ο άνεμος και τα πουλιά μεταφέρουν τους μεταλλαγμένους σπόρους από το ένα χωράφι στο άλλο, και οπωσδήποτε αυτό το καλαμπόκι είναι επιμολυσμένο. Η Ε.Ε. δίνει κάποια περιθώρια, ένα 0,9% στα συμβατικά προϊόντα να περιέχουν μεταλλαγμένο συστατικό. Αλλά είναι 5 οι Εταιρίες στον κόσμο, μεταξύ αυτών η Monsanto, η Astrogemica, η Vacus, η Dupon, οι οποίες παράγουν το 70% των σπόρων. Και σκεφτείτε ότι έχουν φτιάξει σπόρους που λέγονται terminitos, στείροι. Και έτσι αν εσύ αγοράσεις μεταλλαγμένο καλαμπόκι και το φυτέψεις, του χρόνου από τη σοδιά δεν μπορείς να κρατήσεις λίγο και να το ξαναφυτέψεις, πρέπει να ξαναπάς στην Εταιρία να ξαναυπογράψεις συμβόλαια, για να ελέγχουν δηλαδή ολόκληρη τη γεωργική παραγωγή μιας χώρας, διότι σκεφτείτε είναι στάρι, καλαμπόκι, ρύζι, σόγια, σπορέλαιο, τα πέντε βασικά είδη διατροφής για περισσότερα από 4 δι-

σεκατομμύρια του πληθυσμού. Και έτσι όλα όσα επαγγέλθηκαν αφ' ενός δεν διασφαλίζουν την υγεία του καταναλωτή μακροχρόνια, αφ' ετέρου επηρεάζουν το περιβάλλον αρκετά σημαντικά διότι μολύνουν το περιβάλλον με τους μεταλλαγμένους σπόρους, και αυτοί είναι και οι λόγοι που στην Αφρική, παρά την προσφορά των Αμερικανών στο Νταρφούρ και σε άλλες περιοχές για μεταλλαγμένους σπόρους δεν τους δέχθηκαν, διότι ήξεραν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Το ίδιο συνέβη και στην Ινδία. Ευτυχώς στην Ελλάδα δεν υπάρχει ούτε ένα στρέμμα που να καλλιεργείται με μεταλλαγμένους σπόρους. Δεν υπάρχει ούτε ένα ράφι στα Super Markets, και πιστέψτε με, που να έχει μεταλλαγμένα προϊόντα. Και αυτό οφείλεται σε σας, τους καταναλωτές, γιατί οι ιδιοκτήτες των πολυκαταστημάτων αντελήφθησαν ότι αν βάλουν στα ράφια τους μεταλλαγμένα προϊόντα τότε οι καταναλωτές όχι μόνο δεν θα τα αγοράσουν, αλλά θα κάνουν και μποϊκοτάζ. Το Υπουργείο Γεωργίας έχει βάλει κάποιους όρους με βάση τους οποίους θα μπορούν οι αγρότες να καλλιεργήσουν μεταλλαγμένα προϊόντα.

Στην Κύπρο πριν από δύο χρόνια ο Υπουργός Περιβάλλοντος είχε καταθέσει στη Βουλή μία τροπολογία όπου έλεγε το απλό. Τα μεταλλαγμένα προϊόντα να μπαίνουν σε ένα ράφι που να λέει «μεταλλαγμένα», και όλα τα άλλα να είναι συμβατικά. Την επόμενη μέρα τον επισκέφτηκε ο Αμερικανός Πρέσβης και του είπε: Αν περάσει αυτή η τροπολογία από τη Βουλή, τότε οι διεθνείς σχέσεις της χώρας είναι ενδεχόμενο να βρεθούν σε κρίση. Το λέω αυτό, γιατί πολλές φορές δεν είναι μόνο θέμα της επιστημονικής κοινότητας, είναι και θέμα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, είναι θέμα οικονομικών σκοπιμοτήτων οι οποίες διακυβεύουν και την ασφάλεια του καταναλωτή όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνει.

Μαρία Αρβανίτη-Σωτηροπούλου, γιατρός, συγγραφέας, Πρόεδρος της Πανελληνίας Ιατρικής Εταιρίας κατά της πυρηνικής και βιοχημικής απειλής.

Ραδιενεργιών συνέπειες

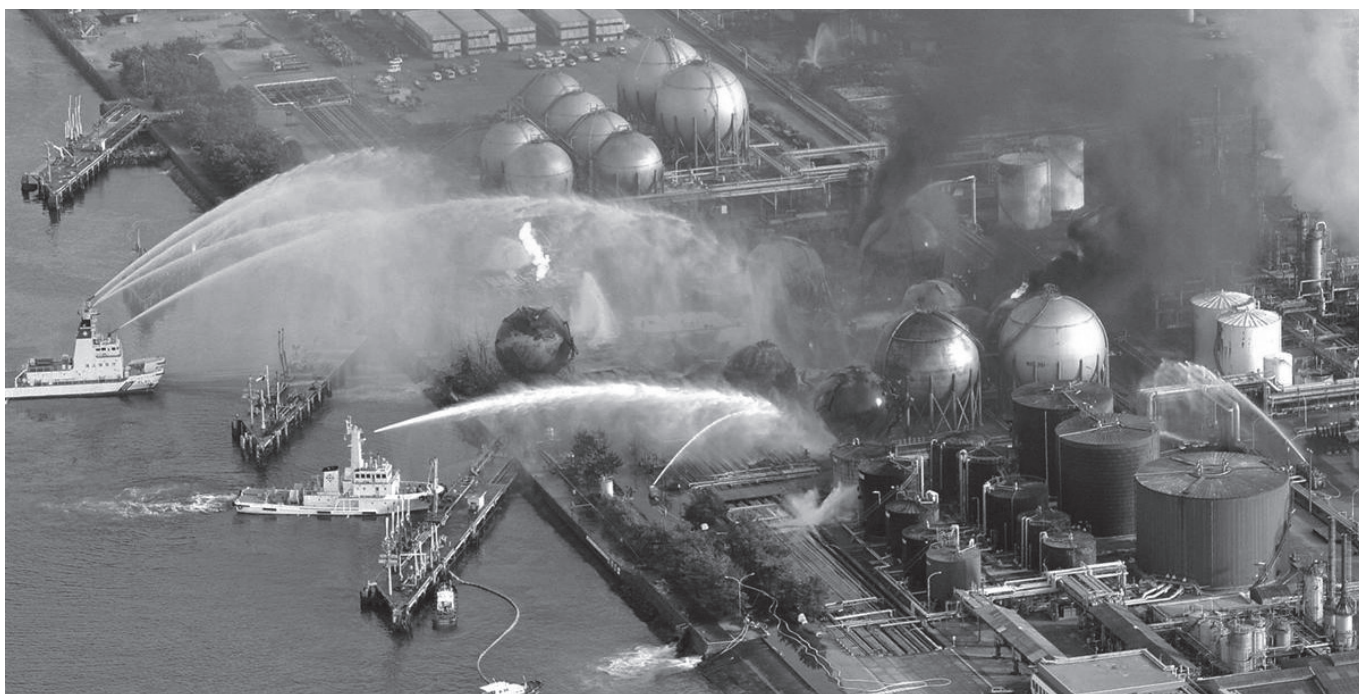
Το πρώτο σοκ ήταν η Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Κανείς, μας είπαν οι πυρηνικοί επιστήμονες, δεν είναι υπέρ της χρήσης των πυρηνικών όπλων. Μόνο για εκφοβισμό τα κατασκευάζουμε. Κανείς δεν είναι τόσο τρελός για να θέλει να τα χρησιμοποιήσει ξανά. Στο μεταξύ, ως επωφεληθούμε από τις ειρηνικές εφαρμογές των πυρηνικών. Έτσι, άρχισαν οι πυρηνικές δοκιμές.

Αυτές οι πυρηνικές δοκιμές διέσπειραν ραδιενέργεια παντού στον πλανήτη μας. Ενδιαφέρον για τους κινδύνους αυτής της ραδιενέργειας αναπτύχθηκε μετά την αύξηση του στροδίου 90 στα δόντια των παιδιών, που οδήγησε σε μαζικές διαμαρτυρίες, και την υπογραφή συμφωνίας για τον περιορισμό των πυρηνικών δοκιμών το 1968 από πάνω από 100 χώρες. Μετά την αποκάλυψη των συνεπειών των πυρηνικών δοκιμών, οι εκρήξεις μεταφέρθηκαν υποβρύχια. Με τις υπόγειες πυρηνικές δοκιμές τα προβλήματα απλώς δεν λύθηκαν. Μετά από αγώνες πάλι των μη κυβερνητικών ορ-

γνώσεων φτάσαμε στην ιστορική υπογραφή της συνθήκης για τη διάδοση των πυρηνικών όπλων το 1995, και τη συνθήκη της πλήρους απαγόρευσης των πυρηνικών δοκιμών, το Μάιο του 1996.

Δυστυχώς καμιά χώρα μέχρι σήμερα δεν έχει βρει ασφα-

λέσει μέχρι το 2000, 500 εκατομμύρια αποβολές, 5 εκατομμύρια θανάτους νεογέννητων, 376 εκατομμύρια καρκίνους, 235 εκατομ. νευρικές βλάβες, 587 εκατ. τερατογενέσεις, 5 εκατ. διανοητικές καθυστερήσεις, δηλαδή συνολικά πάνω από 1 δισ. άνθρωποι σκοτώθηκαν, παραμορφώθηκαν

Φουκουσίμα, προσπάθεια περιορισμού της καταστροφής

λή τρόπο για την αποθήκευση των ραδιενεργών καταλοίπων. Έτσι, οι τόποι των πυρηνικών δοκιμών και τα πυρηνικά εργοστάσια που κλείνουν χρησιμοποιούνται σαν εκτεταμένες αχαρκτήριστες χωματερές για υψηλού κινδύνου ραδιενεργά απόβλητα. Και για να ξεφορτωθούν αυτά τα απόβλητα, κατασκεύασαν τις βόμβες απεμπλουτισμένου ουρανίου, που χρησιμοποιήθηκαν τουλάχιστον στο Ιράκ και στη Γιουγκοσλαβία, και τελικά απαγορεύτηκαν, αφού ευθύνονται για την διαβίωση εκ των έσω ακτινοβολήση των ατόμων που τα εισέπνευσαν, με τραγικές όπως αποδείχθηκε συνέπειες. Και εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου, με τη δική μας ιατρική τεκμηρίωση, είχε καταθέσει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, προσφυγή κατά του ΝΑΤΟ, για τη χρήση τέτοιων όπλων στη γειτονική μας Γιουγκοσλαβία.

Αν η πυρηνική ενέργεια διαφημιζόταν σαν ασφαλής, φτηνή και πράσινη, σήμερα αποδείχθηκε ότι τίποτα δεν είναι από όλα αυτά. Και αποδείχθηκε ότι ο λόγος, για να διακινδυνεύσουν οι κυβερνήσεις τόσο μεγάλο κόστος και τόσο μεγάλο ρίσκο, δεν είναι βέβαια η ενεργειακή τους αυτάρκεια, αλλά η ανάγκη τους να κατασκευάσουν πυρηνικά όπλα, ή τουλάχιστον να είναι έτοιμες για την κατασκευή τους.

Σύμφωνα με τον ίδιο το Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ενέργειας απόλυτη ασφάλεια δεν μπορεί να υπάρξει ούτε θεωρητικά ούτε πρακτικά σε κανένα σύστημα. Και σύμφωνα με μελέτες Αμερικανών και Ρώσων που δημοσιεύθηκαν ήδη από το 2010, οι βιομηχανικές πυρηνικές δραστηριότητες και οι ατμοσφαιρικές πυρηνικές δοκιμές, είχαν προκα-

λέσει αρρώστια μέχρι το 2000 από την πυρηνική τεχνολογία.

25 χρόνια μετά το Τσέρνομπιλ, και 66 μετά τη Χιροσίμα, η ανθρωπότητα βίωσε ξανά τον πυρηνικό εφιάλτη στη Φουκουσίμα της Ιαπωνίας. Και θυμόμαστε όλοι ότι η ιστορία επαναλήφθηκε σαν φάρσα, είδαμε τους ίδιους υπερασπιστές του πυρηνικού λόμπυ, να προωθούνται από ορισμένα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ανενδοίαστα να καθουσιάζουν το κοινό ακόμη και μετά την αποκάλυψη του μεγέθους της καταστροφής. Η Εταιρία μας, η International Physicians for the prevention of nuclear war, είναι η Εταιρία που τιμήθηκε με το Nobel Ειρήνης το 1985, επειδή ήταν η πρώτη που τεκμηρίωσε τον κίνδυνο αφανισμού της ανθρωπότητας από τους πυρηνικούς εξοπλισμούς, και μάλιστα στηριζόταν στο Ιπποκρατικό, «κάληλον εστί το προλαμβάνειν του θεραπεύειν».

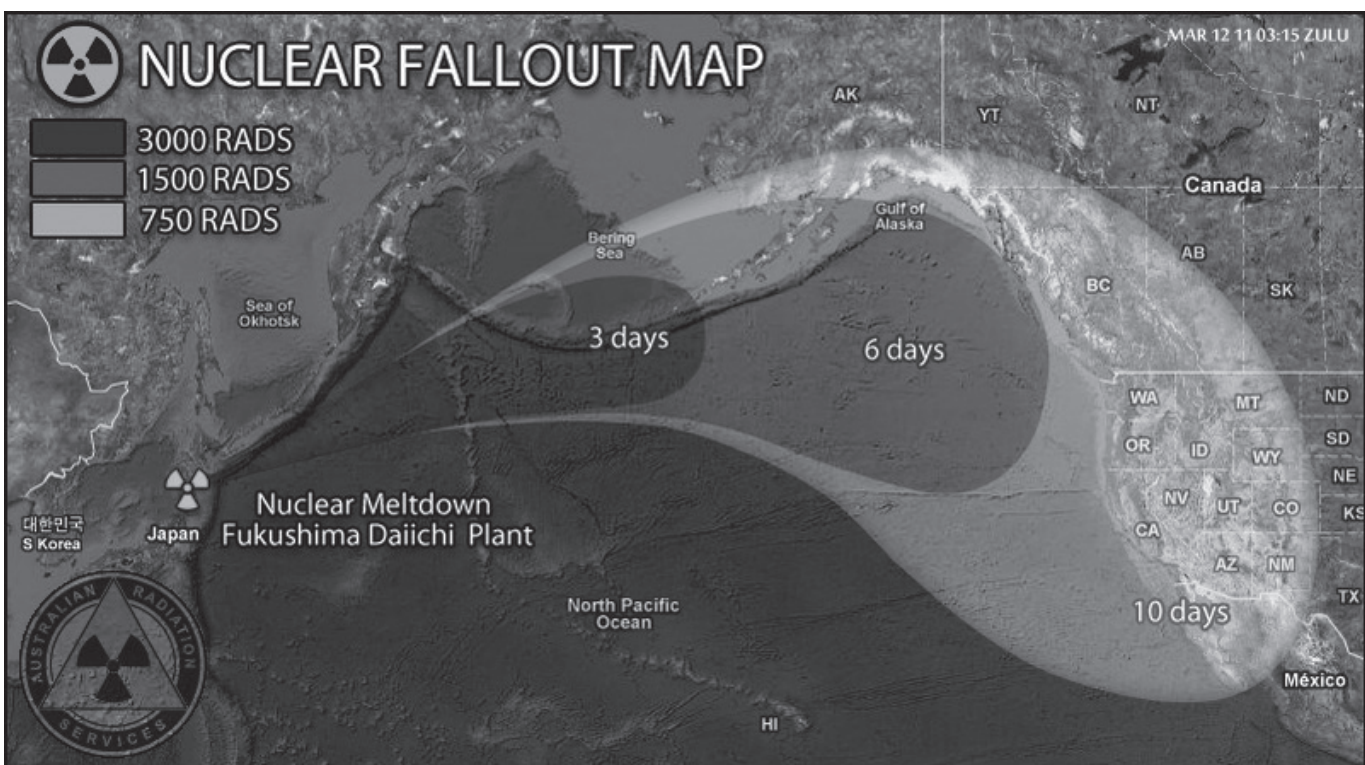
Στην 25^η επέτειο του Τσέρνομπιλ αυτή η Εταιρία κατήγγειλε τεκμηριωμένα για πρώτη φορά την επί 50 χρόνια συνεχιζόμενη συγκάλυψη που γίνεται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και τη Διεθνή Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας.

Η παράδοση αυτή συμμαχία της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας και της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας ξεκινάει από ένα Πρωτόκολλο Συνεργασίας που υπέγραψαν στις 28 Μαΐου του 1959 σύμφωνα με το οποίο είναι αναγκαίο να υπάρξουν κάποιοι περιορισμοί στη δημοσιοποίηση εμπιστευτικών πληροφοριών. Πριν από αυτό, και συγκεκριμένα το 1951, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας προειδοποιούσε επί λέξει: «Η γενετική κληρονομιά είναι το πιο πολύτιμο στοιχείο της ανθρωπότητας. Καθορίζει τη ζωή όλων μας, την υγεία και την αρμονική ανάπτυξη των επόμενων γενεών.

Όπως οι ειδικοί επιστήμονες, έτσι και εμείς, δηλαδή η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, εκτιμούμε ότι η υγεία των μελλοντικών γενεών απειλείται από την ανάπτυξη της πυρηνικής βιομηχανίας και των πηγών ραδιενέργειας. Επίσης πιστεύουμε, ότι οι μεταλλάξεις που προκαλούνται είναι βλαπτικές για τους ανθρώπους και το μέλλον της ανθρωπότητας». Μετά το 1951, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας δεν εξέδωσε ούτε μία ανακοίνωση για τη σχέση υγείας και ραδιενέργειας. Ενώ σκοπός της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας βάσει του καταστατικού της, του 1957, είναι επί λέξει, η προώθηση της πυρηνικής ενέργειας. Εμείς οι γιατροί, πιστεύουμε ότι αυτά τα δύο δεν είναι καθόλου συμβατά.

Η Διεθνής Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας μετρά μόνο τα

μηλώς δόσης ραδιενέργεια, που απ' ό,τι ξέρουμε πολύ καλά, μπαίνει μέσα στον ανθρώπινο οργανισμό και ακτινοβολεί για χρόνια περισσότερο από ότι το αναμενόμενο της ανθρώπινης επιβίωσης. Φέτος, για τη δεύτερη επέτειο της Φουκουσίμα, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας εξέδωσε μια αναφορά η οποία υποτίθεται ότι έγινε από 30 διεθνείς ειδικούς που εμφανίζονται σαν ανεξάρτητοι. Το ψάξαμε, στην πραγματικότητα, όλοι είναι υπάλληλοι της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας, ή εργάζονται σε εξαρτώμενα από την πυρηνική βιομηχανία ιδρύματα, και είναι γνωστοί προπαγανδιστές της πυρηνικής ενέργειας. Ανάμεσα στο πάνελ των ερευνητών δεν βρίσκεται ούτε ένας από εκείνους που δημοσιεύουν μελέτες για τις επιπτώσεις της ραδιενέργειας στην ανθρώπινη

Χάρτης, που δείχνει τη μεγάλη εξάπλωση της ραδιενέργειας

άμεσα θύματα της πυρηνικής έκρηξης, και δεν υπολογίζει ούτε καν τις επιπτώσεις των ατμοσφαιρικών πυρηνικών δοκιμών παρά το ότι είναι τόσο πολύ καλά τεκμηριωμένες, που οδήγησαν όπως είδαμε στην απαγόρευσή τους. Παράδειγμα, για το Τσέρνομπιλ δεν υπολογίζει ούτε το 1 εκατ. λιγότερες γεννήσεις που καταγράφηκαν στην Ευρώπη μετά το Τσέρνομπιλ. Και θυμίζουμε, ότι μόνο στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη μελέτη του Καθηγητή Μπισμπόπουλου, 23% των κυήσεων τερματίστηκαν, αυτό σημαίνει δυόμισι χιλιάδες κυήσεις έπαψαν. Και ήβμε ευτυχώς. Επειδή, ενώ για τις τερατογενέσεις, των οποίων η αύξηση έχει καταγραφεί σε όλη την Ευρώπη, στην Ελλάδα δεν υπάρχει δυστυχώς στατιστική για τις λευχαιμίες των παιδιών, υπάρχει στατιστική που δείχνει ότι αυξήθηκαν λόγω της ενδομήτριας μόλυνσης κατά τη διάρκεια του Τσέρνομπιλ και σχεδόν τριπλασιάστηκαν. Η έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας δεν υπολογίζει σαν σημαντικές τις επιπτώσεις και από την έκθεση σε χα-

υγεία, ούτε ογκολόγοι ειδικευμένοι στη σχέση ραδιενέργειας καρκίνου. Τα ιδρύματα των ανεξάρτητων σταθμών μέτρησης της ραδιενέργειας δεν αναφέρονται καθόλου, ενώ σε όλα τα στοιχεία, έκθεση στη ραδιενέργεια, εκτίμηση του όζοντος και πιθανές επιπτώσεις στην υγεία, περισσότερα παραλείπονται παρά περιέχονται. Επίσης η ποσότητα και η επιλογή των δειγμάτων τροφών είναι ανεπαρκής, ή είναι σε αντίθεση με τα δημοσιευόμενα από τις Ιαπωνικές αρχές, ενώ οι εκτιμήσεις εκπομπών ραδιενέργειας είναι χαμηλότερες από αυτές που όχι μόνο τα ανεξάρτητα ινστιτούτα δημοσιεύουν, αλλά και η ίδια η ΤΕΜΠΟ, η Εταιρία δηλαδή η οποία έχει τον αντιδραστήρα. Με όλα αυτά, και σύμφωνα με την υπερβολικά αισιόδοξη μελέτη, αναμένεται για την Ιαπωνία, αύξηση κατά 4% σε όλα τα είδη συμπαγών καρκίνων στις γυναίκες, που σε νηπιακή ηλικία εκτέθηκαν, αύξηση κατά 6% σε καρκίνους μαστού γυναικών που εκτέθηκαν σε νηπιακή ηλικία, αύξηση λευχαιμιών κατά 7% σε άνδρες που εκτέθηκαν σε

νηπιακή ηλικία, αύξηση θυροειδούς, κρατηθείτε εδώ, κατά 70% σε άτομα που εκτέθηκαν τώρα σε νηπιακή ηλικία. Και λέμε εδώ, ότι ο φυσιολογικά αναμενόμενος κίνδυνος καρκίνου του θυροειδούς είναι 0,75%.

Εμείς οι γιατροί γνωρίζουμε πότε πρέπει να μιλήσουμε για ραδιενέργεια και σε ποιο στάδιο πιστεύουμε έχει πια προχωρήσει ολόκληρη η ανθρωπότητα από τη ραδιενέργεια που έχουμε ήδη διασπείρει στον πλανήτη μας. Οι επιπτώσεις από το Τσέρνομπιλ εξακολουθούν να προκαλούν θύματα, και θα συνεχίσουν επί 60 τουλάχιστον χρόνια όσο θα ακτινοβολεί το κέσιο που αυτή τη στιγμή περιέχεται σε αυξημένες ποσότητες στα τρόφιμα όλης της Ευρώπης. Ας σημειωθεί ότι μετράμε μόνο το κέσιο, και όχι το στρόδιο ή το πλουτόνιο επειδή η μέθοδος ανίχνευσής τους είναι δαπανηρή, και χρησιμοποιείται το κέσιο επειδή θέλουμε να δούμε πού επικοληθεί η ραδιενέργεια στη γη. Το στρόδιο θυμίζουμε ότι ήταν το στοιχείο που ανιχνεύτηκε στα νεογιλά δόντια των παιδιών μετά τις ατμοσφαιρικές τεχνικές δοκιμές, και εξακολουθεί να ανιχνεύεται και σήμερα στην Ευρώπη, στα παιδιά της Ουκρανίας και της Λευκορωσίας, τα οποία θα αναπτύξουν ή έχουν ήδη αναπτύξει λευχαιμία. Έτσι, οι πληθυσμοί που εκτέθηκαν σε ραδιενέργεια λόγω της καταστροφής στο Τσέρνομπιλ, είναι 830.000 εκκαθαριστές από τους οποίους αρκετοί έχουν πεθάνει. Εκκενώθηκαν από την περιοχή των 30 χιλιομέτρων γύρω από το ατύχημα 359.000 άνθρωποι, αυτή τη στιγμή ο πληθυσμός που ζει σε υψηλά μολυσμένες περιοχές στην Ρωσία, Λευκορωσία και Ουκρανία είναι 8.300.000 άνθρωποι, ενώ ο ευρωπαϊκός πληθυσμός σε περιοχές που δέχθηκαν χαμηλότερες δόσεις ραδιενέργειας, όπως είναι και η Ελλάδα, είναι 600 εκατ.

Η συνεχιζόμενη καταστροφή από τη Φουκουσίμα, και οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην υγεία είναι ανάλογοι μεγέθους με το Τσέρνομπιλ. Αυτή τη στιγμή, 6.700.000 άνθρωποι παραμένουν σε υψηλά μολυσμένες περιοχές, 670 χιλιόμετρα πέραν της ζώνης εκκένωσης, που εκτίθενται σε υψηλή ραδιενέργεια μέχρι και 200 φορές πάνω του φυσιολογικού. Εν τούτοις, η μεγαλύτερη απειλή είναι η συνεχιζόμενη εσωτερική έκθεση σε τροφή και νερό, και η μόλυνση αυτή συνεχίζει να ανιχνεύεται σε κάθε είδους φρούτα και λαχανικά, στο κρέας, στο ψάρι, στα θαλασσινά, στο ρύζι, στο τσάι, στο νερό, ακόμη και μέσα στο Τόκυο, που ξέρουμε ότι είναι η πιο πολυπληθής πόλη στον κόσμο. Ας σημειωθεί ότι η κατανάλωση μόνο μισού κιλού μολυσμένων λαχανικών, προκαλεί εσωτερική έκθεση 100 φορές μεγαλύτερη από την ετήσια επιτρεπόμενη δόση για κάθε άνθρωπο, ενώ για τα παιδιά είναι 200 φορές μεγαλύτερη. Γι' αυτό λέμε ότι τα παιδιά τα προσέχουμε περισσότερο επειδή αφ' ενός μεν έχουν μεγαλύτερη καρδιοευσαισθησία, και δεύτερον επειδή τα σώματά τους εκτίθενται περισσότερο σε μεγαλύτερη δόση. Η απόφαση να αυξηθούν τα επιτρεπόμενα όρια ανά έτος αυξάνει την έκθεση των παιδιών, ενώ δυστυχώς δεν είχαν καν διανεμηθεί προληπτικά ταμπλέτες ιωδίου. Και έτσι καταλαβαίνετε γιατί μιλάμε ότι αναμένουμε αύξηση του καρκίνου του θυροειδούς πάνω από το 70%

Η Εταιρία μας είχε στείλει επιστολή διαμαρτυρίας μό-

λις έμαθε ότι η Κυβέρνηση της Ιαπωνίας είχε αποφασίσει το δεκαπλάσιασμό της αποδεκτής δόσης ραδιενέργειας στους παιδικούς σταθμούς και στα νηπιαγωγεία της Φουκουσίμα. Δηλαδή τα παιδάκια δεν μπορούν να παίξουν έξω στην αυλή, καθόλου πια. Λόγω του Τσέρνομπιλ και των συνεπειών από τη χρήση όπλων απεμπλουτισμένου ουρανίου, οι επιπτώσεις από την έκθεση σε χαμηλές δόσεις ραδιενέργειας έχουν μελετηθεί πια πολύ συστηματικά. Είναι ευρύτερα αποδεκτό ότι οι κίνδυνοι υγείας από τη ραδιενέργεια έχουν σχέση με τη δόση. Και όσο μεγαλύτερη, τόσο μεγαλύτερος ο κίνδυνος. Ενώ δεν υπάρχει σημείο δόσης ακίνδυνου. Και επισημαίνουμε και τις βλάβες από την ασύμμετρη χρήση ιατρικών τεχνικών. Δεν είναι μια φωτογραφία η ακτινογραφία, ή πολλές άλλες ιατρικές πρακτικές, οι οποίες συνήθως γίνονται, ειδικά στην Αμερική, για λόγους πρόληψης των γιατρών από κάποιο οικονομικό αγώνα, για να μην τους κυνηγάνε δηλαδή στα δικαστήρια οι πελάτες. Και σ' αυτές τις περιπτώσεις, ειδικά στα παιδιά, θα πρέπει να το αποφεύγουμε. Βεβαίως δεν θα πρέπει να το εξισώνουμε με ότι γίνεται με τα πυρηνικά ατυχήματα. Διότι στις περιπτώσεις των ιατρικών πρακτικών, η έκθεση στη ραδιενέργεια είναι μετρήσιμη. Ξέρουμε δηλαδή η κάθε ιατρική πρακτική πόση ραδιενέργεια δίνει στον κάθε

Καταστροφή στην Φουκουσίμα

άνθρωπο. Αντιθέτως, κατά τη διάρκεια των επιλογών της πυρηνικής βιομηχανίας, σε όλα τα επίπεδα, από την εξόρυξη του ουρανίου, μέχρι τα ατυχήματα, μέχρι την ανεξέλεγκτη αποκομιδή των πυρηνικών αποβλήτων, η ακτινοβόληση του πληθυσμού είναι ανεξέλεγκτη. Αυτό πρέπει να το θυμόμαστε πολύ καλά.

Πέρασαν πολλά χρόνια από τη στιγμή που το ζεύγος Κιουρί θαύμαζε την πρωτόγνωρη λάμψη του ραδίου, αγνοώντας τον κίνδυνο που έκρυβε αυτή η ομορφιά. Από την ανακάλυψη της ραδιενέργειας, άπειρες μελέτες τεκμηρίωσαν τις επιπτώσεις της. Και όμως, οι μελέτες για τους ανθρώπους που έζησαν τις βόμβες στη Χιροσίμα και στο Ναγκαασάκι, δεν έγιναν ποτέ. Ενώ, τόσο στο Τσέρνομπιλ και τη Φουκουσίμα, όσο και στη χρήση όπλων απεμπλουτισμένου ουρανίου, οι σχετικές μελέτες εξακολουθούν να μπλοκάρονται. Ας σημειωθεί ότι ο κάθε πυρηνικός αντιδραστήρας περιέχει ραδιενέργεια χιλίων ατομικών βομβών τύπου Χιροσίμα, και ότι ενώ η ραδιενέργεια από το Τσέρνομπιλ

εκλιούταν επί δέκα μέρες στην ατμόσφαιρα, η έκλυση από τους αντιδραστήρες της Φουκούσιμα συνεχίζει να εκλύεται στον υδροφόρο ορίζοντα, προκαλώντας μέχρι σήμερα τη μεγαλύτερη πυρηνική ρύπανση των ωκεανών στον κόσμο.

Η πυρηνική βιομηχανία σήμερα υπερασπίζεται τα συμφέροντά της τόσο αδίστακτα, όπως οι βιομηχανίες του 19^{ου} αιώνα οι οποίες ισχυριζόντουσαν ότι το νέφος από τον άνθρακα είναι το λογικό αντίτιμο για την πρόοδο. Σήμερα προσπαθούν να μας πείσουν, ότι ο καλύτερος τρόπος για να βράσουμε σε ένα μπρίκι λίγο νερό για να καλυφθούν οι ενεργειακές μας ανάγκες, είναι να ανάψουμε μια φωτιά η οποία είναι ισοδύναμη με την ηλιακή ακτινοβολία, έναν ολόκληρο ήλιο. Η υπόλοιπη δηλαδή ενέργεια η οποία εκλύεται από ένα πυρηνικό αντιδραστήρα είναι άχρηστη. Εμείς, αυτό που χρησιμοποιούμε, είναι ίσα να βράσουμε σε ένα μπρίκι λίγο νερό. Το υπόλοιπο παραμένει σε βλάβη τριγύρω από τον πυρηνικό αντιδραστήρα.

Ευτυχώς το ατύχημα στη Φουκούσιμα άλλαξε το τοπίο. Εκτός από την Ιαπωνία η οποία βλέπουμε ότι ανασχεδιάζει το ενεργειακό της μέλλον, είδαμε ότι και η Γερμανία και η Ιταλία και η Ελβετία ψήφισαν ήδη ρυθμίσεις για την πυρηνική ενέργεια, ενώ και στη γειτονιά μας τα Βαλκάνια οι πυρηνικές προοπτικές μάλλον σταματούν. Βεβαίως θυμίζουμε ότι χάρις σε αγώνες είχαμε καταφέρει ήδη να παγώσουμε την ανάπτυξη του πυρηνικού σταθμού στη Βουλγαρία και την πρώτη φορά το Ακούγιου στην Τουρκία. Η μεγάλη παραφωνία παραμένει η εμμονή της Τουρκίας να κατασκευάζει με ρωσικά κεφάλαια εργοστάσια σε σεισμογενείς περιοχές, στο Ακούγιου και στη Σινώπη. Εμείς σαν γιατροί επιμένουμε, και συνεχίζουμε την προσπάθεια, γιατί πιστεύουμε ότι είναι ιατρικό μας καθήκον, με την ιπποκρατική έννοια, να εκπαιδεύσουμε ξανά την κοινωνία επισημαίνοντας το θανάσιμο για την ανθρωπότητα και το περιβάλλον κίνδυνο. Γιατί όπως έλεγε και ο Μπρεχτ, όποιος δεν ξέρει την αλήθεια είναι απλώς τρελός. Όμως, όποιος ξέρει την αλήθεια και λέει ψέματα, είναι εγκληματίας.

Ελένη Κούστα, Ιατρός Ενδοκρινολόγος, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η επίδραση της περιβαλλοντικής ρύπανσης στο ορμονικό σύστημα του ανθρώπου

Πρόσφατα έγινε γνωστό ότι υπάρχουν χημικές ουσίες, προερχόμενες από το περιβάλλον, οι οποίες μιμούνται την δράση των ορμονών και οι οποίες παρεμβαίνουν στην ομαλή λειτουργία του ορμονικού συστήματος τόσο του ανθρώπου, όσο και των ζώων. Οι ουσίες αυτές ονομάστηκαν ενδοκρινικοί διαταράκτες (endocrine disruptors).

Οι χημικές ουσίες που μπορεί να δράσουν σαν ενδοκρινικοί διαταράκτες είναι προϊόντα της χημικής βιομηχανίας (πολυχλωριωμένα διφαινύλια, πολυβρωμιούχα διφαινύλια και οι διοξίνες), πλαστικά (δισφαινόλη-Α), πλαστικοποιητές (φθαλικές ενώσεις) και άλλα. Τα πολυχλωριωμένα διφαινύλια είναι μονωτικά υλικά, ενώ τα πολυβρωμιούχα διφαινύλια έχουν χρησιμοποιηθεί σαν επιβραδυντικά της

ανάφλεξης σε διάφορες συσκευές. Η Δισφαινόλη-Α χρησιμοποιείται στην βιομηχανία των πλαστικών από 50 περίπου χρόνια και συμβάλλει στην παραγωγή διαφανούς και σκληρού πλαστικού. Χρησιμοποιήθηκε σε πλαστικά μπιμπερόν, πλαστικά μπουκάλια νερού, ιατρικές και οδοντιατρικές συσκευές, οικιακές συσκευές, στα κουτιά των αναψυκτικών. Οι φθαλικές ενώσεις κάνουν τα πλαστικά πιο μαλακά και έχουν χρησιμοποιηθεί σε παιδικά παιχνίδια, προϊόντα περιποίησης, συσκευασίες τροφίμων, υλικά οικοδομών, στο πλαστικό περιβάλλον φάρμακων και συμπληρωμάτων διατροφής ακόμη και σε ιατρικές συσκευές. Επίσης σαν ενδοκρινικοί διαταράκτες μπορούν να δράσουν γεωργικά φάρμακα (παρασιτοκτόνα και μυκητοκτόνα), τα φυτοοιστρογόνα και τα βαρέα μέταλλα (όπως ο μόλυβδος, ο υδράργυρος και άλλα). Το DDT παρόλο που έχει καταργηθεί στη Ευρώπη και στην Αμερική από τις αρχές της δεκαετίας του 70, ακόμα χρησιμοποιείται σε ορισμένες χώρες της Αφρικής, Ασίας και Νοτίου Αμερικής.

Οι ενδοκρινικοί διαταράκτες συνήθως είναι μίγματα χημικών ουσιών με πολλαπλές επιδράσεις. Μπορεί να είναι πολύ διαδεδομένη η χρήση τους, οι πηγές έκθεσης να είναι πολλαπλές και να ποικίλλουν στα διάφορα σημεία του πλανήτη. Μπορεί να μην μεταβολίζονται ή οι μεταβολίτες τους να είναι επίσης τοξικές ουσίες. Συνήθως έχουν μεγάλο χρόνο ημίσειας ζωής, δηλαδή μένουν στον οργανισμό για μεγάλο χρονικό διάστημα, σε ορισμένες περιπτώσεις για πολλά χρόνια. Η έκθεση στους ενδοκρινικούς διαταράκτες μπορεί να συμβεί από την τροφή, το νερό, τον αέρα και το έδαφος. Ιδιαίτερα εκτεθειμένα είναι ορισμένα άτομα σε χώρους εργασίας, όπως οι εργάτες στην χημική βιομηχανία ή οι αγρότες που έρχονται σε επαφή με φυτοφάρμακα.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές επιστημονικές μελέτες, σε διάφορα σημεία του πλανήτη, που αναφέρουν ότι οι ενδοκρινικοί διαταράκτες (πολυχλωριωμένα διφαινύλια, παράγωγα της διοξίνης, DDT, μόλυβδος) επιδρούν ιδιαίτερα στον οργανισμό των παιδιών και μπορεί να προκαλέσουν διαταραχές στην εμφάνιση της εφηβείας. Η ρύπανση του περιβάλλοντος με βιομηχανικά απόβλητα μπορεί να φθάσει στον άνθρωπο μέσα από την κατανάλωση ψαριών. Όταν εκτεθεί η μητέρα κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης στις χημικές αυτές ουσίες, μπορεί στις κόρες να παρατηρηθούν διαταραχές στην εμφάνιση της εφηβείας και αύξηση του σωματικού βάρους.

Η έκθεση σε ενδοκρινικούς διαταράκτες μπορεί να επηρεάσει το γυναικείο αναπαραγωγικό σύστημα, προκαλώντας διαταραχές στην έμμηνου ρύση (DDT και πολυχλωριωμένα διφαινύλια) και επηρεάζοντας την ηλικία εμμηνοπαύσεως. Η δισφαινόλη-Α έχει ανιχνευθεί στο αμνιακό υγρό κατά την κύηση, στο μητρικό γάλα, αλλά και στο ωοθυλακικό υγρό.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε αυξημένη συχνότητα διαταραχών στο ανδρικό αναπαραγωγικό σύστημα, η οποία αποδόθηκε σε τοξικές ουσίες προερχόμενες από το περιβάλλον. Παρατηρήθηκε ότι οι διαταραχές στο ανδρικό αναπαραγωγικό σύστημα είναι συχνότερες σε παιδιά που κατοικούν κοντά σε χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων, κα-

θώς και σε παιδιά των οποίων οι γονείς εκτίθενται σε φυτοφάρμακα, παρασιτοκτόνα και άλλες τοξικές χημικές ουσίες.

Οι ενδοκρινικοί διαταράκτες είναι πιθανόν να επηρεάζουν την έκφραση των γονιδίων και οι επιδράσεις αυτές να κληρονομούνται, όπως προκύπτει από παρατηρήσεις στα πειραματόζωα.

Παρόλο που η μελέτη της επίδρασης της περιβαλλοντικής ρύπανσης στο ορμονικό σύστημα του ανθρώπου είναι δύσκολη, λόγω του ότι μπορεί να μεσοληβήσει ένα μεγά-

λο χρονικό διάστημα από την έκθεση έως την εμφάνιση των συμπτωμάτων, οι έως τώρα επιστημονικές έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το ορμονικό σύστημα του ανθρώπου επηρεάζεται σημαντικά από την περιβαλλοντική ρύπανση. Ο άνθρωπος είναι ιδιαίτερα ευάλωτος κατά την παιδική ηλικία και κατά την εμβρυική ζωή. Είναι λοιπόν σημαντικό αφενός να ενημερωθεί το ευρύ κοινό για τους κινδύνους από την περιβαλλοντική ρύπανση και αφετέρου να ληφθούν μέτρα προστασίας από την πολυτεία.

Επίδοση Βραβείου

Την επίδοση του «Βραβείου Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου» έκανε η ίδια η επίτιμη Πρόεδρος του Συνδέσμου στη κ. Μαρία Αρβανίτη-Σωτηροπούλου. Η κ. Μαραγκοπούλου προσφώνησε την κ. Μαρία Αρβανίτη-Σωτηροπούλου με θερμά επαινετικά λόγια για το επιστημονικό και κοινωνικό της έργο. Στην αντιφώνησή της η Μαρία Αρβανίτη-Σωτηροπούλου ευχαρίστησε την κ. Μαραγκοπούλου και το ΣΔΓ για την τιμή της βράβευσης.

Η μαντίλα στα σχολεία της Τουρκίας

της Νίκης Κατσόγια-Τουρναβίτη
Ομ. Καθηγήτριας Συνταγματικού Δικαίου
Παντείου Πανεπιστημίου

Πέρασε, χωρίς ιδιαίτερο σχολιασμό σε ελληνικές εφημερίδες και Μ.Μ.Ε., η είδηση πως δεν ισχύει πλέον η απαγόρευση να φορούν τα μικρά κορίτσια, μαντίλα. Η μαντίλα επιτράπηκε για τις φοιτήτριες στα Πανεπιστήμια το 2008 και τις εργαζόμενες στο δημόσιο. Τώρα αίρεται η απαγόρευση δεκαετιών και αυτό επιτρέπεται από την Ε΄ Δημοτική. Δηλαδή από 10 ετών και πάνω. «Οι μαθήτριάς μας λαχταρούσαν την άρση της απαγόρευσης, δήλωσε ο αντιπρόεδρος της Τουρκικής Κυβέρνησης Μπουλίντ Αρίνες. Σύμφωνα με τις ισλαμικές παραδόσεις τα κορίτσια πρέπει να φορούν τη μαντίλα πριν μπουν στην εφηβεία.» Η απόφαση αυτή προκάλεσε ήδη αντίδραση από την ομοσπονδία εκπαιδευτικών και ορισμένα συνδικάτα. «Η κοινωνία στρέφεται προς τον Μεσαίωνα με την εκμετάλλευση της πίστης. Τώρα είναι ώρα των παιδιών να γίνουν όργανα των πολιτικών, χρησιμοποιώντας τη θρησκεία. Η απόφαση αυτή θα προκαλέσει τραύματα στη χώρα που τώρα έχει κοσμικό χαρακτήρα εκπαίδευσης» δήλωσε ο πρόεδρος της ομοσπονδίας εκπαιδευτικών. (Πρώτο θέμα gr, 27.9). Από την πλευρά της κυβέρνησης όμως υπήρξε απάντηση: «Αν δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι διαδήλωναν κατά της άρσης της απαγόρευσης της μαντίλας, εκατομμύρια άλλοι την υποστηρίζουν», τονίζει ο Γ. Γιακίς, βουλευτής του τουρκικού κοινοβουλίου. (SKAI.gr, 27.9).

Ασφαλώς και οι δύο αυτές συγκρουόμενες θέσεις απνχοούν την πραγματικότητα των εξελίξεων στην Τουρκία μετά την άνοδο στην εξουσία του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, υπό την αρχηγία του ισλαμιστή ηγέτη Ταγίπ Ερντογάν, μέχρι πρόσφατα πρωθυπουργού και από τον Αύγουστο εκλεγμένου Προέδρου της χώρας. Η άνοδος αυτή οφείλεται στις μεγάλες επιτυχίες του για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας και την παρουσία της στη διεθνή πολιτική σκηνή. Συμβολή που όχι μόνον δεν αμφισβητείται αλλά εκθειάζεται από πολύ διακεκριμένους εκπροσώπους του πνεύματος της δικής μας χώρας. Ενδεικτικά αναφέρω τις απόψεις του κ. Χρήστου Γιανναρά, στην επιφυλλίδα του στην εφ. *Καθημερινή*, της 14ης Σεπτεμβρίου, με τίτλο «Εκσυγχρονισμός χωρίς απώλειες ταυτότητας»: «Το δίδυμο Ερντογάν – Νταβούτογλου τοιμάει να φιλοδοξεί την άσκηση πολιτικής όχι απλώς διαχειριστικής... επιχειρούν να σώσουν τη χώρα τους από τον πρωτογονισμό του "οικονομισμού" ως μοναδικής απολυτοποιημένης αξίας... Μην ξεχνάμε ότι ο Ερντογάν φυλακίστηκε για τα πιστεύω του.. Ασκει πολιτική γιατί πιστεύει σε κάτι, αυτό και μόνο το στοιχείο τον καθιστά μετα-μοντέρνο- η μαντίλα της γυναί-

κας του πρωθυπουργού σε ένα κεμαλικό κράτος (όχι σε κάποιο θεοκρατικό καθεστώς παρανοϊκής θρησκοληψίας) είναι *μπαϊράκι απελευθέρωσης* από την απανθρωπία του μηδενισμού στις κοινωνίες του υλιστικού μονοδρόμου» (ο τονισμός δικός μου). Κατά τον κ. Γιανναρά «ο θρίαμβος του δίδυμου Ερντογάν – Νταβούτογλου φέρνει την Τουρκία πολύ κοντά στο μεταμοντέρνο», το οποίο ταυτίζει με την αλλοτρίωση, την ακρήστευση, εκφραυλισμό της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, την υποταγή στους νόμους του μάρκετινγκ.» (ο τονισμός στο κείμενο). Η έννοια όμως του μεταμοντέρνου, όπως έχει από τις τελευταίες δεκαετίες του περασμένου αιώνα δοθεί από φιλοσόφους και πολιτικούς επιστήμονες, έχει ένα διαφορετικό περιεχόμενο.

Είναι ασφαλώς πραγματικότητα ότι η ισλαμική θρησκεία αποτελεί για τους μουσουλμάνους και δίκαιο, το οποίο καθορίζει με κάθε λεπτομέρεια τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία. Και οι κανόνες εξωτερικής εμφάνισής της πηγάζουν επίσης από το Κοράνι. Από τους βασικότερους εξ αυτών είναι η κάλυψη της κεφαλής των γυναικών με τη λεγόμενη μαντίλα (veil). Η επανάσταση του Κεμάλ, στα ερείπια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας οικοδόμησε το νέο κοσμικό εθνικό κράτος, την Τουρκική Δημοκρατία το 1923. Ιδιαίτερα το θέμα της εκκοσμίκευσης του κράτους, η οποία υπήρξε ουσιώδης για τον εξευρωπαϊσμό της χώρας, άρχισε με την κατάργηση του ιερού ισλαμικού νόμου της Σαρία το 1926 και την αντικατάστασή του με τον Ελβετικό Αστικό Κώδικα. Ολοκληρώθηκε με τις συνταγματικές αναθεωρήσεις του 1928 και 1937 που καθόριζαν τον κοσμικό χαρακτήρα του κράτους. Όμως ο ρόλος της θρησκείας δεν έπαυσε να λειτουργεί ως ενοποιητικό στοιχείο. Το πολιτικό Ισλάμ παρέμενε ισχυρό. Ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια «αποκαθήλωση του κεμαλικού προτύπου του κοσμικού κράτους» και αναβίωση του Ισλάμ, κυρίως μετά την άνοδο στην εξουσία του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης του Ταγίπ Ερντογάν. Με την αναβίωση του Ισλάμ το θέμα της θέσης των γυναικών και το σύμβολο της μαντίλας πρωτοστατούν στην επικαιρότητα. Οι θέσεις των γυναικών που ασπάζονται τις αξίες του κοσμικού κράτους συγκρούονται έντονα με τις ισλαμίστριες φεμινίστριες. Η αντιπαράθεση εκφράζεται στο πεδίο της εργασίας και στους ρόλους των γυναικών στη δημόσια ζωή.

Συνέχεια στην σελίδα 68

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΙΣΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1920

Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου όπως παρουσιάζονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ε.Π.
**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕΤΕΒΒΛΩΣΙΣ**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σχέδιο Δράσης

Η Δράση εστιάζει στην ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση νέων επιστημόνων (αποφοίτων ή φοιτητών-τριών Σχολών ΜΜΕ, ΙΕΚ Δημοσιογραφίας, Διαφημιστών) καθώς και της ευρύτερης κοινωνίας σχετικά με τα ζητήματα των υφισταμένων διακρίσεων λόγω φύλου, τα έμφυλα στερεότυπα και πρότυπα συμπεριφοράς που προβάλλονται στα ΜΜΕ (έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο). Σκοπός της Δράσης είναι η προώθηση της ισότητας των δύο φύλων στο χώρο των ΜΜΕ και η καταπολέμηση των έμφυλων διακρίσεων.

Στόχοι του Σχεδίου Δράσης

Το σχέδιο δράσης μεταξύ άλλων στοχεύει:

- στην ενημέρωση,
- στην ευαισθητοποίηση
- στην πληροφόρηση σχετικά με τα έμφυλα στερεότυπα στα ΜΜΕ, με το πως αυτά αναπαράγονται μέσω των ΜΜΕ (έντυπων και ηλεκτρονικών) και το πως αποδομούνται
- στην αντιμετώπιση και καταπολέμηση των έμφυλων διακρίσεων στα ΜΜΕ

Προβλεπόμενες ενέργειες

Στο πλαίσιο της δράσης θα πραγματοποιηθούν:

- Συμβουλευτική, Πληροφόρηση
- Εκτύπωση υλικού ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

- Συνεργασία με περιφερειακά ΜΜΕ
- Υλοποίηση εκπαιδευτικών θεματικών εργαστηρίων με συμμετοχή νέων επιστημόνων και εργαζόμενων στα ΜΜΕ καθώς και μελλοντικών απασχολούμενων στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο.
- Διοργάνωση ημερίδων στην Αθήνα και στην περιφέρεια με τη συνεργασία τοπικών φορέων.
- Εκτύπωση Περιοδικού (4 τεύχη) και «Οδηγού Καλών Πρακτικών»

Ωφελούμενοι είναι νέοι-ες επιστήμονες, δημοσιογράφοι, απασχολούμενοι-ες στα ΜΜΕ, εργαζόμενοι-νες στον τομέα της διαφήμισης, άνεργοι-ες που ενδιαφέρονται για το χώρο των ΜΜΕ καθώς και η ευρύτερη κοινωνία.

* * *

Το Σχέδιο Δράσης «Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου όπως παρουσιάζονται στα ΜΜΕ» συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από εθνικούς πόρους (αρ. υποέργου: 4) στο πλαίσιο της Κατηγορίας Πράξης 3.2.4. «Υποστήριξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Γυναικείων Οργανώσεων)» (Α΄ & Β΄ Κύκλου). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» και Δικαιούχος είναι η «Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού, Διαχείρισης και Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών (ΕΥΣΥΔΕ-ΥΠΕΣ).

Η Χαρά Καραγιαννοπούλου διδάσκει στο Σεμινάριο Συμβουλευτικής/ Πληροφόρησης Νέων Επιστημόνων

Σύντομη παρουσίαση του Σχεδίου Δράσης που υλοποιεί ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη

Δρ Κοινωνιολογίας, τ. Διευθύντρια Ερευνών στο ΕΚΚΕ

Οι κοινωνικοοικονομικές ανακατατάξεις του 20^{ου} αιώνα οδηγούν στη μαζική είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας και συμβάλουν στις μεταβολές στους ρόλους των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία καθώς και στον ιδιωτικό βίο.

Παράλληλα, από το Δεκέμβριο του 1995 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε την υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση της «Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου» ως πλαίσιο δράσης για την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και την ενδυνάμωση των γυναικών. Ένας από τους 12 βασικούς τομείς της Πλατφόρμας για την επίτευξη της ισότητας και ο οποίος άπτεται των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι «**Γυναίκες και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ)**».

Εξάλλου, η Οδηγία 2010/13/UE –ΕΕ η ονομαζόμενη «Η Οδηγία για τα Οπτικοακουστικά Μέσα επικοινωνίας και τις συναφείς Υπηρεσίες» που απαγορεύει τις διακρίσεις με βάση το φύλο, την ηλικία, τη φυλή, την εθνική προέλευση, τη θρησκεία κλπ δεν έχει ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία των περισσότερων χωρών μελών με αποτέλεσμα την απουσία σχετικών ρυθμίσεων και έλλειψη Κώδικα Δεοντολογίας στα Δημοσιογραφικά ήθη και σχετικών Οδηγιών στους Δημοσιογράφους για τα θέματα σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων.

Δυστυχώς όμως μέχρι σήμερα οι διάφορες ρυθμίσεις, παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες σε διάφορα επίπεδα διεθνώς δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα με συνέπεια οι στερεοτυπικές αναπαραστάσεις, διακρίσεις και προκαταλήψεις για τα δύο φύλα να αναπαράγονται και να προβάλλονται μέσα από μηνύματα στα οπτικοακουστικά μέσα ενημέρωσης καθώς και στα δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο.

Πράγματι, τα ΜΜΕ ακολουθώντας τους κανόνες της αγοράς και τις πρακτικές της υψηλής ακροαματικότητας δεν προωθούν τον πλουραλισμό και την ποιότητα, αλλά κατά κανόνα επιβάλλουν τις δικές τους απόψεις, κανόνες, αξίες και έμφυλα πρότυπα, αναδεικνύοντας τη γυναίκα ως κατώτερη, ενώ το γυναικείο σώμα γίνεται συχνά αντικείμενο εμπορευματοποίησης.

Ακόμη, όπως έχει επισημανθεί σε διάφορες ευρωπαϊκές έρευνες παρά τη θέσπιση ευνοϊκών ρυθμίσεων και πολιτικών για την προώθηση των γυναικών στον εργασιακό χώρο, η πρόοδος στον τομέα των ΜΜΕ είναι εξαιρετικά αργή. Η αναλογία των γυναικών στελεχών σε υψηλές θέσεις διοίκησης και στα Διοικητικά Συμβούλια στους οργανισμούς ΜΜΕ είναι εξαιρετικά χαμηλή. Ειδι-

κότερα, οι μορφές ανισότητας, που ως γνωστόν αφορούν την υπο-εκπροσώπηση σε υψηλές θέσεις και στα όργανα λήψης αποφάσεων, τη γυάλινη οροφή στα ζητήματα εξέλιξης, τις διαφορές στις αμοιβές των ανδρών και των γυναικών εργαζόμενων στον Τύπο αποτελούν διακρίσεις που παραμένουν σταθερά ενσωματωμένες στη λειτουργία των ΜΜΕ.

Ετσι, η ποιότητα των ΜΜΕ (έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος) δεν ήταν, ούτε είναι η αναμενόμενη και ως εκ τούτου η εξάλειψη των στερεοτυπων πρότυπων συμπεριφοράς που προβάλλονται από αυτά αποτελούν καίρια ζητήματα για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας/ ΣΔΓ θέλοντας να συμβάλει ενεργά στον προβληματισμό, στην ανάδειξη των ζητημάτων αυτών στη χώρα μας και των νομοθετικών ελλείψεων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή των έμφυλων διακρίσεων στα ΜΜΕ, ανταποκρίθηκε στην Προκήρυξη της ΓΓΙΦ στο πλαίσιο της Κατηγορίας Πράξης 3.2.4. «Υποστήριξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Γυναικείων Οργανώσεων)» (Α' & Β' Κύκλου 2012) και υπέβαλε το σχετικό συμπληρωμένο δελτίο για την υλοποίηση Δράσης με τίτλο: «**Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου όπως παρουσιάζονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ)**». Η πρόταση μετά από αξιολόγηση από ειδική επιτροπή, εγκρίθηκε, έχει διάρκεια 2 χρόνια και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από εθνικούς πόρους (αρ. υποέργου 4, Κατηγορίας Πράξης 3.2.4), υλοποιείται δε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013**» ενώ Δικαιούχος είναι η «**Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού, Διαχείρισης και Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών (ΕΥΣΥΔΕ-ΥΠΕΣ)**».

Νόμιμος εκπρόσωπος του έργου είναι η Πρόεδρος του ΣΔΓ, κ. Ελώς-Ελένη Κουράκου, στην επιστημονική επιτροπή για την παρακολούθηση του έργου και την υλοποίηση των ενεργειών της Δράσης συμμετέχουν τέσσερα μέλη του Δ.Σ. του ΣΔΓ οι κκ.: Ειρήνη Φερέτη, Α' Αντιπρόεδρος, Λ. Μαράτου-Αλιπράντη, Β' Αντιπρόεδρος, η Χαρά Καραγιαννοπούλου, Ειδική Γραμματέας και η Θεοδώρα Παπαδοπούλου, Μέλος, ενώ για την οικονομική διαχείριση του έργου υπεύθυνη είναι η Ταμίας του ΣΔΓ κ. Βασιλική Αναγνωστοπούλου-Κουράκου.

Η Δράση απευθύνεται σε νέους και νέες επιστήμονες, σε απόφοιτους Σχολών ΜΜΕ –ΑΕΙ, σε δημοσιογράφους εργαζόμενους και άνεργους στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, σε διαφημιστές-τριες που συνεργάζονται με ΜΜΕ. Επίσης απευθύνεται στα μέλη των Γυναικείων Οργανώσεων, καθώς και στο ευρύτερο κοινό ανεξαρτήτως φύλου.

Στο πλαίσιο του σχεδίου Δράσης προβλέπονται πολλές ενέργειες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης νέων επιστημόνων, Συμβουλευτική- ενημέρωση, εργαστήρια προς νέους Δημοσιογράφους, απασχολούμενους και άνεργους, εκδηλώσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης στην Αττική αλλά και εκτός Αττικής καθώς και συνεργασία με περιφερειακά ΜΜΕ (έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου).

Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι με το υλικό πληροφόρησης που θα παραχθεί στο πλαίσιο των σεμιναρίων και των εργαστηρίων αναμένεται να ωφεληθούν πολλοί νέοι επιστήμονες, Δημοσιογράφοι απασχολούμενοι και άνεργοι δίνοντας τη δυνατότητα σε όσους και όσες θα συμμετάσχουν να αναπτύξουν κριτική ικανότητα απέναντι στα ποικίλα οπτικοακουστικά μηνύματα του ηλεκτρονικού τύπου καθώς και στα δημοσιεύματα που περιλαμβάνονται στον ημερήσιο έντυπο τύπο.

Επίσης με την εκτύπωση των φυλλαδίων ευαισθητοποίησης και ενός Οδηγού σχετικά με τα «**Έμφυλα Στερεότυπα στα ΜΜΕ και Τρόποι Καταπολέμησής τους**» προβλέπεται επίσης να ωφεληθούν πολλοί νέοι επιστήμονες, Δημοσιο-

γράφοι και απασχολούμενοι στα ΜΜΕ, απασχολούμενοι σε φορείς Ισότητας των φύλων, σε αρμόδια όργανα, σε γυναίκες ΜΚΟ καθώς επίσης και το ευρύτερο κοινό. Τα έντυπα αυτά θα διασφαλίσουν τη διάχυση των ζητημάτων της αναπαραγωγής των έμφυλων στερεοτύπων μέσα από τα ΜΜΕ και θα βοηθήσουν στην εφαρμογή ενός «Κώδικα δεοντολογίας», με σαφείς οδηγίες για την καταπολέμηση του φαινομένου αυτού στον έντυπο και στον ηλεκτρονικό τύπο.

Ο Οδηγός που θα συνταχθεί στο πλαίσιο του έργου θα καλύψει ένα κενό και αναμένεται να αποτελέσει ένα εύχρηστο εργαλείο για κάθε δημοσιογράφο αλλά και για κάθε πολίτη και να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για τον εντοπισμό των έμφυλων διακρίσεων στον τομέα των ΜΜΕ.

Η υλοποίηση όλων των ενεργειών που προβλέπονται στο Σχέδιο Δράσης που υλοποιεί ο ΣΔΓ (έχει υλοποιηθεί ήδη μέρος αυτών με βάση το χρονοδιάγραμμα του έργου) θα συμβάλει αποτελεσματικά στην αρχή της προώθησης της ισότητας των δύο φύλων στον τομέα των ΜΜΕ, που τόσο οι εργαζόμενοι οφείλουν να την προωθούν και να την υπηρετούν μέσα από την προβολή θετικών, σύγχρονων εικόνων, προτύπων και αναπαραστάσεων των δύο φύλων, απαλλαγμένων από τα στερεότυπα και τις έμφυλες διακρίσεις, κάτι που δυστυχώς συχνά δεν τηρείται με τις συνακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις για τα θέματα ισότητας στη σύγχρονη κοινωνία, και θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού.

Ενέργεια Συμβουλευτικής / Πληροφόρησης νέων επιστημόνων: Σύντομη παρουσίαση

Στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης, όπως ήδη έχει επισημανθεί, εντάσσεται και η ενέργεια της «Συμβουλευτικής/ Πληροφόρησης νέων» με αποδέκτες νέους επιστήμονες, απόφοιτους, τελειόφοιτους, σπουδαστές/τριες Σχολών Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ και άλλων συναφών τμημάτων (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΙΕΚ), καθώς και Διαφημιστών-τριών, η οποία ολοκληρώθηκε τέλη Μαΐου 2014.

Η ενέργεια της **Συμβουλευτικής/Πληροφόρησης** περιλάμβανε ομαδικές συναντήσεις με τους-τις ωφελούμενους/-ες προκειμένου να ενημερωθούν σχετικά με γενικότερα ζητήματα που αφορούν την προβληματική και τα στερεότυπα των δύο φύλων στη σύγχρονη κοινωνία καθώς και πιο ειδικά θέματα που αφορούν τα στερεότυπα σε σχέση με τα φύλα στα ΜΜΕ (Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας) και τους τρόπους άρσης αυτών.

Για τον εντοπισμό των συμμετεχόντων νέων επιστημόνων απευθυνθήκαμε στα Γραφεία Διασύνδεσης Παν/μίων (Πάντειο Παν/μιο και ΕΚΠΑ) στις Γραμματείες των τμημάτων ΜΜΕ και άλλων συναφών σχολών, σε ΙΕΚ και Σχολές Δημοσιογραφίας. Στη συνέχεια εστάλησαν ηλεκτρονικά η «Ανακοίνωση για το Σχέδιο δράσης που υλοποιεί ο ΣΔΓ», «Δελτίο Τύπου-Ανακοίνωση για τη Συμβουλευτική» κα-

θώς και η σχετική «Αίτηση» προκειμένου να συμπληρωθεί από τους ενδιαφερόμενους-ες να συμμετάσχουν. Συνολικά, συγκεντρώθηκαν **42 αιτήσεις** ενδιαφερομένων και μετά την επιλογή από τα μέλη της επιστημονικής επιτροπής του Σχεδίου Δράσης έγιναν δεκτά **36** άτομα (34 Κορίτσια και 2 αγόρια) (βλέπε Αιτήσεις και Επιστολές Απαρτίσεων).

Το **Πρόγραμμα των Συναντήσεων της Συμβουλευτικής** περιλάμβανε 2 κύκλους ομαδικών συναντήσεων, ο κάθε κύκλος αποτελείτο από 4 εισηγήσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από ειδικούς επιστήμονες σε θέματα φύλου. Οι εισηγήσεις πιο συγκεκριμένα αναφέρονταν στην προβληματική του φύλου σε σχέση με τα ΜΜΕ, στις κοινωνικές αναπαραστάσεις και στα έμφυλα στερεότυπα στον έντυπο και στον ηλεκτρονικό τύπο, στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη ισότητα των φύλων και στο θεσμικό πλαίσιο καθώς και το ρόλο των ΜΜΕ πρόληψη της βίας κατά των γυναικών. Οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο Μαρτίου-Απριλίου 2014 στα γραφεία του Συνδέσμου, Σκουφά 60 στην Αθήνα. Στη συνέχεια γίνεται συνοπτική παρουσίαση των εισηγήσεων.

Εμπειρικά δεδομένα από την έμφυλη προσέγγιση των ΜΜΕ¹

Χαρά Καραγιαννοπούλου

Λέκτορας Πολιτικών Συστημάτων και Διπλωματίας στη ΝΑ Ευρώπη,
στο Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών
του Παντείου Πανεπιστημίου.

Είναι πλέον γενικότερα αποδεκτό πως μια από τις κατηγορίες με τις οποίες μπορούμε να προσεγγίσουμε και να ερμηνεύσουμε το κοινωνικό περιβάλλον (και ό,τι συμβαίνει σ' αυτό) είναι το φύλο (gender). Το φύλο εννοιοδοτείται ως μια κοινωνική κατασκευή που ποικίλει ανάλογα με τα ιστορικο-πολιτισμικά δεδομένα, που αλληλάζει στην πάροδο του χρόνου και που αναφέρεται σε ένα σύνολο χαρακτηριστικών «θηλυκών» και «αρρενωπών» που συνεισφέρουν ρόλους και συνδέονται με κοινωνικές νόρμες, προσδοκίες και αποδεκτές συμπεριφορές. Για το χώρο των επιστημών βέβαια το *φύλο* είναι ένα διεπιστημονικό αναλυτικό εργαλείο. Ένας τρόπος θεώρησης, προσέγγισης και ανάλυσης που μπορεί να υιοθετηθεί από πολλές επιστήμες και που η χρήση του αποκαλύπτει αθέατες μέχρι τότε πλευρές και διαστάσεις του υπό έρευνα φαινομένου.

Στην προκειμένη λοιπόν περίπτωση επιχειρούμε να δούμε τι αποκαλύπτεται όταν κοιτάζουμε τον κόσμο των ΜΜΕ μέσα από την οπτική του φύλου παραμένοντας σε ένα εμπειρικό πλαίσιο (στο παρόν κείμενο δεν θα γίνει αναφορά στο θεωρητικό προβληματισμό που αναπτύσσεται στο σχετικό πεδίο).

Οι κύριοι λόγοι για τους οποίους επιλέγουμε να εστιάσουμε στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) είναι: α) διότι αυτά είναι μια από τις κυριότερες πηγές πληροφόρησης και άντλησης γνώσης για τις σύγχρονες κοινωνίες, οι οποίες με τη σειρά τους «αντιδρούν» με ποικίλους τρόπους στην πληροφόρηση που λαμβάνουν και β) διότι τα ΜΜΕ έχουν την ικανότητα να επηρεάζουν τις πολιτικές αντζέντες και επομένως μπορούν να επιδράσουν στη διαμόρφωση τοπικών, εθνικών και διεθνών πολιτικών.

Τα ΜΜΕ λοιπόν μπορούμε να τα προσεγγίσουμε με την οπτική του φύλου με δύο τρόπους. Πρώτη επιλογή είναι να τα αντιμετωπίσουμε ως εργασιακό χώρο. Δεύτερη επιλογή είναι να δούμε ποια είναι τα κοινωνικά πρότυπα που κατασκευάζουν και ποιες οι έμφυλες αντιλήψεις που αναπαράγουν.

Τα ΜΜΕ ως χώρος εργασίας

Στο χώρο των ΜΜΕ οι γυναίκες καταλαμβάνουν χαμηλότερα ιεραρχικά πόστα σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους τους και τους ανατίθενται εργασίες που αξιολογούνται ως μικρότερης σπουδαιότητας, είτε αυτές αποτελούν την πλειοψηφία των εργαζομένων είτε την μειοψηφία. Έτσι λοιπόν ανά τον κόσμο οι γυναίκες παρουσιάζουν τα γεγονότα (π.χ. στην τηλεόραση) σε ποσοστό 52%, αλλά ελάχιστα έχουν την αρχισυνταξία. Τα *hard news* γράφονται και παρουσιάζονται από άνδρες. Ελάχιστα βρίσκονται επίσης στην κορυφή της εργασιακής ιεραρχίας στο χώρο των ΜΜΕ (είναι δηλαδή παραγωγοί, διευθύντριες έκδοσης, κλπ.). Η γυάλινη οροφή είναι περισσότερο «ορατή» σ' αυτόν τον εργασιακό χώρο παρά σε οποιονδήποτε άλλο. Όσο δε αφορά το χάσμα των αμοιβών, εδώ είναι βαθύτερο. Οι γυναίκες εργαζόμενες στα ΜΜΕ πέρα από τη δυσκολία ανέλιξης έχουν να διαχειριστούν δύσκολα και ανελαστικά ωράρια εργασίας, που καθιστούν σχεδόν αδύνατη την εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής τους ζωής. Επίσης ιδιαίτερα αυξημένα είναι τα ποσοστά σεξουαλικής παρενόχλησης που καταγράφονται ανά τον κόσμο σ' αυτό το χώρο εργασίας (ιδιαίτερα σε χώρες που η ενημέρωση γύρω από το ζήτημα είναι ελλιπής και απουσιάζει το τιμωρικό πλαίσιο). Πολλού μεγαλύτερα είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες ανταποκρίτριες όταν βρίσκονται σε εμπόλεμες ζώνες. Εκεί δέχονται συχνότερα παρενοχλήσεις είτε από τους ντόπιους είτε από τους άνδρες συναδέλφους τους. Το 82% των ερωτηθέντων γυναικών ανταποκριτριών δηλώνουν πως έχουν δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση στη διάρκεια της κάλυψης γεγονότων. Δεν μπορεί βέβαια να παραθεωρηθεί και το γεγονός πως οι γυναίκες ανταποκρίτριες θέτουν τη ζωή τους σε κίνδυνο περισσότερο απ' ότι οι άνδρες συνάδελφοί τους, διότι συχνά (αν όχι πάντα) ο εξοπλισμός που φέρουν είναι σχεδιασμένος για ανδρι-

1. Ο πλήρης τίτλος της εισήγησης ήταν «Εμπειρικά δεδομένα από την Έμφυλη Προσέγγιση των ΜΜΕ: Έννοιες και Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο». Στο παρόν τεύχος του περιοδικού όμως γίνεται αναφορά στα ποικίλα εμπειρικά δεδομένα και στα συμπεράσματα που αυτά μας οδηγούν. Στο επόμενο τεύχος θα εστιάσουμε στη στάση και στις δράσεις των Διεθνών Θεσμών σε ό,τι αποκαλύπτει η εμπειρική προσέγγιση.

κά σώματα με αποτέλεσμα να είναι στην πλειονότητα των περιπτώσεων αναποτελεσματικός.

Τα ΜΜΕ ως δρών στην κατασκευή των κοινωνικών προτύπων και αντιλήψεων

Όμως τα ΜΜΕ πέρα από εργασιακός χώρος είναι κυρίως δρών κατασκευής προτύπων και αναπαραγωγής αντιλήψεων. Απ' αυτή λοιπόν την πλευρά προσεγγίζοντάς τα καταλήγουμε επίσης σε καταγραφές και διαπιστώσεις όχι ιδιαίτερα σύμφωνες με την αξία της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Το πρώτο δεδομένο που έχουμε είναι πως τα ΜΜΕ αναφέρονται πολύ λιγότερο στις γυναίκες απ' ότι στους άνδρες. Το 2010 μόλις το 24% των αναφορών σε ανθρώπους απευθύνονταν σε γυναίκες, ενώ το 76% αφορούσε άνδρες. Και πάλι οι αναφορές σε γυναίκες γίνονταν στο πλαίσιο των θεμάτων χαμηλής προτεραιότητας (low priority issues)². Συνέπεια αυτής της πραγματικότητας είναι πως τα ΜΜΕ παρουσιάζουν μια ανδροκρατική θεώρηση του κόσμου (ο πληθυσμός του οποίου είναι κατά το ήμισυ γυναίκες). Ωστόσο αυτές παραμένουν αθέατες. Όσον αφορά δε τη γλώσσα των ΜΜΕ, αυτή συχνά χαρακτηρίζεται ως σεξιστική ή μη-ουδέτερη (στην καλύτερη περίπτωση) όσον αφορά το φύλο.

Το δεύτερο δεδομένο αφορά την απεικόνιση ενός κόσμου στον οποίο οι άνδρες υπερτερούν αριθμητικά των γυναικών σε σχεδόν όλους τους επαγγελματικούς τομείς και πεδία απασχόλησης τα οποία προβάλλονται στις οθόνες ή αποτυπώνονται στον έντυπο τύπο. Παρουσιάζεται δηλαδή μια τεράστια αριθμητική ανισότητα (disparity) όσον αφορά την παρουσία τους στο πεδίο της εργασίας. Έτσι τα τελευταία δεδομένα μαρτυρούν πως σε ποσοστό 69% οι άνδρες είναι εκπαιδευτικοί, 69% απασχολούνται στον τομέα της υγείας, 83% εργάζονται στον τομέα της δικαιοσύνης και το 90% είναι επιστήμονες. Οι γυναίκες φαίνεται να είναι 72% νοικοκυρές και 54% φοιτήτριες. Κάτι βέβαια που στην πραγματική ζωή είναι αναληθές. Έτσι οι γυναίκες καθίστανται αόρατες ως δραστήριες, συμμετέχουσες στο δημόσιο χώρο. Στερεοτυπικά αναπαράγεται η αντίληψη πως αυτές ανήκουν στον ιδιωτικό χώρο.

Το τρίτο δεδομένο έχει να κάνει με την απουσία των γυναικών ως εκπροσώπων συλλογικοτήτων ή ως ειδημόνων. Τα ΜΜΕ παρουσιάζουν σε ποσοστό μόλις 19% γυναίκες που εκπροσωπούν άλλους/ες, ενώ σε ποσοστό μόνο 20% καλούνται αυτές να διατυπώσουν την απόψή τους σε θέματα υψηλής σημασίας ή εξειδίκευσης. Κατά συνέπεια οικοδο-

μείται η αντίληψη πως οι γυναίκες δεν εκπροσωπούν κανέναν στον πραγματικό κόσμο ή δεν είναι ικανές να το κάνουν και βέβαια διαμορφώνεται η άποψη πως οι γυναίκες ειδήμονες απουσιάζουν από το κοινωνικό και επιστημονικό περιβάλλον.

Το τέταρτο δεδομένο που οι έρευνες μας δίνουν είναι πως η ειδησιογραφία συχνότερα παρουσιάζει τις γυναίκες ως θύματα (18%) σε σχέση με τους άνδρες (8%). Με αυτό τον τρόπο αναπαράγεται αποτελεσματικά η στερεότυπη αντίληψη πως η θυματοποίηση είναι μέρος της θηλυκής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας βιολογικά υπαγορευμένης μυϊκής αδυναμίας και μιας από τη φύση πριμοδοτούμενης στάσης υπομονής και ανεκτικότητας ακόμη και απέναντι στη βία.

Το πέμπτο δεδομένο σχετίζεται με την απεικόνιση των γυναικών στα ΜΜΕ. Οι φωτογραφίες των ανδρών που κυκλοφορούν σε ποικίλα έντυπα συνήθως τους παρουσιάζουν ντυμένους ή δείχνουν μόνο το πορτραίτο τους. Οι γυναίκες φωτογραφίζονται σε ποικίλα στάσεις και συχνά παρουσιάζονται ημίγυμνες, διαμορφώνοντας έτσι την αντίληψη πως από τη φύση τους είναι σεξουαλικά αντικείμενα.³

Μια ανάλογη κατάσταση επικρατεί και στον κόσμο του κινηματογράφου, όπως προέκυψε από έρευνα που έγινε στο Πανεπιστήμιο της Pennsylvania από το Annenberg Public Policy Centre⁴. Οι γυναίκες συνεχίζουν να υποεκπροσωπούνται στην μεγάλη οθόνη και πολύ λίγες αλλαγές έχουν καταγραφεί τα τελευταία 60 χρόνια (η έρευνα ασχολήθηκε με ταινίες που παίχτηκαν από το 1950-2006). Η αναλογία μεταξύ ανδρικών και γυναικείων χαρακτήρων στις ταινίες έχει παραμείνει σχεδόν δύο προς ένα. Οι γυναικείοι χαρακτήρες είναι δύο φορές πιθανότερο να εμπλέκονται σε ερωτικές σκηνές, ενώ οι ανδρικοί χαρακτήρες είναι πολύ πιθανότερο να εμφανίζονται ως βίαιοι. Η Amy Bleakley (που υπογράφει την έρευνα) επισημαίνει πως το Hollywood πιστεύει πως οι ανδρικοί χαρακτήρες με αυτό το προφίλ τα πάνε καλύτερα στις πωλήσεις. Άλλωστε το ότι οι ιστορίες στρέφονται γύρω από άνδρες οφείλεται και στο γεγονός πως σε όλα τα στάδια της δημιουργίας μιας ταινίας (συγγραφή σεναρίου, παραγωγή, σκηνοθεσία κλη) τον κύριο λόγο έχουν άνδρες.

Εξ όσων αναφέρθηκαν λοιπόν ως τώρα προκύπτει αβίαστα η διαπίστωση πως τα ΜΜΕ είναι ένας δυναμικός δρών σε ό,τι έχει να κάνει με την διαμόρφωση των αντιλήψεων (συμπεριλαμβανομένων και των αντιλήψεων γύρω από το φύλο). Η εμπειρία όμως δείχνει πως συχνότατα αυτά αναπαράγουν απόψεις αντίθετες ως προς την αξία της ισότητας φύλου.

2. Η ιεράρχηση των θεμάτων που προβάλλονται στα ΜΜΕ είναι η ακόλουθη: Πολιτική, Διακυβέρνηση, Οικονομία, Επιστήμη, Υγεία, Κοινωνικά και Νομικά ζητήματα, Εγκλήματα, Βία, Celebrities, Τέχνη, Σπορ.

3. Πολύ αναλυτικότερα στοιχεία μπορεί κανείς να βρει στην Έκθεση του Global Monitoring Project για το 2010 που φέρει τον τίτλο "Who makes the news?" Το Global Media Monitoring Project εκδίδει μία Έκθεση (Report) κάθε πέντε χρόνια, καταγράφοντας τις αλλαγές που παρατηρούνται στο χώρο των ΜΜΕ. Η επόμενη Έκθεση αναμένεται το 2015. Είναι διαθέσιμη στο: http://www.osservatorio.it/download/highlights_en.pdf

4. Annenberg Public Policy Centre of the University of Pennsylvania : <http://www.annenbergpublicpolicycenter.org/>

Εμφυλη Βία και ΜΜΕ: Τα δεδομένα και οι δυνατότητες

Ειρήνη Φερέτη

Κοινωνιολόγος - Εγκληματολόγος

τ. Ερευνήτριας ΙΥΠ

Τα ΜΜΕ επιτελούν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών καθώς και στη διαμόρφωση των κοινωνικών αντιλήψεων απέναντι σε κοινωνικά φαινόμενα όπως είναι οι διάφορες μορφές βίας κατά των γυναικών: η ενδοοικογενειακή βία, η σεξουαλική βία, ο βιασμός, η πορνεία, ο ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων, το trafficking και η σεξουαλική παρενόχληση στον εργασιακό χώρο. Τα φαινόμενα αυτά γνωστά και ως 'κοινωνικά προβλήματα' είναι, σύμφωνα με τον κοινωνιολογικό ορισμό, υπαρκτές καταστάσεις, οι οποίες παραβιάζουν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, έρχονται σε σύγκρουση με τις κυρίαρχες κοινωνικές αξίες και απαιτούν δράση για την καταπολέμηση και εξάλειψή τους.

Οι 'προβλητές' των ΜΜΕ στα κοινωνικά αυτά προβλήματα, μέσα από ειδησεογραφία, δημοσιογραφικές έρευνες, ειδικά άρθρα, εκπομπές και εκστρατείες πρόληψης και ενημέρωσης, έχουν λειτουργήσει θετικά, όχι μόνο στο να διαλύσουν το 'μυστήριο' και την 'μυστικότητα' που χαρακτηριστικά περιβάλλουν τέτοιου είδους παραβιάσεις αλλά και στο να τα τοποθετήσουν στην επικαιρότητα με πληθυσμιακά αποδέκτες.

Η ιστορία του Γυναικείου Κινήματος, οι διακρίσεις και οι ανισότητες σε βάρος των γυναικών σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης και η αναγνώριση της βίας ως πλέον ακραία και βίαιη παραβίαση των δικαιωμάτων τους, αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο επιστημονικής μελέτης αλλά και δράσης και κινητοποιήσεων σε παγκόσμια κλίμακα.

Είναι αλήθεια ότι τα θέματα ισότητας των φύλων και οι διαφορετικές μορφές ανισότητας δεν προβάλλονται επαρκώς ή συχνά απουσιάζουν από την θεματολογία των ΜΜΕ. Παρά το γεγονός αυτό, ο ρόλος των ΜΜΕ απέναντι στο φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών σε όλες του τις εκφάνσεις είναι πολύπλευρος και πολύτιμος. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι οι εκστρατείες πρόληψης και ευαισθητοποίησης, οι οποίες, σε πολλές χώρες, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής πολιτικής για την εξάλειψη τέτοιων φαινομένων.

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα καλών πρακτικών που φέρνουν το ευρύ κοινό αντιμέτωπο με εικόνες και μηνύματα που απαιτούν μια άλλη ματιά, μια νέα αντίληψη, μια βαθύτερη γνώση. Φέρνουν την κοινωνία αντιμέτωπη με μια ζοφερή πραγματικότητα και απαιτούν από άτομα, θεσμούς και κυβερνήσεις να αφουγκραστούν τα θύματα, να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους αλλά και να δημιουργηθούν οι συνθήκες που δεν θα επιτρέψουν την θυματοποίηση άλλων γυναικών.

Παρόμοια θετική επιρροή ασκεί και η δημοσιογραφική έρευνα, η οποία όταν γίνεται με σοβαρότητα και δεοντολογία συμβάλλει στην ουσιαστική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης καθώς και των υπευθύνων στα αρμόδια κέντρα λήψης αποφάσεων μέσα από τις απόψεις των ειδικών επιστημόνων και επαγγελματιών.

Έχει ιδιαίτερη σημασία να τονιστεί ότι, προκειμένου ο ρόλος των ΜΜΕ στην πρόληψη της βίας κατά των γυναικών να είναι αποτελεσματικός, πρέπει να εντάσσεται συστηματικά σε ένα ευρύτερο και ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης με τις απαιτούμενες υποστηρικτικές δομές και παροχή υπηρεσιών για τα θύματα και τις οικογένειές τους. Είναι σαφές ότι η έλλειψη ή η ανεπάρκεια αυτών των δομών δεν είναι δυνατόν να αναπληρωθεί απλά με την επικοινωνία και την πληροφόρηση.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα του περιεχομένου των μηνυμάτων που χρησιμοποιούνται στα ΜΜΕ για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας είναι: οι ποινικές κυρώσεις που επιβάλλονται στους δράστες (γνωστοποίηση της νομοθεσίας), η κοινωνική αποδοκιμασία για τέτοιου είδους πράξεις και συμπεριφορές (real men don't hit women), ενθάρρυνση των θυμάτων και του φιλικού/συγγενικού περιβάλλοντος να καταγγέλλουν τα περιστατικά που έρχονται στην αντίληψή τους και να αναζητούν βοήθεια (τηλεφωνικές γραμμές, κέντρα στήριξης). Η εκστρατεία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας 'Δεν είσαι η μόνη, δεν είσαι μόνη' αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα στη χώρα μας.

Ο κυρίαρχος ρόλος των ΜΜΕ στην συντήρηση και αναπαραγωγή των ανδρικών και γυναικείων στερεοτύπων μαζί με την αυξανόμενη προβολή της βίας λειτουργεί προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτή της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συντροφικότητας και του σεβασμού των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Όμως, η διαρκής και προσεκτική αξιοποίηση της δύναμης των ΜΜΕ σε κάθε δυνατή ευκαιρία ως εργαλείο για την εξάλειψη στερεοτύπων και φαινομένων που αποδυναμώνουν τους ανθρώπους, προσβάλλουν κάθε έννοια αξιοπρέπειας, καταστρέφουν τις ζωές θυμάτων και δραστών, τραυματίζουν τον ψυχικό κόσμο των παιδιών που μεγαλώνουν σε βίαιο οικογενειακό περιβάλλον, μπορεί να έχει πολύ θετικά και ουσιαστικά αποτελέσματα.

Στο πλαίσιο του Σεμιναρίου Συμβουλευτικής, έγινε εκτενής αναφορά στη μακρόχρονη εμπειρία και το έργο του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και ειδικότερα στη δράση του Συμβουλευτικού Τμήματος. Ειδική αναφορά έγινε στην συνεργασία του ΣΔΓ με τα ΜΜΕ για σχολιασμό

σημαντικών επίκαιρων ζητημάτων από εξειδικευμένα στελέχη καθώς και την θεσμοθέτηση των βραβείων που ο ΣΔΓ απονέμει σε ετήσια βάση επιβραβεύοντας την δημοσιογραφία, έντυπη και ηλεκτρονική, που είναι δραστήρια και ευαίσθητη σε θέματα ισότητας των φύλων.

Με δεδομένη την παρούσα οικονομική κρίση και τις οδυνηρές επιπτώσεις που συνεπάγεται σε ατομικό, οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο, τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας, της φτώχειας σε ένα περιβάλλον γενικευμένης έντασης και ανασφάλειας, η καταπολέμηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών σε όλες του τις εκφάνσεις αποτελεί για τον ΣΔΓ ζήτημα μείζονος σημασίας. Ο ΣΔΓ θεωρεί αναγκαία την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όχι μόνον των πολιτών αλλά και της πολιτικής ηγεσίας, των κοινοβουλευτικών εκπροσώπων και των αρμόδιων στελεχών στους τομείς της Παιδείας, Υγείας, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Εργασίας, Κοινωνικής Πρόνοιας και Κοινωνικής Πολιτικής για τις πραγματικές διαστάσεις, τα χαρακτηριστικά και το σκληρό πρόσωπο της βίας και των συνεπειών της, συμπεριλαμβανομένου του μεγάλου οικονομικού κόστους που συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, για περίθαλψη (σωματική και ψυχική υγεία), αναρρωτικές άδειες και απουσία από την εργασία, καθώς και επιβάρυνση του συστήματος δικαιοσύνης.

Η προβολή από τα ΜΜΕ της ισχύουσας νομοθεσίας, Νόμος 3500/2006, της αυστηροποίησης των ποινών και των καινοτόμων διατάξεων, με ενίσχυση των αναγκαίων υποστηρικτικών δομών είναι σημαντική για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της, ενώ παράλληλα είναι απαραίτητη η ευαισθητοποίηση του ανδρικού πληθυσμού ώστε ο ανδρισμός να μην συνδέεται με την επιθετικότητα και τη βία.

Με δεδομένη την δύναμη των ΜΜΕ στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης και την αναπαραγωγή των στερεοτύπων, η μετάβαση από την αντιδεοντολογική, επιφανειακή και συχνά επικίνδυνη περιπτώσιολογία στην βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, των αιτίων

και των συνεπειών για την κοινωνία στο σύνολό της είναι αναγκαία, μέσα από μια επιστημονικά τεκμηριωμένη και κοινωνικά ευαίσθητη προβολή του φαινομένου, ενθάρρυνση και οδηγίες προς τα θύματα για την αναζήτηση βοήθειας καθώς και ενημέρωση για τις υποστηρικτικές δομές που λειτουργούν στη χώρα μας. Παράλληλα στο Σεμινάριο υπογραμμίστηκε η απήχηση και η σημασία διεθνών εκστρατειών που αφορούν προβλήματα των γυναικών του αναπτυσσόμενου κόσμου και η συμβολή των ΜΜΕ στην άσκηση πολιτικής πίεσης για τον τερματισμό τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εγκληματική πράξη της κληροδοκτομής.

Πέραν της παρουσίασης των βασικών μορφών και παραμέτρων του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, ειδική αναφορά έγινε στη σημασία της συστηματικής προβολής και ανάπτυξης στα ΜΜΕ θετικών μηνυμάτων για τις αρχές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Ισότητας των Φύλων και η ένταξή τους σε προγράμματα που απευθύνονται στην παιδική και νεανική ηλικία.

Απέναντι σε θλιβερά φαινόμενα βίας, παραβιάσεων και εγκλημάτων που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, τα ΜΜΕ με την μοναδική δυνατότητα πρόσβασης που διαθέτουν σε εκατομμύρια πολιτών μπορούν να αποτελέσουν ένα ισχυρό εργαλείο για την προσέγγιση των στόχων της προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της ισότητας των φύλων και της πρόληψης κάθε μορφής βίας. Η ενδυνάμωση των ανθρώπων, ενηλίκων και ανηλίκων, ανεξαρτήτως φύλου, με πληροφόρηση, γνώσεις, κοινωνικές δεξιότητες, τους καθιστά πιο ενημερωμένους και καλύτερα προετοιμασμένους ώστε ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες να απορρίπτουν τη βία, να δραστηριοποιούνται ενάντια σε κάθε μορφής παραβίαση, να αντιστέκονται και να καταγγέλλουν τέτοια φαινόμενα. Σε αυτή την σύνθετη προσπάθεια μαζί με άλλους θεσμούς, όπως το εκπαιδευτικό σύστημα, τα ΜΜΕ μπορούν να αποτελέσουν ένα πολύτιμο συνοδοιπόρο και σύμμαχο.

Το «φύλο» της ελληνικής νομοθεσίας

Δρ. Μαρία Μουσμούτη,

Εκτελεστική Διευθύντρια,

Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου,

Η ισότητα των φύλων αποτελεί θεμελιώδη αρχή που διέπει την ευρωπαϊκή και την ελληνική έννομη τάξη. Το άρθρο 4 παρ.1 του Ελληνικού Συντάγματος κατοχυρώνει την ισότητα των πολιτών ενώπιον του νόμου, το άρθρο 4 παρ. 2 κατοχυρώνει ότι «οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις» ενώ το άρθρο 116 παρ. 2 επι-

τρέπει τη λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας. Συγκεκριμένα, «δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μερμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

Η ισότητα δεν είναι μονοσήμαντη έννοια: διαφορετικές εκφράσεις της περιλαμβάνουν την τυπική ισότητα, την ισότητα αποτελεσμάτων, την ισότητα ευκαιριών και την πιο σύνθετη έννοια της ουσιαστικής ή αναλογικής ισότητας. Το ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει μια σύνθετη προσέγγιση της ισότητας καθώς η συνταγματική αρχή της ισότητας των φύλων απαγορεύει τις διακρίσεις και τη διαφοροποίηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των πολιτών με βάση το φύλο, επιβάλλει την παροχή ίσων ευκαιριών στους άνδρες και στις γυναίκες για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, την ελεύθερη δράση τους και δικαιολογεί τη λήψη θετικών μέτρων προκειμένου να αρθούν υφιστάμενες ανισότητες, κυρίως (άλλα όχι μόνο) σε βάρος των γυναικών.

Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει αναγνωρίσει δύο θεμελιώδεις διαστάσεις της ισότητας: την ισότητα ενώπιον του νόμου, δηλαδή την ομοιόμορφη εφαρμογή του νόμου για όλους τους πολίτες, και την ισότητα *διά* του νόμου. Η δεύτερη αυτή διάσταση της ισότητας αναγνωρίζει πως η νομοθεσία δεν μπορεί να είναι «τυφλή» στις διαφορετικές συνθήκες των πολιτών τις οποίες πρέπει να λαμβάνει υπόψη, ώστε να μην διαιωνίζει διακρίσεις. Η νομοθεσία αποτελεί ένα σημαντικό «εργαλείο» τόσο για τη διασφάλιση της ισότητας όσο και για την επίτευξή της.

Ως εργαλείο για την επίτευξη της ισότητας, η νομοθεσία πρέπει να είναι ουδέτερη απέναντι στο φύλο. Αυτό δεν συμβαίνει πάντα, γιατί ο νομοθέτης συχνά, συνειδητά ή υποσυνείδητα, αναπαράγει «πρότυπα» που ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά και τις συνθήκες του επικρατέστερου φύλου ή κοινωνικών ομάδων κλπ. Στο βαθμό που διαμορφώνεται από τις ομάδες που μετέχουν ή υπερεκπροσωπούνται στη λήψη αποφάσεων, η νομοθεσία συχνά αναπαράγει «πρότυπα» προσαρμοσμένα στα χαρακτηριστικά και τις συνθήκες των ομάδων αυτών. Δεν είναι τυχαίο ότι η χαμηλή εκπροσώπηση των γυναικών ή των ατόμων με αναπηρία στο κοινοβούλιο ή σε άλλα κέντρα λήψης αποφάσεων έχει ως αποτέλεσμα η νομοθεσία οι αποφάσεις που λαμβάνονται να αναπαράγουν χαρακτηριστικά του «ισχυρού» φύλου και να αγνοούν τις ιδιαιτερότητες και την οπτική ομάδων, όπως τα άτομα με αναπηρία. Η νομοθεσία έχει το φύλο, τη θρησκευτική και εθνοτική «ταυτότητα» που της αποδίδουν οι εμπνευστές και συντάκτες της.

Το «φύλο» της νομοθεσίας είναι εμφανές α) στη «γλώσσα» της νομοθεσίας β) στα «πρότυπα» που θέτει και γ) στον τρόπο με τον οποίο ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις. Ακόμη και η ουδετερότητα της έκφρασης στη νομοθεσία (*gender neutral drafting*), η νομοθεσία που δεν απευθύνεται σε ένα από τα δύο φύλα, απασχολεί τους νομοθέτες: η οικονομία της έκφρασης δεν μπορεί να είναι σε βάρος της ισότητας ενώπιον του νόμου.

Σε έρευνα που πραγματοποίησε το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου για λογαριασμό της Γενικής Γραμματείας Ισότητας με τίτλο «Σχεδιασμός Συστήματος Αξιολόγησης των επιπτώσεων και αποτίμηση των επιπτώσεων εκατό νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων στην

ισότητα των φύλων» εξετάστηκαν οι επιπτώσεις στην ισότητα των φύλων εκατό νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων από διαφορετικούς τομείς πολιτικής (απασχόληση, υγεία, παιδεία, αγροτική πολιτική, περιβάλλον, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αλληλεγγύη, **Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης**, φορολογία, δημοσιονομικά θέματα, οικογενειακό δίκαιο, μεταναστευτική πολιτική, δικαιοσύνη, καταναλωτές, δημόσιος τομέας, εκλογικές διαδικασίες, ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα). Η επιλογή των 100 νομοθετημάτων/διατάξεων που αξιολογήθηκαν ως προς τις επιπτώσεις τους στην ισότητα των φύλων έγινε με τα ακόλουθα κριτήρια: α) αντιπροσωπευτικότητα της νομοθεσίας/διατάξεων (γενικός – ειδικός χαρακτήρας νομοθετημάτων/διατάξεων) για τον τομέα πολιτικής β) σχέση των νομοθετημάτων/διατάξεων με το φύλο (*gender relevance*) γ) σχέση των νομοθετημάτων/διατάξεων με άλλες ομάδες που προστατεύονται από τις διακρίσεις (αναπηρία, αλλοδαποί, σεξουαλικός προσανατολισμός, ηλικία) δ) στάδιο εφαρμογής της ρύθμισης. Η επιλογή των εκατό νομοθετημάτων έγινε με βάση τα ακόλουθα μεθοδολογικά βήματα: α) καταγραφή κριτηρίων επιλογής νομοθετημάτων/διατάξεων β) καταγραφή της νομοθεσίας που εμπίπτει στους επιλεγμένους τομείς γ) αξιολόγηση των νομοθετημάτων/διατάξεων με βάση τα επιλεγμένα κριτήρια δ) επιλογή των 100 νομοθετημάτων/διατάξεων που αξιολογήθηκαν.

Η έρευνα ανέδειξε τέσσερις βασικές ομάδες διατάξεων σε σχέση με την ισότητα των φύλων α) διατάξεις «τυφλές» στις οποίες το φύλο διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο, αλλά αγνοείται ή λαμβάνεται περιορισμένα υπόψη β) διατάξεις ουδέτερες όπου το φύλο δεν παίζει καθοριστικό ρόλο και οι διατάξεις δεν επιδρούν με διαφορετικό τρόπο στα δικαιώματα ανδρών και γυναικών γ) διατάξεις με αρνητικές επιπτώσεις όπου το φύλο είναι κρίσιμος παράγοντας και ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ισότητα των φύλων και δ) διατάξεις με θετικές επιπτώσεις όπου το φύλο είναι κρίσιμος παράγοντας και ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιείται ή λαμβάνεται υπόψη έχει θετικές επιπτώσεις στην ισότητα. Οι διαφορετικές αυτές διατάξεις συνυπάρχουν στη νομοθεσία και δημιουργούν ένα αντιφατικό και περίπλοκο πλέγμα χωρίς σαφή στόχευση σε σχέση με την ισότητα των φύλων.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου παρεμβαίνει *προληπτικά* στη διαμόρφωση των πολιτικών και στη λήψη αποφάσεων, ώστε να αποφεύγονται οι «τυφλές» πολιτικές ή αποφάσεις και να ενισχύεται η αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας. Η ένταξη της διάστασης του φύλου δεν διασφαλίζει συγκεκριμένα αποτελέσματα αλλά διασφαλίζει όμως ότι έχουν εξεταστεί οι επιπτώσεις και ότι έχουν επιλεγεί λύσεις που προάγουν την ισότητα. Βασικά εργαλεία είναι η εκτίμηση επιπτώσεων στο φύλο που αξιολογεί (εκ των προτέρων ή εκ των υστέρων) τις (εκτιμώμενες ή πραγματικές) επιπτώσεις νομοθεσίας ή κανονιστικών ρυθμίσεων.

Η ελληνική έννομη τάξη προβλέπει τη διάσταση του φύλου στη νομοθεσία αλλά. Σύμφωνα με το νόμο για τη Ρυθμιστική Διακυβέρνηση (Ν 4048/2012), η καλή νομοθέτηση

αναφέρεται στις αρχές και μέσα για τη βελτίωση της ποιότητας των ρυθμίσεων και τη βελτίωση των διαδικασιών παραγωγής των ρυθμίσεων. Οι αρχές της καλής νομοθέτησης (ν. 4048/12) περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, και την ισότητα των φύλων. Τα μέσα καλής νομοθέτησης περιλαμβάνουν την ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεων που συμβάλλει στην συστηματική αξιολόγηση των επιπτώσεων των νέων διατάξεων στην ισότητα των φύλων. Μέχρι στιγμής, απουσιάζουν ωστόσο πρακτικά εργαλεία που θα καταστήσουν την υποχρέωση αυτή πράξη καθώς η ισότητα των φύλων δεν εξετάζεται στο πρότυπο για την Αξιολόγηση Συνεπειών Ρυθμίσεων. Στο πλαίσιο του έργου διαμορφώθηκε, μετά από εκτενή μελέτη της συγκριτικής εμπειρίας και της υφιστάμενης κατάστασης στο πεδίο, εργαλείο (ερωτηματολόγιο) για την αξιολόγηση των επιπτώσεων στην ισότητα των φύλων. Το ερωτηματολόγιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί εκ των προτέρων (όταν σχεδιάζεται μια ρύθμιση), όταν μια ρύθμιση

ση εφαρμόζεται ή απλουστεύεται και εκ των υστέρων, ώστε να αξιολογήσει τα αποτελέσματα μιας ρύθμισης. Το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης των επιπτώσεων στο φύλο εξετάζει πέντε βασικά θέματα: τις σχέσεις των φύλων στον τομέα/αντικείμενο της ρύθμισης, την επίδραση της ρύθμισης στα δικαιώματα και τις διακρίσεις λόγω φύλου, την επίδραση της ρύθμισης στα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που σχετίζονται με το φύλο, την επίδραση της ρύθμισης στην πρόσβαση σε πόρους ή στην κατανομή αυτών ανάμεσα στα δύο φύλα και στη συμμετοχή των δύο φύλων.

Συμπερασματικά, η νομοθεσία έχει μεγάλη επίπτωση στη ζωή όλων των πολιτών. Για να αποτελέσει «εργαλείο» για την επίτευξη της ισότητας πρέπει να είναι ευαίσθητη στην οπτική του φύλου (gender-sensitive) κατά την εκπόνησή της ώστε να μην δημιουργεί ή διαιωνίζει διακρίσεις και να είναι τυφλή ως προς το φύλο (gender blind) κατά την εφαρμογή της.

Το κοινωνικό φύλο στο περιοδικό «Έψιλον» της «Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας»

Χριστίνα Κωνσταντινίδου,
Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια,
Τμήμα Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Στο πλαίσιο της ενέργειας της Συμβουλευτικής του Σχεδίου Δράσης που υλοποιεί ο ΣΔΓ πραγματοποιήθηκε η παρούσα εισήγηση. Στόχος της εισήγησης είναι η ανάλυση του «κοινωνικού φύλου» όπως κατασκευάζεται στο λόγο του αθηναϊκού τύπου. Έχοντας ως αφετηρία, απ' τη μια, τη φεμινιστική επιστημολογία και συζήτηση γύρω από τις έμφυλες ταυτότητες και, απ' την άλλη, τη θεωρία για τον κοινωνικό κονστρουκτιβισμό σ' ό,τι αφορά τον καθοριστικό ρόλο των ΜΜΕ στην κατασκευή της πραγματικότητας, εξετάζονται ως παραδειγματικό πλαίσιο αυτής της κατασκευής, οι σημασιοδοτικές πρακτικές του ένθετου περιοδικού *Έψιλον* της «Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας» στις αρχές της δεκαετίας του 2000.

Κατά την ανάλυση του περιοδικού *Έψιλον* αναδείχθηκαν δύο βασικά ζητήματα. Καταρχάς, συγκροτούνται τρεις διαφορετικές εκδοχές της γυναικείας ταυτότητας/ θηλυκότητας:

- Η Αιώνια Γυναίκα – θέαμα: το κλασικό σύμβολο του σεξ
- Η σύζυγος - θύμα ή/και αφοσιωμένη - ευτυχισμένη σύζυγος και μητέρα
- η σύγχρονη *δυναμική γυναίκα* που «σπάει το ανδρικό κατεστημένο» και αντιστρέφει το στερεότυπο του παθητικού θηλυκού.

Παρά την κυριαρχία της εικόνας της 'Γυναίκας θέαμα', στο *Έψιλον*, όπως και σ' όλον τον αθηναϊκό τύπο εξάλλου, συνυπάρχουν κι άλλες εκδοχές της έμφυλης ταυτότητας ή

'σενάρια' της διαφοράς των φύλων που συνδέονται λιγότερο ή περισσότερο χαλαρά με κατασκευές της θηλυκότητας. Οι επιλογές αυτές περιλαμβάνουν ένα ολόκληρο πεδίο μηνυμάτων που μεταβιβάζονται μέσα από τις λεπτές διακρίσεις ενός αριθμού αλληλοσυνδεόμενων νοημάτων φύλου, ηλικίας, θέσης στην οικογένεια και κοινωνικής ιεραρχίας. Ο συνδυασμός αυτών των σημαινόντων είναι ικανός να παρουσιάσει μια εικόνα μέσα από την οποία η θηλυκότητα μπορεί να συνυπάρξει με τη μητρότητα, τη μέση ηλικία και την ταξική θέση και να συνδυαστεί με την εικόνα της παθητικότητας και της δεινοπάθειας ή αντίθετα με αυτήν της ευτυχίας, της δράσης και της ενεργητικότητας.

Κατά κανόνα στο *Έψιλον*, ο συνδυασμός θηλυκότητας/μητρότητας, συζυγικής ζωής, μέσης ηλικίας και κοινωνικής ιεραρχίας, εντάσσεται σε ένα αισιόδοξο αφηγηματικό σενάριο. Πιο συγκεκριμένα, τα σημεία που ανήκουν στον κώδικα των έμφυλων διαφορών, εφόσον αλληλοεπικαλύπτονται με τον κώδικα της ταξικής ιεραρχίας και της κοινωνικής διάκρισης νομιμοποιούν μια ιδιαίτερη ιδεολογία φύλου και ένα συγκεκριμένο ταξικό νόημα: ευτυχισμένες και αξιόλογες γυναίκες είναι οι γυναίκες μιας συγκεκριμένης τάξης με υψηλό κοινωνικό status των οποίων η δημόσια παρουσία δεν συνεπάγεται εξομοίωση με τους άνδρες αλλά αντίθετα εναρμονίζεται με την ηλικία και το κύρος της κοινωνικής (ταξικής) τους θέσης.

Αυτού του τύπου οι αφηγήσεις υποδεικνύουν ότι, ενώ, στο επίπεδο της βαθιάς δομής, στο *Έψιλον*, σκιαγραφείται μια υπόρρητη διαδικασία διαφοροποίησης του ανδρικού και του γυναικείου κόσμου, της θηλυκότητας και της αρρενωπότητας στο επίπεδο του 'Πράττειν' και του 'Φαίνεσθαι', του 'ιδιωτικού': 'δημόσιου', του 'πολιτικού': 'μη πολιτικού', υπάρχουν επίσης 'σενάρια' της έμφυλης διαφοράς όπου έχουμε δηλωμένη αντιστροφή, δηλαδή μια εξαιρετική περίπτωση όπου οι γυναίκες δεν λειτουργούν μόνο σε μια σφαίρα, το ιδιωτικό, και το σημαντικότερο, ούτε είναι αποδεκτό να το κάνουν. Με σημειολογικούς όρους αυτό σημαίνει ότι σε αρκετά δημοσιεύματα, εφόσον μείνει αμετάβλητος ο ηγεμονικός λόγος που εδράζεται στον εκθειασμό της διαφοράς ανδρών και γυναικών, είναι δυνατόν, πολλές δυαδικές αντιθέσεις που συνδέονται με αυτό το σύστημα να συγκροτούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην ισχύει η απόλυτη διχοτόμησή τους. Έτσι, ενώ γενικά οι διάφορες δυαδικές αντιθέσεις (μέσα: έξω, δράση: απραξία, παθητικότητα: ενεργητικότητα κλπ), ως μετασχηματισμοί της θεμελιώδους αντίθεσης αρσενικό:θηλυκό, είναι με τέτοιο τρόπο συσχετισμένες ώστε να καθιστούν μη «κανονικά» τα όρια μεταξύ των όρων των αντιθέσεων (δηλαδή κάθε όρο που δεν ταιριάζει με τη διχοτομική αντίθεση), υπάρχουν συχνά περιπτώσεις όπου η απόλυτη διπολικότητα των όρων παραβιάζεται «νόμιμα» και έχουμε άρση της αντινομίας με κάποιο είδος διαμεσολάβησης ή υποκατάστασης (πχ συγκερασμός ιδιωτικού και δημοσίου, εργασίας και οικογένειας [ή/και θηλυκότητας], θηλυκότητας και ενεργητικότητας/δράσης).

Σ' αυτού του είδους τις αφηγήσεις, «πρωταγωνιστούν» δύο τύποι γυναικών: Πρώτον, οι γυναίκες εκείνες που καταλαμβάνουν μια θέση στην ανώτατη βαθμίδα της επαγγελματικής ιεραρχίας (πχ επιχειρηματίας, αρεοπαγίτης, δικαστής κλπ), ή της πολιτικής (πχ υπουργός) ενεργοποιώντας όλες τις αξίες του κύρους και της εξουσίας και επιβεβαιώνοντας ότι η έννοια της κοινωνικής παρουσίας, της επιτυχίας ή/και της κοινωνικής ανόδου συνδέεται με τη δη-

μόσια σφαίρα και ταυτίζεται υπόρρητα με την αρρενωπότητα, χωρίς να διερευνώνται οι σύγχρονες κοινωνικές δομές απασχόλησης και επαγγελημάτων. Δεύτερον, «πρωταγωνιστούν» οι γυναίκες εκείνες που απλώς «σπάνε» το «ανδρικό» μονοπώλιο μιας δραστηριότητας, ή ενός επαγγέλματος ανεξαρτήτως της θέσης του στην κλίμακα της ιεραρχίας χωρίς να χάνουν τη θηλυκή τους υπόσταση (οικοδόμος, οδηγός φορτηγού, πιλότος, ελαιοχρωματίστρια κλπ), δηλαδή «αμφισβητούν» πολιτισμικές ιδέες μέσω των οποίων η έννοια της αρρενωπότητας ταυτίζεται με μια ορισμένη δραστηριότητα, τέχνη ή εξειδίκευση. Σ' αυτού του τύπου τις αφηγήσεις «κατάκτησης ανδρικών οχυρών», αφού δεν υπάρχει αμφισβήτηση ή απώλεια των γυναικείων ιδιοτήτων, αφού δηλαδή δεν αμφισβητούνται οι έμφυλες διαφορές, η παρουσία των γυναικών και στις δύο σφαίρες θεωρείται όχι απλώς θεμιτή αλλά και επιβεβλημένη.

Αυτού του τύπου οι αφηγήσεις, συνδέοντας την έννοια της «χειραφέτησης» με την είσοδο στη δημόσια σφαίρα ή την οικειοποίηση «ανδρικών» δραστηριοτήτων, προτάσσουν ρητά ή άρητα μια «διαδικασία συνεχούς ταξινόμησης του κοινωνικά επιθυμητού» (Σκουτέρη Διδασκάλου, 1988:178) στη βάση των διακρίσεων έξω: μέσα, πράξη:απραξία, δημόσιο: ιδιωτικό. Κατά συνέπεια, ακόμα και αν λάβουμε υπόψη μας την ικανότητα των έμφυλων ταυτοτήτων να ποικίλουν στον *Έψιλον* και ότι από την «αντίθεση» αυτήν γεννιέται ένα σύστημα το οποίο δομεί πολύπλοκους και σύνθετους όρους (θηλυκότητα και εργασία, δημόσιο και ιδιωτικό, δημόσια παρουσία και διαφοροποίηση των φύλων κλπ), η αξιολογική προτεραιότητα της διχοτομίας και η ουσιοκρατική κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας επιτρέπει να επανεισαχθεί η πιθανότητα ενός ηγεμονικού λόγου πάνω στα φύλα και τις έμφυλες διαφορές.

Σκουτέρη-Διδασκάλου, Ν. (1988) «Γυναίκες εξωτικές' και 'γυναίκες οικόσιτες'. (Σκέψεις για τις ιδεολογικές εκκρεμότητες του μέσα και του έξω», *Πολίτης*, τχ. 96, Δεκ. : 52-65.

Συνοπτική Παρουσίαση δύο Ευρωπαϊκών Μελετών:

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων "EIGE"

Στο πλαίσιο των βιβλιογραφικών μας αναζητήσεων σχετικά με το θέμα του Σχεδίου Δράσης που υλοποιεί ο ΣΔΓ με τίτλο: «**Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου όπως παρουσιάζονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ)**» συγκεντρώσαμε αρκετούς τίτλους της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας. Επίσης αναζητήσαμε πρόσφατες μελέτες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίες είχαν ως αντικείμενο ζητήματα σχετικά με «Γυναίκες και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης». Στη συνέχεια σας παρουσιάζουμε συνοπτικά δύο πρόσφατες μελέτες, οι οποίες δείχνουν πόσο το θέμα αυτό βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων και του προβληματισμού στην Ευρώπη καθώς και την αναγκαιότητα θέσπισης αποτελεσματικών ρυθμίσε-

ων και σχεδιασμού κατάλληλων πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η πρώτη μελέτη έχει τίτλο: «**Women and Girls as Subjects of Media's Attention and Advertisement Campaigns: The Situation in Europe, Best Practices and Legislations / Γυναίκες και κορίτσια ως υποκείμενα της προσοχής των ΜΜΕ (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) και των Διαφημιστικών Εκστρατειών: Η κατάσταση στην Ευρώπη. Καλές Πρακτικές και Νομοθετικό πλαίσιο**», εκπονήθηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εκτυπώθηκε στις Βρυξέλλες το 2013.

Η δεύτερη μελέτη έχει έμμεση σχέση με το θέμα του Σχεδίου δράσης που υλοποιούμε και αναφέρεται στις έμ-

φυλές ανισότητες όσον αφορά τον εργασιακό τομέα. Πιο συγκεκριμένα εξετάζει τη θέση των γυναικών Δημοσιογράφων στους οργανισμούς ΜΜΕ -Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην Ευρώπη, αναδεικνύοντας το σημαντικό έλλειμμα γυναικών που παρατηρείται στα ανώτερα επίπεδα διοίκησης. Έχει δε ως τίτλο: «**Advancing gender equality in decision-making in media organizations/ Προωθώντας**

την ισότητα των φύλων στα κέντρα λήψης αποφάσεων στους Οργανισμούς Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης». Η μελέτη αυτή εκπονήθηκε από το ΕΙΓΕ - **Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων** (European Institute for Gender Equality www.eige.eu) για την Ιρλανδική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2013.

Η μελέτη με τίτλο: «**Women and Girls as Subjects of Media's Attention and Advertisement Campaigns: The Situation in Europe, Best Practices and Legislations / Γυναίκες και κορίτσια ως υποκείμενα της προσοχής των ΜΜΕ (Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης) και των Διαφημιστικών Εκστρατειών: Η κατάσταση στην Ευρώπη. Καλές Πρακτικές και Νομοθετικό πλαίσιο**», Βρυξέλλες, 2013.

Εκπονήθηκε για λογαριασμό του POLICY C DEPARTMENT του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εκτυπώθηκε το 2013.

Μετάφραση της Περίληψης στα ελληνικά: Στέλλα Βογιατζόγλου.
Επιμέλεια Μετάφρασης: Λάουρα Μαρτάου - Αλιηράνη

Η μελέτη είναι διαθέσιμη ηλεκτρονικά:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

Περίληψη της μελέτης

Πλαίσιο μελέτης

Η μελέτη αναφέρεται στο πως αναπαρίστανται οι γυναίκες και τα κορίτσια στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) και στις διαφημιστικές εκστρατείες, δίνει μια εικόνα των βασικών δεδομένων και περιλαμβάνει τη χαρτογράφηση των ρυθμίσεων, παρεμβάσεων και βέλτιστων πρακτικών στα 27 κράτη-μέλη. Ειδικότερα, εστιάζει στους τρόπους με τους οποίους οι κοινωνικές αναπαραστάσεις διαχέονται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, γεγονός που πολύ συχνά οδηγεί σε έμφυλες διακρίσεις οι οποίες παρεμποδίζουν την επίτευξη της ισότητας των δύο φύλων. Οι τρόποι αυτοί περιλαμβάνουν τα κοινωνικά στερεότυπα που απεικονίζουν για παράδειγμα γυναίκες/ κορίτσια ως κατώτερες των ανδρών /αγοριών, με περιορισμένη κοινωνική και επαγγελματική συμμετοχή και με ρόλους που δεν αντιστοιχούν στις πραγματικές δεξιότητες και ικανότητές τους, διαχέοντας ένα μοντέλο θηλυκότητας που εστιάζεται στο ρομαντισμό, στην οικιακή φροντίδα, τη μητρότητα και την οικογενειακή ζωή. Προωθούν μεταξύ των άλλων εικόνες που είναι εξευτελιστικές για τις γυναίκες / κορίτσια και επιβλαβείς για την αξιοπρέπειά τους (χαρακτηρίζοντάς τις ως σεξουαλικά αντικείμενα και υποταγμένες στους άνδρες, κλπ.) κα-

θώς επίσης και αξίες και πρότυπα συμπεριφοράς που είναι πιθανό να ενθαρρύνουν τη βία κατά των γυναικών.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που αποβλέπει να απαντήσει η μελέτη είναι:

Ποια είναι τα βασικά συμπεράσματα που εξάγονται από τη βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με την αντιμετώπιση του ζητήματος της ισότητας των φύλων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε διεθνές επίπεδο και στις 27 χώρες της ΕΕ;

Ποιά είναι τα νομοθετικά εργαλεία που σχετίζονται με το θέμα αυτό και τα οποία έχουν θεσπιστεί στα διάφορα κράτη μέλη;

Και τέλος ποιες είναι οι καλύτερες πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη για να υπερασπιστούν τις γυναίκες και τα κορίτσια και να προωθήσουν ένα γυναικείο πορτραίτο απαλλαγμένο από στερεότυπα;

Όπως αναφέρεται, το πιο σημαντικό μέτρο που οι ευρωπαϊκοί θεσμοί έχουν θεσπίσει μέχρι σήμερα προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισότητα των φύλων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι η Οδηγία 2010/13/UE που απαγορεύει «κάθε διάκριση λόγω φύλου, ηλικίας, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, εθνικότητας, θρησκείας, πεποιθήσεων, αναπηρίας» στην Τηλεόραση, στα τηλεοπτικά σποτ, στις διαφημίσεις και σε άλλες οπτικοακουστικές εμπορικές επι-

κοινωνίες. Στο πλαίσιο της Οδηγίας αυτής προβλέπεται επίσης ότι οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων και επικοινωνίας δεν θα πρέπει να περιέχουν καμία αρνητική αναφορά σχετικά με τη φυλή, το φύλο, τη θρησκεία ή την ιθαγένεια. Παρά το γεγονός ωστόσο ότι η Οδηγία αυτή θεωρείται επαρκής όσον αφορά τις διατάξεις που περιλαμβάνει, εντούτοις ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη την έχουν εφαρμόσει στην εθνική τους νομοθεσία, όπως φαίνεται, δεν την αξιοποιούν πλήρως.

Στόχοι της Μελέτης

Βασικός στόχος της μελέτης είναι να παράσχει στα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου λεπτομερείς γνώσεις σχετικά με: α) την τρέχουσα διαθέσιμη βιβλιογραφία αναφορικά με το θέμα της ισότητας των φύλων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων των μελετών και ερευνών σχετικά με την επίδραση των έμφυλων αναπαραστάσεων στους θεατές, β) τα θέματα που καλύπτονται από τις έρευνες οι οποίες έχουν διεξαχθεί σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, γ) τη σε βάθος ανάλυση και αξιολόγηση των υφιστάμενων κανονιστικών πράξεων για την αντιμετώπιση των ζητημάτων που έχουν σχέση με τις έμφυλες διακρίσεις στα ΜΜΕ στις 27 χώρες- μέλη της ΕΕ. δ) την καταγραφή των καλών πρακτικών που εφαρμόζονται από τα κράτη-μέλη της ΕΕ.

- Η έρευνα καλύπτει τους βασικούς ορισμούς σχετικά με την προβληματική του φύλου, τους κοινωνικούς ρόλους των δύο φύλων και τα υπάρχοντα στερεότυπα τόσο στην κοινωνία όσο και στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
- Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάστηκαν στην τηλεόραση, σε διαφημιστικές εκστρατείες, ώστε να δείξουν το είδος των προγραμμάτων στα οποία παρατηρούνται πιο συχνά σεξιστικές αναφορές για τις γυναίκες τόσο όσον αφορά την προσωπική τους ζωή όσο και την επαγγελματική.
- Στην προσπάθεια αποτύπωσης της εικόνας των γυναικών όπως αυτή απεικονίζεται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, και κατανόησης πώς (και γιατί) το γυναικείο κοινό ασχολείται με αυτά τα μοντέλα, χρησιμοποιήθηκαν πρόσφατες μελέτες σχετικά με τα ζητήματα αυτά.
- Η συζήτηση για τις επιπτώσεις της απεικόνισης των κοριτσιών και των γυναικών στα ΜΜΕ οι οποίες πολύ συχνά ενσωματώνουν αρνητικές εικόνες, και περιεχόμενο, και δίνουν έμφαση σε χαρακτηριστικά σχετικά με την αυτοπεποίθηση και την ελκυστική γυναίκα που γίνονται αντιληπτά ως ενισχυτικά για τη θέση της γυναίκας από τους τηλεθεατές.
- Ταυτόχρονα, μία ιδιαίτερα προβληματική πτυχή των αναπαραστάσεων στα ΜΜΕ (ειδικά για τη διαφήμιση) αφορά τη σεξουαλική αντικειμενοποίηση («φρετιχισμό») του γυναικείου σώματος και τις συναισθηματικές και ψυχολογικές συνέπειες για τους νέους και ενήλικες θεατές.
- Αυτή η σύντομη επισκόπηση είναι πολύ χρήσιμη για την ανάλυση των υφιστάμενων ρυθμίσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσα από την οπτική της Οδηγίας του 2010, η οποία είναι η μόνη νομικά δεσμευτική πράξη για τα θέματα αυτά. Η Οδηγία

απαγορεύει, όπως ήδη αναφέραμε, κάθε διάκριση με βάση το φύλο (μεταξύ των άλλων) σε τηλεοπτικές διαφημίσεις και τα άλλα οπτικοακουστικά μέσα. Επιπλέον, προωθεί την αυτορρύθμιση των εμπλεκόμενων φορέων και την από κοινού ρύθμιση σε επίπεδο κράτους.

- Οι ενότητες στον τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, τη διαφήμιση, τη δημοσιογραφία και το φύλο σε όλα τα κράτη μέλη έχουν ταξινομηθεί σε τέσσερις κατηγορίες: αρχές αρμόδιες για τα μέσα ενημέρωσης και επικοινωνίας (35), ενώσεις του τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης, που συμπεριλαμβάνει τους επαγγελματίες του κλάδου και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις (75), φορείς ισότητας των φύλων / Υπουργεία Ισότητας Ευκαιριών (31) και Γυναικείες ΜΚΟ (37).
- Στο πλαίσιο της μελέτης καταγράφονται επίσης 61 κανονιστικές πράξεις και πολιτικές σχετικά με το φύλο και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης που θεσπίστηκαν στα 27 κράτη- μέλη της ΕΕ, οι οποίες κατανέμονται σε τέσσερις κύριες κατηγορίες: 26 νόμους, 7 Κανονισμούς που εκδόθηκαν από αρχές που είναι αρμόδιες για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, 21 Κώδικες Δεοντολογίας και Πρωτόκολλα, 7 Επιχειρησιακά Σχέδια Ισότητας των φύλων.
- Ανάμεσα στις ρυθμίσεις που έχουν θεσπιστεί στις 27 χώρες επελέγησαν και παρουσιάζονται στο πλαίσιο της μελέτης τέσσερις βέλτιστες πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί προκειμένου να λειτουργήσουν θετικά όσον αφορά την εξασφάλιση μιας πιο δίκαιης και απαλλαγμένης από τα στερεότυπα εικόνας των γυναικών και των κοριτσιών στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Αυτές είναι: α) ο Οδηγός της Μάλτας για την ισότητα των φύλων και την απεικόνιση των γυναικών στα μέσα ενημέρωσης που εκδόθηκε το 2007, β) ο Γενικός Κανονισμός που εκδόθηκε από τη Ανεξάρτητη Διαφημιστική Αρχή της Ιρλανδίας, γ) και ο Ισπανικός Νόμος 1/2004 της 28ης Δεκεμβρίου, που αναφέρεται σε μέτρα προστασίας κατά της βίας λόγω φύλου, καθώς και δ) οι σχετικές ρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν από τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση της Σουηδίας.
- Εξάλλου, για την επιλογή και παρουσίαση των πιο πάνω περιπτώσεων λήφθηκαν υπόψη τα εξής κριτήρια: η εξέταση της αποτελεσματικότητάς τους (αν δηλαδή «λειτουργούν θετικά»), η δυνατότητα μεταφοράς και εφαρμογής αυτών σε άλλες χώρες, η εκπαιδευτική δυνατότητα καθώς και η έμφυλη διάσταση των πρακτικών.

Βασικά Συμπεράσματα

- Ελάχιστες νομοθετικές πράξεις/πολιτικές/ καλές πρακτικές στο πλαίσιο των 27 χωρών-μελών της ΕΕ καλύπτουν τα κριτήρια που επιλέχθηκαν και εγγυώνται μια πιο δίκαιη και απαλλαγμένη από τα στερεότυπα αναπαρασταση των γυναικών και κοριτσιών στα ΜΜΕ.
- Οι δύο Νόμοι για την ισότητα των δύο φύλων, οι νομοθετικές πράξεις ενάντια στις διακρίσεις, τα Επιχειρησιακά Σχέδια για την Ισότητα δεν θεμελιώνονται σε κατάλληλους και περιεκτικούς ορισμούς σχετικά με τις έμφυλες διακρίσεις

ενώ ακόμη στις περιπτώσεις που περιλαμβάνουν εκτεταμένες ενότητες για τα ζητήματα των ΜΜΕ και το φύλο στερούνται κατάλληλων μέτρων και ρυθμίσεων.

- Οι ειδικές ρυθμίσεις (οι ειδικοί Νόμοι που έχουν θεσπιστεί από αρμόδια όργανα για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Επικοινωνίας) αν και δυνητικά θα μπορούσαν να είναι πολύ αποτελεσματικές, εντούτοις αποτυγχάνουν να προχωρήσουν πέρα από την προφανή και αυτονόητη συζήτηση σχετικά με τις έμφυλες διακρίσεις.
- Σχετικά με τον ειδικό τομέα της διαφήμισης, σε όλες σχεδόν της χώρες η εποπτεία γίνεται από αυτορυθμιζόμενα όργανα. Μαζί με τη μη υποχρεωτική εφαρμογή των περισσότερων Κωδίκων δεοντολογίας, υπάρχουν πολλές αδυναμίες στη ρύθμιση, στον έλεγχο των θεμάτων και στο βαθμό της υποκειμενικότητας που οι αρμόδιες αρχές χειρίζονται τις υποθέσεις αυτές. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι γυναίκες συχνά στις διαφημίσεις να πα-

ρουσιάζονται με προσβλητικό τρόπο, υποδεέστερες στη βάση μιας ειρωνικής και με χιούμορ σύγχρονης τάσης διαφήμισης που «υποκρύπτει σεξισμό ή τον κάνει κοινωνικά αποδεκτό».

- Σαν αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης, με εξαίρεση τη διαμαρτυρία σχετικά με μια σεξιστική διαφήμιση που γίνεται από τα αρμόδια όργανα, στις περισσότερες χώρες δεν υπάρχει ανταπόκριση από τον διαφημιστικό φορέα ούτε καμία συνέχεια.
- Όσον αφορά τα διαφορά είδη των ΜΜΕ, οι μεγαλύτερες ελλείψεις που παρατηρούνται σε ελεγκτικούς μηχανισμούς, σε εργαλεία, Κώδικες, οδηγίες κλπ είναι τα νέα Μέσα Ενημέρωσης και η δημοσιογραφία. Αυτά αποτελούν πολύ σημαντικό έλλειμμα αν αναλογιστεί κανείς τη Παγκόσμια διάσταση των ΜΜΕ και τις επιπτώσεις που έχει αυτό στην παρουσίαση της εικόνας της γυναίκας στις ειδήσεις παγκοσμίως.

Advancing gender equality in decision-making in media organisations

Η μελέτη με τίτλο: «**Advancing gender equality in decision-making in media organisations / Προσθώντας την ισότητα των φύλων στα κέντρα λήψης αποφάσεων στους Οργανισμούς Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης**», Βρυξέλλες, 2013.

Η μελέτη εκπονήθηκε από το EIGE (European Institute for Gender Equality για την Ιρλανδική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώτο εξάμηνο του 2013) www.eige.eu

Μετάφραση στα ελληνικά: Στέλλα Βογιατζόγλου.

Επιμέλεια Μετάφρασης Α. Μαράτου-Αλιπράντη

Πλαίσιο πολιτικής

Το Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε τη δέσμευσή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την εφαρμογή της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου (Resolution /Beijing Platform for Action) για την παρακολούθηση σε ετήσια βάση της προόδου που επιτυγχάνεται σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων σε όλα τα κράτη μέλη. Με την υιοθέτηση της Πλατφόρμας του Πεκίνου (BPA) το 1995 αναγνωρίστηκε το ζήτημα των έμφυλων διακρίσεων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) ως μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την επίτευξη της ισότητας ευκαιριών ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες στις σύγχρονες κοινωνίες και ορίστηκε ως βασικός στόχος η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών και

η δυνατότητα έκφρασής τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σαν συνέχεια της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου (2000/2020 (INI)) υπογραμμίζει την ανάγκη για μια πιο ισόρροπη συμμετοχή των δύο φύλων σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων στον τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) και, ως εκ τούτου ενθαρρύνει τους οργανισμούς ΜΜΕ να αναλάβουν πρωτοβουλίες για να προσελκύσουν περισσότερες γυναίκες δημοσιογράφους.

Το 2012 νομοθετική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για τη ψήφιση «*Οδηγίας για τη βελτίωση της ισορρο-*

πίας των φύλων στα διοικητικά συμβούλια των μη εκτελεστικών διευθυντών στις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες» καθώς και η υιοθέτηση συναφών μέτρων θα μπορούσε να έχει θετικές επιπτώσεις στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συνεχή παρακολούθηση των ζητημάτων ισότητας που περιλαμβάνονται στη Πλατφόρμα, του Πεκίνου, η Ιρλανδική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώτο εξάμηνο του 2013) επέλεξε να διερευνήσει το ζήτημα σχετικά με την ισόρροπη συμμετοχή των δύο φύλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε οργανισμούς ΜΜΕ στα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις 21 Ιουνίου 2013, το Συμβούλιο Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και το Συμβούλιο Καταναλωτών των Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EPSCO) ενέκριναν τα συμπεράσματα

της μελέτης του EIGE (European Institute for Gender Equality) σχετικά με τις γυναίκες και ΜΜΕ που εκπονήθηκε για την Ιρλανδική Προεδρία (α' εξάμηνο 2013).

Βασικά Δεδομένα Μελέτης

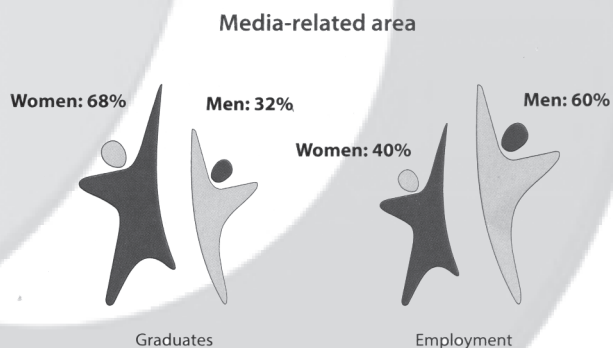
Η μελέτη του EIGE διερευνά τη συμμετοχή και τις δυνατότητες πρόσβασης των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων των οργανισμών ΜΜΕ αναλύοντας τα ποσοστά των γυναικών και των ανδρών στις θέσεις τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα ενώ διερευνάται η ύπαρξη εσωτερικών πολιτικών για την προώθηση της ισότητας των φύλων στους οργανισμούς. Ακόμη, διαμορφώνονται και παρουσιάζονται δείκτες για πρώτη φορά σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την παρακολούθηση της προόδου της ισότητας ανάμεσα στα δύο φύλα στα ΜΜΕ.

Δείκτες για την ισότητα των φύλων και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε οργανισμούς Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ)

Δείκτης 1. Ποσοστιαία αναλογία γυναικών και ανδρών σε θέσεις λήψης αποφάσεων στους οργανισμούς ΜΜΕ στις χώρες της ΕΕ.

Δείκτης 2. Ποσοστιαία αναλογία των γυναικών και των ανδρών στα διοικητικά συμβούλια στους οργανισμούς ΜΜΕ στις χώρες της ΕΕ.

Δείκτης 3. Πολιτικές για την προώθηση της ισότητας των φύλων σε οργανισμούς ΜΜΕ στις χώρες της ΕΕ.

Πηγή: Eurostat, 2010

Οι έμφυλες ανισότητες παραμένουν στον τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ)

Παρά το ολοένα ευνοϊκότερο νομικό και πολιτικό πλαίσιο για την προώθηση των γυναικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συνολική πρόοδος της ισότητας των φύλων στον τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης είναι πολύ αργή. Τα ευρήματα της μελέτης αποκαλύπτουν ότι ο τομέας των ΜΜΕ στα κράτη μέλη της ΕΕ και την Κροατία εξακολουθούν να κυριαρχούνται από τους άνδρες, παρά το γεγονός ότι οι γυ-

ναίκες αποτελούν σχεδόν το μισό των εργαζομένων και περισσότερο από το μισό των αφοιτών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχολές σχετικές με τα μέσα ενημέρωσης. Μορφές ανισότητας με τη μορφή της υπο-εκπροσώπησης των γυναικών, της γυάλινης οροφής που εμποδίζει την πρόοδο των γυναικών και των διαφορών στις αμοιβές των δύο φύλων εξακολουθούν να παραμένουν στον τομέα των ΜΜΕ. Εξακολουθούν να υπάρχουν διακρίσεις ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες στις λειτουργίες και στα διαφορετικά επίπεδα θέσεων με κύρος (π.χ. περιοδικά κατά εφημερίδων), στους ρόλους που απαιτούν διαφορετικές δεξιότητες και ικανότητες (π.χ. παρατηρείται χαμηλή εκπροσώπηση σε τεχνικούς τομείς).

Δεδομένου ότι ακριβώς τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι αυτά που ενθαρρύνουν μια ευρύτερη κατανόηση της πολυπλοκότητας των ζητημάτων της ισότητας των φύλων, είναι εξαιρετικά σημαντικό να γίνουν γνωστές οι δομικές και πολιτιστικές πτυχές της ανισότητας των φύλων στους οργανισμούς Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Γυναίκες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε οργανισμούς Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Η αναλογία των γυναικών σε θέσεις υψηλού επιπέ-

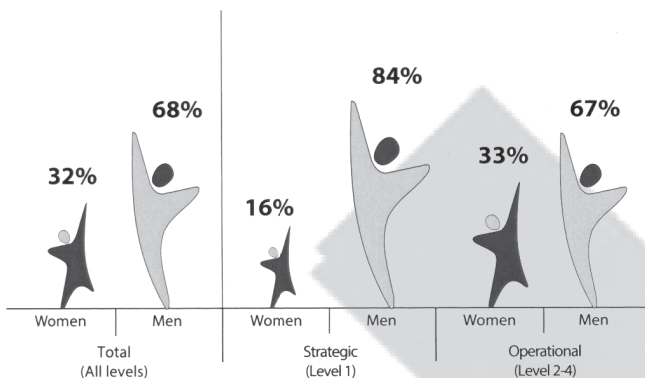
δου στους οργανισμούς Μέσων Ενημέρωσης εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά χαμηλή. Η διαφορά αυτή αναδεικνύει την επικρατούσα ανισότητα των φύλων και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα για τη μη αξιοποίηση εξειδικευμένου και με υψηλά προσόντα ανθρώπινου δυναμικού.

Τα δεδομένα σε ευρωπαϊκό επίπεδο δείχνουν ότι σε όλους τους τομείς διαχείρισης οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται και αποτελούν περίπου το ένα τρίτο (32%) των υπαλλήλων σε θέσεις λήψης αποφάσεων. Ο αριθμός των γυναικών αυξάνεται στα χαμηλότερα επίπεδα. Έτσι, σε στρατηγικό επίπεδο (Chief Executive Officer), οι γυναίκες καταλαμβάνουν μόλις το 16% των θέσεων, ενώ σε επιχειρησιακό επίπεδο ποσοστό τους φτάνει το 33%.

Όσον αφορά τη συμμετοχή τους στα Διοικητικά Συμβούλια, οι γυναίκες αποτελούν μόλις το 25% των θέσεων στους οργανισμούς των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι γυναίκες εκπροσωπούνται καλύτερα στα διοικητικά συμβούλια των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων (29%) από ό,τι σε ιδιωτικούς οργανισμούς (21%).

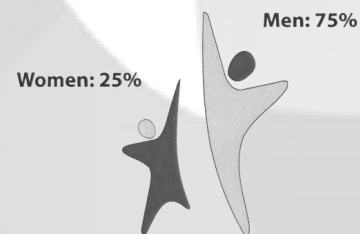
Είναι σημαντικό για την αντιμετώπιση αυτής της ανισορροπίας, να τονιστεί η μικρή παρουσία των γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Όπως έχει επισημανθεί, η βελτίωση της συμμετοχής των γυναικών σε ρόλους λήψης αποφάσεων θα μπορούσε να φέρει μια σημαντική αλλαγή στον τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Proportion of women and men in decision-making posts in media organisations in the EU- 27, 2012

Source: Data from 96 media organisations in the 27 EU Member States, collected in July – September 2012.

Women and men in the board, EU-27, 2012

Source: EIGE, 2012

Πηγή: Eurostat, 2010

Για πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα και τις δράσεις που θα πραγματοποιηθούν μπορείτε να απευθύνεστε στο τηλέφωνο: 2103626460 και στο e-mail: sdg.gendermedia@hotmail.com

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ είναι ΜΚΟ και εδρεύει στην Αθήνα Σκουφά 60, ΤΚ 106 80

Ιδρύθηκε το 1920 και είναι το πρώτο αποκλειστικά φεμινιστικό Σωματείο στην Ελλάδα που αγωνίζεται για την επίτευξη της τυπικής και ουσιαστικής ισότητας των δύο φύλων, την προάσπιση και κατοχύρωση των δικαιωμάτων των γυναικών, την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών και των στερεοτύπων λόγω φύλου.

Εσωτερικές πολιτικές για την προώθηση της ισότητας των φύλων στους οργανισμούς ΜΜΕ

Επιχειρησιακά σχέδια ισότητας των φύλων, ποικιλομορφία πολιτικών και κωδικών συμπεριφοράς υπάρχουν μόνον στο ένα τέταρτο των οργανισμών ΜΜΕ, τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών. Ακόμη, ελάχιστοι φορείς έχουν θεσπίσει μηχανισμούς για την παρακολούθηση των ζητημάτων ισότητας των φύλων ή / και πολιτικές για την ισότητα: μόνο 16% των οργανισμών έχουν επιτροπή για την παρακολούθηση της ισότητας, 14% έχουν υπεύθυνο την ισότητα και 9% έχουν ειδικό τμήμα ισότητας/ διαφορετικότητας. Εξάλλου, οι οργανισμοί που εφαρμόζουν πολιτικές και μέτρα για την ισότητα των φύλων είναι πιο πιθανό να έχουν υψηλότερο ποσοστό γυναικών σε στρατηγικές θέσεις λήψης αποφάσεων.

Ο ρόλος του τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης ανέκαθεν θεωρούνταν ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Τα ΜΜΕ όχι μόνο αντικατοπτρίζουν, αλλά και δημιουργούν κοινωνικο-πολιτισμικά πρότυπα και κανόνες και θεωρούνται όλο και περισσότερο ως ισχυρός παράγοντας στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και του πολιτισμού. Ως εκ τούτου, η εφαρμογή αποτελεσματικών αλλαγών στον τομέα αυτό είναι ζωτικής σημασίας.

ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ – ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2012 ΚΑΙ 2013

Επιμέλεια: Λιλή Κουράκου

Ο καθιερωμένος θεσμός της πρωτοχρονιάτικης εκδήλωσης για την κοπή της πίτας, κατά τη διάρκεια της οποίας γίνεται η βράβευση από το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΣΔΓ) δημοσιογράφων για την πλήρη και συστηματική κάλυψη θεμάτων ισότητας στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο κατά το παρελθόν έτος, έγινε με μεγάλη επιτυχία και κατά τα έτη 2012 και 2013. Λόγω μη έκδοσης του «ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ» κατά τα δύο αυτά έτη, οι εκδηλώσεις αυτές δεν παρουσιάστηκαν στο περιοδικό μας. Την παράληψη αυτή ερχόμαστε να διορθώσουμε, παρουσιάζοντάς τις στο παρόν τεύχος.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ 2012

Η εκδήλωση έγινε στις 20 Ιανουαρίου 2012 στο Ξενοδοχείο ΤΙΤΑΝΙΑ, με την παρουσία πολλών φίλων και μελών του ΣΔΓ. Η Επίτιμη Πρόεδρος Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, πάντα παρούσα, απηύθυνε χαρετισμό και επισημάνσεις. Η Πρόεδρος Λιλή Κουράκου μίλησε για τους δύσκολους καιρούς για την ισότητα. Στην εκδήλωση αυτή δεν απονεμήθηκαν βραβεία σε δημοσιογράφους, και διαβάστηκε από την Αντιπρόεδρο Ειρήνη Φερέτη ανακοίνωση του ΣΔΓ με το σκεπτικό της μη απονομής βραβείων για δημοσιεύματα κατά το έτος 2011.

Μέλη του Δ.Σ. γύρω από την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Αλήκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Επίτιμη Πρόεδρος ΣΔΓ

Η κ. Μαραγκοπούλου απηύθυνε ευχές σε όλες και όλους για την καινούργια χρονιά. Οι επισημάνσεις της αφορούσα το θέμα της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Ελλάδας στο Αιγαίο, και τα δικαιώματα της χώρας μας στην έρευνα, εξόρυξη και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων που κρύβει η περιοχή αυτή. Στη φλογερή αυτή ομιλία της η κ. Μαραγκοπούλου επέκρινε τη διστακτικότητα της Ελλάδας να διεκδικήσει τα δικαιώματα που της δίνει το νέο Δίκαιο της Θάλασσας, το οποίο αναγνωρίζει ΑΟΖ σε όλα τα νησιά ίση με αυτή των ηπειρωτικών περιοχών των χωρών, και σημείωσε τη σημασία του Καστελόριζου που λόγω της γεωγραφικής του θέσης συνδέει την ΑΟΖ της Ελλάδας με εκείνη της Κύπρου, και αποκλείει τη γειτνίαση της ΑΟΖ της Τουρκίας με εκείνη της Αιγύπτου.

Επειδή η κ. Μαραγκοπούλου είχε την ευκαιρία να αναπτύξει το πολύ σημαντικό αυτό θέμα, τόσο από πλευράς οικονομικής όσο και εθνικής, και στην εκδήλωση του ΣΔΓ για την Ημέρα της Γυναίκας στις 8 Μαρτίου του ιδίου έτους, που ήταν αφιερωμένη εξ ολοκλήρου στο θέμα της ΑΟΖ και του υποθαλάσσιου πλούτου της Ανατολικής Μεσογείου, παραπέμπουμε για πληρέστερη ενημέρωση των αναγνωστών μας στις παραπλήρως σελίδες με τίτλο «ΗΜΕΡΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ 2012».

Λιλή Κουράκου, Πρόεδρος ΣΔΓ

Σε αυτή την πρώτη μου επαφή μαζί σας ως Πρόεδρος του Συνδέσμου, θέλω να σας μιλήσω για το πώς είναι να είσαι φεμινίστρια σε δύσκολους καιρούς

Το γιατί οι καιροί είναι δύσκολοι, δεν χρειάζεται καμιά ανάλυση. Το ζούμε όλοι στο πετσί μας, γυναίκες και άνδρες, νέοι και μεγαλύτεροι σε ηλικία, σε κάθε γωνιά της χώρας, σε κάθε επάγγελμα και εργασία, σε όποιο μορφωτικό επίπεδο και αν ανήκουμε. Όμως, ως γυναίκες Ελληνίδες και ως φεμινίστριες έχουμε πολλά για τα οποία πρέπει να ανησυχούμε.

Το πρώτο που μας προκαλεί αγωνία ως Ελληνίδες, όπως και σε κάθε Έλληνα, είναι τα εθνικά θέματα. Ανησυχούμε για την εθνική κυριαρχία που χάνεται μέσα από Δανειακές Συμβάσεις και Μνημόνια. Για τα εθνικά δίκαια, που δεν κάνουμε ό,τι πρέπει για να τα προασπίσουμε ως χώρα. Για τις ευκαιρίες που χάνονται για την αξιοποίηση του εθνικού πλούτου, που θα μπορούσε να θεραπεύσει όλα τα δεινά μας και να μας επιτρέψει να αποφύγουμε τους επαχθείς δανεισμούς. Για την εκποίηση, αντίθετα, της εθνικής περιουσίας σε ευτελές τίμημα, που και αυτό διατίθεται για την εξόφληση ενός επαχθούς και επονεϊδιστου χρέους, το οποίο παρ' όλα αυτά διαρκώς μεγαλώνει. Ανησυχούμε για το Σύνταγμα που παραβιάζεται, για τη δημοκρατία και τον τρόπο που αυτή λειτουργεί, για τους θεσμούς που καταρρακώνονται.

Τα κοινωνικά δικαιώματα είναι μια άλλη σοβαρή αιτία ανησυχίας. Η φτώχεια εντείνεται και εξαπλώνεται, το κοι-

νωνικό κράτος και η κοινωνική υποδομή δέχονται σοβαρά πλήγηματα, η ανεργία καλπάζει, οι συλλογικές συμβάσεις, το θεμέλιο αυτό της προάσπισης των δικαιωμάτων των εργαζομένων, δεν είναι πια σεβαστές, θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα καταπατώνται.

Και τέλος, ανησυχούμε σοβαρά ως φεμινίστριες. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στη θέση της γυναίκας δεν αντιμετωπίζονται, παρ' όλο που η προώθηση της ουσιαστικής και πλήρους ισότητας αποτελεί επιταγή του Συντάγματος, (Άρθρο 116,2). Ήδη οι τελευταίες στατιστικές για την επίσημα καταγεγραμμένη ανεργία δείχνουν ότι οι γυναίκες προηγούνται με 21,3% έναντι 15,9% των ανδρών. Αυτό συμβαίνει γιατί οι γυναίκες είναι οι πρώτες που φεύγουν από τη δουλειά και οι τελευταίες που προσλαμβάνονται. Όμως η εργασία για τη γυναίκα είναι αυτή που της εξασφαλίζει την ανεξαρτησία της, και ένα ατομικό εισόδημα με το οποίο συμμετέχει στα οικογενειακά βάρη ή και τα επωμίζεται εξ ολοκλήρου, βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο της οικογένειας, δεν είναι υποχρεωμένη να ζητά βοήθεια για κάθε της ανάγκη, και έχει την ευκαιρία να ξεδιπλώσει τις ικανότητές της, να είναι παραγωγική και χρήσιμη, ισότιμη και αξιοπρεπής.

Πέρα από την ανεργία, με την κατάργηση ή την εξασθένηση κοινωνικών δομών που υποστηρίζουν την οικογένεια, όπως είναι οι παιδικοί σταθμοί, το ολοήμερο σχολείο, η βοήθεια στο σπίτι και άλλα, η γυναίκα θα είναι αναγκασμένη να αναλάβει και πάλι τη φροντίδα των μελών της οικογένειας, ηλικιωμένων και παιδιών, και να ξαναγυρίσει σε έργα που επέβαλαν παλιά στερεότυπα για τους ρόλους μέσα στην οικογένεια.

Υπάρχουν βασικά θέματα για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, που ο Σύνδεσμος, μακριά από κάθε κομματική εξάρτηση, έχει πάντα προσπαθήσει να αναδείξει, και πιστεύουμε ότι έχει συμβάλει θετικά στην αντιμετώπισή τους. Τέτοια θέματα είναι η ενδοοικογενειακή βία και γενικότερα η βία κατά των γυναικών. Είναι η σεξουαλική παρενόχληση. Η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της πορνείας, που φαίνεται στις μέρες μας να παίρνει εκρηκτικές διαστάσεις στη χώρα μας, συμβάλλοντας στη μεγάλη εξάπλωση του aids. Είναι η επιδίωξη για μεγαλύτερη παρουσία γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων και σε θέσεις ευθύνης. Είναι η προώθηση των γυναικών σε πολλά επαγγέλματα, όπου η παρουσία τους είναι ακόμη μικρή. Είναι η εξέλιξη διακρίσεων σε βάρος των γυναικών στα συστήματα αμοιβής και προαγωγών στην εργασία, τα συστήματα φορολογίας, ασφάλισης και πολλά άλλα.

Και υπάρχει ακόμη η ανάγκη να στρέψουμε το ενδιαφέρον μας στο διεθνές ορίζοντα, σε ότι συμβαίνει σε άλλες χώρες, όπου ακόμη γυναίκες ακρωτηριάζονται σεξουαλικά γιατί έτσι το θέλουν οι παραδοσιακές αξίες και τα έθιμα, είναι κρυμμένες πίσω από τη μπουργκα γιατί έτσι τους το επιβάλλουν, γυναίκες που δεν έχουν δικαίωμα στη μόρφωση, στην εργασία, στην ελευθερία να κυκλοφορούν και να έρχονται σε επικοινωνία με άλλους ανθρώπους. Γυναίκες που ακόμα και θανατώνονται για λόγους τιμής της οικογένειας, και μικρά κορίτσια που αναγκάζονται σε γάμους από την παιδική ακόμη ηλικία. Είναι χρέος μας να ενδιαφερόμαστε και για τις γυναίκες αυτές.

Να λοιπόν πού οφείλουμε να στρέψουμε την προσοχή μας. Ακόμη και σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς. Ακόμη και χωρίς οικονομικά μέσα, γιατί τώρα και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί όπως οι δικοί μας, χωρίς οικονομικούς πόρους πέραν των μικρών συνδρομών που εισπράττουν, είναι από πέρυσι αναγκασμένοι να πληρώνουν φόρους και χαράτσια. Ακόμη και έτσι, χωρίς οικονομικούς πόρους που θα έκαναν δυνατές σοβαρές δράσεις για την ισότητα, ακόμη έτσι πρέπει να αγωνιστούμε. Πρώτα απ' όλα για να μη χάσουμε και αυτά τα οποία έχουμε ως τώρα πετύχει με αγώνες, και αυτός είναι ένας κίνδυνος υπαρκτός λόγω της κρίσης, όπως έχει ήδη επισημανθεί. Πέρα δε από αυτό, έχουμε χρέος να συνεχίσουμε τον αγώνα τον καλό που πρωτοπόρες γυναίκες πριν από μας ξεκίνησαν, σε δύσκολους και τότε καιρούς, για τη βελτίωση της θέσης της γυναίκας, για να φτάσουμε κάποτε στην πλήρη και ουσιαστική ισότητα.

Ανακοίνωση του ΣΔΓ για τη μη απονομή βραβείων σε δημοσιογράφους

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας απονέμει εδώ και χρόνια στην Πρωτοχρονιάτικη εκδήλωσή του, δύο βραβεία σε δημοσιογράφους. Το Βραβείο «Παύλος Παλιαολόγος» σε δημοσιογράφους των έντυπων μέσων ενημέρωσης, και το Βραβείο «Αύρα Θεοδωροπούλου» σε δημοσιογράφους των ηλεκτρονικών μέσων. Και τα δύο βραβεία είναι ετήσια, απονέμονται δε για τη «σωστή και συστηματική υποστήριξη των θεμάτων ισότητας κατά τη χρονιά που πέρασε» στα αντίστοιχα μέσα.

Για την απονομή των βραβείων αυτών ο Σύνδεσμος συλλέγει αποκόμματα των έντυπων μέσων, τα οποία ταξινομούνται για να δοθούν στην Επιτροπή κρίσης και να επιλεγεί η δουλειά που θα βραβευθεί. Αντίστοιχη εργασία γίνεται για τα ηλεκτρονικά μέσα, με παρακολούθηση εκπομπών και αναζήτηση αξιόλογων προγραμμάτων που να υποστηρίζουν την ισότητα.

Στο παρελθόν έχουμε βραβεύσει σπουδαίους δημοσιογράφους, άνδρες και γυναίκες, η δουλειά των οποίων πραγματικά βοήθησε στην άρση διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και προώθησε την ισότητα των φύλων.

Φέτος, με μεγάλη μας λύπη, δεν θα απονεύσουμε βραβεία. Εξετάσαμε και πάλι δημοσιεύματα και εκπομπές. Βρήκαμε ορισμένα «λίγα» αξιόλογα άρθρα, δεν βρήκαμε όμως

θα μου πείτε, από πού θα αντλήσουμε αισιοδοξία και δυναμείς, σε τι μπορούμε να ελπίζουμε και πώς να αισιοδοξούμε;

Και όμως υπάρχουν ερείσματα. Έχουμε συμβουλή και καθοδήγηση από μεγάλες Ελληνίδες, με πείρα αγώνων και γνώση και σοφία. Η κ. Μαραγκοπούλου είναι εδώ παρούσα! Έχουμε ενεργό συμπαράστατη μας τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, που από τη μεριά της αγωνίζεται σκληρά για τα ίδια δίκαια. Έχουμε το μεγάλο όπλο της συνεργασίας των Γυναικείων Σωματείων, μεγάλο μοχλό όσων ως τώρα πετύχαμε και όσων ακόμη επιδιώκουμε. Το Γυναικείο Κίνημα ενωμένο είναι μια μεγάλη δύναμη.

Ως σημαντικό μέρος της Κοινωνίας των Πολιτών έχουμε σημαντική ευθύνη για όλα αυτά. Πρέπει να παλεύουμε με όσα μέσα διαθέτουμε, στηριζόμενες στην αποφασιστική προβολή των επιχειρημάτων μας. Ο λόγος φέρνει τη συνειδητοποίηση. Ο λόγος έχει δύναμη. Ο λόγος κινητοποιεί. Καλή Χρονιά και

το στοιχείο της «συστηματικής υποστήριξης των θεμάτων ισότητας» που απαιτεί η προκήρυξή μας.

Επισημαίνουμε αυτή την απουσία που μας στενοχωρεί ιδιαίτερα, γιατί μέσα στην πολυσέλιδη ύλη των έντυπων μέσων και στην πληθώρα των εκπομπών, δεν βρίσκεται θέση για συνηγορία τόσο σημαντικών θεμάτων όπως είναι η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, η υποστήριξη τους στην απασχόληση και τα εργασιακά θέματα, η εξάλειψη των στερεοτύπων στην κοινωνία και στην οικογενειακή ζωή, η ενίσχυση της παρουσίας τους στο δημόσιο βίο και τόσα σημαντικά άλλα. Να φταίει άραγε η κρίση γι' αυτή την απουσία, που μονοπωλεί το ενδιαφέρον των ΜΜΕ; Να φταίει η παλιά νοοτροπία των ιδιοκτητών «η ισότητα δεν πουλάει;» Να υπάρχει απροθυμία των δημοσιογράφων να ασχοληθούν με το θέμα; Όπως και να έχει, εμείς θα προκηρύξουμε και πάλι τα βραβεία μας για το 2012, και θα ψάχνουμε και πάλι με αγωνία για τη «σωστή και συστηματική υποστήριξη των θεμάτων ισότητας» στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο. Όχι μόνο γιατί αυτή η υποστήριξη διορθώνει αδικίες σε βάρος του μισού πληθυσμού, αλλά και γιατί αυτή μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της δημοκρατίας, να βοηθήσει την ανάπτυξη και να βελτιώσει το κοινωνικό κλίμα.

Μέλη και φίλες στην εκδήλωση

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ 2013 - ΒΡΑΒΕΙΑ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

Σε εορταστική ατμόσφαιρα, ανάμεσα σε αγαπητά μέλη του ΣΔΓ και καλούς φίλους, καλωσορίσαμε το 2013, κόψαμε την πρωτοχρονιάτικη πίτα μας, και απονεύμαμε τα Βραβεία στους δημοσιογράφους.

Όμως, στον τύπο και στις εκπομπές των ηλεκτρονικών μέσων του 2012 δεν βρήκαμε υποστήριξη. Φαίνεται ότι στα χρόνια της κρίσης, τα ΜΜΕ έχουν άλλες προτεραιότητες, και η ισότητα αφήνεται να περιμένει ευνοϊκότερους καιρούς. Ανέλπιστα, το 2012 βρήκαμε υποστήριξη από ένα βιβλίο και μια τηλεοπτική σειρά, που τα δυο μαζί σε συνδυασμό δείχνουν την πορεία των γυναικών, από που ξεκινήσαμε και προς ποιο στόχο θα έπρεπε να πορευτούμε. Τη χρειαζόμαστε αυτή την υποστήριξη, και όπου τη βρίσκουμε την επιβραβεύουμε.

Το Βιβλίο επιγράφεται «Ιστορίες Ντροπής». Συγγραφέας ο **κ. Γεώργιος Παμπούκης**. Στις «Ιστορίες Ντροπής» ιστορεί την από καταβολής κόσμου μέχρι και τις μέρες μας κακομεταχείριση των γυναικών από τους άνδρες, κακομεταχείριση που όντως αποτελεί ντροπή, αφού συχνά παίρνει τη μορφή βασανιστηρίων, ακόμη και θανάτωσης. Καθόλου τυχαία, ο υπότιτλος του Βιβλίου είναι «Οι άνδρες, οι θρησκείες, οι νόμοι και η μοίρα των γυναικών». Βλέπει κανείς διαβάζοντας αυτό το βιβλίο πού μπορεί να οδηγήσουν ιδεοληψίες όπως αυτές για υπεροχή του άνδρα απέναντι στη γυναίκα. Σε ορισμένες περιοχές, μορφές κακομεταχείρισης υφίστανται ακόμη, βασιζόμενες στις παραδόσεις και τα έθιμα. Στο Δυτικό Κόσμο, οι βαρβαρότητες σταμάτησαν σιγά σιγά, αλλά ακόμη και σήμερα, υπάρχουν περιπτώσεις που η γυναίκα θεωρείται φύλο ασθενές, δεύτερο, υποταγ-

μένο, υποβαθμισμένο. Το βιβλίο διαπνέεται από πνεύμα ελεύθερο από προκαταλήψεις, δημοκρατικό, φιλόφρωνο. Εμείς στο βιβλίο αυτό είδαμε μια συνηγορία για την εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φύλου. Είδαμε να αποκαλύπτονται οι σκοτεινοί και βάρβαροι πρόγονοι των δήθεν παραδοσιακών πρακτικών και εθίμων και των σημερινών στερεότυπων, που ακόμη ταλαιπωρούν τις γυναίκες. Για τους λόγους αυτούς πιστεύουμε ότι το Βιβλίο «Ιστορίες Ντροπής» αποτελεί συμβολή στην ισότητα. Γι' αυτό και το Βραβείο «ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ» για τα έντυπα μέσα δόθηκε στον **κ. Γεώργιο Παμπούκη**.

Στον αντίποδα των «Ιστοριών Ντροπής» βρήκαμε την **τηλεοπτική σειρά της NET «BORGEN»**. Η ΕΡΤ υπήρχε ακόμη τον Ιανουάριο του 2013, και ανάμεσα στις πολλές ποιοτικές εκπομπές της ανακαλύψαμε μια που συνηγορούσε για την ισότητα, τη συμμετοχή της γυναίκας στην πολιτική ζωή και γενικότερα στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Οι τηλεοπτικές σειρές της ΕΡΤ το 2012, εκτός από εξαιρετικά ποιοτικές, είχαν όλες αναφορές στον αγώνα των γυναικών για πολιτικά δικαιώματα. Είδαμε τις πρώτες φεμινίστριες να βγαίνουν στους δρόμους για ψήφο πριν από τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο, να αναλαμβάνουν όλους τους ρόλους που ως τότε εθεωρούντο ανδρικοί στην παραγωγή, στις βοηθητικές υπηρεσίες ακόμη και στο στρατό. Και να αποδεικνύονται άξιες για να ασκήσουν όλα τα δικαιώματα που με το σπαθί τους κατέκτησαν.

Όμως η Δανέζικη σειρά "BORGEN" πήγε παραπέρα. Το Σεπτέμβριο βλέπει μια νέα γυναίκα να είναι Πρωθυπουργός της χώρας της. Να αναλαμβάνει με θάρρος και αξιοσύνη τα βα-

Ο Συγγραφέας κ. Γεώργιος Παμπούκης παραλαμβάνει το βραβείο για το βιβλίο του "Ιστορίες Ντροπής"

ριά καθήκοντα του πιο υπεύθυνου πολιτικού ρόλου και να τα βγάζει πέρα καλλίτερα από τον καθένα. Να επικρατεί σε ένα ανδροκρατούμενο χώρο, να ελίσσεται με επιτυχία, αξιοπρεπώς και χωρίς παραχωρήσεις στις αρχές της. Να υπερασπίζεται βεβαίως την ισότητα και να είναι συγχρόνως στοργική μάνα, και γυναίκα που παλεύει μέσα και έξω από το σπίτι.

Στην ηρωίδα αυτής της σειράς βρήκαμε ένα πρότυπο σύγχρονης γυναίκας με συμμετοχή στα κοινά. Το 2012 συμπληρώθηκαν 60 χρόνια από τότε που οι Ελληνίδες απέκτησαν πολιτικά δικαιώματα. Τα κερδίσαμε με αγώνες, και με αγώνες καταφέραμε να εισαχθεί στο Σύνταγμα διάταξη που να προβλέπει θετικά μέτρα, ποσοτώσεις στα ψηφοδέλτια, για να ενισχυθεί η παρουσία των γυναικών στην πολιτική σκηνή και η ανάληψη από τις γυναίκες ευθυνών στα κοινά. Για να εκπροσωπούνται όλοι οι πολίτες ίσα στη Βουλή και στα κέντρα λήψης αποφάσεων, για να είναι αληθινή η δημοκρατία. Πετύχαμε πολλά, σήμερα στη Βουλή οι γυναίκες αποτελούν το 21%, το υψηλότερο ποσοστό που είχαμε ποτέ. Αλλά μέχρι εκεί. Και αυτό δεν φτάνει. Στις Κυβερνήσεις, στις θέσεις ευθύνης στις Δημόσιες Υπηρεσίες, στα Συμβούλια Οργανισμών, Τραπεζών, Ερευνητικών Κέντρων, Πανεπιστημίων, οι γυναίκες είναι ελάχιστα. Γιατί; Φταίει η ανδρική άμυνα που περιφρουρεί τα κεκτημένα της; Φταίει η διστακτικότητα των γυναικών να αναλάβουν θέσεις ευθύνης; Μα για όλα αυτά ακριβώς χρειάζεται η προβολή προτύπων όπως αυτό της Πρωθυπουργού της Δανέζικης σειράς. Γιατί χρειάζεται να τοημήσουν οι γυναίκες να στοχεύσουν ψηλότερα. Και για αυτό το λόγο βραβεύσαμε την **EPT, και ειδικά το Κανάλι NET για την τηλεοπτική σειρά BORGEN**, με το Βραβείο «ΑΥΡΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ», που με αυτή την προβολή ενεθάρρυνε τις γυναίκες να βγούνε μπροστά.

.....

Πριν από τις βραβεύσεις, το λόγο έλαβε η Πρόεδρος του ΣΔΓ κ. Λιλή Κουράκου για να ευχηθεί σε όλες και όλους Καλή Χρονιά. Την εκδήλωση τίμησε με την παρουσία της η Επίτιμη Πρόεδρος του ΣΔΓ και αγαπημένη όλων μας Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, η οποία και απύθυνε χαιρετισμό με σημαντικές επισημάνσεις. Παραθέτουμε συντομευμένα τα κείμενα των δύο ομιλιών.

Λιλή Κουράκου, Πρόεδρος ΣΔΓ

Αναφέρθηκε κατ' αρχήν στην απώλεια που υπέστη ο Σύνδεσμος, όταν πριν από ένα μήνα έφυγε από κοντά μας η Έλια Κολλοκυθά, η αγαπημένη φίλη όλων μας. Αντιπρόεδρος του Συνδέσμου και επί 35 χρόνια μέλος του, υπεύθυνη του Νομικού Συμβουλευτικού Τμήματος, η Έλια ήταν μια εμβληματική μορφή. Η απουσία της είναι αισθητή, και πάντα θα την τιμούμε για αυτό που ήταν και για όσα προσέφερε στο Σύνδεσμο.

Υπόσχεται να μην πει τίποτα δυσάρεστο, και περιορίζεται σε μια δυο καλές ειδήσεις που αφορούν τις γυναίκες. Στο διεθνή ορίζοντα μια σημαντική είδηση είναι ότι οι γυναίκες της Αφρικής πέτυχαν, ενωμένες στο African Group, να βγει μια απόφαση στον ΟΗΕ που να καταδικάζει τη βάρβαρη παραδοσιακή πρακτική του γενετήσιου ακρωτηριασμού. Αιώνες τώρα αυτή η πρακτική εφαρμόζεται στις γυναίκες στη μικρή τους ηλικία και τις στιγματίζει ψυχολογικά και σωματικά για όλη τη ζωή τους. Το αποτρόπαιο αυτό έθιμο αφορά 140 εκ. γυναίκες, τις οποίες η απόφαση στον ΟΗΕ, αν εφαρμοστεί, απελευθερώνει από ένα μαρτύριο.

Στον Αραβικό κόσμο, οι γυναίκες πρωτοστατούν στις εξεγέρσεις για τη λεγόμενη «Αραβική Άνοιξη» και ζητούν δημοκρατία. Δεν θα αργήσει και εκεί να φανεί η απελευθέρωση από άλλα καταπιεστικά παραδοσιακά έθιμα.

Η κ. Καλεσάκη της EPT με ανά χείρας το βραβείο για την ποιοτική τηλεοπτική σειρά BORGEN της NET

Στην Ινδία, την ώρα που ξεκινά η δίκη των πέντε κατηγορουμένων για τον ομαδικό βιασμό μιας 23ης φοιτήτριας, τίθενται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης η παράδοση και οι πολιτισμικές αξίες. Η έντονη αντίδραση του κόσμου, και προ παντός των γυναικών, σε όλα τα δεινά που υφίστανται οι γυναίκες σε αυτή τη χώρα, και είναι ακόμη και σήμερα πολλή, μοιάζει να δείχνει ότι και εδώ θα αρχίσει να πνέει ένας άνεμος αλλαγής.

Στο Κάιρο πραγματοποιήθηκε μεγαλειώδης πορεία χιλιάδων οργανωμένων γυναικών για το δημόσιο ξυλοδαρμό γυναικας από αστυνομικούς. Παντού οι γυναίκες ξυπνούν και ξεσηκώνονται κατά της βίας και της καταπίεσης.

Στην Ευρώπη γίνονται βήματα προόδου. Το αίτημα των γυναικών για συμμετοχή κατά 40% στα διοικητικά συμβούλια στον ιδιωτικό τομέα, που παλαιότερα είχε απορριφθεί, εγκρίθηκε τώρα από το Συμβούλιο Υπουργών, και έχει πολύ καλές προοπτικές να περάσει και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όπου σύντομα θα συζητηθεί. Η καμπάνια meritocracy, που αφορά συμμετοχή ανδρών και γυναικών κατά 50%/50% σε όλα τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προχωρεί επίσης καλά.

Στην Ελλάδα τώρα. Και όμως συμβαίνουν και εδώ κάποια ευχάριστα.

Το πρώτο είναι η εντυπωσιακή επιτυχία των κοριτσιών μας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Τα στοιχεία τα αντλώ από την πάντα ενδιαφέρουσα ραδιοφωνική εκπομπή της Ευγενίας Κατούφα στην ΕΡΑ. Οι μέσοι όροι λοιπόν δείχνουν ότι το 2012 στους εισαχθέντες στην Ανωτάτη Εκπαίδευση οι γυναίκες συμμετείχαν κατά 72%. Ότι τελειώνουν τις σπουδές τους στην κανονική τους διάρκεια σε ποσοστό 68%. Ότι και στα μεταπτυχιακά οι γυναίκες υπερτερούν με 56%. Όταν όμως θα μιλήσουμε για συμμετοχή σε θέσεις, καθηγητών, Λεκτόρων, Αναπληρωτών κλπ., οι άνδρες υπερτερούν ελαφρά. Κάτι μας λέει και αυτό για τα καθ' ημάς.

Άλλη ευχάριστη είδηση είναι ότι ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας κέρδισε μια υπόθεση στο Συμβούλιο Επικρατείας. Καταθέσαμε προσφυγή κατά απόφασης του Υπουργείου Παιδείας που αφορούσε το διορισμό σχολικών συμβούλων. Η απόφαση αυτή δεν επέτρεπε να προσμετράται ο χρόνος της άδειας μητρότητας και ανατροφής τέκνου στο χρόνο άσκησης διδακτικών καθηκόντων, που είναι απαραίτητο προσόν για το διορισμό στις θέσεις αυτές. Η μη προσμέτρηση του χρόνου αυτού αφορούσε μόνο τις γυναίκες, και με τον τρόπο αυτό τις αδικούσε απέναντι στους άνδρες συνυποψηφίους τους που παρουσίαζαν μεγαλύτερη προϋπηρεσία. Την υπόθεση υποστήριξε στο Συμβούλιο Επικρατείας η διακεκριμένη νομικός και μέλος του Συνδέσμου κ. Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, την οποία ευχαριστούμε για την καταπληκτική αυτή υποστήριξη, χάρις στην οποία αποφεύχθηκε μια ακόμη δυσμενής διάκριση σε βάρος γυναικών.

Τέλος, ένα καλό νέο που μας αφορά άμεσα εδώ μέσα. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων "EIGE" είναι μια Ευρωπαϊκή Οργάνωση που υποστηρίζει την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη Μέλη της στην προσπάθειά τους να προάγουν την ισότητα των φύλων, να καταπολεμήσουν τις δι-

ακρίσεις λόγω φύλου και να ενισχύσουν την ενημέρωση για θέματα ισότητας. Για τρίτη χρονιά φέτος, η Οργάνωση αυτή εκδίδει ημερολόγιο με τίτλο και θέμα «**Γυναίκες που εμπνέουν την Ευρώπη**». Φέτος το Ημερολόγιο παρουσιάζει τα πορτραίτα των 13 σημαντικότερων γυναικών που επελέγησαν από 100 υποψηφιότητες από τις 27 χώρες μέλη και την Κροατία. Εκπροσωπούνται σ' αυτό οι πιο αξιόλογες γυναίκες της Ευρώπης και η ενθαρρυντική επιρροή τους στην εξάλειψη των στερεοτύπων φύλου, μέσα από την πραγματική ιστορία της ζωής τους. Η φωτογραφία κάθε γυναικείας προσωπικότητας κοσμεί ένα μήνα του ημερολογίου. Τα βιογραφικά τους στοιχεία δίνονται στην ιστοσελίδα της Οργάνωσης.

Μια Ελληνίδα κοσμεί επάξια μια σελίδα του ημερολογίου αυτού. Όπως θα το μαντέψατε φαντάζομαι, είναι ποια άλλη, η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Εμείς στην Ελλάδα χρόνια τώρα αντλούμε έμπνευση από την Αλίκη και ήταν καιρός να πάρουν διδάγματα και άλλες γυναίκες της Ευρώπης από αυτά που διδάσκει με τη ζωή, το λόγο και το έργο της. Έχουμε εδώ ένα ημερολόγιο, μπορείτε να το δείτε. Δυστυχώς δεν έχουμε ικανό αριθμό για να σας προμηθεύσουμε με ένα αντίτυπο.

Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Επίτιμη Πρόεδρος ΣΔΓ

Θεωρώ πολύ επιτυχή την επιλογή που έκαμε ο Σύνδεσμος για τη βράβευση της ΕΡΤ, για την τόσο καλή εκπομπή την οποία μας προσφέρει. Και αυτό το τονίζω ιδιαίτερα από όλες τις βραβεύσεις, διότι εγώ θα κάμω τώρα το δικηγόρο του διαβόλου, και θα σας πω ως συνήθως τα στραβά και τα ανάποδα, τα οποία πολλές εκπομπές διαπράττουν ακριβώς αντίθετα από αυτήν που βραβεύεται, και αυτό επικυρώνει την πολύ καλή ιδέα να βραβεύσουμε αυτή την πολύ καλή σειρά.

Δεν θα αναφέρω κανένα κανάλι ονομαστικά. Όμως θα σας πω τις κατηγορίες των κυριότερων παραβάσεων που διαπράττονται από τα κανάλια με την ελπίδα, οι συνάδελφοί τους οι οποίοι προσφέρουν τόσες υπηρεσίες να γίνουν πρότυπο και γι' αυτούς. Τουλάχιστον να μειώσουν εν μέρει αυτές τις μεγάλες παραβάσεις εις βάρος της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και εις βάρος της ίδιας της Ελλάδας.

Η πρώτη κατηγορία είναι σχετική με το σεξ. Δεν είναι λίγες οι εκπομπές οι οποίες προβάλλουν το σεξουαλικό εκφυλισμό. Και πολλές μάλιστα συνεργάζονται με σωματέμπορους και άλλες επιχειρήσεις για να προβάλλουν γυναίκες και πρόσωπα τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για τέτοιου είδους εκμετάλλευση. Το ατύχημα είναι ακόμα μεγαλύτερο, καθιστά ακόμη βαρύτερη την πράξη αυτή, για το γεγονός ότι σε μερικά κανάλια προβάλλονται όλες τις ώρες, πράγμα που σημαίνει ότι έχουν πρόσβαση και όλα τα παιδιά.

Δεύτερη κατηγορία παραβάσεων είναι οι εκπομπές που προσβάλλουν βαρύτατα την ανθρωπινή αξιοπρέπεια, ακόμη και το δικαίωμα όλων των ανθρώπων να γίνονται σεβαστοί και αυτοί και τα απόρρητα της ζωής τους και των συγγενών τους, και να μην χρησιμοποιούνται με τρόπο εξευτελιστικό. Έχουμε επινοήσει και κάτι εκπομπές οι οποίες καλούνε

πρόσωπα μειωμένης διανοητικής ικανότητας και μειωμένης μόρφωσης και τους παρουσιάζουν στο κοινό υποβάλλοντάς τους δύσκολες ερωτήσεις επίτηδες και εμπλέκοντάς τους σε συζήτηση που να γίνουν εντελώς γελοίοι. Και αυτό για να αυξηθεί η ακροαματικότητα, με τον κόσμο να σκάει στα γέλια εις βάρος των αδυνάτων, διανοητικά και ανθρώπινα.

Υπάρχει τρίτη κατηγορία. Είναι αυτή η οποία αφορά προβολή διαστρεβλωμένων ειδήσεων και θέσεων πολιτικών, και αυτό γιατί η διαστρέβλωση ευνοεί μόνο τα συμφέροντα του καναλιάρχη.

Τέταρτο, το βαρύτερο και επικινδυνότερο από όλα για την Ελλάδα την ίδια και για τη συνέχιση της ύπαρξής της. Πολλά κανάλια, δυστυχώς και από εκείνα που δεν το περιμέναμε, προβάλλουν συστηματικά συνέχειες τουρκικών σειρών, και γενικά προβάλλουν κατορθώματα πολιτιστικά ή και διάφορες προπαγάνδες που κάνουν οι Τούρκοι και τις οποίες προωθούν είτε με σιωπή, χωρίς να προβάλλουν την πραγματική κατάσταση για τους κινδύνους που γεννώνται, είτε με τρόπο τέτοιο που να συμπράττουν στην κατάργηση αυτής της χώρας. Μη σας φανεί περίεργο αυτό που σας λέω. Να μην ξεχνάτε ότι η Ελλάδα επί πολλούς αιώνες δεν υπήρχε στους γεωγραφικούς χάρτες ως χώρα. Με μεγάλους αγώνες κατορθώσαμε να αποκτήσουμε την ελευθερία μας και συν τω χρόνω και να μεγαλώσουμε την πατρίδα μας. Τώρα φτάσαμε στο σημείο να συμπράττουμε με την τουρκική προπαγάνδα, τη νεοοθωμανική, την οποία αναπτύσσει θαυμάσια στο έργο του ο Νταβούτογλου, υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας. Το γνωστό έργο, «Η στρατηγική του βάρους».

Δεν θέλω να μειώσω τον Νταβούτογλου. Απεναντίας, δίνω μεγάλη σημασία σ' αυτά, επειδή ο Νταβούτογλου είναι πρόσωπο πράγματι ικανότατο. Το έργο του αυτό είναι αντίστοιχο με το βιβλίο του Χίτλερ "Μάιν Καμπφ" (Ο αγώνας μου). Όπως εκείνο προπαγάνδιζε το ναζισμό, αυτός προπαγανδίζει το νεοοθωμανισμό. Όπως ο Χίτλερ είχε καταγράψει κατά σειρά το πρόγραμμά του, κατά σειρά που το εφήρμοσε, χώρα προς χώρα, τι θα κάνει για να κατακτήσει την κυριαρχία σε όλο τον κόσμο, και προ παντός στην Ευρώπη, έτσι κάνει και ο Νταβούτογλου. Περιγράφει όλο του το πρόγραμμα για να κυριαρχήσει ο νεοοθωμανισμός στον κόσμο. Το βιβλίο αυτό, «Η Στρατηγική του Βάρους», έχει εξαιρετική κίνηση. Μόνο στην Ελλάδα έχει 14 εκδόσεις. Αυτός κάνει τη δουλειά του. Το θέμα είναι τι κάνουμε εμείς.

Αυτός έχει υποδείξει κυρίως τρεις μεθόδους με τις οποίες πρόκειται να προωθήσει την εφαρμογή αυτού του προγράμματος. Η πρώτη μέθοδος είναι η εδαφική επέκταση, ιδίως εις βάρος των γειτόνων, το λέει καθαρά. Η εδαφική προέκταση μπορεί να γίνει είτε με τη βία, αλλά είναι προτιμότερο, όπως λέει, να γίνει με άλλες μεθόδους. Π.χ. με εξαγορά γης, με εξαγορά νησιών, με εξαγορά περιοχών. Τώρα που ξεπουλούμε το παν, βεβαίως είναι μια ευκαιρία. Οι Τούρκοι εξέδωσαν κατάλογο νησιδών, σε 40 τις ανεβάζουν, οι οποίες πρέπει να αγοραστούν, και αγοράζονται συνέχεια από Τούρκους. Και προσέξτε. Όχι μόνο από Τούρκους. Αλλά πίσω από αυτούς που τις αγοράζουν είναι οι Τούρκοι και κρύβονται.

Μετά από την εδαφική επέκταση, προβάλλει τις πληθυ-

σμακές αλλοιώσεις. Δηλαδή να ευνοήσει και να οργανώσει ο οθωμανικός κόσμος τις εισόδους σε άλλες χώρες, κυρίως βέβαια γειτονικές, εκείνων όπου δρουν υπέρ του νεοοθωμανισμού, να εισαγάγει κόσμο υπερβολικά μεγάλο από μετανάστες, ει δυνατόν στη μεγαλύτερη πλειοψηφία οθωμανούς, ώστε πρώτον, όπως τα γράφει ο ίδιος, να προκαλέσει κρίση κοινωνική στις χώρες που μπαίνουν, από τον υπερβολικό αριθμό των μεταναστών, και δεύτερον, να αλλιάξει η σύνθεση του πληθυσμού, δηλαδή να αποκτήσει πλειοψηφία ο οθωμανικός πληθυσμός μέσα σ' αυτές τις χώρες.

Τρίτος τρόπος τον οποίο ο Νταβούτογλου δεν διστάζει καθόλου να αναπτύξει, είναι η διείσδυση του τουρκικού και του οθωμανικού πολιτισμού, αλλά κυρίως του τουρκικού, σε όλες τις χώρες, ει δυνατόν τουλάχιστον, υπό τη μορφή ανοχής. Έτσι βλέπετε μέσα σε αυτό το πρόγραμμα μπαίνει η χειρουργική εκτομή των γεννητικών οργάνων του κοριτσιού ώστε να είναι ανίκανο να αισθανθεί οποιαδήποτε ηδονή σεξουαλική, και επομένως να είναι σίγουρος ο άνδρας που την παντρεύεται ότι άλλη επαφή δεν είχε γιατί δεν αισθάνεται και τίποτα. Και άλλα πολλά τα οποία θεωρεί απαραίτητα για να ελιπτωθεί η αντίδραση των διαφόρων χωρών απέναντι του νεοοθωμανισμού. Για τα τεμένη, για τη διδασκαλία της Τουρκικής γλώσσας, κλπ. κλπ. Όλα αυτά, πολύ ορθά και σοφά, ο Νταβούτογλου, ο οποίος είναι καθαρά μία από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της εποχής μας. Έχει βρει μεθόδους φοβερές, μεταξύ των άλλων να εισαγάγει στον ίδιο τον ΟΗΕ, την επανεξέταση του κατά πόσον πρέπει οι αρχές και οι κανόνες των δικαιωμάτων του ανθρώπου να υπερτερούν όπου υπάρχει αντίδραση από έθιμα τα οποία τις προσβάλλουν. Ως τώρα ήτανε κανόνας αυτός, οι γενικές αρχές των δικαιωμάτων του ανθρώπου που ψήφισε η ανθρωπότητα και αποτελούν διεθνές δίκαιο, αυτές έπρεπε να επικρατούν έναντι των εθίμων τα οποία τις προσβάλλουν. Τώρα έχουν θέσει τέτοιο θέμα στον ΟΗΕ δυστυχώς, και τα πράγματα και από αυτή την πλευρά δείχνουν ότι γίνεται μία προσπάθεια πολύ μελετημένη, και ασ ανοίξουν τα μάτια τους όσοι νομίζουν ότι προσφέρουν υπηρεσία για τη διείσδυση του τουρκικού πολιτισμού, και του οθωμανικού γενικά, με δήθεν ανοχή στην ισότητα κλπ. Πρόκειται για ενίσχυση της ανισότητας, όχι της ισότητας, με υπεροχή του οθωμανικού λόγου, και εδαφικής κατάκτησης ακόμη, καθαρά το λέει, στον κόσμο, για να μπορέσει να ξαναφτάσει εκεί που είχε φτάσει η Τουρκία προ πολλών ετών. Όχι μόνο να καταργήσει τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, να φτάσει και στα πρόθυρα της Βιέννης. Μην τα ξεχνάτε. Ήθελα να σας τα τονίσω γιατί υπάρχουν άνθρωποι που γίνονται συνένοχοι, με όχι ίσως κακές διαθέσεις, συνένοχοι αυτής της γραμμής. Η οποία είναι σαφεστάτη και καθαρή όπως ήτανε οι γραμμές στο "Μάιν Καμπφ" του Χίτλερ.

Να έχουμε πάντα κατά νου ότι οφείλουμε να σεβόμαστε την αξία του κάθε ανθρώπου, να σεβόμαστε την ελευθερία της κάθε χώρας, και να μην επιτρέψουμε να ανατραπεί τίποτα από τα κεκτημένα στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η εκδήλωση έκλεισε με τη νεαρή Αναστασία Λιτσαρδοπούλου, που μάγεψε με το βιολί της το ακροατήριο και καταχειροκροτήθηκε.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ (ΣΔΓ) 2012-2013

(Περιληπτική, επιλεκτική παρουσίαση)

ΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΘΗΚΕ Ο ΣΔΓ ΑΠΟ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ - ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ - ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ

- Σε Εκδήλωση του Σωματείου Η ΘΥΣΙΑ στο Μεσολόγγι, Μάιος 2012 μίλησε το μέλος του Δ.Σ κ. Κούλα Αναγνωστοπούλου-Κουράκου με θέμα «Η εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στην περίοδο της οικονομικής κρίσης».
- Νοέμβριος 2012: 9^η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη Γυναικών της ΟΤΟΕ (τραπεζοϋπαλλήλων).
- Δεκέμβριος 2012: Ημερίδα του Γραφείου Ισότητας ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ με θέμα «Τα αποτελέσματα της κρίσης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη – Μέτρα και προοπτικές». Έγινε σχετική παρέμβαση.
- Εκδήλωση της Ένωσης Ελληνίδων Νομικών και της ΕΓΕ με θέμα «90 χρόνια ξεριζωμού».
- Εκδήλωση Σοροπτιμιστικής Ένωσης Ελλάδος με θέμα: «Ανθρώπινα Δικαιώματα στην εποχή της κρίσης».
- Οκτώβριος 2012. Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου: Δημόσια συζήτηση με θέμα «Χρήση βίας: υπονόμηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της δημοκρατίας».
- Φεβρουάριος 2013. Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ημερίδα "Η διαφθορά και η καταπολέμησή της".
- Δεκέμβριος 2012. Ειδική Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Βουλής. Έγιναν δύο παρουσιάσεις από μέλη του ΔΣ του ΣΔΓ σε ειδικές ημερίδες προς ενημέρωση των βουλευτών. α) «Η εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και τα 60 χρόνια ψήφου της Ελληνίδας» από την Αντιπρόεδρο κ. Ειρήνη Φερέτη και β) «Οι αγώνες των γυναικών για το δικαίωμα της ψήφου» από την Πρόεδρο κ. Λιλή Κουράκου.
- Απρίλιος 2013. Συνέδριο του Ινστιτούτου Friedrich Ebert στην Αθήνα με θέμα: Gender in the Crisis – the impact and the Way Forward in Europe".
- Απρίλιος 2013. Ημερίδα με θέμα «Γυναίκες και οικονομική κρίση: η κρίση κρύβει ευκαιρίες», που διοργανώθηκε από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων και την Πρεσβεία της Νορβηγίας στην Αθήνα.
- Ιούνιος 2013. Εκδήλωση του Πανεπιστημίου Πειραιώς και της Ελληνικής Εταιρίας Γυναικών Πανεπιστημιακών, με θέμα: «Ισότητα των Φύλων και σύγχρονο Πανεπιστήμιο: Εμπειρίες του παρελθόντος και του παρόντος, προκλήσεις του μέλλοντος».
- Ιούλιος 2013. Εκδήλωση κ. Μαρίας Γιαννάκου με θέμα «Νέα Ευρώπη τώρα».
- Ιούλιος 2013: Πρόσκληση γνωριμίας της ΓΓΙΦ κ. Βάσως Κόλλια με γυναικείες οργανώσεις.
- Ιούλιος 2013. Έναρξη συνεργασίας της ΓΓΙΦ με Γυναικείες Οργανώσεις για την προετοιμασία της Ελληνικής Προεδρίας το Α΄ εξάμηνο 2014. Συμμετοχή μελών Δ.Σ. στις θεματικές ομάδες διαβούλευσης και αποστολή προτάσεων α) για την «Ενίσχυση της γυναικείας Απασχόλησης» η κ. Λιλή Κουράκου και β) για «trafficking, δια βίου μάθηση, υγεία» η κ. Ειρήνη Φερέτη.
- Νοέμβριος 2013. Συνέδριο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Ο Νότος στην ανάπτυξη», με παρουσία του κ. Martin Schulz.
- Δεκέμβριος 2013. Ημερίδα Ελληνικής Αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών με θέμα «Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών – Δυνατότητες Επικύρωσης της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας». Ο ΣΔΓ εκπροσωπήθηκε από 3 μέλη του Δ.Σ. Παρέμβαση κ. Ειρήνης Φερέτη.
- Νοέμβριος 2013. Ημερίδα ΓΓΙΦ με θέμα «Νομοθεσία και φύλο: προβλήματα, προκλήσεις, προοπτικές». Τρία μέλη του Δ.Σ. εκπροσώπησαν το ΣΔΓ.
- Δεκέμβριος 2013. Ενημερωτική-Τεχνική Ημερίδα της ΕΥΣΥΔΕ-ΥΠΕΣ. Δύο μέλη του Δ.Σ. την παρακολούθησαν.

Δελτία Τύπου:

- Για τους μαζικούς βιασμούς γυναικών στο Κάιρο της Αιγύπτου τον Ιούλιο του 2013. Η διαμαρτυρία αυτή έγινε σε συνεργασία με το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, και κοινοποιήθηκε προς τις Γυναικείες Οργανώσεις, τα ΜΜΕ, το Σύνδεσμο Αιγυπτιακών Ελλήνων, μεταφρασμένη δε στα Αγγλικά προς την Πρεσβεία της Αιγύπτου στην Αθήνα, τη Διεθνή Ένωση Γυναικών, το Ευρωπαϊκό Lobby Γυναικών, την Επιτροπή για την Εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών (CEDAW), και την Οργάνωση Equality Now.
- Αποδοκιμασία για σκίτσο του Δημήτρη Χαντζόπουλου (ΝΕΑ, 12/11/13) εις βάρος δύο Ελληνίδων βουλευτινών για την παρουσία τους στη διαμαρτυρία για το κλείσιμο της ΕΡΤ. Το σκίτσο θεωρήθηκε έκφραση μισογυνισμού και εμπάθειας που απορρέει από το σεξισμό.
- Για την Ημέρα Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών (25^η Νοεμβρίου), επισημαίνοντας τη μεγάλη ανάγκη μιας συστηματικής και συντονισμένης στρατηγικής για την ουσιαστική πρόληψη και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.

Ψηφίσματα:

- Για τη θλιβερή επέτειο της Τουρκικής εισβολής και κατοχής της Κύπρου

Διαμαρτυρίες:

- Για το κλείσιμο της ΕΡΤ στις 12 Ιουνίου 2013

Επιστολές:

- Προς τις Ελληνίδες και τους Έλληνες Ευρωβουλευτές, σχετικά με την ψήφιση δύο τροπολογιών στην υπό ψήφιση Οδηγία που αφορούσε τη βελτίωση της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων σε θέσεις μη εκτελεστικών διοικητικών στελεχών των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών.
- Επιστολή (η τρίτη κατά σειρά) για τη μη κατάργηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, όταν μετ' επιτάσεως ακουγόταν η φήμη για υποβάθμιση ή και κατάργησή της. Την επιστολή προσυπογράφουν 14 Γυναικείες Οργανώσεις, απευθύνθηκε δε προς την Πρωθυπουργό, τον Αντιπρόεδρο της Κυβερνήσεως, και τους Υπουργούς Εσωτερικών, Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Συγχαρητήριες επιστολές

Προς:

- Την Εισαγγελέα Αρείου Πάγου κ. Ευτέρπη Κουτζαμάνη για την ανάδειξή της στο αξίωμα της Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου.
- Τη νέα Γενική Γραμματέα Ισότητας των Φύλων κ. Βάσω Κόλλη για την ανάληψη των νέων καθηκόντων της.
- Την κ. Μαρία Αντωνιάδου για την εκλογή της ως Προέδρου της ΕΣΗΕΑ.
- Την κ. Ιωάννα Μαγγανάρα για την εκλογή της ως Προέδρου της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών "I.A.W."
- Την κ. Mmabatho Ramagoshi για την εκλογή της ως Γενικής Γραμματέα της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών "I.A.W."
- Την κ. Seema Uplecar για την εκλογή της ως Ταμία της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών "I.A.W."

Συναντήσεις:

- Με τη βουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ κ. Αφροδίτη Σταμπούλη για αμοιβαία ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων.

Περισσότερες λεπτομέρειες στην ιστοσελίδα του ΣΔΓ: <http://www.leagueforwomenrights.gr>

Ιωάννα Μαγγανάρα

Νέα Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών- Δ.Ε.Γ, 2013-2016

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Εξελέγει Πρόεδρος στις 13 Σεπτεμβρίου 2013 στο 36ο Συνέδριο της Δ.Ε.Γ- I.A.W στο Λονδίνο. Μέλος της Δ.Ε.Γ και από το 2004-2013 Αντιπρόεδρος για την Ευρώπη.

Κοινωνιολόγος, Πανεπιστήμιο Γενεύης - ΜΑ Πανεπιστήμιο Κέντ.

Έχει εργασθεί στο Υπουργείο Εξωτερικών ως Πρεσβευτής – Σύμβουλος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Εμπειρογνώμονας (1980-2005). Υπό την ιδιότητα της αυτή αντιπροσώπευσε την Ελλάδα σε διάφορες διασκέψεις του Ο.Η.Ε και των Οργάνων του και μετείχε στις ελληνικές αντιπροσωπίες του ΥΠΕΞ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τα Δικαιώματα των Γυναικών.

Κοινωνική δράση:

- Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας - Σ.Δ.Γ μέλος (1980-), μέλος του ΔΣ (1984-2008), Αντιπρόεδρος (1990-1996). Υπεύθυνη διοργάνωσης σεμιναρίων και έκδοσης των πρακτικών. Αρθρογράφος στο περιοδικό Ο Αγώνας της Γυναίκας κλπ.
- Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών Εκπρόσωπος της ΔΕΓ (2012-). Μέλος της ελληνικής αντιπροσωπίας στο EWL (1991-1994)
- UNICEF- Ελληνική Εθνική Επιτροπή, Ελληνικό Συμβούλιο για τους πρόσφυγες, Χ.Ε.Ν, Σύλλογος Αποφοίτων Αμερικανικού Κολλεγίου Θηλέων, Ελληνικό Συμβούλιο Ισότητας (ΓΓΙΦ) κ.α.

ΤΟ 36° ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ INTERNATIONAL ALLIANCE OF WOMEN, I.A.W. Λονδίνο - 8-14 Σεπτεμβρίου 2013

Της Χαράς Καραγιαννοπούλου

Το 36ο Διεθνές Συνέδριο της Δ.Ε.Γ-IAW είχε θέμα : «Ασφάλεια, Επιλογές, Φωνές: οι μετά το 2015 Στόχοι της Γυναικείας Ανάπτυξης» ("Safety, Choices, Voices: Post-2015 Women's Development Goals").

Στη διάρκεια των εργασιών του Συνεδρίου η Ελλάδα πήρε την προεδρία της IAW. Η κυρία Ιωάννα Μαγγανάρα εκλέχτηκε ως η 14η Πρόεδρος της IAW, από την ίδρυσή της το 1904.

Στο πλαίσιο των εργασιών υιοθετήθηκε το πρόγραμμα δράσης της IAW για την επόμενη τριετία. Αποφασίστηκε πως η IAW θα στρέψει τις ενέργειές της γύρω από τους άξονες της ασφάλειας των γυναικών, της απόκτησης φωνής στα κέντρα λήψης αποφάσεων και της άσκησης του δικαιώματος της επιλογής σε ό,τι αφορά τη ζωή τους. Η IAW θα συνεχίσει να απαιτεί από τις κυβερνήσεις την παροχή καλύτερων υποδομών ώστε να είναι δυνατή η απογραφή των παιδιών που έρχονται στον κόσμο, η ύπαρξη σχολείων και η πρόσβαση σε νερό, καθαριότητα και υγιεινή.

Η νέα Πρόεδρος, κα **Ιωάννα Μαγγανάρα** τόνισε στην ομιλία της πως ο αγώνας κατά της έμφυλης ανισότητας και της φτώχειας των γυναικών, θα πρέπει να είναι προτεραιότητα της IAW, ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από πολυμορφες κρίσεις όπως η οικονομική κρίση, οι αναταραχές στην περιοχή της ευρύτερης Μέσης Ανατολής, η κλιματική αλλαγή και η έλλειψη τροφής. Δυστυχώς σε όλα τα πεδία που χρίζουν διαχείρισης, οι γυναίκες φαίνεται να είναι οι κύριες αποδέκτες των ζοφερών συνεπειών των κρίσεων. Η κα Μαγγανάρα επεσήμανε επίσης πως οι αρχές της μη διάκρισης, της ισότητας φύλου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να διέπουν κάθε πολιτική που στοχεύει στην άρση των κρίσεων. Από την πλευρά της η IAW έχει το καθήκον να προβάλλει τις θέσεις της στα διεθνή θεσμικά όργανα και να συμβάλει στο έργο τους, ώστε η ισότητα φύλου να μην τίθεται ποτέ υπό αμφισβήτηση και οι διακρίσεις και η βία κατά των γυναικών να αποτελούν παρελθόν.

Η απερχόμενη Πρόεδρος **Ms Lyda Versteegen** επικεντρώθηκε στην επώδυνη διαδρομή της ευαισθητοποίησης γύρω από τα ζητήματα των δικαιωμάτων των κοριτσιών στην εκπαίδευση και την άρση της βίας εναντίον τους. Η πορεία σηματοδεύτηκε από την ευτυχώς όχι μοιραία επίθεση κατά της Malala, η οποία διεκδικούσε έμπρακτα το δικαίωμά της στην εκπαίδευση και τον ομαδικό βιασμό της νεαρής γυναίκας στο Νέο Δελχί. Γεγονότα που προκάλεσαν πέρα από διαδηλώσεις, λεκτικούς διαξυφισμούς και έφεραν τα ζητήματα αυτά στο κέντρο της προσοχής και του προβληματισμού. Αναφέρθηκε επίσης στους στόχους της IAW για προώθηση της πρόσβασης των γυναικών στην υγεία, τη δικαιοσύνη, την οικονομική ανεξαρτησία, την ιδιοκτησία, στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Η **Rosy Weiss** (πρώην Πρόεδρος της IAW) και η Bettina Corke [η μόνιμη αντιπρόσωπος της IAW στην FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nation)] πρότειναν να ξεκινήσει μια καμπάνια μεταξύ των μελών της IAW για το «Πως θα Εξαλειφθεί η Πείνα σε Καρό Κρίσης».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχαν επίσης οι κύριες ομιλίες που παρουσιάστηκαν στο Συνέδριο. Η προσκεκλημένη **Asma Jahandir** (δικηγόρος και ακτιβίστρια για τα ανθρώπινα δικαιώματα) αναφέρθηκε στην υποδεέστερη θέση που επιφυλάσσεται στις γυναίκες σε κάθε θρησκεία και εστίασε στο Πακιστάν, την Ινδία και τη Σαουδική Αραβία όπου η βία κατά των γυναικών έχει πάρει μορφή επιδημίας, καταδεικνύοντας έτσι την ανάγκη της παρουσίας των γυναικών σε όλα τα στάδια της λήψης των αποφάσεων. Επίσης η Καθ. **Diane Elson** (University of Essex) στην ομιλία της με θέμα «Φύλο και Οικονομική Κρίση» επεσήμανε πως οι πολιτικές λιτότητας επιτείνουν την έμφυλη ανισότητα και δυσχεραίνουν την υλοποίηση των μετά το 2015 αναπτυξιακών στόχων των γυναικών (Post-2015 Women's Development Goals.)

Φυσικά η βία κατά των γυναικών καταλάμβανε υψηλή θέση στην ατζέντα των οργανώσεων που παρευρέθηκαν στο Συνέδριο. Τα ζητήματα της εκπαίδευσης των γυναικών, του δικαιώματός τους στην αναπαραγωγή, στην κατοχή ιδιοκτησίας και στη συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων συνεχίζουν να αποτελούν τομείς στους οποίους θα συμβάλουν τα μέλη της IAW από όλες τις θέσεις που τυχόν κατέχουν.

Στα **Καταληκτικά Ψηφίσματα** του Συνεδρίου έγινε αναφορά:

I. Στα περισσότερα από 100.000 θύματα και στους εκατομμύρια πρόσφυγες της Συριακής διαμάχης. Η απερχόμενη Πρόεδρος Ms Lyda Versteegen είχε ήδη εκφράσει τις ανησυχίες της για το μεγάλο αριθμό των Σύριων προσφύγων κοριτσιών που πωλούνται σε γάμο από τις πεινασμένες μητέρες τους.

II. Στην ανάγκη του σεβασμού κάθε ανθρώπου και την αποφυγή σφαγισμού (φαινόμενο σε έξαρση σε πολλές χώρες του κόσμου αυτή την περίοδο), ως μια βάση για έναν ειρηνικό κόσμο.

III. Στην ανάγκη υιοθέτησης της Συνθήκης για τα Δικαιώματα του Παιδιού ώστε να διευκολυνθεί η καταγραφή των γεννήσεων και να αντιμετωπιστεί το γεγονός πως πενήντα εκατομμύρια παιδιά δεν έχουν καταγραφεί και επομένως στερούνται το δικαίωμα της εθνικότητας και τη δυνατότητα άσκησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

IV. Στη συνεχιζόμενη πρακτική της σύναψης γάμου σε παιδική ηλικία και στην δέσμευση της IAW να στηρίξει όλες τις πρωτοβουλίες (διεθνείς και περιφερειακές) για το σεβασμό του δικαιώματος των παιδιών στη παιδική ηλικία.

V. Στη συνεχή καταπάτηση του δικαιώματος των κοριτσιών στην εκπαίδευση και στη διαρκή καταστροφή των

σχολείων (λόγω βομβαρδισμών). Η IAW θα συνεχίσει να ασκεί πιέσεις προς τις κυβερνήσεις για τη λήψη μέτρων κατά των πρακτικών αυτών καθώς και για την τιμωρία αντίστοιχων πράξεων.

VI. Στη δέσμευση των μελών της IAW για την εξάλειψη κάθε μορφής βίας και διακρίσεων κατά των γυναικών

VII. Στην ανάγκη ύπαρξης προγραμμάτων για την εξάλειψη της πείνας και της φτώχειας.

VIII. Στην ασορατότητα που συνεχίζει να συνοδεύει τις γυναίκες εφόσον αυτές δεν εκπροσωπούνται επαρκώς στις παγκόσμιες συναντήσεις, όπως στην περίπτωση του Παγκόσμιου Φόρουμ του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δημοκρατία (2012) όπου 15 άνδρες και μόνο μία γυναίκα ήταν παρόντες/σα στην εναρκτήρια συνεδρίαση.

IX. Στην ανάγκη της ευρύτερης κύρωσης της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και από κράτη εκτός της ΕΕ.

X. Στην ανάγκη συμπερίληψης του φύλου σε όλα τα προγράμματα οικονομικής ανάκαμψης, που θα εφαρμοστούν στις χώρες της οικονομικής κρίσης και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας φύλου στην εφαρμογή των μακρο-οικονομικών πολιτικών.

XI. Στην κινητοποίηση της IAW όσον αφορά τη κλιματική αλλαγή και στο γεγονός πως η IAW θα υποβάλει αίτηση για το στάτους του παρατηρητή στο United Nations Framework Convention on Climate Change ώστε να συμμετάσχει στις συζητήσεις της σύνταξης της Συνθήκης για την Κλιματική Αλλαγή η οποία θα επηρεάσει τα γυναικεία δικαιώματα, τα ανθρωπίνια δικαιώματα και τη διεθνή ανάπτυξη.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρονσα είναι η Έκθεση (Report) του 36ου Διεθνούς Συνεδρίου¹

Στιγμιότυπο από το Συνέδριο

1. International Alliance of Women, Reports for Congress 2013, "Equal Rights- Equal Opportunities, Available at:<http://womenalliance.org/wp-content/uploads/2014/06/Reports-2013-final.pdf>

Ν Ο Μ Ι Κ Α

Σύστημα αξιολόγησης επιπτώσεων νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων όσον αφορά στην ισότητα

της Αμαλίας Σαρρή

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών (από τούδε και στο εξής Γ.Γ.Ι.Φ) στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της για την πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων, σχεδιάζει και υλοποιεί έργα, τα οποία στόχο έχουν την αντιμετώπιση και εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φύλου σε τομείς δημόσιων πολιτικών καθώς επίσης και την ενίσχυση θεσμών, δομών και οργάνων σχεδιασμού και εφαρμογής δημόσιων πολιτικών. Πολλά από αυτά τα έργα χρηματοδοτούνται από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους κυρίως στο πλαίσιο του **Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013** και των τομεακών και περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων του. Ένα από τα έργα αυτά με τίτλο «**Σχεδιασμός Συστήματος Αξιολόγησης των Επιπτώσεων και αποτίμηση των επιπτώσεων εκατό νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων στην ισότητα των φύλων**» ανατέθηκε στο «Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θ. και Δ. Τσάτσου» από την Γ.Γ.Ι.Φ κατόπιν διαγωνισμού. Το έργο είχε στόχο το σχεδιασμό, την πιλοτική εφαρμογή και την ολοκληρωμένη προετοιμασία της λειτουργίας ενός εργαλείου αξιολόγησης των επιπτώσεων της νομοθεσίας στον τομέα της ισότητας των φύλων.

Τα εργαλεία εκτίμησης επιπτώσεων της νομοθεσίας (**regulatory impact assessment**) στόχο έχουν αφενός να βελτιώσουν την ποιότητα της νομοθεσίας και αφετέρου να περιορίσουν εκ των προτέρων απρόβλεπτες συνέπειες στην κοινωνία και την οικονομία. Πιο συγκεκριμένα στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου (**gender mainstreaming**) η αξιολόγηση των επιπτώσεων (**Gender Impact Assessment**) είναι μια μεθοδολογία η οποία εξετάζει τις επιπτώσεις οι οποίες αφορούν στο φύλο και στην ισότητα των φύλων στο πλαίσιο των δημόσιων πολιτικών και της νομοθεσίας. Άρα αναφορικά με τη νομοθεσία η χρησιμότητα ενός τέτοιου εργαλείου έχει να κάνει με το γεγονός ότι όλες σχεδόν οι νομοθεσίες έχουν επιπτώσεις στα φύλα και επηρεάζουν αρνητικά ή θετικά την ισότητα των φύλων ακόμη και σε περιπτώσεις οι οποίες φαινομενικά εκλαμβάνονται ως ουδέτερες.

Συνεπώς, η χρήση εργαλείων εκτίμησης επιπτώσεων της νομοθεσίας συμβάλλουν στην δυνατότητα της νομοθεσίας να προάγει την ουσιαστική ισότητα των φύλων, κα-

θώς επίσης και στη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας κατά την εφαρμογή της στην πράξη. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων της νομοθεσίας πραγματοποιείται στο στάδιο του σχεδιασμού της νομοθεσίας, της τροποποίησης της και τέλος στο στάδιο της αξιολόγησης της.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου της Γ.Γ.Ι.Φ διενεργήθηκε μελέτη σε συστήματα και εργαλεία αξιολόγησης των επιπτώσεων νομοθεσιών και πολιτικών σε θέματα φύλου σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς επίσης και συγκριτική ανάλυση τους με κριτήριο τη συνάφειά τους με τα ελληνικά δεδομένα και τις ευκαιρίες αξιοποίησής τους. Επίσης καταγράφηκαν μεθοδολογίες και εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούν Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί προκειμένου να αξιολογήσουν και να εκτιμήσουν αφενός τις επιπτώσεις της νομοθεσίας όσον αφορά στο φύλο και αφετέρου την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις δημόσιες πολιτικές.

Η τελική φάση του έργου αφορούσε στην πραγματοποίηση της συγκριτικής αξιολόγησης των καταγεγραμμένων συστημάτων, με στόχο την επιλογή και εφαρμογή ενός εργαλείου συμβατού με το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο και συγχρόνως λειτουργικού και εύχρηστου.

Με την ολοκλήρωση του έργου η ΓΓΙΦ έχει στη διάθεση της ένα σύστημα αξιολόγησης επιπτώσεων νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων όσον αφορά στην ισότητα των φύλων, το οποίο υποστηρίζεται από το απαραίτητο ηλεκτρονικό εργαλείο. Η πιλοτική εφαρμογή αυτού του συστήματος αξιολόγησης των επιπτώσεων πραγματοποιήθηκε σε εκατό (100) νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις και διατάξεις, δηλαδή αξιολογήθηκε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της ελληνικής νομοθεσίας σε δεκαέξι (16) τομείς πολιτικής και αποτυπώθηκαν σημαντικά συμπεράσματα στους τομείς αυτούς. Οι τομείς πολιτικής στους οποίους εφαρμόστηκε αυτό το σύστημα αξιολόγησης των επιπτώσεων είναι της απασχόλησης, της υγείας, της παιδείας, της αγροτικής πολιτικής, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ασφάλισης και της κοινωνικής αλληλεγγύης, των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, του φορολογικού δικαίου, της μεταναστευτικής πολιτικής, της δικαιοσύνης, των καταναλωτών, του δημόσιου τομέα, των εκλογικών διαδικασιών, της ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας.

Αποτελέσματα ανά τομέα, της πιλοτικής εφαρμογής μπορείτε να δείτε στην ιστοσελίδα www.lawandgender.gr

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ

της Λάουρας Μαράτου-Αλιπράντη

EIGE: Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων

Μετά από πολύχρονες προσπάθειες και διαδικασίες για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για θέματα Ισότητας, μόλις το 2010 άρχισε να λειτουργεί το EIGE ως αυτόνομος διοικητικά ευρωπαϊκός οργανισμός με έδρα το Vilnius της Λιθουανίας (<http://eige.europa.eu/content/about-eige>).

Βασικό έργο του Ινστιτούτου είναι η ενίσχυση και προώθηση της ισότητας των δυο φύλων και η επίτευξη του στόχου της ισότητας στην Ευρώπη και πέρα από αυτή. Μέσα από τις ποικίλες δραστηριότητές του και την υψηλού επιπέδου εμπειρογνωμοσύνη που διαθέτει, υποστηρίζει το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καλυπτοντας την ανάγκη για συγκριτικά δεδομένα για τα 28 κράτη-μέλη. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των δράσεων του βασίζεται στη συνεκτική προσέγγιση που περιλαμβάνει τη συλλογή, την επεξεργασία και την ανάλυση πληροφοριών για θέματα ισότητας των φύλων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Εξάλλου, οι ποικίλες συνέργιες και συνεργασίες με ευρωπαϊκά όργανα, Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα που έχει αναπτύξει του επιτρέπουν να εκπληρώσει την αποστολή και να εξελιχθεί ως το κέντρο της γνώσης σε θέματα ισότητας στην Ευρώπη. Από το 2010 έχει εκπονήσει πολλές συγκριτικές μελέτες σε σημαντικούς τομείς για την υποστήριξη των Προεδριών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και έχει δημοσιεύσει μεγάλο αριθμό μελετών εξασφαλίζοντας παράλληλα τη διάχυση των γνώσεων και της πληροφόρησης (<http://eige.europa.eu/content/publications>).

Το Ινστιτούτο διοικείται από ένα Διοικητικό Συμβούλιο (Management Board) στο οποίο συμμετέχουν εναλλάξ 18 χώρες και ένας εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.. Στο Expert Forum του EIGE συμμετέχουν εκπρόσωποι και των 27, χωρών, ένας εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και δυο εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το όργανο αυτό υποστηρίζει τις δραστηριότητες του Ινστιτούτου και αποτελεί συμβουλευτικό σώμα. Το συντονισμό του έργου και της λειτουργίας του Ινστιτούτου έχει η Διευθύντρια η κ. Virginjia Langbakk.

Το μέλος του Δ.Σ του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, η κ. Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη μετά από πρόσκληση και επιλογή της ειδικής Επιτροπής FEMM του ΕΚ συμμετέχει

στο Expert Forum εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Εχοντας σαν αποστολή το EIGE να αποτελέσει το Ευρωπαϊκό κέντρο γνώσης για θέματα ισότητας, δημιούργησε το 2013 **Resource and Documentation Centre** (RDC) το οποίο περιλαμβάνει πλούσια Βιβλιοθήκη (βιβλία, σειρές άρθρων, γκρι βιβλιογραφία, δημόσια έγγραφα πολιτικής κλπ) που το υλικό είναι διαθέσιμο σε ηλεκτρονικό κατάλογο, (πάνω από 26.000 τίτλοι) καθώς και μια Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων σε πολλούς τομείς με ελεύθερη πρόσβαση και αναζήτηση από κάθε ενδιαφερόμενο. Τα δεδομένα της Βάσης επικαιροποιούνται πολύ συχνά. Η δικτυακή βάση δεδομένων γίνεται σε συνεργασία με έξι Ευρωπαϊκά κέντρα Τεκμηρίωσης και Βιβλιοθήκες αντίστοιχα. Για την αναζήτηση δεδομένων και βιβλιογραφικού υλικού σχετικά με το φύλο μπορείτε να επισκεφτείτε την ηλεκτρονική διεύθυνση <http://eige.europa.eu/content/rdc>.

EIGE: Συνθετικός Δείκτης Μέτρησης της Ισότητας των δυο Φύλων /Gender Equality INDEX

Στις 13/6/2013, στο κτίριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες διοργανώθηκε από το EIGE / Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (www.eige.europa.eu) ειδική εκδήλωση για την παρουσίαση «Συνθετικού Δείκτη Ισότητας των δυο Φύλων /Gender Equality Index" που δημιουργήθηκε για πρώτη φορά και στοχεύει στη συγκριτική μέτρηση και την απεικόνιση της προόδου που συντελείται σε διάφορους τομείς όσον αφορά την ισότητα των δυο φύλων, την επισήμανση των ελλείψεων και των διαφορών ανάμεσα στις 27 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά από μια σύντομη εισαγωγή της Διευθύντριας του Ινστιτούτου κ. Virginjia Langbakk, τα μέλη της διεπιστημονικής ερευνητικής ομάδας στην οποία συμμετέχουν ειδικοί επιστήμονες, κοινωνιολόγοι, στατιστικοί, πληροφορικοί κλπ παρουσίασαν το θεωρητικό πλαίσιο και ανέλυσαν διεξοδικά τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την κατάρτιση του δείκτη.

Ο Συνθετικός Δείκτης Ισότητας αποτελείται από έξι επιμέρους τομείς: εργασία, χρήματα, εκπαίδευση/γνώση, χρόνος, πολιτική συμμετοχή, υγεία. Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν συνοπτικά τα αποτελέσματα των υπολογισμών για το σύνολο των 27 χωρών-μελών της ΕΕ. Η ανάλυση έδειξε ότι βρισκόμαστε μόλις στο μέσον του δρόμου. Έχουμε διανύσει δηλαδή το μισό δρόμο παρά τα 50 χρό-

για πολιτικών και παρεμβάσεων για την ισότητα των δυο φύλων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο συνολικός μέσος όρος είναι 54% (όπου το 1 αντιστοιχεί στη πλήρη ανισότητα και το 100% στη πλήρη ισότητα). Όπως δείχνουν τα δεδομένα του πιο κάτω Πίνακα οι μεγαλύτερες ανισότητες παρατηρούνται στον τομέα της πολιτικής (38,8%) και της διάθεσης χρόνου μεταξύ των ανδρών και των γυναικών (38,0%) ενώ στον τομέα της εργασίας και των αμοιβών υπάρχει σημαντική πρόοδος (69%). Εξάλλου, ο τομέας της υγείας παρουσιάζει τις λιγότερες διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα (90,1%). Η χώρα μας παρουσιάζει χαμηλό συνολικό δείκτη (40,0%) και σημαντική υστέρηση σε όλους τους τομείς εκτός από την υγεία.

Στην εκδήλωση παρέστησαν και έκαναν παρεμβάσεις ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Herman VAN ROMPUY, ο Ayrel CIOBANU-DORDEA, Δν/ντής της DG Justice της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ισότητας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου/FEMM κ. M. Gustafson καθώς και πολλοί Ευρωβουλευτές, Εμπειρογνώμονες της Ε.Ε. σε θέματα ισότητας, πανεπιστημιακοί, εκπρόσωποι ΜΚΟ και άλλων φορέων, η Πρόεδρος του EWL (Eur. Lobby Γυναικών) κ. Viviane Teitelbaum κ.ά. Από την

Ελλάδα παρέστησαν η Βουλευτής κ. Κ. Παπακώστα, Πρόεδρος της Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Νεολαίας της Ελληνικής Βουλής και η Β' Αντιπρόεδρος του Συνδέσμου κ. Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη, Δρ Κοινωνιολογίας, και Μέλος του Expert Forum του EIGE (εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

Όπως επισημάνθηκε, ο « Συνθετικός Δείκτης Ισότητας» αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο που θα βοηθήσει στην κατανόηση των διαφορών ανάμεσα στις 27 χώρες-μέλη της ΕΕ, θα συμβάλει στην προώθηση της ισότητας, στο σχεδιασμό κατάλληλων πολιτικών για την μείωση των έμφυλων διαφοροποιήσεων και ανισοτήτων αλλή και στη διενέργεια συγκρίσεων ανάμεσα στις χώρες. Εξάλλου, η συστηματική επικαιροποίηση του συνθετικού αυτού πρώτου ολοκληρωμένου δείκτη κάθε δυο χρόνια θα βοηθήσει στην παρακολούθηση της προόδου που συντελείται στα ζητήματα της ισότητας ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες διαχρονικά, στην τεκμηριωμένη ανάδειξη των ιδιαίτεροτήτων αναδεικνύοντας συγχρόνως τις διαφοροποιήσεις αλλή και τις ανάγκες ανά χώρα για την επιτάχυνση του τελικού στόχου της ισότητας συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας πιο ισότιμης με βάση το φύλο Ευρώπης.

Scores of the Gender Equality Index

Country	Index	Work	Money	Knowledge	Time	Power	Health
SE	74.3	78.6	80.2	66.3	63.9	74.3	93.1
DK	73.6	81.6	79.2	75.1	64.9	60.0	91.8
FI	73.4	82.0	78.4	67.0	63.8	68.8	89.9
NL	69.7	73.1	82.5	65.5	71.3	52.2	94.7
UK	60.4	76.6	74.3	68.8	43.2	35.2	95.4
BE	59.6	66.4	79.3	54.7	45.3	45.2	94.1
FR	57.1	67.0	75.9	49.4	35.8	50.3	90.6
SI	56.0	69.1	70.2	51.4	49.1	36.0	88.7
IE	55.2	71.0	77.0	52.8	53.4	26.5	96.4
ES	54.0	61.3	60.7	53.5	33.8	47.2	90.7
DE	51.6	72.5	76.3	44.1	41.6	28.0	89.5
LU	50.7	66.4	90.9	61.1	48.9	14.7	93.9
AT	50.4	73.9	77.9	44.6	40.0	24.3	91.6
EE	50.0	64.6	49.1	53.0	51.4	27.5	83.8
CZ	44.4	71.6	59.3	37.3	23.2	29.6	89.6
LV	44.4	54.9	42.0	38.8	35.2	38.6	77.1
PL	44.1	61.4	52.2	44.0	20.9	34.5	82.6
LT	43.6	61.0	41.5	47.4	24.1	32.1	84.9
CY	42.0	68.7	74.1	52.9	25.3	12.2	91.1
MT	41.6	55.0	68.2	34.0	37.5	18.7	93.2
HU	41.4	55.9	54.4	35.1	32.5	24.4	83.7
PT	41.3	66.2	56.3	30.4	22.4	30.6	84.5
SK	40.9	61.0	53.7	35.0	17.8	33.1	85.8
IT	40.9	60.6	68.2	32.1	33.0	18.6	90.8
EL	40.0	59.7	63.3	36.7	17.4	24.4	92.4
BG	37.0	49.9	40.7	32.0	17.3	33.8	84.5
RO	35.3	60.4	39.0	28.8	17.8	24.9	84.0
EU-27	54.0	69.0	68.9	48.9	38.8	38.0	90.1

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ

Εργασιακός Μεσαίωνας στον 21ο αιώνα

της Ιλέανας Σακκά

Την 28η Μάη 2014 έγινε στη Γενεύη η έναρξη εργασιών της ετήσιας συνόδου της Διεθνούς Συνδιάσκεψης Εργασίας και η χώρα μας είχε την τιμητική της. Μια μαύρη τιμητική, αφού το Διεθνές Γραφείο Εργασίας του ΟΗΕ (ILO) ήλθε με βάση τα περιεχόμενα των μνημονίων τις πρακτικές που αφορούν τις μειώσεις μισθών και συντάξεων.

Συγκεκριμένα στη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας πραγματοποιήθηκε ακρόαση της χώρας μας για σοβαρότατες παραβιάσεις της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 102.

As σημειωθεί ότι στο συμπέρασμα της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν καταλήξει και άλλοι κορυφαίοι διεθνείς Οργανισμοί προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η UNICEF.

Παράλληλα, η ετήσια έκθεση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) διαμνύει ότι «η ανάπτυξη δεν συμβαίνει από μόνη της μέσω της ανάπτυξης των εξαγωγών, της απειλευθέρωσης του εμπορίου και των άμεσων ξένων επενδύσεων.... Η κοινωνική προστασία, ο σεβασμός στους βασικούς κανόνες εργασίας και οι πολιτικές που προωθούν την κανονική απασχόληση είναι, επίσης, καθοριστικές για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, οι οποίες με τη σειρά τους βελτιώνουν το επίπεδο διαβίωσης, αυξάνουν την εγχώρια κατανάλωση και οδηγούν τη συνολική οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας.....Οι ευκαιρίες μιας αξιοπρεπούς θέσης εργασίας για τις γυναίκες και τους άνδρες βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη, ενώ παράλληλα μειώνουν τη φτώχεια».

Θεώρησα σκόπιμη αυτή την εισήγηση, για να μην θεωρηθεί ότι όσα θα ακολουθήσουν εμπεριέχουν προκατάληψη ή σκοπιμότητα.

Είναι, εξ άλλου, αρκετά διαφωτιστικά τα στοιχεία είτε της EUROSTAT είτε της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, τα στοιχεία του ΟΑΕΔ, οι μελέτες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, σχετική αρθρογραφία εργατολόγων και πανεπιστημιακών, που βλέπουν το φώς της δημοσιότητας και μας μυσούν στο ζοφερό κόσμο των ανέργων.

Ιδιαίτερα τα τέσσερα τελευταία χρόνια η ανεργία εκτοξεύτηκε από το 7,5% στο 28% και από 350 χιλ. σε 1 εκατ. 400 χιλιάδες ανέργους-άνεργες, μοχλός δραματικής μείωσης των αμοιβών των εργαζομένων. Η δε ανεργία των νέων εκτινάχθηκε πάνω από 60%, ιδιαίτερα νέων με υψηλό επίπεδο μόρφωσης.

Η EUROSTAT μετρά σε 27,2% την ανεργία στην Ελλάδα, το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και επισημαίνει ότι υπάρχει χάος ποσοστών μεταξύ Βορρά και Νότου.

Η ανασφάλιστη εργασία στη χώρα μας από 22% ανήλθε στο 40% ,η δε ατομική συμφωνία εργαζόμενου-ης με τον εργοδότη-τρια για το ύψος του μισθού αντί της εφαρμογής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας ανέρχεται στο 80%. Αυτό σημαίνει ότι οι αμοιβές συρρικνώνονται δραματικά και η απώλεια της αγοραστικής δύναμης ανέρχεται στο 50%.

Αυτές οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Ηδη από το 2003 υπήρξε νομοθετική παρέμβαση, με το επιχείρημα της αντιμετώπισης της ανεργίας, και καταστρατηγήθηκε το δωρο, η μείωση αμοιβής των υπερωριών, υπήρξαν τα Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης για περιοχές που ήδη μαστίζονταν από την ανεργία από την τελευταία 10ετία του 20ου αιώνα και φθάσαμε στην 2η 10ετία του 21ου αιώνα και το εργασιακό τοπίο άλλαξε άρδην και προς το χειρότερο.

Οι κατακτήσεις των εργαζομένων του 20ου αιώνα, στα πλαίσια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, έγιναν βορά των αγορών και συρρικνώθηκαν στο βωμό διατήρησης των κερδών του κεφαλαίου και των αγορών.

Στην παραγμένη εποχή που ζούμε, με την αύξηση της ανεργίας και της μετανάστευσης και της γενικότερης ανασφάλειας ο κόσμος της εργασίας καθημερινά χάνει δικαιώματα.

Κάποιες προσπάθειες που έγιναν για την αντιμετώπιση της ανεργίας μέσα από τα τρία Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) και το ΕΣΠΑ ουσιαστικά αφορούσαν προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, τα γνωστά ως STAGE (ήταν τα πρώτα που αποτέλεσαν την απαρχή για την κατάργηση θέσεων πλήρους και μόνιμης απασχόλησης), προγράμματα επανεκπαίδευσης και κατάρτισης ανέργων, κλπ.

Σημασία δεν έχει πόσα προγράμματα εκτελέστηκαν, αλλά αν αξιολογήθηκαν και τι αποτελέσματα έδωσαν για όσους, όσες τα παρακολούθησαν.

Από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω, δεν υπήρξε καμία αξιολόγηση και βέβαια δεν υπήρξε μέτρηση αποτελέσματος. Δηλ. πόσοι-ες βρήκαν σταθερή θέση απασχόλησης, πόσοι-ες μερική ή ορισμένου χρόνου ή έργου ή καθόλου. Δεν υπάρχει βάση δεδομένων με συγκεντρωτικά στοιχεία.

Αυτό το διάστημα βρίσκεται σε εξέλιξη νέα επιδότηση ερ-

γοδοτών-τριών για πρόσληψη ανέργων και ανάλογα με την ηλικία θα κυμαίνεται και το ύψος της επιδότησης. Η επιδότηση θα ισχύσει για 4 ή 6 μήνες και επαφίεται στην ικανότητα του, της εργαζόμενου-ns να πείσει, τον εργοδότη-τρια να μετατραπεί η σύμβασή του-της σε σταθερή. Άραγε όταν υπάρχει η δυνατότητα για απασχόληση επιδοτούμενου-ns ανέργου-ns γιατί να υπάρξει μετατροπή σε σταθερή απασχόληση που θα βαρύνει το κόστος εξ ολοκλήρου την επιχείρηση;

Απλά έχουμε μόνιμα ημίμετρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας, η οποία ανακυκλώνεται, και χαμένα κονδύλια για ουσιαστικά μέτρα για τους, τις ανέργους-ες.

Στο όνομα της οικονομικής κρίσης το ωράριο εργασίας, όπως το γνωρίζαμε και προβλεπόταν από Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, δεν ισχύει πλέον.

Ακόμα και σε χώρους που θεωρούνται προνομιακοί το ωράριο έγινε λήστικο. Οι τραπεζοϋπάλληλοι έχουν ωράριο 8-3 και φεύγουν 5 ή 6 ώρα από την τράπεζα. Οι εργαζόμενοι στην υγεία δουλεύουν πρωί και νύχτα (2 ωράρια σε ένα 24ωρο) και με οφειλόμενα ρεπό ων ουκ έστιν αριθμός. Στα σούπερ μάρκετ 3ωρη ή 4ωρη απασχόληση η διακεκομμένο ωράριο.

Στα δε συνεργεία των υπεργολάβων, το προσωπικό, που στην πλειοψηφία είναι μετανάστες-τριες, όχι μόνο δεν έχει ωράριο, αλλά ασκεί και πολλαπλά καθήκοντα και με ελάχιστο μισθό, πολύ συχνά χωρίς ασφάλιση, όπως επίσης συχνό είναι το φαινόμενο καθυστέρησης των δεδουλευμένων.

Σε πολλές περιπτώσεις σε μεγάλο αριθμό εργαζομένων είτε καταβάλλεται έναντι ακόμα και 20 ευρώ την βδομάδα, είτε δίνονται κουπόνια για σούπερ μάρκετ ή πιστωτικές κάρτες.

Στον τουρισμό, που φέτος γνώρισε άνθιση, λόγω της κερκτικής κατάστασης στις χώρες της Μέσης Ανατολής

και της Βόρειας Αφρικής, οι εποχικά εργαζόμενοι-ες αντικαταστάθηκαν από σπουδαστές των ΙΕΚ για μικρότερη αμοιβή, με τη μορφή δήθεν της πρακτικής εξάσκησης.

Ελάχιστες είναι οι επιχειρήσεις πλέον που δεν εκμεταλλεύονται την οικονομική κρίση και που οι εργαζόμενοι-ες συνεχίζουν να απολαμβάνουν τα εργασιακά τους δικαιώματα.

Στα νέα προγράμματα αντιμετώπισης της ανεργίας, που βρίσκονται σε εξέλιξη, έχει εφευρεθεί ένας νέος χαρακτηρισμός «ωφελούμενοι». Από το εργαζόμενοι-ες πήγαμε στο απασχολήσιμοι-ες και τώρα στο ωφελούμενοι-ες.

Στο 2ήμερο 8-9/10/2014 η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή Ελλάδας σε συνεργασία με την Διεθνή Ένωση των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών διοργάνωσε στη χώρα μας 2ήμερη Διεθνή Συνάντηση για τις εργασιακές σχέσεις και τον ρόλο των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών.

Στο κλείσιμο των εργασιών αναφέρθηκε ότι εκτός από την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων έχουμε συγχρόνως και συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους (στην υγεία-πρόνοια 35%). Οι στόχοι της Λισαβόνας για την αντιμετώπιση της ανεργίας μεταφέρθηκαν από το 2010 στο 2020.

Δόθηκαν συγκεκριμένα στοιχεία, όπως ότι 400.000 δεν έχουν ούτε ένα ευρώ, σε 600.000 οικογένειες δεν υπάρχει ούτε ένας εργαζόμενος-η, τρία εκατομμύρια είναι οι ανασφάλιστοι-ες και τρία εκατομμύρια κάτω από το όριο της φτώχειας.

Αυτή είναι η κατάσταση σήμερα στη χώρα μας και χρειάζεται σοβαρή δουλειά και ουσιαστική λειτουργία των αρμόδιων θεσμών για να αλλιάξει αυτή η κατάσταση και να επανέλθουν τα εργασιακά δικαιώματα των εργαζομένων.

Συνέχεια του άρθρου "Η Μαντήλα στα Σχολεία της Τουρκίας" από την σελίδα 36

Οι πρώτες υποστηρίζουν ότι η πρόοδος επιτυγχάνεται με το να ακολουθήσουν το δρόμο των σύγχρονων φεμινιστριών της Δύσης, ενώ οι ισλαμίστριες οραματίζονται ένα «αθλητικό» Ισλάμ και υποστηρίζουν ότι η πρόοδος για τις γυναίκες μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο στο πλαίσιο της ισλαμικής πίστης. Και η «μαντήλα» βρίσκεται στο κέντρο της αντιπαλότητας.

Αν και δεν είναι δυνατόν στις λίγες αυτές γραμμές να γίνει μια ολοκληρωμένη αντιπαράθεση και εκτίμηση των θέσεων των ισλαμιστριών και μη φεμινιστριών της Τουρκίας, στο πλαίσιο των αδιαμφισβήτητων αξιών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του δυτικού πολιτισμού και εκφράζοντας την πάγια ιδεολογία του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, που υπήρξε πρωτοπόρος για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών και γενικά τη θέση και το ρόλο τους στην κοινωνία, τάσσομαι με τη θέση των φεμινιστριών που υποστηρίζουν τις δυτικές αξίες του φεμινισμού, που κυρίως εκφράζει τον κοσμικό χαρακτήρα του κράτους. Αυτή άλλωστε η θέση στηρίζεται και στις επίσημες, από ετών, επιδιώξεις της Τουρκίας για την ένταξή της στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και αυτό το θέμα όμως βρίσκεται σε εκκρεμότητα και με πολλές πολιτικές προεκτάσεις.

Στα πλαίσια του οικουμενικού ανθρωπιστικού δικαίου,

αρχής γενομένης από την *Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* του 1948, η Τουρκία έχει αποδεχθεί και τη Διεθνή Σύμβαση για την *Εξάλειψη των Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών*, τη γνωστή με τα αρχικά της από τον τίτλο της στ' αγγλικά CEDAW. Ειδικά η παρ. στ' του άρθρου 2 της Σύμβασης αυτής, η οποία θεωρείται ως το «ιερό Ευαγγέλιο των δικαιωμάτων των γυναικών», ορίζει ότι τα κράτη οφείλουν: «να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και νομοθετικών διατάξεων, για να τροποποιήσουν ή να καταργήσουν κάθε νόμο, κανονιστική διάταξη, έθιμο ή συνήθεια που αποτελεί διάκριση κατά των γυναικών»

Κλιείνοντας θα πρέπει ιδιαίτερα να τονιστεί ότι η Αραβική Άνοιξη που ξεκίνησε πριν από δύο χρόνια στην Αίγυπτο, τόσο ελπιδοφόρα ειδικά για τις μουσουλμανικές χώρες και ιδιαίτερα για τις γυναίκες, σήμερα έχει εκτραπεί σε εφιάλητη για την ειρήνη και τα δικαιώματα του ανθρώπου στις μουσουλμανικές χώρες, αλλά εξαπλώνεται επικίνδυνα και στη Δύση. Σ' αυτή τη θλιβερή πραγματικότητα η προστασία της προσωπικότητας και των γυναικών και των ελευθεριών, που πηγάζουν και από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο αποτελεί αναμφίβολα τη μέγιστη προτεραιότητα.

Νέα από παντού

Επιμέλεια: Καίτη Μποτοπούλου

Γυναίκες στην Ευρωβουλή

Η παρουσία των γυναικών στο Ευρωκοινοβούλιο αυξάνεται αργά αλλά σταθερά. Το 1979, όταν εξελέγησαν για πρώτη φορά με καθολική ψηφοφορία τα μέλη του Ευρωκοινοβουλίου, οι γυναίκες αποτελούσαν το 16%. Στο Ευρωκοινοβούλιο του 2014 το ποσοστό έφτασε το 36%. Μεταξύ των νέων εκλεγμένων ευρωβουλευτών είναι η Σουδη Σοράγια Πόστ, η πρώτη εκπρόσωπος φεμινιστικού κόμματος, του κόμματος 'Φεμινιστική Πρωτοβουλία' που ιδρύθηκε το 2005 και έλαβε το 2010 ποσοστό 0,4% και το 2014 5,3%. Η δράση του κόμματος επικεντρώνεται στα θέματα άμβλωσης και ίσης αμοιβής καθώς και στο θέμα της αξιοπρέπειας των Ρομά. Το σύνθημα της Σ. Πόστ είναι: "Αντικαταστήστε τους ρατσιστές με φεμινιστές".

Η παρουσία των γυναικών στη Μουσική

Την παραμονή της ημέρας της γυναίκας 7/3/2014 δόθηκε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών Συναυλία αποκλειστικά με γυναίκες συνθέτες, αρχιμουσικούς και εκτελεστές. Στην Κρατική Ορχήστρα Αθηνών σολίστ ήταν η διακεκριμένη πιανίστα Ναταλία Μιχαηλίδου και αρχιμουσικός η Λίζα Ξανθοπούλου. Τα έργα που εκτελέστηκαν ήταν έργα γυναικών. "Τα έξι γράμματα για την Κάληλας" και "ο Απόλλων" είναι έργο της συνθέτιδας και μαέστρου Κωνσταντίνας Γουρζή η οποία αφιερώνει την νέα της αυτή σύνθεση στη μνήμη της Μ. Κάληλας. Παίχτηκαν επίσης το κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα της κορυφαίας πιανίστας και συνθέτιδας Κλάρα Βικ-Σούμαν (1833) και η Πέμπτη Συμφωνία της Αιμιλίας Μάγερ που υπήρξε η πολυγραφότερη Γερμανίδα συνθέτης του 19ου αιώνα.

Η θέση της γυναίκας στην Τουρκία

Η εξουσία του ΑΚΡ (Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης) με επικεφαλής τον Ταγίπ Ερντογάν, έφερε τα γυναικεία ζητήματα στην Τουρκία πολλά χρόνια πίσω. Η πατριαρχική εξουσία αναπαράγεται μέσω του πολιτικού συστήματος. Οι γυναικείες οργανώσεις κατηγορούν την κυβέρνηση Ερντογάν για μια σειρά παρεμβάσεων στη ζωή και την καθημερινότητα

των γυναικών. Παρέμβαση στον αριθμό των παιδιών που θα γεννήσουν, παρέμβαση στο δικαίωμα της άμβλωσης, στον τρόπο της εμφάνισής τους ακόμη και στον τρόπο της έκφρασης των συναισθημάτων τους. Έκανε το γύρο του κόσμου η δήλωση του αντιπροέδρου της τουρκικής κυβέρνησης ότι οι γυναίκες δεν πρέπει να γελούν δυνατά στο δρόμο γιατί δεν συνάδει προς την τιμή και την αξιοπρέπεια τους. «Κοιτάζοντας την Τουρκία, βλέπω ότι απομακρύνεται από τις αρχές της σύγχρονης κοσμικής δημοκρατίας» λέει η γνωστή συγγραφέας Μελέτη Αρικών.

Οι γυναίκες στο Πακιστάν

Η πραγματικότητα των γυναικών στο Πακιστάν είναι δύσκολο να κατανοηθεί. Πηγαίνουν στο σχολείο και το πανεπιστήμιο, εργάζονται (σε κατώτερες θέσεις), κερδίζουν χρήματα αλλά εξακολουθούν να πέφτουν θύματα βιασμών και γενικά βίας.

Η κοινωνία θεωρεί πως αποτελούν απλά ένα περιουσιακό στοιχείο και πως δεν είναι άξιες ούτε να μορφώνονται ούτε να εργάζονται.

Στο Πακιστάν οι νόμοι, οι κοινωνικοί κώδικες και τα θρησκευτικά ήθη δεν εγγυώνται στη γυναίκα μια θέση ισότητας με τον άνδρα. Όμως ο φεμινισμός υπάρχει στο Πακιστάν από τότε που ιδρύθηκε η χώρα. Οι Πακιστανές φεμινίστριες δίνουν σκληρή μάχη για την πολιτική, πολιτισμική και οικονομική ισότητα των γυναικών στη χώρα τους. Το συγκλονιστικότερο παράδειγμα αντίστασης προς τα παλιά ήθη μας το δίνει η 16χρονη μαθήτρια Μαλέλα Γιουσαφζάι που πυροβολήθηκε στο κεφάλι μέσα στο σχολικό λεωφορείο επειδή υπερασπιζόταν το δικαίωμα των κοριτσιών στην εκπαίδευση.

Αλέκα Χάμοντ

Πρωθυπουργός της Γροιλανδίας

Η Γροιλανδία είναι μια ακόμη χώρα με γυναίκα Πρωθυπουργό. Η Αλέκα Χάμοντ 47 ετών που ηγείται του κεντρικού κόμματος Σιουμούτ μόλις ανέλαβε τα νήια του κράτους δήλωσε ότι θα δοθεί τέλος στην απαγόρευση εξόρυξης και πώλησης ραδιενεργών υλικών. Η Γροιλανδία έχει τεράστι-

ους μεταλλευτικούς πόρους στους οποίους περιλαμβάνονται ουράνιο και σπάνιες γαίες. Η χώρα, για να μειώσει την εξάρτησή της από τη Δανία, έχει ανάγκη από ξένους επενδυτές. Η Πρωθυπουργός προτιμά τους επενδυτές από τους Δανούς (Στη Δανία πρωθυπουργός είναι μια ακόμη δυναμική γυναίκα, η Χέλε Θόρνινγκ-Σμίτ).

Τζόις Μπαντά

Πρόεδρος του Μαλάουι

Η Τζόις Μπαντά γεννήθηκε το 1950 σε ένα χωριό κοντά στην πρωτεύουσα του Μαλάουι. Κόρη μουσικού, στα νιάτα της πουλούσε μαντάσι(τηγανίτες) σε λαϊκές αγορές. Μετά το σχολείο, φοίτησε σε αμερικανικά και ιταλικά πανεπιστήμια και έγινε γνωστή για το έργο της στην προώθηση των γυναικείων θεμάτων. Το 1989 ίδρυσε την Εθνική Ένωση Επιχειρηματιών Γυναικών συγκεντρώνοντας χρήματα που έδινε σε γυναίκες για να ξεκινήσουν δικές τους δουλειές. Οι γυναίκες δεν μπορούσαν να πάρουν δάνεια επειδή οι τράπεζες ζητούσαν την έγκριση ενός άνδρα συγγενούς.

Στο βαθιά συντηρητικό Μαλάουι, όπου οι γυναίκες παίζουν δευτερεύοντες ρόλους, η Μπαντά εγκατέλειψε τον πρώτο της σύζυγο με τον οποίο είχε τρία παιδιά καταγγέλλοντας ότι την κακοποιούσε. Ο σημερινός της σύζυγος Ρίτσαρντ Μπαντά με τον οποίο απέκτησε ακόμη δυο παιδιά είναι συνταξιούχος Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η Πρόεδρος άρχισε την πολιτική της καριέρα το 1999 με μια θέση στο Κοινοβούλιο. Αργότερα τοποθετήθηκε Υπουργός Ισότητας και Κοινωνικών Υπηρεσιών και το 2009 έγινε αντιπρόεδρος της χώρας της. Ως πρόεδρος δήλωσε ότι θα υπηρετήσει τον λαό, ανακοίνωσε την πώληση του προεδρικού αεροσκάφους και εξήντα πολυτελών κυβερνητικών αυτοκινήτων και μετακινείται με δημόσια μέσα.

Η Τζόις Μπαντά πέτυχε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα σημαντικές αλλαγές και σίγουρα ταραίζει τα λιμνάζουσα νερά της αφρικανικής πολιτικής.

Αν Ινταλγκό

Δήμαρχος Παρισίου

Η Αν Ινταλγκό γεννήθηκε στο Σαν Φερνάντο της Ισπανίας το 1959. Έχει τη γαλλική και την ισπανική υπηκοότητα και είναι μέλος του κόμματος PS(σοσιαλιστικό κόμμα). Έχει σπουδάσει Πολιτικές Επιστήμες με μεταπτυχιακό στο Κοινωνικό και Συνδικαλιστικό Δίκαιο. Μεταξύ του 1997 και 2002 εργάστηκε ως σύμβουλος σε τρία υπουργεία κατά τη διάρκεια της πρωθυπουργίας Ζοσπέν και συνεργάστηκε με την Μαρτίν Ομηρί υπουργό Εργασίας και αργότερα με την Ν. Περί υπουργό για τα Δικαιώματα της Γυναίκας. Το 2001 οργάνωσε την προεκλογική εκστρατεία του Σοσιαλιστικού κόμματος για τις αυτοδιοικητικές εκλογές. Ο εκλεγείς Δήμαρχος Μπερτράν ντε λα Νοέ την επιφόρτισε με τον τομέα της ισότητας Ανδρών-Γυναικών και αργότερα την ονόμασε Αντιδήμαρχο.

Τον Μάρτιο του 2014 το σοσιαλιστικό κόμμα κερδίζει τις εκλογές και τον Απρίλιο του 2014 η Αν Ινταλγκό γίνεται η πρώτη γυναίκα Δήμαρχος του Παρισίου.

Φατού Μπενσούντα

Εισαγγελέας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης

Η Φατού Μπενσούντα γεννήθηκε στην πρωτεύουσα της Γκάμπιας, Μπανγιούλι το 1961 σε μια πολυγαμική μουσουλμανική οικογένεια και μεγάλωσε με τις δυο συζύγους του πατέρα της και τα 12 αδέρφια της. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Ιφέ της Νιγηρίας και αφού έλαβε το δίπλωμα Νομικής παρακολούθησε μαθήματα στο Διεθνές Ινστιτούτο Θαλάσσιου Δικαίου στη Μάλτα. Εργάστηκε για 20 χρόνια στο γραφείο του δημόσιου κατηγορού της Γκάμπιας και ανέβηκε τα σκαλιά της ιεραρχίας ως το αξίωμα της Υπουργού Δικαιοσύνης. Η διεθνής καριέρα της άρχισε όταν ξεκίνησε να εργάζεται ως νομική σύμβουλος στη διεθνή δίκη για τα εγκλήματα στη Ρουάντα. Το 2004 εντάχθηκε στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ως βοηθός Εισαγγελέα και σήμερα είναι επικεφαλής Εισαγγελέας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Αποφασιστική, ακέραιη και εργατική, με μεγάλη εμπειρία στην αναζήτηση της δικαιοσύνης έχει θέσει ως προτεραιότητα να αλλιάξει την προσέγγιση του Δικαστηρίου προς τα θύματα, να κυνηγήσει διεφθαρμένους πολιτικούς και εγκληματίες και να αποκαταστήσει τη φήμη της Δικαιοσύνης που έχει τρωθεί.

Ρένα Ασημακοπούλου

Πρόεδρος Αρείου Πάγου

Για πρώτη φορά μια γυναίκα κατέκτησε την κορυφή της Δικαιοσύνης στην Ελλάδα. Η κα. Ρένα Ασημακοπούλου επελέγη Πρόεδρος του Αρείου Πάγου τον Ιούλιο του 2011 ύστερα από μια διαδρομή 42 χρόνων αφιερωμένη στη νομική επιστήμη. Η προσωπικότητά της χαρακτηρίζεται από συνέπεια, ακεραιότητα, εντιμότητα και αίσθημα δικαίου όπως λένε οι συνάδελφοι της. Γεννήθηκε στη Μεσσηνία (Χάληη Πυλίας) το 1946 και προέρχεται από δικηγορική οικογένεια. Πιστεύει ακράδαντα ότι «η προσφυγή στη Δικαιοσύνη για το λαό αποτελεί το καταφύγιο του».

Η κα. Ρένα Ασημακοπούλου είναι σήμερα συνταξιούχος.

Εφτέρπη Κουτζαμάνη

Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Η κα. Εφτέρπη Κουτζαμάνη γεννήθηκε το 1949 στη Μυτιλήνη. Φοίτησε στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης από όπου έλαβε το πτυχίο της νομικής και αργότερα (το 1974) άδεια δικηγόρου Μυτιλήνης. Υπηρέτησε ως Εισαγγελέας Πρωτοδικών Σπάρτης. Το 1985 έγινε Εισαγγελέας Πρωτοδικών

Αθηνών και το 2003 Εισαγγελεύς Εφετών Αθηνών. Είναι η πρώτη γυναίκα που ανέρχεται στη κορυφή της Εισαγγελικής ιεραρχίας αναλαμβάνοντας τα ηνία της εισαγγελίας του Αρείου Πάγου από την 1η Αυγούστου του 2013. Οι υποθέσεις που έχει αναλάβει η κυρία Κουτζαμάνη είναι πολλές και κορυφαίες, ξεχωρίζουν η εκδίκαση σε δεύτερο βαθμό της υπόθεσης της 17 Νοέμβρη καθώς και η πολύκροτη υπόθεση 'Χρυσή Αυγή'.

Καλλιόπη Σπανού

Η Συνήγορος του Πολίτη

Η κα. Καλλιόπη Σπανού, καθηγήτρια του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι Συνήγορος του Πολίτη από το 2011.

Η κα. Σπανού που υπήρξε αναπληρώτρια Συνήγορος με επικεφαλής τον κ. Γ. Καμίνη είναι υπεύθυνη για τις σχέσεις κράτους-πολίτη και συνεχίζει την επιτυχή πορεία της Αρχής στη διαμεσολάβηση μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και των πολιτών.

Χαμπίμα Σαρόμπι

Πρώην Κυβερνήτης της επαρχίας Μπάμιαν του Αφγανιστάν διεκδίκησε την αντιπροεδρία στις τελευταίες εκλογές του Απριλίου 2014. Σε μια κοινωνία όπου οι γυναίκες δεν είχαν φωνή, η πρόσδος αυτή είναι σημαντική. Η Χαμπίμα Σαρόμπι μιλάει υπέρ των δικαιωμάτων των γυναικών και είναι γνωστή για το έργο της στην εκπαίδευση των γυναικών. Σύμφωνα με στατιστικές, στο Αφγανιστάν μόλις το 22% των γυναικών μεταξύ 15 και 24 ετών ξέρει γραφή και ανάγνωση.

Η Χαμπίμα Σαρόμπι είναι γιατρός και έχει διατελέσει Υπουργός Πολιτισμού και Γυναικείων Θεμάτων.

Γουέντι Ντέιβις

Γερούσιαστής του Τέξας

Η δημοκρατική γερούσιαστής έγινε γνωστή σε όλο τον κόσμο όταν μίλησε όρθια επί 10 ώρες και 40 λεπτά και κατέστησε έτσι εκπρόθεσμη τη συζήτηση για το νομοσχέδιο κατά των αμβλώσεων (Το νομοσχέδιο έπρεπε να ψηφιστεί πριν από τις 12 τα μεσάνυχτα). Η ομιλήτρια δεν επιτρεπόταν, σύμφωνα με τον κανονισμό, να καθίσει ούτε να κάνει διάλειμμα για φαγητό ή τουαλέτα. Η Γ. Ντέιβις είναι αθλήτρια, δρομέας και ποδηλάτρια. Προέρχεται από ταπεινή οικογένεια και αναγκάστηκε να δουλέψει από τα 14 της χρόνια. Χωρισμένη μητέρα ενός παιδιού στα 19 της έκανε παράλληλα δυο δουλειές για να ζήσει και κατάφερε να πάρει πτυχίο Νομικής από το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ. «Είναι άξια να διεκδικήσει το θώκο του Κυβερνήτη του Τέξας» λένε πολλοί συμπολίτες της.

Βαντάνα Σίβα

Ανάπτυξη του οικοφεμινισμού

Γεννήθηκε το 1952. Ινδή φιλόσοφος, ακτιβίστρια για την προστασία του περιβάλλοντος, φεμινίστρια και συγγραφέας. Κατοικεί στο Ν. Δελχί και έχει γράψει περισσότερα από 20 βιβλία. Το 1978 έλαβε το διδακτορικό της στη φιλοσοφία από το Πανεπιστήμιο του Δυτικού Οντάριο. Το 1982 ίδρυσε το ερευνητικό ίδρυμα για την Επιστήμη, την Τεχνολογία, την Οικολογία «Navalanya» καθώς και για την προστασία της βιοποικιλότητας και την προώθηση της βιολογικής γεωργίας.

Το 1993 η Βαντάνα Σίβα έλαβε το Εναλλακτικό βραβείο Νόμπελ για την τοποθέτηση των γυναικών και της οικολογίας στο επίκεντρο του σύγχρονου τρόπου ανάπτυξης. Η Βαντάνα Σίβα παίζει σημαντικό ρόλο στο παγκόσμιο κίνημα του Οικοφεμινισμού.

ΑΛΛΑΓΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας ανακοινώνει αλλαγή της ιστοσελίδας του.

Η νέα ιστοσελίδα μας είναι:

<http://www.leagueforwomenrights.gr>

Σας καλούμε να επισκέπτεσθε την ιστοσελίδα μας για την έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωσή σας σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες του Συνδέσμου

WOMEN'S STRUGGLE (O AGONAS TIS GYNAEKAS)

A Journal of the Greek League for Women's Rights
60, Skoufa st., Athens 106 80, Greece
Tel.: 210-36 26 460 - **Fax:** 210-36 16 236 - **e-mail:** L.Women-rights@otenet.gr
http://www.leagueforwomenrights.gr

This journal was first published in September 1923. Its publication was suspended by the Metaxas dictatorship (1936-1940), while the League ceased the publication during the colonel's dictatorship (1967-1974) in order to avoid censorship. It is being published in a new format.

Editor:	Lili Kourakou
Columnists:	K. Anagnostopoulou-Kourakou, Kety Botopoulou, Chara Karayannopoulou, Laoura Maratou-Alipranti, Theodora Papadopoulou, Ileana Sakka, Amalia Sarri
Copy Editor:	Terpsi Lambrinopoulou

GREEK LEAGUE FOR WOMEN'S RIGHTS: THE BOARD

Honourary President: Alice Yotopoulos-Marangopoulos

President: Lili Kourakou

Vice-Presidents: Irini Fereti, Laura Maratou-Alipranti

Secretary General: Terpsi Lambrinopoulou

Secretary: Chara Karayiannopoulou

Treasurer: Koula Anagnostopoulou-Kourakou

Members:

Kety Botopoulou, Dora Chiliadaki, Pinio Ioannidou, Koula Kassimati, Lena Kontoyiorgou, Theodora Papadopoulou, Ileana Sakka, Amalia Sarri, Metaxia Stavrianaki

ENGLISH SUMMARIES

WE WILL STAND UP AGAINST ALL DIFFICULTIES p. 1

By Lili Kourakou

The 'Struggle of Woman' remained silent for more than three years. In this main article, the GLWR President Lili Kourakou, explains how the economic crisis and the resultant economic difficulties for the GLWR made it impossible to finance the issue of our Journal all these years. She further gives an account of the work and actions of the GLWR in defending equality during these three years. Announces a Programme on "fighting gender stereotypes", co-financed by Greek and EU funds, which the League is implementing during 2014 and 2015. Finally she indicates the issues necessitating our attention and action in working towards substantive equality, for which she promises that the League will stand up and fight against all difficulties.

LILI KOURAKOU NEW PRESIDENT OF THE GLWR p. 2

The GLWR announces that as from December 2011 Lili Kourakou is President of the Board. A member of the League and of the Board since 1991, Lili Kourakou holds a degree in Law from the Law School of Athens University, and has studied Journalism at the American University in Washington D.C. USA, for two years. She has represented the League in missions in Greece and abroad, and is Editor of our Journal "Women's struggle".

LAST FAREWELL TO ELIA KOLOKYTHA p. 3

In January 2012 Vice President Elia Kolokytha left us. One of the most dedicated, active and loved members of the Board, Elia will always be remembered not only for her personality, but also for her great work, as she was the one to start and for many years operate the Legal Counseling function of the League, advising and supporting many women with various family problems.

Our Honorary President Alice Yotopoulos Marangopoulos, members of the Board and friends right for Elia Kolokytha in a special section of this issue dedicated to her memory.

ANNOUNCING THE LOSS OF SOULA PANARETOU p.7

It is with great sorrow that the GLWR announces that Soula Panaretou, our beloved President (2007-2011) and an ardent fighter for women's rights, left us this August.

The GLWR, in order to honour this extraordinary woman, whom we all loved and respected, a true fighter for human rights and especially women's rights, will dedicate the next issue of the "Women's struggle" to Soula Panaretou's memory. We will always remember her with love and cherish her memory.

GREECE: GENDER IMPACT OF ECONOMIC CRISIS p.8

The following Memo (in parallel with an oral briefing) was presented to representatives of International Organisations (UN, European Parliament, OSCE, Social Platform), visiting Greece during 2013 to investigate the impact of austerity measures of women.

Greek League for Women's Rights

The economic crisis existing in Greece for the last 4 years, a result of which are the austerity measures imposed to the Greek people by the Troika (IMF, EU, ECB) as from May 2010, have created dramatic social and economic conditions, affecting the whole of the Greek population. Men and women alike suffer from drastic cuts in salaries and pensions, heavy direct and indirect taxation, taxes on property, massive dismissals, high unemployment, reduced social benefits, violations of Constitutional stipulations protecting fundamental rights, drastic changes of the labour law, deterioration of education and public health services, closing down of small businesses, the younger educated generation leaving the country in search of decent occupation abroad, increasing violence and crime, privatization of public utilities, selling out of significant state property, including airports, seaports, precious land and profitable public enterprises, uncertainty for people's bank deposits, lack of prospect for improvement in the near and medium term future. Already

nearly 70% of the population lives below the "at risk of poverty" level, demand for food handouts is increasing, a new class of homeless is rising following job loss and bankruptcy. Last but not least, the gloomy climate was found to have already affected mental health: Among other phenomena, some 5.000 suicides, as reported by the media, are linked to economic problems since the beginning of the crisis.

According to the recent Annual Report (2013) of the Labour Institute of the General Confederation of Greek Workers, the average decrease in salaries and wages in four years (2010-2013) was 11,1%, while the decrease in "social salary" was 11,7%. Workers' income was further decrease by the direct and indirect increase in taxation, as well as by the increase of the consumer price index by 7,6% during the same period. Thus, the accumulated loss of purchasing power of workers income is 22,1%. According to the same source, unemployment rose from 7,7% in 2009 to 27,9% in 2013. Greece is the only EC country diminishing compulsory minimum sal-

aries, causing serious income losses for lower paid salaried workers amounting to more than three monthly salaries per year. Apart from the drastic salary cuts and the tremendous increase in unemployment, there is a decrease in the number of new full time employment contracts (from 79% in 2009 to 45% in 2012), with a parallel increase of part time and rotation work. "Flexible work" increased from 21% to 45% during the same period. Also during the same period, the uninsured or "informal" labour increased by over 36%.

The impact on women

This being overall picture, there is, however, a part of the population for whom the impact of the economic policies imposed by the loan agreements and memoranda is even worse, i.e. women, whose position is getting worse on a number of issues.

The most serious problem women face is **unemployment**. According to latest statistics (ELSTAT, data of June 2013), the gen-

eral index for unemployment was 27,9%. Female unemployment was at 31,9%, male at 24,9%, while 6 out of 10 young people of up to 24 years of age are unemployed. Estimates of the General Confederation of Greek Workers foresee the general rate rising to 30% by the end of this year. By the same estimate, 70% of unemployment is long-term (at least twelve months), with female long-term unemployment rate at 15,9% and male at 10,4%. According to ILO, "a large part of women had joined the ranks of "discouraged" workers who are not accounted for in the statistics". It should be noted that unemployment monthly allowance is currently at 360 euros per month, and is paid for a maximum of 400 days. Thus it does not cover the long-term unemployed and, due to strict conditions, only about 160.000 persons receive it. As a result, unemployed women are more likely to miss out on this support. A woman who is unemployed because she lost her job or cannot find one when trying to enter the labour market, not only loses her financial means, but becomes dependent on others; she stays home to care for the other members of the family (children, ailing, elderly); in other words, turns to unpaid work and informal economy, loses health and pension insurance coverage, and is expected to go back to traditional housewife duties. All these years of struggle to get rid of gender stereotypes, to fight discrimination, all the efforts invested in Declarations and Treaties and Charters and Conventions establishing gender equality as a fundamental principal and right, are in vain for a woman who finds herself in this situation.

Salaries and pensions. Basic monthly salary is now set at €586 gross, €500 net (€511 and €400 respectively for the aged under 25). Consecutive cuts in pensions, (for which, mind you, insurance fees were being paid regularly for all the working life) already amount to 60% for higher pensions, 25-30% for smaller ones. Similar cuts were effected on public servants' salaries, with the private sector following closely, because of the drastic cuts in minimum salaries and wages set by Collective Agreements. Women mostly occupy the less paid positions in the hierarchy while at work (because of the so called "glass ceiling"), and receive smaller pensions when retired (because of lower insured salary and also because they leave work earlier, especially in the private sector). Salary and pension cuts deepen the femi-

nization of poverty (women are 60% of the poor), and make things very difficult indeed for elderly and pregnant women, for those who live alone or try to sustain a single parent family.

Another factor which may affect women's pensions is the raising of **pensionable age at 65** and the increase in length of service requirements. The problem is expected to affect women working in the private sector, where women over a certain age are not welcome, as they may not be able to compete with younger ones, better qualified, trained in modern technologies and less paid. This may result in many women having to terminate their working life without the right to a pension.

Among the austerity measures there are **sweeping employment and social security law reforms**, coupled with drastic social expenses cuts and tax increases. Upon complaints by the Greek Confederation of Labour, the ILO "Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations", examined the compatibility of austerity measures with several international labour conventions, and expressed "deep concern" at the drastic "alterations" of labour law "through measures which go to the heart of labour relations, social dialogue and social peace", mollifying the binding nature of collective agreements. The Committee underlined the disproportionate impact of these measures on women and called for adequate safeguards to protect workers' "living standards". Women, especially those pregnant and mothers, were mainly affected by the exponential growth of part-time and rotation work imposed by the employer, while unfair dismissals due to pregnancy or maternity leave, also sexual harassment, increased. In view of the inadequacy of childcare and family care services, the Committee recalled the importance of measures which facilitate the reconciliation of work and family obligations by both parents and allow them to remain in the labour market, while promoting effective gender equality as well. It also stressed the importance of addressing gender stereotypes, so that mothers are not automatically considered for part-time and rotation work". The Committee also noted that measures aimed at reducing employment in the public sector would greatly affect women who are the vast majority in the sector. Moreover, "small and medium sized enterprises which constituted an important source of female and youth em-

ployment, have been closing down on a massive scale". The latest austerity measures include numerous dismissals from the public sector. Small and medium sized enterprises continue closing on a massive scale. The position of women in the labour market deteriorates rapidly.

As the Government policies are mainly oriented towards facing the economic crisis, gender equality issues receive small attention and are low in priority. Such important issues as **participation of women in decision making** (women at present occupy only 21% of Parliament seats, and only 4 participate in the Government), are not on the agenda. The matter is considered serious, since women are misrepresented when important issues influencing their lives are decided in their absence. The same problem exists with the media, where our views, demands, declarations etc. receive no or little attention.

Budget cuts **affect care services and benefits** for children (only 10% aged 0 to 2 years and only 61% of children aged 3- 6 years are covered), for the elderly, the sick and handicapped. As a result care lies now more heavily on families, particularly on women.

A direct effect of economic distress is the increase of **crime and violence**, including domestic violence (The General Secretariat for Gender Equality estimates the increase of the latter to 47% in the four last years). Women are in both categories the majority of the victims. Another effect is that women become more vulnerable for **prostitution and trafficking**. Press reports refer all the more often to such frustrating incidents.

Women's organizations, the natural and best ally and advocate for women's rights, are losing influence and power because of lack of financial means. In spite of them being non profitable organizations, relying on small fees and contributions of members and whatever small income from a small piece of property donated to them, they are now taxed as everybody else. On top of it all, fees, contributions and donations do not come as before. As a result, Board members have to provide for monthly expenses, but the organisations' ability to initiate research or actions (i.e. combat discrimination, gender stereotypes, violence, harassment, or fight for greater participation of women in power centers, harmonization of work and private life etc.), that until now brought about changes in law and practice and promoted equality, are now difficult if not impossible. And this is also a direct impact of the austerity measures.

GREEK LEAGUE FOR WOMEN'S RIGHTS NATIONAL COUNCIL OF GREEK WOMEN SHADOW REPORT ON THE COMPLIANCE OF GREECE WITH THE CEDAW OBSERVATIONS ON THE 7TH GREEK REPORT (2005-2008) p. 11

General observations

This Shadow Report of the Greek League for Women's Rights (GLWR) and the National Council of Greek Women (NCGW) draws on the "Observations of the Greek National Commission for Human Rights (NCHR) on the 7th Greek Report (2005-2008)",¹ which were submitted to the General Secretariat for Gender Equality, the competent national authority for the drafting of the Report.

The GLWR was founded in 1920. Its seat is in Athens and it is active in several parts of Greece where it has established sections. It is affiliated to the International Alliance of Women (IAW). The GLWR is a member of the NCHR and has contributed in this capacity to the NCHR Observations on the 7th Greek Report.

The NCGW, a federation of fifty women's NGOs from Greece and Cyprus, is the oldest women's NGO, founded in 1908. Its seat is in Athens. It is affiliated to the International Council of Women (ICW) and to the European Council of the ICW (ECICW).

The GLWR and the NCGW note that the 7th Greek Report (the Report) does not cover, as it should, the whole period between the consideration of the previous Greek Report and the submission of the current Report. The missing period (2008-2010) should be added. The Report should also be updated with information on the period from its submission to its examination by the CEDAW Committee.

Moreover, the Report should contain at least three starting points: (a) information on the implementation of the concluding observations to the previous report and explanations for the non-implementation or difficulties encountered; (b) an analytical and result-oriented examination by Greece of addi-

tional legal and other appropriate steps and measures undertaken towards the implementation of the Convention; (c) information on any remaining or emerging obstacles to the exercise and enjoyment by women of their human rights and fundamental freedoms in the civil, political, economic, social, cultural or any other field, on the basis of equality with men, as well as information on measures envisaged to overcome these obstacles.

The Report should also contain specific impact assessments, which should also include references to relevant case-law of national courts. Moreover, the impact of the economic crisis on the situation of women, the measures taken and the results which are expected therefrom should also be reported.

Observations per article (and cluster)

PART I

Article 1 – Elimination of discrimination

The GLWR and the NCGW strongly recommend the use of the term "inequalities" which is enshrined in Article 116(2) of the Greek Constitution and Article 8 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU). The concept of "inequality" is different in nature from and broader than the concept of "discrimination". It covers *de facto* situations affecting mainly women, due to prejudices and stereotypes which infiltrate socio-economic structures. Inequalities survive the repeal of discriminatory provisions and hinder the achievement of substantive gender equality. Moreover, women are neither a group nor a minority, but one of the two forms of the human being and half of mankind and they often suffer multiple inequalities. This is why gender equality is a positive and pro-active

principle, a horizontal objective (to be effectively mainstreamed in all areas) and a fundamental right under the CEDAW and EU law – not a mere prohibition of discrimination. Consequently, positive action is its natural corollary.² The Report should stress this and it is in this spirit that it should present and evaluate the measures aimed at complying with the CEDAW.

Other concepts, such as direct and indirect discrimination, harassment and sexual harassment should also be mentioned and information on their application in law and in practice, including information on recourses to national courts and case law of the latter. Further, reference should be made to the scope of special laws as well as to their impact.

Article 2 – Legislative and judicial protection

The GLWR and the NCGW emphasize that women are reluctant to claim their rights before the courts or other competent authorities. There are procedural rules in EU gender equality directives regarding the standing of organizations to pursue the claims of victims of discrimination before the courts and other competent authorities and the shifting of the burden of proof³. These rules aim to encourage the pursuance of claims of victims of discrimination and protect them from victimization due to their recourse to the courts. The Acts transposing the directives contain these rules, which however have not yet been applied by the Greek courts. This is because the rules remain in the transposing Acts; they have not been incorporated in the Greek procedural codes, and they are thus unknown to judges and lawyers.

Moreover, the EU rule on the standing

1. The NCHR was established and is operating under the UN Paris Principles (UN General Assembly, 85th Plenary, 20.12.1993, A/ RES/48/134) as an independent advisory body to the Greek State for the protection of Human Rights. See the full text of the NCHR Observations on the 7th Greek report, in Greek, and a summary thereof in English on: www.nchr.gr.

2. See A. Yotopoulos-Marangopoulos, *Affirmative Action; Towards Effective Gender Equality*, Marangopoulos Foundation for Human Rights, Sakkoulas/Brylant, 1998; S. Koukoulis-Spiliotopoulos 'The amended equal treatment directive (2002/73): an expression of constitutional principles/fundamental rights' 12 *Maastricht Journal of European and Comparative law* 4 2005 pp. 327-369.

3. E.g. in Directive 2006/54/EC, on equal treatment of men and women in employment and occupation (recast), transposed by Act. 3896/2010, OJ A 207/08.12.2010; in Directive 2004/113/EC, on equal treatment of men and women in access to and supply of goods and services, transposed by Act 3769/2009, OJ A 105/01.07.2009; in Directive 2010/41/EU on equal treatment of men and women engaged in an activity in a self-employed capacity, transposed by Act 4097/2012, OJ A 235/03.12.2012.

of organizations is not correctly worded in Acts 3896/2010 and 3769/2009 transposing Directives 2006/54 and 2004/113, respectively. These Acts require that the aggrieved person give his/her "consent" for the organization to have recourse to the court, while the directives require the "approval", not the "consent" of these persons. According to Greek law, the "consent" has to be given before the recourse is lodged, while the "approval" can be given later, until the case is heard. This means that, until the consent is given, the remedy may well be time-barred (e.g. a dismissal can be challenged within three months of its notification; an administrative act within sixty days of cognisance thereof). It is only Act 4097/2012 transposing Directive 2010/41 that has correctly transposed this rule, as it requires "approval".

The above problems have been repeatedly pointed out by the NCHR⁴ and they are very serious, all the more so as the reluctance of workers, in particular women, to have recourse to Justice, due to the fear of being victimized or labelled troublemakers and due to lack of evidence, is increasing with the crisis.

It should be noted that remedies and sanctions in civil and administrative cases, including gender equality cases, are proportional and dissuasive and can serve as a model. A discriminatory dismissal is declared null and void (by civil courts) or annulled (by administrative courts). The dismissal is deemed never to have occurred and the worker retains his/her post, reinstatement being unnecessary. A discriminatory refusal to hire or promote is declared null and void by civil courts and the hiring or promotion is deemed to exist from the time it should have occurred. Administrative courts annul such refusals and order the issuance of an administrative act of retroactive hiring or promotion. In all cases, the worker is entitled to full back pay plus legal interest and moral damages. The Act transposing Directive 2006/54 has added disciplinary sanctions for civil servants and extended the administrative fines already provided for employers to directors or their representatives. It also increased the penal

sanctions for a 'violation of sexual dignity', provided by Article 337 of the Penal Code when it constitutes exploitation of workers or candidates for work. However, courts often do not have the opportunity to apply these sanctions in gender equality cases, due to workers' reluctance to initiate such cases. Moreover, the Labour Inspectorate, which has the power to impose fines, does not often do so, due to acknowledged shortages in personnel and material means.⁵

Article 4 – Special measures

The Report should provide more information on the measures taken and specify their results.

Article 5 – Social and cultural patterns

The Report mentions studies regarding stereotypes and the mass media, but it does not mention whether and how they were used in practice and whether they had any impact.

Article 6 – Violence against women

Domestic Violence

The NCHR and the GLWR commenting on the Bill which became Act 3500/2006 (OJ A 232/24.10.2006) had stressed that: (1) it does not deal with the essence of the problem, i.e. violence against women, nor with its root cause, the persisting roles of "man-master" and "woman-servant"; (2) the acts it claims to punish are those already covered under the Penal Code, except for the case of rape within marriage; moreover, there is a risk of confusion as to which acts will continue to be regulated by the Penal Code and/or by pre-existing law; (3) the relevant legislation is neutral from the point of view of gender, covering perpetrators and victims of both genders; but why is the perpetrator left unpunished when the victim is the wife and the perpetrator her husband or companion? (4) the establishment of ad hoc institutions, including specialized social services, to deal with the issue is not provided for; (5) the institution of mediation on criminal issues, as provided for, raises

doubts regarding both its constitutional-ity and its efficiency; (6) the police and the Prosecutor remain the main arbiters in the pro-judicial phase, although they have already proven to be unsuitable for the task, while the establishment of an ad hoc institution to deal with the problem, such as a special body of family social workers, is not provided for; (7) the recommendation (23.06.2005) addressed to the General Secretariat for Equality by the GLWR has obviously not received due attention. A law addressing an issue of concern to a considerable number of families should be the product of a participatory process. However, no significant improvements were made.

The Report does not present and assess the implementation of Act 3500 / 2006. In fact, the experience of the GLWR and the NCGW is that the process of mediation is either not applied or applied inadequately. There are only a few judgments on acts sanctioned by this Act, which show, on one hand, the difficulty to prove domestic violence⁶, and on the other hand that this Act contains provisions which constitute regression in the protection of the victims.⁷

Human Trafficking

It should be noted that Greece has ratified the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and its Protocols, as these instruments introduce positive measures in the Greek legal order. Nonetheless, the provisions should be effectively implemented. The Report gives no relevant information.

Article 7 – Participation of women in decision making organs

Relevant information should be updated in order to include the recent legislation on local administration (Law 3852/2010). There is a clear regression, as according to recent legislation, the 1/3 quota is calculated on the basis of the members of councils and not on the basis of all candidates included in the ballot, as it was before. On the initiative of the Marangopoulos Foundation for Human Rights and the GLWR, more than twenty important Greek

4. See e.g. NCHR 'Comments on the Bill transposing Directive 2006/54'; Letter to the Minister of Labour and Social Security, 31 October 2010, and Observations on the 7th Greek Report to the CEDAW: <http://www.nchr.gr>.

5. See Labour Inspectorate Annual Reports: <http://www.ypakp.gr>.

6. See e.g. Supreme Civil and Penal Court, Penal Section, judgment 963/2012.

7. See e.g. Supreme Civil and Penal Court, Penal Section, judgment 1274/2011

NGOs, including the NCGW, expressed their strong disagreement on the new provisions in a letter dated 8 October 2010, addressed to the competent Minister (the Minister of the Interior, Decentralisation and Electronic Governance), in which they stressed the non-conformity of the new provisions to the CEDAW and recalled the right of recourse to the CEDAW Committee, in accordance with the 1999 Protocol to the CEDAW.⁸

Article 9 – Equal rights, nationality

The Report should clarify whether issues and impediments related to the dependence of women from their husband's status have been addressed and to what extent the (male) "breadwinner" concept has been effectively combated.

Article 11 – Employment and social security

In its Observations on the 7th Greek Report, the NCHR dealt in detail with the deregulation of labour relations and its prejudicial impact on women's already weak position in the labour market. In a previous report, the NCHR had highlighted the increase of multiple discrimination and had requested the adoption of specific provisions which would explicitly prohibit it. These concerns were confirmed by decisions and reports of international and European Treaty bodies, which we will mention indicatively, by chronological order.

Moreover, on the initiative of the Marangopoulos Foundation for Human Rights and the GLWR, more than twenty important Greek NGOs, including the NCGW, addressed to all competent ministers a list of proposals for the elimination of gender discrimination and the promotion of substantive gender equality.⁹

It should be noted that since May 2010, due to a deep financial crisis, Greece has been under an EU/International Monetary Fund (IMF) assistance programme,

which includes pooled bilateral loans by the Euro area Member States in conjunction with IMF funding. The disbursements were made dependent on compliance with austerity measures required by two consecutive Memoranda of Understanding signed by the European Commission, acting on behalf of the Euro area Member States, and the Hellenic Republic. Among the austerity measures were sweeping employment and social security law reforms, coupled with drastic social spending cuts and tax increases. Several clauses of the second Memorandum (of February 2012) are of immediate and direct effect. Compliance with the Memoranda is controlled by the "troika" (IMF, European Commission, European Central Bank).

- The ILO Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations

Following complaints by the Greek General Confederation of Labour (GSEE), the ILO Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations¹⁰, examined the compatibility of austerity measures with several international labour conventions. The ILO Committee expressed its 'deep concern'¹¹ at the drastic 'alterations' of labour law through measures which 'go to the heart of labour relations, social dialogue and social peace', 'nullifying the binding nature of collective agreements'.

The Committee underlined 'the disproportionate impact' of these measures on women and called for 'adequate safeguards to protect workers' living standards'. Women, especially those pregnant and mothers, were mainly affected by the exponential growth of part-time and rotation work imposed by the employer, while unfair dismissals due to pregnancy or maternity leave and sexual harassment also increased. In view of the inadequacy of childcare and family care services, the Committee recalled the importance

of measures which facilitate the reconciliation of work and family obligations by both parents and allow them to remain in the labour market, including such (adequate and accessible) services, while also promoting effective gender equality. It also stressed "the importance of addressing gender stereotypes, so that mothers are not automatically considered for part-time and rotation work".

The Committee also noted that measures aimed at reducing employment in the public sector would greatly affect women who are the vast majority in this sector. Moreover, "small and medium sized enterprises (SMEs), which constituted an important source of female and youth employment, have been closing down on a massive scale".

The Committee deplored the successive drastic pension cuts, which "undermine the people's trust in the social security system and raise concerns for social justice in handling the crisis". It warned that "in the event that unemployment increased to 1 million people from the current 800.000 (2011 figure), social security funds would be losing EUR 5 billion annually and the sustainability of the benefits provided by them would be called into question".

Less than a year later (August 2012) the registered unemployed totalled 1.267.595 (in a total population of 9.903.268 [2011 census]) and registered unemployment rate was 25.4 %. The female rate was 29 %, the male rate 22.7 %, the youth rate (below 25-years-old) 58 % and the rate of the 25-34-years old 32.9%.¹² By GSEE estimates (May 2012), the real general rate was at least 29%.¹³ In the first trimester of 2012, about 60% of unemployment was long-term (at least twelve months), the highest in the EU; the female long-term unemployment rate was 15.9% and the male rate 10.4%.¹⁴ According to GSEE, in the second trimester of 2012, long term unemployment was 71%.¹⁵ The ILO Committee noted that "a large part of women had joined the ranks of the 'discour-

8. See the letter on www.leaguewomenrights.gr.

9. See these proposals on www.leaguewomenrights.gr.

10. International Labour Conference, 101st Session 2012, *Report of the Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations*, Greece, ILO Conventions 98, 100, 102, 111 and 156: <http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11003:0::NO>.

11. Emphasis added in the observations on the application of ILO Convention 98 (Right to Organise and Collective Bargaining) by Greece. See International Labour Conference, 101st Session 2012, *Report of the Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations*: <http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11003:0::NO>.

12. Hellenic Statistical Authority (ELSTAT) *Labour Force Survey August 2012*: <http://www.statistics.gr>.

13. INE (Labour Institute of GSEE/ADEDY), *Greek Economy and Employment. Annual Report 2012*, p. 334: <http://www.inegsee.gr/kalwshlthate.html>.

14. ELSTAT *Living Conditions in Greece 2012*, p. 27: <http://www.statistics.gr>.

15. INE/GSEE monthly bulletin "Enimerossi", No. 198, October 2012.

aged' workers who are not accounted for in the statistics".

It should be noted that unemployment benefits are 57 % of the NGCA minimum wage and are paid for a maximum of twelve months. They thus do not cover the long-term unemployed and, due to strict conditions, only about 160.000 persons receive them (May 2012 GSEE estimates).¹⁶ Thus, unemployed women are more likely to miss out on this support.

The ILO Committee stressed that austerity measures should be assessed and planned with a view to preventing poverty; it was 'the duty of the government, together with all the parties involved with the international support mechanism', to do so.

- The European Committee of Social Rights

By two decisions of 23 May 2012, published on 19 October 2012,¹⁷ the European Committee of Social Rights, which monitors the application of the European Social Charter (ESC), upheld in part two collective complaints by Greek trade unions against Greece on the compatibility of austerity measures with the 1961 ESC ratified by Greece.

The first decision concerns a provision stipulating that the first year of employment under a contract of indefinite duration is deemed a probationary period, during which the contract may be terminated without notice and redundancy pay. This provision violates Article 4(4) ESC (right to a reasonable period of notice).

The second decision concerns a provision on the employment of workers aged 15 to 18 under "special apprenticeship contracts". These workers are excluded from the scope of application of labour law and are not entitled to at least three weeks' paid annual holiday, in breach of Article 7(7) ESC; an adequate system of apprenticeship is not provided for them, in breach of Article 10(2) ESC; their social security coverage is confined to sickness benefits in kind and occupational accident coverage at a rate of 1%, in breach of Article 12(3) ESC. The last-mentioned provision, which requires

the progressive raising of the social security system to a higher level, does not allow the establishment of a distinct category of workers who are excluded from the general national security protection system, as this constitutes a deterioration of the social security system, which is incompatible with Article 12(3) ESC.

The second decision also concerns a provision cutting the minimum salary for all workers under 25 years of age by 32 % of the national minimum wage, i.e. below the poverty line. This breaches Article 4(1) ESC (right to a fair remuneration sufficient for a decent standard of living of the workers and their families) as well as Article 4(1) ESC in light of the non-discrimination clause of the Preamble to the ESC (discrimination on grounds of age). It should be noted that the direct source of this provision is the second Memorandum (above page 6). Thus, the European Committee of Social Rights is the first treaty body to have assessed such a provision.

Both decisions recall that "*the economic crisis should not have as a consequence the reduction of the protection of the rights recognised by the [ESC]*". The first decision adds: "doing away with these guarantees 'would not only force employees to shoulder an excessively large share of the consequences of the crisis, but also accept pro-cyclical effects liable to make the crisis worse and to increase the burden on welfare systems". Both decisions quote passages of the NCHR Recommendation "*On the imperative need to put an end to the sharp decline in civil liberties and social rights*".¹⁸

These decisions condemn provisions concerning young people. As young women are disproportionately hit by the crisis, including by unemployment (above pages 6-7), they confirm the direct and indirect adverse effects of austerity legislation on women.

- The ILO Committee on Freedom of Association

In its November 2011 session the ILO Committee on Freedom of Association

examined a complaint submitted by four Greek trade unions¹⁹ and supported by the International Trade Union Confederation (ITUC), concerning austerity measures imposed within the framework of the international loan mechanism for Greece, and reached conclusions similar to those of the ILO Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations. According to the title of the ILO press release announcing this Report, "ILO calls on Greece to bring its labour relations system back to fundamental rights"²⁰

More recently, the situation deteriorated even more; harder measures were taken, such as further drastic cuts in wages and pensions and interventions in collective bargaining and agreements, including a decisive blow: the replacement of minimum wage rates set by national general collective agreements (NGCAs) with statutory minimum rates – all this in parallel with rises in taxes and the introduction of new taxes.

The gravity of the situation, with unemployment, in particular of women and the young, soaring, and 68 % of the whole population living below the 'at risk of poverty' rate, is confirmed by the European Commission which, moreover, deplors that the ensuing social climate is the worst in the EU and the perspectives are bleak.²¹

Therefore, the call of the ILO organs and the European Committee of Social Rights on all the parties involved in the "support mechanism" for Greece to respect fundamental rights is more urgent than ever.

Article 12 – Health and family planning

Attention should be drawn to the deterioration of the corporal and mental health of the Greek population due to the crisis and the austerity measures.

Further information should be submitted regarding Health Education Programmes as well as the inspections realised by Labour Inspectorate Body with regard to caesarean births. We consider that the socio-medical centres in Roma

16. GSEE/ADEDY/INE *Greek Economy and Employment*, op. cit. p. 334: <http://www.inegsee>; see also European Commission *Employment and Social Situation Quarterly Review* March 2012, p. 83: <http://ec.europa.eu/social>

17. *General Federation of Employees of the National Electric Power Corporation (GENOP-DEI) and Confederation of Greek Civil Servants' Trade Unions (ADEDY) v Greece* (Complaints Nos. 65/2011 and 66/2011): http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/complaints/CC65Merits_en.pdf

18. See this Recommendation, in Greek and in English, on www.nchr.gr.

19. GSEE, the trade unions which had recourse to the Committee of Social Rights (ADEDY, GENOP-DEI) and the Greek Federation of Private Employees.

20. Report of the Committee on Freedom of Association. 365th Report, paragraphs 784-1003: <http://www.ilo.org/brussels/lang--en/index.htm>

21. European Commission *Employment and Social Situation Quarterly Review* June 2012, pp. 45-48: <http://ec.europa.eu/social>.

settlements are a good measure and suggest that further competences should be accorded to them.

Article 15 – Equality before the law

Minorities

We support the proposal of the NCHR for the abolition of all jurisdictional and administrative competences of the Mufti, who must be confined to his religious duties.

Article 16 - Discrimination against women in all matters relating to marriage and family relations

Surname

According to an amendment of Article 1388 of the Civil Code by Act 3719/2008, the wife may take her husband's surname if they both agree to that. The Explanatory Report states that this new provision allows spouses to hold the same surname if they so wish so that they are able to prove their relation status easier, especially when involving in any transactions abroad, and given that the surname of the spouse is not included in passports

or identity cards. We consider this provision not to comply with the safeguard of substantive equality of two sexes and with the continuity of women's personality. Furthermore, it may endanger safety of transactions since it disrupts the continuity of women's identity through potential successive surname changes. Moreover, it is not compatible with the principle of gender equality as provided for by the Greek Constitution and the CEDAW.

Children born out of wedlock

Regarding the custody of children born out of wedlock, Article 1515 of the Civil Code, as amended by Act 3719/2008, provides that the father who has recognized his child may be assigned the custody in whole or in part after he applies to court, if that is in the best interest of the child. There is no reference to the mother's consent, as before the amendment. We consider that the mother's consent should be required as a rule for the assignment of parental custody, in whole or in part, to the father, in order for abusive practices to be avoided.

Marriage validity

We agree with the NCHR proposal that: (a) The minimum age for the conclusion of a marriage should be the age of 18 years old for all citizens. An exception should be authorized by a court for important reasons and the minimum age should be at 16 years old. Marriages by proxy should be considered by Greek law as "non-existent" with regard to the proxy and the principal's "spouse" and as "null and void" with regard to the principal.

Other issues

Greece should ratify the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families.

We also share the CEDAW's call to disseminate widely, in particular to women's and human rights organizations, the Convention and its Optional Protocol, as well as the CEDAW Reports on the implementation of the Convention, something that is not be done by the Greek State. Information on the implementation of the Beijing Declaration and the Platform for Action should also be provided.

Athens, 28 January 2012.

INTERNATIONAL WOMAN'S DAY 2012 (p.17) AND 2013 (p.24)

To honour the International Woman's Day the GLWR organizes on the 8th of March each year a special event, during which we acknowledge and award a prize to women with special social achievements. During the same event an important issue is discussed in public dialogue each time by distinguished experts on the issue.

In 2012 Evangelia Xenopoulou from Kastelorizo was awarded the prize for saving, promoting and making known in Greece and abroad the popular and cultural tradition of the Dodecanese. The issue of great importance discussed by distinguished experts was the Law of the Sea and the, according to it, the Exclusive Economic Zone of Greece.

In 2013 Maria Arvaniti Sotiropoulou, a doctor, President of the Greek affiliate of the IPPNW, was honoured for her rich social achievement, expressed by her participation in movements for Peace, Civilisation, and prevention of Nuclear Menace. High level Greek scientists discussed on the subject of "Environment and human health"

THE SCARF IN TURKISH SCHOOLS (p. 36)

Professor Niki Kaltsoyia Tournaviti comments on the new law of Turkey, according to which young girls from the age of 10 may now wear the scarf.

NATIONAL STRATEGIE FRAMEWORK REFERENCE (NSFR)

CONTRIBUTION IN COMBATING GENDER STEREOTYPES AS THEY APPEAR IN MASS MEDIA (p. 37)

For the period 2014-2015, the GLWR is carrying out an important project whose scope is to combat gender stereotypes in Mass Media. This action is co funded by the European Social Fund and national resources. The main focus is on informing and sensitizing students and graduates in Mass Media, journalism and advertising, as well as professionals and the wider public, on gender discrimination, gender stereotypes and attitudes portrayed by Mass Media, the overall aim being the promotion of gender equality.

The Action Plan involves various activities, such as counseling seminars, workshops, production of information material, including a Guide of good practices, as well as open discussions in both the Athens area and two towns in central Greece with the involvement of local journalists and media organisations.

In this present issue of our journal a 16 page summary is devoted to the project plan, content and activities. More specifically the following items are included:

a) A detailed presentation, by L. Maratou – Alipranti, of the project, including an update of the procedures followed and activities completed so far.

b) A summary presentation, by C. Karagiannopoulou, on 'The empirical findings related to the Mass Media gender approach' on the basis of two major parameters: the Mass media as a work environment and the construction of social attitudes and stereotypes.

c) A summary presentation of 'Gender violence and the Mass Media', by I. Fereti, in which the role of the Mass Media, through awareness raising campaigns, news reports and special programs in the prevention of the phenomenon of violence against women, in all its various forms, is discussed.

d) A summary presentation on 'Gender in Greek legislation' by M. Mousmouti focuses on the laws and regulations which promote gender equality and emphasizes the need for legislation to be 'gender sensitive' as opposed to 'gender blind' in order to be an effective tool against gender discriminations.

f) A summary presentation of 'The social gender in Epsilon magazine of Eleftherotypia (Sunday issue) by C. Kostantinidi. Using this characteristic example, an analysis of the construction of gender stereotyping by the Athenian press is presented.

All five presentations in their detailed form were part of the seminars given in the premises of the GLWR during Spring 2014.

In addition, two important European studies, translated by S. Voyiatzoglou and edited by L. Maratou – Alipranti, are included in this issue in order to enhance the theme and objective of our gender stereotypes media project. These are:

'Women and Girls as Subjects of Media's Attention and Advertisement Campaigns: The Situation in Europe, Best Practices and Legislations' Policy Department, European Parliament, Brussels 2013

Advancing gender equality in decision-making in media organizations. EIGE, Brussels 2013

WELLCOMING THE NEW YEAR 2012 AND 2013 (p.53)

New year celebrations, with strong messages for women's rights and awards to journalists of press and electronic media for systematically supporting gender equality are presented.

GLWR ACTIVITIES DURING 2012-2013 (p.60)

36TH CONGRESS OF THE INTERNATIONAL ALLIANCE OF WOMEN (p. 62)

Board member Chara Karayannopoulou reports on the 36th Congress of the International Alliance of Women, which took place on 8 – 14 September 2013 in London and dealt with "Safety, Choices, Voices, Past-2015 Women's Development Goals". During the Congress, Joanna Manganara, representing the GLWR, was elected president of the IAW. The C.V. of Mrs. Manganara is presented.

COLUMNS. BOARD MEMBERS WRITE ON:

Legal issues, Amalia Sarri (p. 64)

European Issues, Laoura Maratou-Alipranti (p.65)

Labour Issues, Ileana Sakka (p. 67)

News from everywhere, Kety Botopoulou (p. 69)

